

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Ο Τριμερής Κανόνας (Tīpiṭaka)

Ο Κανόνας των Ομιλιών (Sutta Piṭaka)

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων (5. Khuddaka Nikāya)

20. Τα ερωτήματα του Μενάνδρου (20. Milindapañhapāḷi)

4. Τα διλήμματα (4. Maṇḍakapañho)

[Mil 5.1.1-5.1.11, PTS 96-236]

PaliVerse

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων

---

20. Τα ερωτήματα του Μενάνδρου

4. Τα διλήμματα

---

1. Το κεφάλαιο για την υπερφυσική δύναμη

1. Η ερώτηση για τον καρπό της ολοκληρωμένης υπηρεσίας

1. Τότε ο βασιλιάς Μένανδρος, αφού του δόθηκε η ευκαιρία, αφού υποκλίθηκε και έκανε χαιρετισμό με ενωμένες παλάμες στο κεφάλι στα πόδια του σεβαστού, είπε αυτό: «Σεβάσμιε κύριε Ναγκασένα, αυτοί οι ετερόδοξοι λένε έτσι: 'Αν ο Βούδας συναινεί στην ευσέβεια, ο Βούδας δεν έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, είναι συνδεδεμένος με τον κόσμο, είναι μέσα στην ύπαρξη στον κόσμο, είναι κοινός με τον κόσμο· γι' αυτό η αξιέπαινη πράξη που γίνεται σε αυτόν δεν είναι άγονη, είναι καρποφόρα. Αν έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, είναι αποδεσμευμένος από τον κόσμο, απελευθερωμένος από όλες τις υπάρξεις, η ευσέβεια προς αυτόν δεν εγείρεται, αυτός που έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα δεν συναινεί σε τίποτε, η αξιέπαινη πράξη που γίνεται σε αυτόν που δεν συναινεί είναι άγονη, άκαρπη'. Αυτή η ερώτηση έχει δύο άκρα, δεν είναι πεδίο αυτών που δεν έχουν φτάσει σε ωριμότητα νου, είναι πεδίο μόνο των μεγάλων· σπάσε αυτό το δίχτυ των λανθασμένων απόψεων, τοποθέτησέ το σε μία πλευρά· αυτή η ερώτηση έφτασε σε σένα· δώσε όραση στους μελλοντικούς γιους του Νικητή για την αναίρεση των αντίθετων διδασκαλιών».

Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Ο Ευλογημένος, μεγάλε βασιλιά, έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, και ο Ευλογημένος δεν συναινεί στην ευσέβεια· ακόμη και στη ρίζα του δέντρου της φώτισης η συναίνεση του Τατχάγκατα εγκαταλείφθηκε· τι να πούμε λοιπόν για αυτόν που έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα στο στοιχείο του Νιμπάνα χωρίς υπόλειμμα προσκόλλησης. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον πρεσβύτερο μοναχό Σαριπούττα, τον στρατηγό της Διδασκαλίας -

'Αυτοί που χαίρουν ευσέβειας, οι ασύγκριτοι, από θεούς και ανθρώπους· δεν συναινούν στην τιμή, αυτή είναι η φυσική τάξη των Βουδών'».

Ο βασιλιάς είπε: «Σεβάσμιε κύριε Ναγκασένα, είτε ο γιος επαινεί τον πατέρα είτε ο πατέρας επαινεί τον γιο· αυτό δεν είναι λόγος για την αναίρεση των αντίθετων διδασκαλιών, αυτό είναι απλώς έκφραση πεποίθησης· έλα λοιπόν, πες μου εκεί τον λόγο σωστά για την εδραίωση της δικής μας διδασκαλίας, για το ξεμπέρδεμα του δικτύου των λανθασμένων απόψεων».

Ο πρεσβύτερος μοναχός είπε: «Ο Ευλογημένος, μεγάλε βασιλιά, έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, και ο Ευλογημένος δεν συναινεί στην ευσέβεια· ακόμη και χωρίς να συναινεί ο Τατχάγκατα, οι θεοί και οι άνθρωποι, αφού κάνουν το πολύτιμο λείψανο του Τατχάγκατα αντικείμενο, ακολουθώντας την ορθή πρακτική με αντικείμενο το πολύτιμο κόσμημα της γνώσης του Τατχάγκατα, αποκτούν τις τρεις επιτυχίες.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, μια πολύ μεγάλη μάζα φωτιάς αφού φλεγόταν θα έσβηνε, άραγε εκείνη, μεγάλε βασιλιά, η μεγάλη μάζα φωτιάς συναινεί στην προσκόλληση σε χόρτα και ξύλα;» «Ακόμη και καίγοντας, σεβάσμιε κύριε, εκείνη η μεγάλη μάζα φωτιάς δεν συναινεί στην προσκόλληση σε χόρτα και ξύλα· πώς λοιπόν αυτή που έχει σβήσει, που έχει γαληνέψει, που είναι χωρίς πρόθεση, να συναινεί;» «Όταν όμως, μεγάλε βασιλιά, εκείνη η μάζα φωτιάς έχει σταματήσει και γαληνέψει, ο κόσμος είναι κενός από φωτιά;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· το ξύλο είναι η βάση της φωτιάς, η προσκόλληση· όποιοι άνθρωποι επιθυμούν φωτιά, αυτοί με τη δική τους σθεναρότητα, δύναμη και ενεργητικότητα, με ατομική ανθρώπινη προσπάθεια, αφού τρίψουν ξύλο και παράγουν φωτιά, με εκείνη τη φωτιά κάνουν τις εργασίες που πρέπει να γίνουν με φωτιά». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, τα λόγια των ετερόδοξων είναι λανθασμένα ότι 'η αξιέπαινη πράξη που γίνεται σε αυτόν που δεν συναινεί είναι άγονη, άκαρπη'.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, μια πολύ μεγάλη μάζα φωτιάς φλεγόταν, ακριβώς έτσι ο Ευλογημένος φλεγόταν με τη λαμπρότητα του Βούδα στο κοσμικό σύστημα των δέκα χιλιάδων. Όπως, μεγάλε βασιλιά, μια πολύ μεγάλη μάζα φωτιάς αφού φλεγόταν έσβησε, ακριβώς έτσι ο Ευλογημένος αφού φλεγόταν με τη λαμπρότητα του Βούδα στο κοσμικό σύστημα των δέκα χιλιάδων, επέτυχε το τελικό Νιμπάνα στο στοιχείο του Νιμπάνα χωρίς υπόλειμμα προσκόλλησης. Όπως, μεγάλε βασιλιά, η σβησμένη μάζα φωτιάς δεν συναινεί στην προσκόλληση σε χόρτα και ξύλα, ακριβώς έτσι λοιπόν η συναίνεση αυτού που ωφελεί τον κόσμο έχει εγκαταλειφθεί, έχει γαληνέψει. Όπως, μεγάλε βασιλιά, οι άνθρωποι όταν η μάζα φωτιάς έχει σβήσει, χωρίς προσκόλληση, με τη δική τους σθεναρότητα, δύναμη και ενεργητικότητα, με ατομική ανθρώπινη προσπάθεια, αφού τρίψουν ξύλο και παράγουν φωτιά, με εκείνη τη φωτιά κάνουν τις εργασίες που πρέπει να γίνουν με φωτιά, ακριβώς έτσι λοιπόν οι θεοί και οι άνθρωποι, ακόμη και χωρίς να συναινεί ο Τατχάγκατα που έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, αφού κάνουν το πολύτιμο λείψανο του Τατχάγκατα αντικείμενο, ακολουθώντας την ορθή πρακτική με αντικείμενο το πολύτιμο κόσμημα της γνώσης του Τατχάγκατα, αποκτούν τις τρεις επιτυχίες· και γι' αυτόν τον λόγο, μεγάλε βασιλιά, η αξιέπαινη πράξη που γίνεται στον Τατχάγκατα που έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, ακόμη και χωρίς να συναινεί, δεν είναι άγονη, είναι καρποφόρα.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, άκουσε έναν περαιτέρω λόγο για τον οποίο η αξιέπαινη πράξη που γίνεται στον Τατχάγκατα που έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, ακόμη και χωρίς να συναινεί, δεν είναι άγονη, είναι καρποφόρα. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας πολύ μεγάλος άνεμος αφού φύσηξε θα σταματούσε, άραγε εκείνος, μεγάλε βασιλιά, ο σταματημένος άνεμος συναινεί στο να παραχθεί ξανά;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· του σταματημένου ανέμου δεν υπάρχει στοχαστική προσοχή ή προσοχή για να παραχθεί ξανά». «Για ποιον λόγο;» «Χωρίς πρόθεση είναι αυτό το στοιχείο του αέρα». «Άραγε, μεγάλε βασιλιά, εκείνου του σταματημένου ανέμου η ονομασία 'άνεμος' εξαφανίζεται;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· τα φύλλα φοίνικα και οι βεντάλιες είναι συνθήκες για την παραγωγή ανέμου· όποιοι άνθρωποι είναι καμένοι από τη ζέστη, ταλαιπωρημένοι από τον πυρετό, αυτοί με φύλλο φοίνικα ή με βεντάλια, με τη δική τους σθεναρότητα, δύναμη και ενεργητικότητα, με ατομική ανθρώπινη προσπάθεια, αφού τον παράγουν, με εκείνον τον άνεμο σβήνουν τη ζέστη, κατευνάζουν τον πυρετό». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, τα λόγια των ετερόδοξων είναι λανθασμένα ότι 'η αξιέπαινη πράξη που γίνεται σε αυτόν που δεν συναινεί είναι άγονη, άκαρπη'.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας πολύ μεγάλος άνεμος φύσηξε, ακριβώς έτσι ο Ευλογημένος φύσηξε με τον δροσερό, γλυκό, γαλήνιο, λεπτοφυή άνεμο της φιλικότητας στο κοσμικό σύστημα των δέκα χιλιάδων. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας πολύ μεγάλος άνεμος αφού φύσηξε σταμάτησε, ακριβώς έτσι ο Ευλογημένος αφού φύσηξε με τον δροσερό, γλυκό, γαλήνιο, λεπτοφυή άνεμο της φιλικότητας, επέτυχε το τελικό Νιμπάνα στο στοιχείο του Νιμπάνα χωρίς υπόλειμμα προσκόλλησης. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ο σταματημένος άνεμος δεν συναινεί στο να παραχθεί ξανά, ακριβώς έτσι η συναίνεση αυτού που ωφελεί τον κόσμο έχει εγκαταλειφθεί, έχει γαληνέψει. Όπως, μεγάλε βασιλιά, εκείνοι οι άνθρωποι είναι καμένοι από τη ζέστη, ταλαιπωρημένοι από τον πυρετό, ακριβώς έτσι οι θεοί και οι άνθρωποι είναι ταλαιπωρημένοι από τον πυρετό της καύσας των τριών ειδών φωτιάς. Όπως τα φύλλα φοίνικα και οι βεντάλιες είναι συνθήκες για την παραγωγή ανέμου, ακριβώς έτσι το λείψανο του Τατχάγκατα και το πολύτιμο κόσμημα της γνώσης είναι συνθήκη για την απόκτηση των τριών επιτυχιών. Όπως οι άνθρωποι καμένοι από τη ζέστη, ταλαιπωρημένοι από τον πυρετό, με φύλλο φοίνικα ή με βεντάλια αφού παράγουν άνεμο σβήνουν τη ζέστη, κατευνάζουν τον πυρετό, ακριβώς έτσι οι θεοί και οι άνθρωποι, αφού δείξουν ευσέβεια στο λείψανο και το πολύτιμο κόσμημα της γνώσης του Τατχάγκατα που έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, ακόμη και χωρίς να συναινεί, αφού παράγουν καλό, με εκείνο το καλό σβήνουν και κατευνάζουν τον πυρετό της καύσας των τριών ειδών φωτιάς. Και γι' αυτόν τον λόγο, μεγάλε βασιλιά, η αξιέπαινη πράξη που γίνεται στον Τατχάγκατα που έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, ακόμη και χωρίς να συναινεί, δεν είναι άγονη, είναι καρποφόρα».

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, άκουσε έναν ακόμη λόγο για την αναίρεση των αντίθετων διδασκαλιών. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας άνθρωπος αφού χτυπήσει ένα τύμπανο θα παρήγαγε ήχο, εκείνος ο ήχος τυμπάνου που παράχθηκε από τον άνθρωπο, εκείνος ο ήχος θα εξαφανιζόταν, άραγε εκείνος, μεγάλε βασιλιά, ο ήχος συναινεί να παραχθεί ξανά;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, εκείνος ο ήχος εξαφανίστηκε, δεν υπάρχει γι' αυτόν στοχαστική προσοχή ή προσοχή για να εγερθεί ξανά· μόλις παράχθηκε ο ήχος τυμπάνου και εξαφανίστηκε, εκείνος ο ήχος τυμπάνου έχει εκριζωθεί. Το τύμπανο όμως, σεβάσμιε κύριε, είναι συνθήκη για την παραγωγή του ήχου, τότε ο άνθρωπος, όταν υπάρχει η συνθήκη, με προσπάθεια που γεννιέται από τον εαυτό του, αφού χτυπήσει το τύμπανο, παράγει ήχο». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος, αφού άφησε το πολύτιμο στοιχείο που έχει αναπτυχθεί με ηθική, αυτοσυγκέντρωση, σοφία, απελευθέρωση και γνώση και ενόραση της απελευθέρωσης, και τη Διδασκαλία και τη μοναστική διαγωγή και τη διδαχή και τον Διδάσκαλο, ο ίδιος επέτυχε το τελικό Νιμπάνα στο στοιχείο του Νιμπάνα χωρίς υπόλειμμα προσκόλλησης· και όταν ο Ευλογημένος επέτυχε το τελικό Νιμπάνα, η απόκτηση επιτυχίας δεν διακόπηκε· τα όντα που καταπιέζονται από την οδύνη της ύπαρξης, αφού κάνουν συνθήκη το πολύτιμο στοιχείο και τη Διδασκαλία και τη μοναστική διαγωγή και τη διδαχή, επιθυμώντας επιτυχίες, αποκτούν επιτυχίες· και γι' αυτόν τον λόγο, μεγάλε βασιλιά, η αξιέπαινη πράξη που γίνεται στον Τατχάγκατα που επέτυχε το τελικό Νιμπάνα, ακόμη και μη συναινώντας, δεν είναι άγονη αλλά καρποφόρα.

Και αυτό, μεγάλε βασιλιά, είδε ο Ευλογημένος για το μέλλον. Και ειπώθηκε και λέχθηκε και διακηρύχθηκε: 'Μπορεί, Άναντα, να σκεφτείτε έτσι: η διδαχή ανήκει στο παρελθόν μαζί με τον Διδάσκαλο, δεν έχουμε πλέον Διδάσκαλο· όμως αυτό, Άναντα, δεν πρέπει να θεωρείται έτσι· η Διδασκαλία και η μοναστική διαγωγή, Άναντα, που

διδάχθηκε και θεσπίστηκε από μένα για εσάς, αυτές θα είναι ο Διδάσκαλός σας μετά τον θάνατό μου'. Η αξιέπαινη πράξη που γίνεται στον Τατχάγκατα που επέτυχε το τελικό Νιμπάνα, μη συναινώντας, είναι άγονη και άκαρπη - αυτά τα λόγια εκείνων των αιρετικών είναι λανθασμένα, μη-γενόμενα, ψευδή, ψεύτικα, αντίθετα, ανεστραμμένα, προκαλούντα οδύνη, με επώδυνο επακόλουθο, οδηγούντα στον κόσμο της αθλιότητας.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, άκουσε έναν περαιτέρω λόγο για τον οποίο η αξιέπαινη πράξη που γίνεται στον Τατχάγκατα που έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, ακόμη και χωρίς να συναινεί, δεν είναι άγονη, είναι καρποφόρα. Συναινεί άραγε, μεγάλε βασιλιά, αυτή η μεγάλη γη λέγοντας 'όλοι οι σπόροι ας αναπτυχθούν σε μένα';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Γιατί λοιπόν εκείνοι, μεγάλε βασιλιά, οι σπόροι, ενώ η μεγάλη γη δεν συναινεί, αφού αναπτυχθούν, γίνονται εδραιωμένοι με στερεές ρίζες και πλεγμένες ρίζες, με κορμό, ουσία και κλαδιά απλωμένα, φέροντες άνθη και καρπούς;» «Ακόμη και μη συναινώντας, σεβάσμιε κύριε, η μεγάλη γη γίνεται βάση για εκείνους τους σπόρους, δίνει συνθήκη για την ανάπτυξη· εκείνοι οι σπόροι, στηριζόμενοι σε εκείνη τη βάση, με εκείνη τη συνθήκη, αφού αναπτυχθούν, γίνονται εδραιωμένοι με στερεές ρίζες και πλεγμένες ρίζες, με κορμό, ουσία και κλαδιά απλωμένα, φέροντες άνθη και καρπούς». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, οι αιρετικοί στη δική τους διδασκαλία είναι χαμένοι, νικημένοι, αντικρουόμενοι, αν λένε 'η αξιέπαινη πράξη που γίνεται σε αυτόν που δεν συναινεί είναι άγονη και άκαρπη'.

Όπως, μεγάλε βασιλιά, η μεγάλη γη, έτσι ο Τατχάγκατα, ο Άξιος, ο Πλήρως Αυτοφωτισμένος. Όπως, μεγάλε βασιλιά, η μεγάλη γη δεν συναινεί σε τίποτε, έτσι ο Τατχάγκατα δεν συναινεί σε τίποτε. Όπως, μεγάλε βασιλιά, εκείνοι οι σπόροι, στηριζόμενοι στη γη, αφού αναπτυχθούν, γίνονται εδραιωμένοι με στερεές ρίζες και πλεγμένες ρίζες, με κορμό, ουσία και κλαδιά απλωμένα, φέροντες άνθη και καρπούς, έτσι οι θεοί και οι άνθρωποι, στηριζόμενοι στο στοιχείο και στο πολύτιμο κόσμημα της γνώσης του Τατχάγκατα που επέτυχε το τελικό Νιμπάνα, ακόμη και μη συναινώντας, γίνονται εδραιωμένοι με στερεές καλές ρίζες, με το συνάθροισμα της αυτοσυγκέντρωσης, την ουσία της Διδασκαλίας και τα κλαδιά της ηθικής απλωμένα, φέροντες το άνθος της απελευθέρωσης και τον καρπό του ασκητισμού· και γι' αυτόν τον λόγο, μεγάλε βασιλιά, η αξιέπαινη πράξη που γίνεται στον Τατχάγκατα που επέτυχε το τελικό Νιμπάνα, ακόμη και μη συναινώντας, δεν είναι άγονη αλλά καρποφόρα.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, άκουσε έναν περαιτέρω λόγο για τον οποίο η αξιέπαινη πράξη που γίνεται στον Τατχάγκατα που έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, ακόμη και χωρίς να συναινεί, δεν είναι άγονη, είναι καρποφόρα. Συναινούν άραγε, μεγάλε βασιλιά, αυτές οι καμήλες, τα βόδια, τα γαϊδούρια, οι κατσίκες, τα ζώα και οι άνθρωποι στην εμφάνιση οικογενειών σκουληκιών μέσα στην κοιλιά τους;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Γιατί λοιπόν εκείνα, μεγάλε βασιλιά, τα σκουλήκια, αφού εμφανιστούν μέσα στην κοιλιά εκείνων που δεν συναινούν, φτάνουν σε επέκταση με πολλούς απογόνους;» «Λόγω της δύναμης της κακόβουλης πράξης, σεβάσμιε κύριε, ακόμη και μη συναινούντων εκείνων των όντων, τα σκουλήκια αφού εμφανιστούν μέσα στην κοιλιά τους, φτάνουν σε επέκταση με πολλούς απογόνους». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, λόγω της δύναμης του στοιχείου και του

αντικειμένου της γνώσης του Τατχάγκατα που επέτυχε το τελικό Νιμπάνα, ακόμη και μη συναινώντας, η αξιέπαινη πράξη που γίνεται στον Τατχάγκατα δεν είναι άγονη αλλά καρποφόρα.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, άκουσε έναν περαιτέρω λόγο για τον οποίο η αξιέπαινη πράξη που γίνεται στον Τατχάγκατα που έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, ακόμη και χωρίς να συναινεί, δεν είναι άγονη, είναι καρποφόρα. Συναινούν άραγε, μεγάλε βασιλιά, αυτοί οι άνθρωποι να εμφανιστούν αυτές οι ενενήντα οκτώ αρρώστιες στο σώμα τους;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Γιατί λοιπόν εκείνες, μεγάλε βασιλιά, οι αρρώστιες πέφτουν στο σώμα εκείνων που δεν συναινούν;» «Λόγω της κακής συμπεριφοράς που έγινε στο παρελθόν, σεβάσμιε κύριε». «Αν, μεγάλε βασιλιά, το φαύλο που έγινε στο παρελθόν πρέπει να βιωθεί εδώ, τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η καλή-φαύλη πράξη που έγινε είτε στο παρελθόν είτε εδώ δεν είναι άγονη αλλά καρποφόρα. Και γι' αυτόν τον λόγο, μεγάλε βασιλιά, η αξιέπαινη πράξη που γίνεται στον Τατχάγκατα που έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, ακόμη και χωρίς να συναινεί, δεν είναι άγονη, είναι καρποφόρα».

«Έχεις ακούσει όμως προηγουμένως, μεγάλε βασιλιά, ότι ο δαίμονας ονόματι Νάντακα, αφού προσέβαλε τον πρεσβύτερο μοναχό Σαριπούττα, βυθίστηκε στη γη;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, ακούγεται, αυτό είναι γνωστό στον κόσμο». «Μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, ο πρεσβύτερος μοναχός Σαριπούττα συναίνεσε στην κατάποση από τη μεγάλη γη του δαίμονα Νάντακα;» «Ακόμη και αν ο κόσμος μαζί με τους θεούς αναστατωνόταν, σεβάσμιε κύριε, ακόμη και αν η σελήνη και ο ήλιος έπεφταν στο δάπεδο, ακόμη και αν ο βασιλιάς των βουνών Σινέρου διασκορπιζόταν, ο πρεσβύτερος μοναχός Σαριπούττα δεν θα συναινέσει στον πόνο άλλου. Για ποιο λόγο; Η αιτία με την οποία ο πρεσβύτερος μοναχός Σαριπούττα θα οργιζόταν ή θα δυσανασχετούσε, αυτή η αιτία έχει εκριζωθεί και αποκοπεί από τον πρεσβύτερο μοναχό Σαριπούττα· επειδή η αιτία έχει εξαλειφθεί, σεβάσμιε κύριε, ο πρεσβύτερος μοναχός Σαριπούττα δεν θα έκανε εκνευρισμό ακόμη και σε αυτόν που αφαιρεί τη ζωή του». «Αν, μεγάλε βασιλιά, ο πρεσβύτερος μοναχός Σαριπούττα δεν συναίνεσε στην κατάποση από τη γη του δαίμονα Νάντακα, γιατί λοιπόν ο δαίμονας Νάντακα βυθίστηκε στη γη;» «Εξαιτίας της δύναμης της φαύλης πράξης, σεβάσμιε κύριε». «Αν, μεγάλε βασιλιά, εξαιτίας της δύναμης της φαύλης πράξης ο δαίμονας Νάντακα βυθίστηκε στη γη, το παράπτωμα που έγινε ακόμη και σε αυτόν που δεν συναινεί δεν είναι άκαρπο αλλά καρποφόρο. Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, εξαιτίας της δύναμης ακόμη και της φαύλης πράξης, η αξιέπαινη πράξη που έγινε σε αυτόν που δεν συναινεί δεν είναι άκαρπη αλλά καρποφόρος. Και γι' αυτόν τον λόγο, μεγάλε βασιλιά, η αξιέπαινη πράξη που γίνεται στον Τατχάγκατα που έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, ακόμη και χωρίς να συναινεί, δεν είναι άγονη, είναι καρποφόρα».

«Πόσοι άραγε, μεγάλε βασιλιά, είναι οι άνθρωποι που τώρα έχουν βυθιστεί στη μεγάλη γη; Υπάρχει σε σένα ακοή γι' αυτό;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, ακούγεται». «Έλα λοιπόν εσύ, μεγάλε βασιλιά, πες τους». «Η Τσιντσαμναβικά, σεβάσμιε κύριε, και ο Σάκκα Σουππαμπούντα, και ο πρεσβύτερος μοναχός Ντεβαντάττα, και ο δαίμονας Νάντακα, και ο νεαρός Νάντα. Αυτό έχει ακουστεί, σεβάσμιε κύριε, αυτοί οι πέντε άνθρωποι βυθίστηκαν στη μεγάλη γη». «Σε ποιον διέπραξαν παράπτωμα αυτοί, μεγάλε βασιλιά;» «Στον Ευλογημένο, σεβάσμιε κύριε, και στους μαθητές». «Μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος ή οι μαθητές συναίνεσαν στη βύθιση αυτών στη μεγάλη γη;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η

αξιέπαινη πράξη που έγινε στον Τατχάγκατα που έχει επιτύχει το τελικό Νιμπάνα, ακόμη και σε αυτόν που δεν συναινεί, δεν είναι άκαρπη αλλά καρποφόρος». «Καλά εξηγήθηκε, σεβάσμιε Ναγκασένα, η ερώτηση· το βαθύ έγινε ρηχό, το κρυφό αποκαλύφθηκε, ο κόμβος έσπασε, το πυκνό δάσος έγινε ξέφωτο, οι αντίθετες διδασκαλίες καταστράφηκαν, οι κακές απόψεις συντρίφτηκαν, οι ψευδοδιδασκαλοι έχασαν τη λάμψη τους· εσύ είσαι ο κορυφαίος μεταξύ των κορυφαίων αρχηγών».

Η ερώτηση για τον καρπό της ολοκληρωμένης υπηρεσίας, πρώτη.

2. Η ερώτηση για την παντογνωσία

2. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Βούδας είναι παντογνώστης;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος είναι παντογνώστης, αλλά η γνώση και η ενόραση του Ευλογημένου δεν είναι συνεχώς και αδιάκοπα παρούσα· η γνώση της παντογνωσίας του Ευλογημένου είναι συνδεδεμένη με την αναφορική· αφού στρέψει την προσοχή, γνωρίζει ό,τι επιθυμεί». «Τότε λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Βούδας δεν είναι παντογνώστης. Αν η γνώση της παντογνωσίας του υπάρχει μέσω αναζήτησης». «Εκατό φορτία λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ρυζιού και μισό φορτίο, επτά μέτρα ρυζιού και δύο κολοκύθες, σε μια στιγμή κτυπήματος δακτύλων, για αυτόν που η συνείδησή του λειτουργεί, τόσοι κόκκοι ρυζιού τοποθετούμενοι ως σημάδι θα οδηγούνταν σε πλήρη εξάλειψη και εξάντληση;

«Εδώ αυτά τα επτά είδη συνειδήσεων λειτουργούν· εκείνοι, μεγάλε βασιλιά, που έχουν πάθος, που έχουν μίσος, που έχουν αυταπάτη, που έχουν νοητικές μολύνσεις, που δεν έχουν αναπτυγμένο σώμα, που δεν έχουν αναπτυγμένη ηθική, που δεν έχουν αναπτυγμένη συνείδηση, που δεν έχουν αναπτυγμένη σοφία, σε αυτούς η συνείδηση εγείρεται βαριά, λειτουργεί αργά. Για ποιο λόγο; Επειδή η συνείδηση δεν είναι αναπτυγμένη. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ενός στελέχους μπαμπού απλωμένου, ευρέος, εκτεταμένου, με κλαδιά δεμένα και ξεδεμένα, μπερδεμένου με πλεξούδες κλαδιών, όταν τραβιέται, η κίνηση είναι βαριά, αργή. Για ποιο λόγο; Επειδή τα κλαδιά είναι δεμένα και ξεδεμένα. Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλε βασιλιά, εκείνοι που έχουν πάθος, που έχουν μίσος, που έχουν αυταπάτη, που έχουν νοητικές μολύνσεις, που δεν έχουν αναπτυγμένο σώμα, που δεν έχουν αναπτυγμένη ηθική, που δεν έχουν αναπτυγμένη συνείδηση, που δεν έχουν αναπτυγμένη σοφία, σε αυτούς η συνείδηση εγείρεται βαριά, λειτουργεί αργά. Για ποιο λόγο; Επειδή είναι δεμένη και ξεδεμένη από τις νοητικές μολύνσεις· αυτή είναι η πρώτη συνείδηση.

«Εδώ αυτή η δεύτερη συνείδηση διακρίνεται - εκείνοι, μεγάλε βασιλιά, που είναι εισερχόμενοι στο ρεύμα, που έχουν κλείσει τους κόσμους της αθλιότητας, που έχουν επιτύχει την ορθή άποψη, που έχουν κατανοήσει τη διδαχή του Δασκάλου, σε αυτούς η συνείδηση σε τρεις θέσεις εγείρεται ελαφριά, λειτουργεί ελαφριά. Στα ανώτερα επίπεδα εγείρεται βαριά, λειτουργεί αργά. Για ποιο λόγο; Επειδή η συνείδηση είναι αγνή σε τρεις θέσεις, επειδή οι νοητικές μολύνσεις πάνω δεν έχουν εγκαταλειφθεί. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ενός στελέχους μπαμπού που είναι αγνό στους τρεις κόμβους, πάνω μπερδεμένου με πλεξούδες κλαδιών, όταν τραβιέται, μέχρι τους τρεις κόμβους πηγαίνει ελαφρά, από εκεί και πάνω είναι δύσκολο. Για ποιο λόγο; Επειδή κάτω είναι αγνό, πάνω είναι μπερδεμένο με πλεξούδες κλαδιών. Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλε βασιλιά, εκείνοι που είναι εισερχόμενοι στο ρεύμα, που έχουν κλείσει τους κόσμους της αθλιότητας, που έχουν επιτύχει την ορθή άποψη, που έχουν κατανοήσει τη διδαχή του Δασκάλου, σε αυτούς η συνείδηση σε τρεις θέσεις εγείρεται ελαφριά,

λειτουργεί ελαφριά, στα ανώτερα επίπεδα εγείρεται βαριά, λειτουργεί αργά. Για ποιο λόγο; Επειδή η συνείδηση είναι αγνή σε τρεις θέσεις, επειδή οι νοητικές μολύνσεις πάνω δεν έχουν εγκαταλειφθεί· αυτή είναι η δεύτερη συνείδηση.

«Εδώ αυτή η τρίτη συνείδηση διακρίνεται - εκείνοι, μεγάλε βασιλιά, που είναι άπαξ επιστρέφοντες, στους οποίους η λαγνεία, το μίσος και η αυταπάτη έχουν εξασθενήσει, σε αυτούς η συνείδηση σε πέντε θέσεις εγείρεται ελαφριά, λειτουργεί ελαφριά, στα ανώτερα επίπεδα εγείρεται βαριά, λειτουργεί αργά. Για ποιο λόγο; Επειδή η συνείδηση είναι αγνή σε πέντε θέσεις, επειδή οι νοητικές μολύνσεις πάνω δεν έχουν εγκαταλειφθεί. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ενός στελέχους μπαμπού που είναι αγνό στους πέντε κόμβους, πάνω μπερδεμένου με πλεξούδες κλαδιών, όταν τραβιέται, μέχρι τους πέντε κόμβους πηγαίνει ελαφρά, από εκεί και πάνω είναι δύσκολο. Για ποιο λόγο; Επειδή κάτω είναι αγνό, πάνω είναι μπερδεμένο με πλεξούδες κλαδιών. Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλε βασιλιά, εκείνοι που είναι άπαξ επιστρέφοντες, στους οποίους η λαγνεία, το μίσος και η αυταπάτη έχουν εξασθενήσει, σε αυτούς η συνείδηση σε πέντε θέσεις εγείρεται ελαφριά, λειτουργεί ελαφριά, στα ανώτερα επίπεδα εγείρεται βαριά, λειτουργεί αργά. Για ποιο λόγο; Επειδή η συνείδηση είναι αγνή σε πέντε θέσεις, επειδή οι νοητικές μολύνσεις πάνω δεν έχουν εγκαταλειφθεί· αυτή είναι η τρίτη συνείδηση.

«Εδώ αυτή η τέταρτη συνείδηση διακρίνεται - εκείνοι, μεγάλε βασιλιά, που είναι μη-επιστρέφοντες, στους οποίους οι πέντε κατώτεροι νοητικοί δεσμοί έχουν εγκαταλειφθεί, σε αυτούς εκείνη η συνείδηση σε δέκα θέσεις εγείρεται ελαφρά, κινείται ελαφρά· στα ανώτερα επίπεδα εγείρεται βαριά, κινείται αργά. Για ποιο λόγο; Λόγω της αγνότητας της συνείδησης σε δέκα θέσεις, λόγω της μη εγκατάλειψης των νοητικών μολύνσεων στα ανώτερα. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ενός στελέχους μπαμπού που είναι καθαρό σε δέκα κόμβους αρθρώσεων, που από πάνω είναι μπερδεμένο με κλαδιά και πλεξούδες, όταν τραβιέται, μέχρι τους δέκα κόμβους κινείται ελαφρά, από εκεί και πάνω είναι δύσκαμπτο. Για ποιο λόγο; Επειδή κάτω είναι αγνό, πάνω είναι μπερδεμένο με πλεξούδες κλαδιών. Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλε βασιλιά, εκείνοι που είναι μη-επιστρέφοντες, στους οποίους οι πέντε κατώτεροι νοητικοί δεσμοί έχουν εγκαταλειφθεί, σε αυτούς εκείνη η συνείδηση σε δέκα θέσεις εγείρεται ελαφρά, κινείται ελαφρά· στα ανώτερα επίπεδα εγείρεται βαριά, κινείται αργά. Για ποιο λόγο; Λόγω της αγνότητας της συνείδησης σε δέκα θέσεις, λόγω της μη εγκατάλειψης των νοητικών μολύνσεων στα ανώτερα· αυτή είναι η τέταρτη συνείδηση.

«Εδώ αυτή η πέμπτη συνείδηση διακρίνεται - εκείνοι, μεγάλε βασιλιά, που είναι Άξιοι, που έχουν εξαλείψει τις νοητικές διαφθορές, που έχουν πλύνει τον ρύπο, που έχουν εμέσει τις νοητικές μολύνσεις, που έχουν ολοκληρώσει την άγια ζωή, που έχουν κάνει αυτό που έπρεπε να γίνει, που έχουν αποθέσει το φορτίο, που έχουν επιτύχει τον δικό τους σκοπό, που έχουν εξαλείψει πλήρως τους δεσμούς του γίγνεσθαι, που έχουν επιτύχει τις αναλυτικές γνώσεις, που είναι αγνοί στα επίπεδα των μαθητών, σε αυτούς εκείνη η συνείδηση στο πεδίο των μαθητών εγείρεται ελαφρά, κινείται ελαφρά· στα επίπεδα των Ατομικά Φωτισμένων εγείρεται βαριά, κινείται αργά. Για ποιο λόγο; Λόγω της αγνότητας στο πεδίο των μαθητών, λόγω της μη αγνότητας στο πεδίο των Ατομικά Φωτισμένων. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ενός στελέχους μπαμπού που είναι καθαρό σε όλους τους κόμβους αρθρώσεων, όταν τραβιέται, ο ερχομός του είναι ελαφρύς, όχι αργός. Για ποιο λόγο; Λόγω της αγνότητας σε όλους τους κόμβους

αρθρώσεων, λόγω της απουσίας πυκνότητας του μπαμπού. Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλε βασιλιά, εκείνοι που είναι Άξιοι, που έχουν εξαλείψει τις νοητικές διαφθορές, που έχουν πλύνει τον ρύπο, που έχουν εμέσει τις νοητικές μολύνσεις, που έχουν ολοκληρώσει την άγια ζωή, που έχουν κάνει αυτό που έπρεπε να γίνει, που έχουν αποθέσει το φορτίο, που έχουν επιτύχει τον δικό τους σκοπό, που έχουν εξαλείψει πλήρως τους δεσμούς του γίγνεσθαι, που έχουν επιτύχει τις αναλυτικές γνώσεις, που είναι αγνοί στα επίπεδα των μαθητών, σε αυτούς εκείνη η συνείδηση στο πεδίο των μαθητών εγείρεται ελαφρά, κινείται ελαφρά· στα επίπεδα των Ατομικά Φωτισμένων εγείρεται βαριά, κινείται αργά. Για ποιο λόγο; Λόγω της αγνότητας στο πεδίο των μαθητών, λόγω της μη αγνότητας στο πεδίο των Ατομικά Φωτισμένων· αυτή είναι η πέμπτη συνείδηση.

«Εδώ αυτή η έκτη συνείδηση διακρίνεται - εκείνοι, μεγάλε βασιλιά, που είναι Ατομικά Φωτισμένοι, αυτοφώτιστοι, χωρίς δάσκαλο, που περπατούν μόνοι, σαν το κέρασ του ρινόκερου, με αγνή και άσπιλη συνείδηση στο δικό τους πεδίο, σε αυτούς εκείνη η συνείδηση στο δικό τους πεδίο εγείρεται ελαφρά, κινείται ελαφρά· στα επίπεδα του παντογνώστη Βούδα εγείρεται βαριά, κινείται αργά. Για ποιο λόγο; Λόγω της αγνότητας στο δικό τους πεδίο, λόγω του μεγέθους του πεδίου του παντογνώστη Βούδα. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας άνθρωπος θα έμπαινε στο δικό του πεδίο, σε ένα μικρό ποτάμι, και τη νύχτα και την ημέρα, όποτε επιθυμεί, χωρίς φόβο· τότε βλέποντας πέρα τον μεγάλο ωκεανό, βαθύ, εκτεταμένο, αβυθομέτρητο και απέραντο, θα φοβόταν, θα δίσταζε, δεν θα τολμούσε να μπει. Για ποιο λόγο; Επειδή έχει διασχίσει το δικό του πεδίο, και λόγω του μεγέθους του μεγάλου ωκεανού. Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλε βασιλιά, εκείνοι που είναι Ατομικά Φωτισμένοι, αυτοφώτιστοι, χωρίς δάσκαλο, που περπατούν μόνοι, σαν το κέρασ του ρινόκερου, με αγνή και άσπιλη συνείδηση στο δικό τους πεδίο, σε αυτούς εκείνη η συνείδηση στο δικό τους πεδίο εγείρεται ελαφρά, κινείται ελαφρά· στα επίπεδα του παντογνώστη Βούδα εγείρεται βαριά, κινείται αργά. Για ποιο λόγο; Λόγω της αγνότητας στο δικό τους πεδίο, λόγω του μεγέθους του πεδίου του παντογνώστη Βούδα· αυτή είναι η έκτη συνείδηση.

«Εδώ αυτή η έβδομη συνείδηση διακρίνεται - εκείνοι, μεγάλε βασιλιά, οι Πλήρως Αυτοφωτισμένοι, οι παντογνώστες, οι κάτοχοι των δέκα δυνάμεων, οι έμπειροι στις τέσσερις βάσεις αυτοπεποίθησης, οι προικισμένοι με τις δεκαοκτώ ιδιότητες του Βούδα, οι άπειροι νικητές, με γνώση χωρίς εμπόδιο, η συνείδησή τους παντού εγείρεται ελαφριά, λειτουργεί ελαφριά. Για ποιο λόγο; Λόγω της αγνότητας παντού. Μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, ένα βέλος καλά πλυμένο, αμόλυντο, χωρίς κόμπους, με λεπτή αιχμή, μη στραβό, μη καμπυλωτό, μη κυρτό, τοποθετημένο σε δυνατό τόξο, όταν ριχτεί με δύναμη σε λεπτό λινό ή λεπτό βαμβακερό ή λεπτό μάλλινο ύφασμα, θα υπήρχε δισταγμός ή κόλλημα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Για ποιο λόγο;» «Λόγω της λεπτότητας των υφασμάτων, λόγω του καλού πλυσίματος του βέλους και λόγω της δύναμης της ρίψης»· ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλε βασιλιά, εκείνοι οι Πλήρως Αυτοφωτισμένοι, οι παντογνώστες, οι κάτοχοι των δέκα δυνάμεων, οι έμπειροι στις τέσσερις βάσεις αυτοπεποίθησης, οι προικισμένοι με τις δεκαοκτώ ιδιότητες του Βούδα, οι άπειροι νικητές, με γνώση χωρίς εμπόδιο, η συνείδησή τους παντού εγείρεται ελαφριά, λειτουργεί ελαφριά. Για ποιο λόγο; Λόγω της αγνότητας παντού· αυτή είναι η έβδομη συνείδηση.

«Εκεί, μεγάλε βασιλιά, αυτή η συνείδηση των παντογνωστών Βουδών, αφού υπερβεί την αρίθμηση ακόμη και των έξι συνειδήσεων, είναι αγνή και ελαφριά με αναρίθμητη αρετή. Επειδή η συνείδηση του Ευλογημένου είναι αγνή και ελαφριά, για αυτό, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος επιδεικνύει το διπλό θαύμα. Στο διπλό θαύμα, μεγάλε βασιλιά, πρέπει να γνωστεί ότι η συνείδηση των Βουδών, των Ευλογημένων, έτσι γρήγορα περιστρέφεται· δεν είναι δυνατόν εκεί να ειπωθεί περαιτέρω λόγος· ακόμη και αυτά τα θαύματα, μεγάλε βασιλιά, αναφορικά με τη συνείδηση των παντογνωστών Βουδών, δεν φτάνουν ούτε σε αρίθμηση, ούτε σε υπολογισμό, ούτε σε κλάσμα, ούτε σε μέρος κλάσματος· η παντογνωστική γνώση του Ευλογημένου, μεγάλε βασιλιά, εξαρτάται από την αναφορική· αφού στρέψει την προσοχή, γνωρίζει ό,τι θέλει.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας άνθρωπος θα τοποθετούσε στο δεύτερο χέρι ό,τι είναι τοποθετημένο στο χέρι, θα εξέφραζε λόγια με ανοιχτό στόμα, θα κατάπινε τροφή που είναι στο στόμα, αφού ανοίξει τα μάτια θα τα έκλεινε ή αφού κλείσει τα μάτια θα τα άνοιγε, θα άπλωνε το λυγισμένο χέρι ή θα λύγιζε το απλωμένο χέρι· αυτό διαρκεί περισσότερο, μεγάλε βασιλιά· πιο γρήγορη είναι η παντογνωστική γνώση του Ευλογημένου, πιο γρήγορη η αναφορική· αφού στρέψει την προσοχή, γνωρίζει ό,τι θέλει· με μόνο την έλλειψη της αναφορικής, δεν γίνονται οι Βούδες Ευλογημένοι μη παντογνώστες».

«Ακόμη και η αναφορική, σεβάσμιε Ναγκασένα, πρέπει να γίνει με αναζήτηση· έλα λοιπόν, πείσε με εκεί με λόγο». «Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας άνθρωπος πλούσιος, με μεγάλο πλούτο, με μεγάλες απολαύσεις, με άφθονο χρυσό και ασήμι, με άφθονα περιουσιακά στοιχεία και εξοπλισμό, με άφθονο πλούτο και δημητριακά, θα είχε ρύζι, κριθάρι, σιτάρι, σουσάμι, φασόλια μουνγκ, φασόλια, πρώιμα και όψιμα δημητριακά, βουτυρέλαιο, λάδι, βούτυρο, γάλα, γιαούρτι, μέλι, ζάχαρη και μελάσα αποθηκευμένα σε κάδους, στάμνες, πιθάρια, αποθήκες και δοχεία· και σε εκείνον τον άνθρωπο θα ερχόταν ένας φιλοξενούμενος άξιος γεύματος, επιθυμώντας γεύμα· και στο σπίτι του όποια μαγειρεμένη τροφή υπήρχε, αυτή θα είχε τελειώσει· αφού βγάλει ρύζι από τη στάμνα θα μαγείρευε τροφή· μήπως όμως, μεγάλε βασιλιά, με τόση μόνο έλλειψη τροφής θα γινόταν φτωχός ή άθλιος;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· ακόμη και στο σπίτι ενός βασιλιά παγκόσμιου μονάρχη, σεβάσμιε κύριε, σε ακατάλληλη ώρα υπάρχει έλλειψη τροφής, πόσο μάλλον ενός οικοδεσπότη». «Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλε βασιλιά, η παντογνωστική γνώση του Τατχάγκατα με μόνο την έλλειψη της αναφορικής· αφού στρέψει την προσοχή, γνωρίζει ό,τι θέλει.

«Ή όπως, μεγάλε βασιλιά, ένα δέντρο θα ήταν καρποφόρο, σκυμμένο και λυγισμένο, γεμάτο με φορτίο καρπών· δεν θα υπήρχε εκεί κανένας πεσμένος καρπός· μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, εκείνο το δέντρο με τόση μόνο έλλειψη πεσμένων καρπών θα ονομαζόταν άκαρπο;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· εκείνοι οι καρποί του δέντρου εξαρτώνται από το πέσιμο· όταν πέσουν, αποκτά κανείς ό,τι θέλει». «Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλε βασιλιά, η παντογνωστική γνώση του Τατχάγκατα εξαρτάται από την αναφορική· αφού στρέψει την προσοχή, γνωρίζει ό,τι θέλει».

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, αφού στρέψει την προσοχή ξανά και ξανά, ο Βούδας γνωρίζει ό,τι θέλει;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος αφού στρέψει την προσοχή ξανά και ξανά, γνωρίζει ό,τι θέλει».

«Όπως, μεγάλη βασιλιά, ένας βασιλιάς παγκόσμιος μονάρχης όταν θυμάται το κόσμημα του τροχού "ας έρθει σε μένα το κόσμημα του τροχού", όταν θυμηθεί, το κόσμημα του τροχού έρχεται· ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλη βασιλιά, ο Τατχάγκατα αφού στρέψει την προσοχή ξανά και ξανά, γνωρίζει ό,τι θέλει».
«Ισχυρός, σεβάσμιε Ναγκασένα, είναι ο λόγος· ο Βούδας είναι παντογνώστης· αποδεχόμαστε ότι ο Βούδας είναι παντογνώστης».

Η ερώτηση για την παντογνωσία του Βούδα, δεύτερη.

3. Η ερώτηση για την αναχώρηση του Ντεβαντάττα

3. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, από ποιον δόθηκε η αναχώρηση στον Ντεβαντάττα;»
«Αυτοί οι έξι, μεγάλη βασιλιά, πρίγκιπες της πολεμικής κάστας - ο Μπαντίγια και ο Ανουρούντα και ο Άναντα και ο Μπάγκου και ο Κίμιλα και ο Ντεβαντάττα, με τον κουρέα Ουπάλι ως έβδομο - όταν ο Διδάσκαλος είχε πλήρως αφυπνιστεί, αυτός που γεννά χαρά στην οικογένεια των Σάκυα, αναχώρησαν ακολουθώντας τον Ευλογημένο· σε αυτούς ο Ευλογημένος έδωσε την αναχώρηση». «Δεν είναι αλήθεια, σεβάσμιε κύριε, ότι αφού ο Ντεβαντάττα έλαβε την αναχώρηση, η Κοινότητα διασπάστηκε;» «Ναι, μεγάλη βασιλιά, αφού ο Ντεβαντάττα έλαβε την αναχώρηση, η Κοινότητα διασπάστηκε· ούτε λαϊκός διασπά την Κοινότητα, ούτε μοναχί, ούτε μαθήτρια υπό εξάσκηση, ούτε δόκιμος, ούτε δόκιμη διασπά την Κοινότητα· μοναχός κανονικός, ανήκων στην ίδια συγκατοικία, στεκόμενος εντός του ίδιου συνόρου, διασπά την Κοινότητα. Ο σχισματικός, σεβάσμιε κύριε, άτομο, τι πράξη βιώνει;» «Πράξη που διαρκεί έναν κοσμικό κύκλο, μεγάλη βασιλιά, βιώνει».

«Και γνωρίζει, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Βούδας ότι 'ο Ντεβαντάττα αφού λάβει την αναχώρηση θα διασπάσει την Κοινότητα, και αφού διασπάσει την Κοινότητα θα καίγεται στην κόλαση για έναν κοσμικό κύκλο';» «Ναι, μεγάλη βασιλιά, ο Τατχάγκατα γνωρίζει ότι 'ο Ντεβαντάττα αφού λάβει την αναχώρηση θα διασπάσει την Κοινότητα, και αφού διασπάσει την Κοινότητα θα καίγεται στην κόλαση για έναν κοσμικό κύκλο'». «Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Βούδας γνωρίζει ότι 'ο Ντεβαντάττα αφού λάβει την αναχώρηση θα διασπάσει την Κοινότητα, και αφού διασπάσει την Κοινότητα θα καίγεται στην κόλαση για έναν κοσμικό κύκλο', τότε λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, τα λόγια ότι ο Βούδας είναι συμπονετικός, γεμάτος συμπόνια, αναζητεί την ευημερία, απομακρύνει τη βλάβη όλων των όντων και παρέχει ωφέλεια, αυτά τα λόγια είναι λανθασμένα. Αν χωρίς να το γνωρίζει αυτό του έδωσε την αναχώρηση, τότε λοιπόν ο Βούδας δεν είναι παντογνώστης· αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· ξέμπλεξε αυτό το μεγάλο πλέγμα, σπάσε τις αντίθετες διδασκαλίες· στο μελλοντικό χρονικό διάστημα μοναχοί με ανώτερη νοημοσύνη όμοιοι με σένα θα είναι δυσεύρετοι· εδώ φανέρωσε τη δύναμή σου».

«Συμπονετικός, μεγάλη βασιλιά, είναι ο Ευλογημένος και παντογνώστης· με συμπόνια, μεγάλη βασιλιά, ο Ευλογημένος με τη γνώση της παντογνωσίας εξετάζοντας τον προορισμό του Ντεβαντάττα, είδε τον Ντεβαντάττα να έχει συσσωρεύσει πράξη που οδηγεί στον κόσμο της αθλιότητας και να πηγαίνει για αμέτρητες εκατοντάδες χιλιάδες δεκάκις εκατομμύρια κοσμικούς κύκλους από κόλαση σε κόλαση, από κόσμο ξεπεσμού σε κόσμο ξεπεσμού· αυτό ο Ευλογημένος γνωρίζοντας με τη γνώση της παντογνωσίας σκέφτηκε: 'η πράξη αυτού που είναι χωρίς τέλος, αφού αναχωρήσει στη Διδαχή μου θα έχει τέλος, σε σύγκριση με πριν η

δυστυχία θα έχει τέλος· ακόμη και χωρίς να αναχωρήσει αυτός ο ανόητος άνθρωπος θα συσσωρεύσει πράξη που διαρκεί έναν κοσμικό κύκλο· με συμπόνια έδωσε την αναχώρηση στον Ντεβαντάττα».

«Τότε λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Βούδας αφού χτυπήσει αλείφει με λάδι, αφού ρίξει σε γκρεμό δίνει το χέρι, αφού σκοτώσει αναζητά τη ζωή, εφόσον αυτός πρώτα δίνοντας δυστυχία μετά παρέχει ευτυχία;» «Χτυπά επίσης, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα για χάρη της ευημερίας των όντων, ρίχνει επίσης για χάρη της ευημερίας των όντων, σκοτώνει επίσης για χάρη της ευημερίας των όντων· και αφού χτυπήσει, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα παρέχει μόνο ευημερία στα όντα, και αφού ρίξει παρέχει μόνο ευημερία στα όντα, και αφού σκοτώσει παρέχει μόνο ευημερία στα όντα. Όπως, μεγάλε βασιλιά, οι γονείς και αφού χτυπήσουν και αφού ρίξουν παρέχουν μόνο ευημερία στα παιδιά τους, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα χτυπά επίσης για χάρη της ευημερίας των όντων, ρίχνει επίσης για χάρη της ευημερίας των όντων, σκοτώνει επίσης για χάρη της ευημερίας των όντων· και αφού χτυπήσει, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα παρέχει μόνο ευημερία στα όντα, και αφού ρίξει παρέχει μόνο ευημερία στα όντα, και αφού σκοτώσει παρέχει μόνο ευημερία στα όντα· με όποια συνεχή προσπάθεια υπάρχει ανάπτυξη αρετής για τα όντα, με εκείνη τη συνεχή προσπάθεια παρέχει μόνο ευημερία σε όλα τα όντα. Αν, μεγάλε βασιλιά, ο Ντεβαντάττα δεν είχε αναχωρήσει, όντας λαϊκός, αφού έκανε πολλή κακόβουλη πράξη που οδηγεί στην κόλαση, πηγαίνοντας για αμέτρητες εκατοντάδες χιλιάδες δεκάκις εκατομμύρια κοσμικούς κύκλους από κόλαση σε κόλαση, από κόσμο ξεπεσμού σε κόσμο ξεπεσμού, θα βίωνε πολλή δυστυχία· αυτό ο Ευλογημένος γνωρίζοντας, με συμπόνια έδωσε την αναχώρηση στον Ντεβαντάττα, σκεπτόμενος 'αυτού που αναχώρησε στη Διδαχή μου η δυστυχία θα έχει τέλος'· με συμπόνια έκανε τη βαριά δυστυχία ελαφριά.

«Όπως επίσης, μεγάλε βασιλιά, ένας δυνατός άνθρωπος με τη δύναμη του πλούτου, της φήμης, της ευημερίας και των συγγενών, τον συγγενή του ή τον φίλο του που υφίσταται βαριά τιμωρία από τον βασιλιά, με την πολλή εμπιστοσύνη του και την ικανότητά του έκανε τη βαριά τιμωρία ελαφριά, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος, αφού έδωσε την αναχώρηση στον Ντεβαντάττα που θα βίωνε δυστυχία για πολλές εκατοντάδες χιλιάδες δεκάκις εκατομμύρια κοσμικούς κύκλους, με την ικανότητα της δύναμης της ηθικής, της αυτοσυγκέντρωσης, της σοφίας και της απελευθέρωσης έκανε τη βαριά δυστυχία ελαφριά.

«Όπως επίσης, μεγάλε βασιλιά, ένας επιδέξιος γιατρός χειρουργός κάνει τη βαριά αρρώστια ελαφριά με τη δύναμη ισχυρού φαρμάκου, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος, αφού έδωσε την αναχώρηση στον Ντεβαντάττα που θα βίωνε δυστυχία για πολλές εκατοντάδες χιλιάδες δεκάκις εκατομμύρια κοσμικούς κύκλους, με τη γνώση της αρρώστιας, με τη δύναμη της συμπόνιας, με τη δύναμη του σταθερού φαρμάκου της Διδασκαλίας έκανε τη βαριά δυστυχία ελαφριά. Άραγε, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος κάνοντας τον Ντεβαντάττα που θα βίωνε πολλά να βιώσει λίγα, θα διέπραττε κάποια αξιόμεμπτη πράξη;» «Δεν θα διέπραττε καμία, σεβάσμιε κύριε, αξιόμεμπτη πράξη, ούτε όσο χρειάζεται για να αρμέξεις μια αγελάδα». «Και αυτόν λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, τον λόγο αποδέξου ως προς το νόημά του, τον λόγο για τον οποίο ο Ευλογημένος έδωσε την αναχώρηση στον Ντεβαντάττα.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, άκουσε έναν ακόμη λόγο, τον λόγο για τον οποίο ο

Ευλογημένος έδωσε την αναχώρηση στον Ντεβαντάττα. Όπως, μεγάλη βασιλιά, αφού συνέλαβαν έναν κλέφτη, έναν κακοποιό, θα τον έφερναν στον βασιλιά: 'αυτός, μεγαλειότητα, είναι κλέφτης, κακοποιός· επίβαλέ του σε αυτόν όποια τιμωρία θέλεις'. Ο βασιλιάς θα έλεγε σε αυτόν έτσι: 'τότε λοιπόν, αγαπητοί, αφού βγάλετε αυτόν τον κλέφτη έξω από την πόλη, κόψτε του το κεφάλι στον τόπο εκτέλεσης'. 'ναι, μεγαλειότητα', αυτοί αφού υποσχέθηκαν στον βασιλιά, αφού τον έβγαλαν έξω από την πόλη, θα τον οδηγούσαν στον τόπο εκτέλεσης. Αυτόν θα έβλεπε κάποιος άνθρωπος που είχε λάβει ευνοϊκή μεταχείριση από τον βασιλιά, που είχε λάβει φήμη, πλούτο και απολαύσεις, του οποίου τα λόγια ήταν αποδεκτά, που εκπλήρωνε τις επιθυμίες του ισχυρού· αυτός δείχνοντας συμπόνια σε εκείνον θα έλεγε σε εκείνους τους ανθρώπους έτσι: 'αρκεί, αγαπητοί, τι σας ωφελεί η αποκεφάλιση αυτού; Τότε λοιπόν, αγαπητοί, αφού κόψετε το χέρι ή το πόδι αυτού, σώστε τη ζωή του· εγώ για χάρη αυτού θα δώσω απάντηση κοντά στον βασιλιά'. Αυτοί με τα λόγια εκείνου του ισχυρού, αφού έκοψαν το χέρι ή το πόδι εκείνου του κλέφτη, θα έσωζαν τη ζωή του. Άραγε, μεγάλη βασιλιά, εκείνος ο άνθρωπος κάνοντας έτσι θα ενεργούσε σωστά για εκείνον τον κλέφτη;» «Δωρητής ζωής είναι εκείνος, σεβάσμιε κύριε, ο άνθρωπος για εκείνον τον κλέφτη· αφού δόθηκε η ζωή, τι δεν έχει γίνει για αυτόν;» «Το αίσθημα όμως κατά το κόψιμο του χεριού και του ποδιού, αυτός με εκείνο το αίσθημα θα διέπραττε κάποια αξιόμειπτη πράξη;» «Από τη δική του πράξη, σεβάσμιε κύριε, εκείνος ο κλέφτης βιώνει δυσάρεστο αίσθημα· ο δωρητής ζωής όμως άνθρωπος δεν θα διέπραττε καμία αξιόμειπτη πράξη». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, ο Ευλογημένος με συμπόνια έδωσε την αναχώρηση στον Ντεβαντάττα σκεπτόμενος 'αυτού που αναχώρησε στη Διδαχή μου η δυστυχία θα έχει τέλος'. Και η δυστυχία του Ντεβαντάττα έχει τέλος, μεγάλη βασιλιά· ο Ντεβαντάττα, μεγάλη βασιλιά, κατά τη στιγμή του θανάτου -

«Με αυτά τα οστά τον κορυφαίο άνθρωπο, τον θεό υπεράνω των θεών, τον ηνίοχο ανθρώπων προς δάμασμα· τον παντεπόπτη, με τα χαρακτηριστικά εκατό αξιέπαινων πράξεων, με τη ζωή μου στον Βούδα ως καταφύγιο καταφεύγω».

«Κατέφυγε στο καταφύγιο εφ' όρου ζωής. Ο Ντεβαντάττα, μεγάλη βασιλιά, όταν ο κοσμικός κύκλος διαιρέθηκε σε έξι μέρη και πέρασε το πρώτο μέρος, διέσπασε την Κοινότητα· αφού καίει στην κόλαση για πέντε μέρη και απελευθερωθεί από εκεί, θα γίνει Ατομικά Φωτισμένος με το όνομα Αττχίσσαρα. Άραγε λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, ο Ευλογημένος ενεργώντας έτσι θα ήταν αυτός που έκανε το καθήκον του προς τον Ντεβαντάττα;» «Αυτός που δίνει τα πάντα, σεβάσμιε Ναγκασένα, είναι ο Τατχάγκατα για τον Ντεβαντάττα· αφού ο Τατχάγκατα θα οδηγήσει τον Ντεβαντάττα στην ατομική φώτιση, τι υπάρχει που δεν έχει κάνει ο Τατχάγκατα για τον Ντεβαντάττα;» «Όμως, μεγάλη βασιλιά, ο Ντεβαντάττα αφού διέσπασε την Κοινότητα βιώνει δυσάρεστο αίσθημα στην κόλαση· άραγε ο Ευλογημένος εξαιτίας αυτού θα διέπραττε κάποια αξιόμειπτη πράξη;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· με αυτό που έκανε ο ίδιος, σεβάσμιε κύριε, ο Ντεβαντάττα καίγεται στην κόλαση για έναν κοσμικό κύκλο· ο Διδάσκαλος που θέτει τέλος στην οδύνη δεν διαπράττει καμία αξιόμειπτη πράξη». «Αποδέξου λοιπόν, εσύ μεγάλη βασιλιά, και αυτόν τον λόγο ως προς το νόημά του, τον λόγο για τον οποίο ο Ευλογημένος έδωσε την αναχώρηση στον Ντεβαντάττα.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, άκουσε έναν ακόμη λόγο, τον λόγο για τον οποίο ο Ευλογημένος έδωσε την αναχώρηση στον Ντεβαντάττα. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας επιδέξιος γιατρός χειρουργός, κατευνάζοντας μια πληγή που έχει προσβληθεί από άνεμο, χολή, φλέγμα, συνδυασμό τους, κλιματική αλλαγή, ανώμαλη φροντίδα ή επίθεση, καλυμμένη με σάπια πτώματα και δυσοσμία, με βέλος μέσα, που έχει φτάσει στο οστό, γεμάτη πύον και αίμα, αλείφει το στόμιο της πληγής με σκληρό, αιχμηρό, καυστικό και πικρό φάρμακο για να ωριμάσει· αφού ωριμάσει και γίνει μαλακή, αφού την κόψει με μαχαίρι, την καυτηριάζει με βελόνα· αφού καυτηριαστεί, βάζει καυστικό αλάτι, αλείφει με φάρμακο για την επούλωση της πληγής, για την επίτευξη της ευημερίας του ασθενούς· άραγε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, εκείνος ο γιατρός χειρουργός με κακόβουλη πρόθεση αλείφει με φάρμακο, κόβει με μαχαίρι, καυτηριάζει με βελόνα, βάζει καυστικό αλάτι;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· με πρόθεση ευημερίας, επιθυμώντας την ευημερία, κάνει αυτές τις ενέργειες». «Το δυσάρεστο αίσθημα όμως που εγέρθηκε σε αυτόν από την εκτέλεση της φαρμακευτικής θεραπείας, εξαιτίας αυτού εκείνος ο γιατρός χειρουργός θα διέπραττε κάποια αξιόμεμπτη πράξη;» «Με πρόθεση ευημερίας, σεβάσμιε κύριε, επιθυμώντας την ευημερία, ο γιατρός χειρουργός κάνει αυτές τις ενέργειες· γιατί αυτός εξαιτίας αυτού να διαπράξει αξιόμεμπτη πράξη; Πορευόμενος στον παράδεισο είναι, σεβάσμιε κύριε, εκείνος ο γιατρός χειρουργός». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, με συμπόνια ο Ευλογημένος έδωσε την αναχώρηση στον Ντεβαντάττα για απελευθέρωση από την οδύνη.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, άκουσε έναν ακόμη λόγο, τον λόγο για τον οποίο ο Ευλογημένος έδωσε την αναχώρηση στον Ντεβαντάττα. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας άνθρωπος θα είχε τρυπηθεί από αγκάθι, τότε κάποιος άλλος άνθρωπος που επιθυμεί την ευημερία του, που επιθυμεί την ευτυχία του, αφού κόψει ολόγουρα με κοφτερό αγκάθι ή με λεπίδα μαχαριού, με αίμα που στάζει, θα αφαιρούσε εκείνο το αγκάθι· άραγε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, εκείνος ο άνθρωπος επιθυμώντας τη βλάβη αφαιρεί εκείνο το αγκάθι;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· επιθυμώντας την ευημερία, σεβάσμιε κύριε, εκείνος ο άνθρωπος επιθυμώντας την ευτυχία αφαιρεί εκείνο το αγκάθι. Αν, σεβάσμιε κύριε, δεν αφαιρούσε εκείνο το αγκάθι, αυτός εξαιτίας αυτού θα υφίστατο θάνατο ή οδύνη ίση με θάνατο». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα με συμπόνια έδωσε την αναχώρηση στον Ντεβαντάττα για απελευθέρωση από την οδύνη. Αν, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος δεν έδινε την αναχώρηση στον Ντεβαντάττα, ακόμη και για εκατό χιλιάδες κότι κοσμικών κύκλων ο Ντεβαντάττα θα καιγόταν στην κόλαση μέσω της αλληλουχίας των υπάρξεων».

«Τον Ντεβαντάττα που πήγαινε με το ρεύμα, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα τον οδήγησε αντίθετα στο ρεύμα· τον Ντεβαντάττα που είχε πάρει λάθος δρόμο, τον έβαλε στον σωστό δρόμο· στον Ντεβαντάττα που είχε πέσει στον γκρεμό, έδωσε εδραίωση· τον Ντεβαντάττα που είχε πάει σε ανωμαλία, ο Τατχάγκατα τον ανέβασε σε ομαλό έδαφος· και αυτές, σεβάσμιε Ναγκασένα, οι αιτίες και αυτοί οι λόγοι δεν μπορούν να δειχθούν από κάποιον άλλον εκτός από κάποιον σοφό σαν εσένα».

Η ερώτηση για την αναχώρηση του Ντεβαντάττα, τρίτη.

4. Η ερώτηση για το σεισμό της γης

4. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο - 'Αυτές οι οκτώ, μοναχοί, αιτίες, οι οκτώ συνθήκες είναι για την εμφάνιση του μεγάλου σεισμού'. Αυτό είναι λόγος χωρίς υπόλοιπο, αυτό είναι λόγος χωρίς εξαίρεση, αυτό είναι λόγος χωρίς επεξήγηση· δεν υπάρχει άλλη ένατη αιτία για την εμφάνιση του μεγάλου σεισμού. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, υπήρχε άλλη ένατη αιτία για την εμφάνιση του μεγάλου σεισμού, ο Ευλογημένος θα έλεγε και εκείνη την αιτία. Επειδή όμως, σεβάσμιε Ναγκασένα, δεν υπάρχει άλλη ένατη αιτία για την εμφάνιση του μεγάλου σεισμού, γι' αυτό δεν αναφέρθηκε από τον Ευλογημένο· και αυτή η ένατη αιτία φαίνεται για την εμφάνιση του μεγάλου σεισμού, ότι όταν ο βασιλιάς Βεσσαντάρα έδινε τη μεγάλη δωρεά, η μεγάλη γη σείστηκε επτά φορές. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, υπάρχουν μόνο οκτώ αιτίες, οκτώ συνθήκες για την εμφάνιση του μεγάλου σεισμού, τότε λοιπόν τα λόγια ότι όταν ο βασιλιάς Βεσσαντάρα έδινε τη μεγάλη δωρεά η μεγάλη γη σείστηκε επτά φορές, αυτά είναι λανθασμένα. Αν όταν ο βασιλιάς Βεσσαντάρα έδινε τη μεγάλη δωρεά η μεγάλη γη σείστηκε επτά φορές, τότε λοιπόν και τα λόγια ότι υπάρχουν μόνο οκτώ αιτίες, οκτώ συνθήκες για την εμφάνιση του μεγάλου σεισμού, είναι λανθασμένα. Αυτή επίσης η ερώτηση με δύο άκρα είναι λεπτοφυής, δύσκολη να ξεμπλεχτεί, προκαλεί τύφλωση και είναι βαθιά· αυτή έφτασε σε σένα· αυτή δεν μπορεί να απαντηθεί από κάποιον άλλον με κατώτερη σοφία, εκτός από κάποιον σοφό σαν εσένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο - 'Αυτές οι οκτώ, μοναχοί, αιτίες, οι οκτώ συνθήκες είναι για την εμφάνιση του μεγάλου σεισμού'. Το ότι όταν ο βασιλιάς Βεσσαντάρα έδινε τη μεγάλη δωρεά η μεγάλη γη σείστηκε επτά φορές, αυτό όμως ήταν άκαιρο, περιστασιακό, ελεύθερο από τις οκτώ αιτίες· γι' αυτό δεν μετρήθηκε μεταξύ των οκτώ αιτιών.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, στον κόσμο μετρούνται μόνο τρία σύννεφα: το θερινό, το χειμερινό και το φθινοπωρινό. Αν εκτός από αυτά βρέξει άλλο σύννεφο, εκείνο το σύννεφο δεν μετρίεται μεταξύ των εγκεκριμένων σύννεφων, θεωρείται απλώς άκαιρο σύννεφο. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, το ότι όταν ο βασιλιάς Βεσσαντάρα έδινε τη μεγάλη δωρεά η μεγάλη γη σείστηκε επτά φορές, αυτό ήταν άκαιρο, περιστασιακό, ελεύθερο από τις οκτώ αιτίες· αυτό δεν μετρίεται μεταξύ των οκτώ αιτιών.

«Η επίσης, μεγάλε βασιλιά, από το όρος Χιμαβάντα ρέουν πεντακόσια ποτάμια· από αυτά, μεγάλε βασιλιά, τα πεντακόσια ποτάμια, μόνο δέκα ποτάμια μετρούνται στην αρίθμηση των ποταμών. Δηλαδή, ο Γάγγης, ο Γιαμούνα, ο Ατσιραβατί, ο Σαραμπού, ο Μαχί, ο Σίνδου, ο Σαρασασατί, ο Βετραβατί, ο Βιταμσά, ο Τσαντάμπαγκα· τα υπόλοιπα ποτάμια δεν μετρούνται στην αρίθμηση των ποταμών. Για ποιο λόγο; Εκείνα τα ποτάμια δεν έχουν σταθερό νερό. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, το ότι όταν ο βασιλιάς Βεσσαντάρα έδινε τη μεγάλη δωρεά η μεγάλη γη σείστηκε επτά φορές, αυτό ήταν άκαιρο, περιστασιακό, ελεύθερο από τις οκτώ αιτίες· αυτό δεν μετρίεται μεταξύ των οκτώ αιτιών.

«Η επίσης, μεγάλε βασιλιά, ένας βασιλιάς έχει εκατό ή διακόσιους ή τριακόσιους υπουργούς· από αυτούς μόνο έξι άτομα μετρούνται στην αρίθμηση των υπουργών. Δηλαδή, ο στρατηγός, ο αρχιερέας, ο δικαστής, ο αποθηκάρχης, ο κρατών την ομπρέλα, ο κρατών το ξίφος. Αυτοί ακριβώς μετρούνται στην αρίθμηση των υπουργών. Για ποιο λόγο; Επειδή είναι συνδεδεμένοι με τις βασιλικές αρετές· οι υπόλοιποι δεν μετρούνται, όλοι θεωρούνται απλώς υπουργοί. Ακριβώς έτσι λοιπόν,

μεγάλε βασιλιά, το ότι όταν ο βασιλιάς Βεσσαντάρα έδινε τη μεγάλη δωρεά η μεγάλη γη σείστηκε επτά φορές, αυτό ήταν άκαιρο, περιστασιακό, ελεύθερο από τις οκτώ αιτίες· αυτό δεν μετριέται μεταξύ των οκτώ αιτιών.

«Ακούγεται άραγε, μεγάλε βασιλιά, τώρα στη Διδαχή του Νικητή για εκείνους που έκαναν αξιέπαινες πράξεις, η πράξη που βιώνεται ως ευχάριστη στην παρούσα ζωή, και η δόξα των οποίων έχει ανέβει ψηλά μεταξύ θεών και ανθρώπων;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, ακούγεται τώρα στη Διδαχή του Νικητή για εκείνους που έκαναν αξιέπαινες πράξεις, η πράξη που βιώνεται ως ευχάριστη στην παρούσα ζωή, και η δόξα των οποίων έχει ανέβει ψηλά μεταξύ θεών και ανθρώπων - επτά άτομα». «Ποιοι είναι αυτοί, μεγάλε βασιλιά;» «Ο Σουμάνα, σεβάσμιε κύριε, ο ανθοπώλης, και ο βραχμάνος με το ένα ρούχο, και ο Πούννα ο μισθωτός, και η βασίλισσα Μάλλικα, και η βασίλισσα Γκοπαλαμάτα, και η λαϊκή ακόλουθος Σουπιγιά, και η δούλη Πούννα - αυτά τα επτά όντα βίωσαν ευτυχία στην παρούσα ζωή, και η δόξα τους έχει ανέβει ψηλά μεταξύ θεών και ανθρώπων».

«Ακούγονται επίσης άλλοι που στο παρελθόν πήγαν στον κόσμο των Τριάντα Τριών με αυτό ακριβώς το ανθρώπινο σώμα;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, ακούγονται». «Ποιοι είναι αυτοί, μεγάλε βασιλιά;» «Ο γκαντχάμπα Γκούττιλα, και ο βασιλιάς Σαντίνα, και ο βασιλιάς Νίμι, και ο βασιλιάς Μαντχάτα - αυτοί οι τέσσερις άνθρωποι ακούγονται ότι πήγαν στον κόσμο των Τριάντα Τριών με αυτό ακριβώς το ανθρώπινο σώμα». «Ακούγεται για πολύ καιρό αυτό που έγινε, είτε καλό είτε κακό; Έχεις ακούσει όμως προηγουμένως, μεγάλε βασιλιά, στο παρελθόν ή στο παρόν χρονικό διάστημα ότι κατά τη δωρεά του τάδε ονόματος μία ή δύο ή τρεις φορές η μεγάλη γη σείστηκε;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Υπάρχει σε μένα, μεγάλε βασιλιά, παράδοση, επίτευγμα, μελέτη, ακοή, δύναμη εξάσκησης, ακρόαση, ανάκριση, υπηρεσία στον δάσκαλο· και εγώ επίσης δεν έχω ακούσει προηγουμένως ότι 'κατά τη δωρεά του τάδε ονόματος μία ή δύο ή τρεις φορές η μεγάλη γη σείστηκε', εκτός από την εξαιρετη δωρεά του βασιλιά Βεσσαντάρα, του ταύρου μεταξύ των βασιλέων. Μεταξύ του Ευλογημένου Κάσσαπα, μεγάλε βασιλιά, και του Ευλογημένου Σακυαμούνι, δύο Βουδών, πέρασαν εκατομμύρια χρόνια που ξεπέρασαν κάθε αρίθμηση· και εκεί επίσης δεν έχω ακούσει ότι 'κατά τη δωρεά του τάδε ονόματος μία ή δύο ή τρεις φορές η μεγάλη γη σείστηκε'. Όχι, μεγάλε βασιλιά, με τόση ενεργητικότητα, με τόση προσπάθεια η μεγάλη γη σείζεται· γεμάτη με το φορτίο των αρετών, μεγάλε βασιλιά, γεμάτη με το φορτίο των αρετών κάθε πράξης αγνότητας, μη μπορώντας να το συγκρατήσει, η μεγάλη γη ταλαντεύεται, σείεται και τρέμει.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, σε ένα κάρο υπερφορτωμένο με φορτίο οι πλήμνες και οι στεφάνες σπάνε και ο άξονας θραύεται, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η μεγάλη γη γεμάτη με το φορτίο των αρετών κάθε πράξης αγνότητας, μη μπορώντας να το συγκρατήσει, ταλαντεύεται, σείεται και τρέμει.

«Ή όπως, μεγάλε βασιλιά, ο ουρανός καλυμμένος με την ορμή του ανέμου και του νερού, γεμάτος με το φορτίο του πλημμυρισμένου νερού, επειδή σπάει από τον υπερβολικό άνεμο, βροντά και ηχεί και κάνει γκουργκούρισμα, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η μεγάλη γη γεμάτη με το φορτίο της δύναμης της δωρεάς του βασιλιά Βεσσαντάρα, απέραντο και πλημμυρισμένο, μη μπορώντας να το συγκρατήσει, ταλαντεύεται, σείεται και τρέμει. Διότι, μεγάλε βασιλιά, η συνείδηση του βασιλιά Βεσσαντάρα δεν λειτουργεί υπό την εξουσία της λαγνείας, δεν λειτουργεί υπό την εξουσία του μίσους, δεν λειτουργεί υπό την εξουσία της

αυταπάτης, δεν λειτουργεί υπό την εξουσία της αλαζονείας, δεν λειτουργεί υπό την εξουσία της λανθασμένης άποψης, δεν λειτουργεί υπό την εξουσία των νοητικών μολύνσεων, δεν λειτουργεί υπό την εξουσία του λογισμού, δεν λειτουργεί υπό την εξουσία της δυσαρέσκειας· αλλά λειτουργεί συχνά υπό την εξουσία της δωρεάς: 'πώς να έρθουν κοντά μου οι ζητιάνοι που δεν έχουν έρθει, και οι ζητιάνοι που έχουν έρθει, αφού λάβουν όσα επιθυμούν, να γίνουν ευχαριστημένοι' - συνεχώς και αδιάκοπα ο νους του είναι εδραιωμένος στη δωρεά. Του βασιλιά, μεγάλε βασιλιά, Βεσσαντάρα συνεχώς και αδιάκοπα ο νους είναι εδραιωμένος σε δέκα θέσεις: στο δάμασμα, στη γαλήνη, στην υπομονή, στην αυτοσυγκράτηση, στον έλεγχο, στην πειθαρχία, στη μη-οργή, στη μη βία, στην αλήθεια, στην αγνότητα. Του βασιλιά, μεγάλε βασιλιά, Βεσσαντάρα η ηδονική αναζήτηση έχει εγκαταλειφθεί, η αναζήτηση ύπαρξης έχει καταπραυνθεί, έχει επιδοθεί με ζήλο μόνο στην αναζήτηση της άγιας ζωής· του βασιλιά, μεγάλε βασιλιά, Βεσσαντάρα η προστασία του εαυτού έχει εγκαταλειφθεί, έχει επιδοθεί με ζήλο στην προστασία όλων των όντων - 'πώς αυτά τα όντα να είναι ενωμένα, υγιή, πλούσια, μακρόβια' - συχνά ακριβώς ο νους του λειτουργεί έτσι. Και δίνοντας, μεγάλε βασιλιά, ο βασιλιάς Βεσσαντάρα δεν δίνει εκείνη τη δωρεά για χάρη επιτυχίας στην ύπαρξη, δεν δίνει για χάρη πλούτου, δεν δίνει για χάρη ανταποδοτικής δωρεάς, δεν δίνει για χάρη κολακείας, δεν δίνει για χάρη ζωής, δεν δίνει για χάρη ομορφιάς, δεν δίνει για χάρη ευτυχίας, δεν δίνει για χάρη δύναμης, δεν δίνει για χάρη φήμης, δεν δίνει για χάρη γιου, δεν δίνει για χάρη θυγατέρας· αλλά για χάρη της παντογνωστικής γνώσης, για το πολύτιμο κόσμημα της παντογνωσίας, έδωσε τέτοιες ασύγκριτες, απέραντες, ανυπέρβλητες εξαίρετες δωρεές, και αφού έφτασε στην παντογνωσία είπε αυτόν τον στίχο:

«Τον Τζάλι, την Κανχατζινά τη θυγατέρα, τη βασίλισσα Μαντί την αφοσιωμένη στον σύζυγό της· εγκαταλείποντας δεν στενοχωρήθηκα, ακριβώς για χάρη της φώτισης».

«Ο βασιλιάς Βεσσαντάρα, μεγάλε βασιλιά, με μη-οργή νικά την οργή, τον κακό με το καλό νικά, τον τσιγκούνη με δωρεά νικά, τον ψευδολόγο με αλήθεια νικά, κάθε φαύλο με το καλό νικά. Σε αυτόν που έτσι έδινε, που ακολουθούσε τη Διδασκαλία, που είχε τη Διδασκαλία ως κεφαλή, με τη δυνατή ροή της δωρεάς, με την απέραντη διάχυση της ενεργητικότητας, κάτω οι μεγάλοι άνεμοι κινούνται, αργά αργά, πότε πότε, παραγμένοι φυσούν, σκύβουν, υψώνονται, λυγίζουν· δέντρα με κομμένα φύλλα πέφτουν· σύννεφα σύννεφα τρέχουν στον ουρανό· άνεμοι γεμάτοι σκόνη γίνονται άγριοι· άνεμοι πιεσμένοι στον ουρανό φυσούν, ξαφνικά βροντούν, τρομερός ήχος ακούγεται· όταν αυτοί οι άνεμοι ταράσσονται, το νερό αργά αργά ταλαντεύεται· όταν το νερό ταλαντεύεται, αναταράσσονται τα ψάρια και οι χελώνες· κύματα κύματα εγείρονται· τα υδρόβια όντα τρέμουν· τα κύματα του νερού κυλούν ζευγαρωτά· ο ήχος των κυμάτων ακούγεται· φρικτές φουσαλίδες εγείρονται· στεφάνια αφρού σχηματίζονται· ο μεγάλος ωκεανός υπερχειλίζει· το νερό τρέχει προς κάθε κατεύθυνση· ρεύματα νερού ρέουν με στόμια προς τα πάνω και προς τα κάτω· τρέμουν οι τιτάνες, οι γκαρούντα, οι δράκοντες, οι δαίμονες· ανησυχούν σκεπτόμενοι 'τι άραγε, πώς άραγε, ο ωκεανός αναστρέφεται;', με φοβισμένη συνείδηση αναζητούν διέξοδο· όταν το ρεύμα νερού αναταράσσεται και κυματίζει, σείεται η μεγάλη γη μαζί με τα βουνά και τους ωκεανούς· περιστρέφεται το όρος Σινέρου, η κορυφή του βραχώδους βουνού λυγίζει· στενοχωριούνται τα φίδια, οι

μαγκούστες, οι γάτες, οι τσακάλια, οι χοίροι, τα ελάφια, τα πουλιά· κλαίνε οι δαίμονες χωρίς επιρροή, γελούν οι δαίμονες με μεγάλη επιρροή καθώς η μεγάλη γη σείεται.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, σε ένα μεγάλο μεγάλο μαγειρικό δοχείο τοποθετημένο στη φωτιά, γεμάτο με νερό, γεμισμένο με ρύζι, η φωτιά που καίει από κάτω πρώτα λοιπόν θερμαίνει το δοχείο, το δοχείο θερμασμένο θερμαίνει το νερό, το νερό θερμασμένο θερμαίνει το ρύζι, το ρύζι θερμασμένο αναδύεται και βυθίζεται, γίνονται φουσαλίδες, στεφάνια αφρού ανεβαίνουν· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο βασιλιάς Βεσσαντάρα ό,τι στον κόσμο είναι δύσκολο να εγκαταλειφθεί, αυτό εγκατέλειψε· σε αυτόν που εγκατέλειπε αυτό το δύσκολο να εγκαταλειφθεί, με την εγγενή ροή της δωρεάς, κάτω οι μεγάλοι άνεμοι μη μπορώντας να συγκρατήσουν ταραχτήκαν· όταν οι μεγάλοι άνεμοι ταραχτήκαν, το νερό σείστηκε· όταν το νερό σείστηκε, η μεγάλη γη σείστηκε· έτσι τότε οι μεγάλοι άνεμοι και το νερό και η μεγάλη γη - αυτά τα τρία ήταν σαν με έναν νου με την απέραντη δύναμη και ενεργητικότητα της ροής της μεγάλης δωρεάς· δεν υπάρχει τέτοια, μεγάλε βασιλιά, δύναμη δωρεάς άλλου, όπως η δύναμη της μεγάλης δωρεάς του βασιλιά Βεσσαντάρα. Όπως, μεγάλε βασιλιά, στη γη υπάρχουν πολλά είδη πολύτιμων λίθων. Δηλαδή, ινδανίλα, μαχανίλα, τζοτιράσα, βηρύλλιο, ουμπαπούππα, σιρισπούππα, μανόχαρα, σουριακάντα, τσαντακάντα, διαμάντι, πυγολαμπίδα, τοπάζι, ρουμπίνι, αχάτης - όλα αυτά υπερβαίνοντας, ο πολύτιμος λίθος του παγκόσμιου μονάρχη φαίνεται ως ο κορυφαίος· ο πολύτιμος λίθος του παγκόσμιου μονάρχη, μεγάλε βασιλιά, φωτίζει ολόγυρα μια γιότzana. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, οποιαδήποτε δωρεά υπάρχει στη γη, ακόμη και η ύψιστη ασύγκριτη δωρεά, όλα αυτά υπερβαίνοντας, η μεγάλη δωρεά του βασιλιά Βεσσαντάρα φαίνεται ως η κορυφαία· του βασιλιά Βεσσαντάρα, μεγάλε βασιλιά, κατά τη μεγάλη δωρεά που δινόταν, επτά φορές η μεγάλη γη σείστηκε».

«Θαυμαστό, σεβάσμιε Ναγκασένα, για τους Βούδες, εκπληκτικό, σεβάσμιε Ναγκασένα, για τους Βούδες, ότι ο Τατχάγκατα όντας Μπόντχισαττα, ασύγκριτος με τον κόσμο, με τέτοια υπομονή, με τέτοια συνείδηση, με τέτοια διάθεση, με τέτοια πρόθεση· η προσπάθεια των Μπόντχισαττα, σεβάσμιε Ναγκασένα, αποδείχθηκε, και οι τελειότητες των Νικητών περισσότερο φωτίστηκαν· ακόμη και ενώ ασκούσε τη συμπεριφορά, η υπεροχή του Τατχάγκατα στον κόσμο μαζί με τους θεούς αποδείχθηκε. Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, η Διδαχή του Νικητή επαινέθηκε, οι τελειότητες του Νικητή φωτίστηκαν, ο κόμβος των επιχειρημάτων των ετερόδοξων κόπηκε, η στάμνα της αντίθετης διδασκαλίας έσπασε, η βαθιά ερώτηση έγινε ρηχή, το πυκνό δάσος έγινε ξέφωτο, η διέξοδος για τους γιους του Νικητή βρέθηκε ορθά· έτσι αυτό, κορυφαία μεταξύ των κορυφαίων αρχηγών, το αποδεχόμαστε ως αληθές».

Η ερώτηση για το σεισμό της γης, τέταρτη.

5. Η ερώτηση για τη δωρεά των ματιών του βασιλιά Σίβι

5. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε έτσι: 'από τον βασιλιά των Σίβι δόθηκαν τα μάτια στον ζητιάνο, και ενώ ήταν τυφλός, πάλι θείοι οφθαλμοί εγέρθηκαν'· και αυτά τα λόγια είναι αντιφατικά, με αναίρεση, με ελάττωμα· 'όταν η αιτία έχει εκριζωθεί, χωρίς αιτία, χωρίς αισθητήρια βάση, δεν υπάρχει έγερση του θείου οφθαλμού' έτσι ειπώθηκε στην ομιλία· αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, από τον βασιλιά των Σίβι δόθηκαν τα μάτια στον ζητιάνο, τότε λοιπόν τα λόγια 'πάλι θείοι οφθαλμοί εγέρθηκαν' είναι λανθασμένα· αν θείοι οφθαλμοί εγέρθηκαν, τότε λοιπόν τα λόγια 'από τον βασιλιά

των Σίβι δόθηκαν τα μάτια στον ζητιάνο' είναι επίσης λανθασμένα. Και αυτή η ερώτηση με δύο άκρα είναι δεμένη και πιο δεμένη, τυλιγμένη και πιο τυλιγμένη, πυκνή και πιο πυκνή· αυτή έφτασε σε σένα· εκεί γέννησε επιθυμία για την επίλυση, για την αναίρεση των αντίθετων διδασκαλιών».

«Δόθηκαν, μεγάλε βασιλιά, από τον βασιλιά των Σίβι τα μάτια στον ζητιάνο· εκεί μην εγείρεις αμφιβολία· και πάλι θείοι οφθαλμοί εγέρθηκαν· εκεί επίσης μην γεννάς αμφιβολία». «Μήπως άραγε, σεβάσμιε Ναγκασένα, όταν η αιτία έχει εκριζωθεί, χωρίς αιτία, χωρίς αισθητήρια βάση, εγείρεται θείος οφθαλμός;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Ποιος όμως, σεβάσμιε κύριε, είναι εδώ ο λόγος, με τον οποίο λόγο όταν η αιτία έχει εκριζωθεί, χωρίς αιτία, χωρίς αισθητήρια βάση, εγείρεται θείος οφθαλμός; Έλα λοιπόν, πείσε με με τον λόγο».

«Μήπως όμως, μεγάλε βασιλιά, υπάρχει στον κόσμο κάτι που ονομάζεται αλήθεια, με το οποίο αυτοί που λένε την αλήθεια κάνουν διακήρυξη αλήθειας;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, υπάρχει στον κόσμο κάτι που ονομάζεται αλήθεια· με την αλήθεια, σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτοί που λένε την αλήθεια, αφού κάνουν διακήρυξη αλήθειας, κάνουν τον ουρανό να βρέξει, σβήνουν τη φωτιά, εξουδετερώνουν το δηλητήριο, κάνουν και άλλα ποικίλα πράγματα που πρέπει να γίνουν». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ταιριάζει και συμφωνεί ότι με τη δύναμη της αλήθειας του βασιλιά των Σίβι εγέρθηκαν θείοι οφθαλμοί· με τη δύναμη της αλήθειας, μεγάλε βασιλιά, χωρίς αισθητήρια βάση εγείρεται θείος οφθαλμός· η αλήθεια ακριβώς εκεί γίνεται η βάση για την έγερση του θείου οφθαλμού».

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, όποια όντα τραγουδούν ακολουθώντας την αλήθεια 'ας βρέξει μεγάλη καταιγίδα', σε αυτούς μαζί με το τραγούδι της αλήθειας η μεγάλη καταιγίδα βρέχει· μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, υπάρχει στον ουρανό συσσωρευμένη αιτία βροχής 'με την οποία αιτία η μεγάλη καταιγίδα βρέχει';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· η αλήθεια ακριβώς εκεί γίνεται η αιτία για τη βροχή της μεγάλης καταιγίδας». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, δεν υπάρχει γι' αυτό φυσική αιτία· η αλήθεια ακριβώς εδώ γίνεται η βάση για την έγερση του θείου οφθαλμού».

«Ή επίσης, μεγάλε βασιλιά, όποια όντα τραγουδούν ακολουθώντας την αλήθεια 'ας υποχωρήσει η φλεγόμενη και καιόμενη μεγάλη μάζα φωτιάς', σε αυτούς μαζί με το τραγούδι της αλήθειας η φλεγόμενη και καιόμενη μεγάλη μάζα φωτιάς υποχωρεί σε μια στιγμή. Μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, υπάρχει σε εκείνη τη φλεγόμενη και καιόμενη μεγάλη μάζα φωτιάς συσσωρευμένη αιτία 'με την οποία αιτία η φλεγόμενη και καιόμενη μεγάλη μάζα φωτιάς υποχωρεί σε μια στιγμή';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· η αλήθεια ακριβώς εκεί γίνεται η βάση για την υποχώρηση σε μια στιγμή εκείνης της φλεγόμενης και καιόμενης μεγάλης μάζας φωτιάς». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, δεν υπάρχει γι' αυτό φυσική αιτία· η αλήθεια ακριβώς εδώ γίνεται η βάση για την έγερση του θείου οφθαλμού».

«Ή επίσης, μεγάλε βασιλιά, όποια όντα τραγουδούν ακολουθώντας την αλήθεια 'ας γίνει το θανατηφόρο δηλητήριο αντίδοτο'. Σε αυτούς μαζί με το τραγούδι της αλήθειας το θανατηφόρο δηλητήριο γίνεται αντίδοτο σε μια στιγμή· μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, υπάρχει σε εκείνο το θανατηφόρο δηλητήριο συσσωρευμένη αιτία 'με την οποία αιτία το θανατηφόρο δηλητήριο γίνεται αντίδοτο σε μια στιγμή';» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· η αλήθεια ακριβώς εκεί γίνεται η αιτία για την

εξουδετέρωση σε μια στιγμή του θανατηφόρου δηλητηρίου». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, χωρίς φυσική αιτία η αλήθεια ακριβώς εδώ γίνεται η βάση για την έγερση του θείου οφθαλμού.

«Και για τη διείσδυση, μεγάλε βασιλιά, των τεσσάρων ευγενών αληθειών δεν υπάρχει άλλη βάση· κάνοντας την αλήθεια βάση, διεισδύουν στις τέσσερις ευγενείς αλήθειες. Υπάρχει, μεγάλε βασιλιά, στη χώρα της Κίνας ένας βασιλιάς της Κίνας· αυτός επιθυμώντας να παίξει στον μεγάλο ωκεανό, κάθε τέσσερις μήνες αφού κάνει διακήρυξη αλήθειας, μπαίνει με το άρμα μέσα στον μεγάλο ωκεανό για μια γιότzana· μπροστά μπροστά από το κεφάλι του άρματός του η μεγάλη μάζα νερού υποχωρεί, και όταν βγαίνει πάλι τον καλύπτει· μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, εκείνος ο μεγάλος ωκεανός μπορεί να κάνει να υποχωρήσει ακόμη και ο κόσμος με τους θεούς και τους ανθρώπους με τη φυσική σωματική δύναμη;» «Ακόμη και σε μια πολύ μικρή λίμνη, σεβάσμιε κύριε, το νερό δεν μπορεί να κάνει να υποχωρήσει ακόμη και ο κόσμος με τους θεούς και τους ανθρώπους με τη φυσική σωματική δύναμη· πόσο μάλλον το νερό στον μεγάλο ωκεανό». «Και με αυτόν τον λόγο, μεγάλε βασιλιά, πρέπει να γνωστεί η δύναμη της αλήθειας: 'δεν υπάρχει εκείνη η κατάσταση που δεν μπορεί να επιτευχθεί με την αλήθεια'.

«Στην πόλη, μεγάλε βασιλιά, Παταλίπουττα ο Ασόκα, ο βασιλιάς της δικαιοσύνης, περιτριγυρισμένος από κατοίκους κωμοπόλεων και επαρχιών, υπουργούς, στρατιώτες, δυνάμεις και μεγάλους αξιωματούχους, βλέποντας τον ποταμό Γάγγη γεμάτο με φρέσκο νερό, με ίσες όχθες, πλημμυρισμένο, πεντακοσίων γιότzana σε μήκος, μιας γιότzana σε πλάτος, να ρέει, είπε στους υπουργούς έτσι: 'Υπάρχει κάποιος, αγαπητοί, ικανός να κάνει αυτόν τον μεγάλο Γάγγη να ρεύσει αντίθετα στο ρεύμα;' Οι υπουργοί είπαν: 'Είναι δύσκολο, μεγαλειότατε'.

«Στεκόμενη ακριβώς σε εκείνη την όχθη του Γάγγη μια εταίρα ονόματι Μπαντουματί άκουσε ότι λοιπόν από τον βασιλιά ειπώθηκε έτσι: 'Είναι δυνατόν άραγε να κάνει κανείς αυτόν τον μεγάλο Γάγγη να ρεύσει αντίθετα στο ρεύμα;' Αυτή είπε έτσι: 'Εγώ πράγματι στην πόλη Παταλίπουττα είμαι εταίρα, ζω από την ομορφιά μου, με το χαμηλότερο επάγγελμα· ας δει λοιπόν ο βασιλιάς τη διακήρυξη αλήθειάς μου'. Τότε αυτή έκανε διακήρυξη αλήθειας· μαζί με τη διακήρυξη αλήθειάς της σε μια στιγμή εκείνος ο μεγάλος Γάγγης βουίζοντας έρευσε αντίθετα στο ρεύμα, ενώ το μεγάλο πλήθος ανθρώπων κοιτούσε.

Τότε ο βασιλιάς, αφού άκουσε τον ήχο χαλαχάλα που δημιουργήθηκε από την ορμή των δινών και των κυμάτων του Γάγγη, έκπληκτος, γεμάτος θαυμασμό και έκπληξη, είπε στους υπουργούς έτσι: «Γιατί, αγαπητοί, ο μεγάλος Γάγγης ρέει αντίθετα στο ρεύμα;» «Η Μπαντουματί, μεγάλε βασιλιά, η εταίρα, αφού άκουσε τα λόγια σου, έκανε διακήρυξη αλήθειας· με τη διακήρυξη αλήθειας εκείνης ο μεγάλος Γάγγης ρέει προς τα πάνω».

Τότε ο βασιλιάς με συγκλονισμένη καρδιά, βιαστικά-βιαστικά, αφού πήγε ο ίδιος, ρώτησε εκείνη την εταίρα: «Είναι αλήθεια λοιπόν, κυρά, ότι με τη διακήρυξη αλήθειας από εσένα αυτός ο Γάγγης έγινε να ρέει αντίθετα στο ρεύμα;» «Ναι, μεγαλειότατε». Ο βασιλιάς είπε: «Τι δύναμη έχεις εσύ εκεί, ή ποιος δέχεται τα λόγια σου χωρίς να είναι τρελός, με ποια δύναμη εσύ έκανες αυτόν τον μεγάλο Γάγγη να ρέει αντίθετα στο ρεύμα;» Εκείνη είπε: «Με τη δύναμη της αλήθειας εγώ, μεγάλε βασιλιά, έκανα αυτόν τον μεγάλο Γάγγη να ρέει αντίθετα στο ρεύμα». Ο βασιλιάς

είπε: «Τι δύναμη αλήθειας έχεις εσύ, κλέφτρα, απατεώνισσα, άπιστη, πόρνη, κακόβουλη, με σπασμένη ηθική, που έχεις ξεπεράσει την ντροπή, που παραπλανάς τους τυφλούς ανθρώπους;» «Αλήθεια, μεγάλε βασιλιά, τέτοια είμαι εγώ· αλλά ακόμη και σε μια τέτοια σαν εμένα, μεγάλε βασιλιά, υπάρχει διακήρυξη αλήθειας, με την οποία εγώ, αν επιθυμούσα, θα μπορούσα να αναποδογυρίσω ακόμη και τον κόσμο μαζί με τους θεούς». Ο βασιλιάς είπε: «Ποια λοιπόν είναι αυτή η διακήρυξη αλήθειας; Έλα, πες μου». «Όποιος μου δίνει χρήματα, μεγάλε βασιλιά, είτε της πολεμικής κάστας είτε βραχμάνος είτε της εμπορικής κάστας είτε της εργατικής κάστας είτε οποιοσδήποτε άλλος, σε αυτούς εξυπηρετώ ισότιμα· δεν υπάρχει διάκριση ότι 'είναι της πολεμικής κάστας', δεν υπάρχει περιφρόνηση ότι 'είναι της εργατικής κάστας'· ελεύθερη από προτίμηση και αποστροφή περιποιούμαι τον κύριο των χρημάτων· αυτή είναι, μεγαλειότατε, η διακήρυξη αλήθειας μου, με την οποία εγώ έκανα αυτόν τον μεγάλο Γάγγη να ρέει αντίθετα στο ρεύμα».

Έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτοί που είναι εδραιωμένοι στην αλήθεια δεν αποτυγχάνουν σε κανένα σκοπό. Και δόθηκαν, μεγάλε βασιλιά, από τον βασιλιά των Σίβι τα μάτια στον ζητιάνο, και θείοι οφθαλμοί εγέρθηκαν, και αυτό με διακήρυξη αλήθειας. Αυτό όμως που ειπώθηκε στην ομιλία ότι 'όταν ο σαρκικός οφθαλμός έχει χαθεί, χωρίς αιτία, χωρίς βάση, δεν υπάρχει έγερση του θείου οφθαλμού'. Αυτό ειπώθηκε αναφερόμενο στον οφθαλμό που προέρχεται από τον διαλογισμό· έτσι αυτό, μεγάλε βασιλιά, να το θυμάσαι». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, η ερώτηση ξετυλίχθηκε καλά, η αναίρεση δείχθηκε καλά, οι αντίθετες διδασκαλίες συντρίφτηκαν καλά· έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για τη δωρεά των ματιών του βασιλιά Σίβι, πέμπτη.

6. Η ερώτηση για τη σύλληψη στη μήτρα

6. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'Από τη συνάντηση τριών, μοναχοί, γίνεται σύλληψη σε μήτρα· εδώ η μητέρα και ο πατέρας έχουν συνευρεθεί, και η μητέρα είναι στην περίοδο εμμηνόρροιας, και ένα ον έτοιμο για σύλληψη είναι παρόν· από τη συνάντηση αυτών των τριών, μοναχοί, γίνεται σύλληψη σε μήτρα'· αυτό είναι λόγος χωρίς υπόλοιπο, αυτό είναι λόγος χωρίς εξαίρεση, αυτό είναι λόγος χωρίς επεξήγηση, αυτό είναι λόγος Αξίου, ειπωμένος καθισμένος στη μέση θεών και ανθρώπων· αλλά αυτή η σύλληψη σε μήτρα φαίνεται να γίνεται από τη συνάντηση δύο· ο ασκητής Ντουκούλα χάιδεψε τον αφαλό της ασκήτριας Παρίκα με τον αντίχειρα του δεξιού χεριού κατά την περίοδο εμμηνόρροιας, και με εκείνο το χάιδεμα του αφαλού γεννήθηκε ο νεαρός Σάμα. Και από τον σοφό Ματάνγκα χαϊδεύτηκε ο αφαλός μιας νεαρής βραχμάνισσας με τον αντίχειρα του δεξιού χεριού κατά την περίοδο εμμηνόρροιας, και με εκείνο το χάιδεμα του αφαλού γεννήθηκε ένας νεαρός μαθητευόμενος ονόματι Μαντάμπυα. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε 'από τη συνάντηση τριών, μοναχοί, γίνεται σύλληψη σε μήτρα', τότε λοιπόν τα λόγια ότι και ο νεαρός Σάμα και ο νεαρός μαθητευόμενος Μαντάμπυα, και οι δύο αυτοί γεννήθηκαν από το χάιδεμα του αφαλού, είναι λανθασμένα. Αν, σεβάσμιε κύριε, ο Τατχάγκατα είπε 'και ο νεαρός Σάμα και ο νεαρός μαθητευόμενος Μαντάμπυα γεννήθηκαν από το χάιδεμα του αφαλού', τότε λοιπόν τα λόγια 'από τη συνάντηση τριών, μοναχοί, γίνεται σύλληψη σε μήτρα' είναι επίσης

λανθασμένα. Αυτή επίσης η ερώτηση με δύο άκρα είναι πολύ βαθιά, πολύ λεπτοφυής, πεδίο των σοφών· αυτή έφτασε σε σένα· κόψε την ατραπό της αμφιβολίας, κράτησε τον λαμπτήρα της εξαίρετης γνώσης».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Από τη συνάντηση τριών, μοναχοί, γίνεται σύλληψη σε μήτρα· εδώ η μητέρα και ο πατέρας έχουν συνευρεθεί, και η μητέρα είναι στην περίοδο εμμηνόρροιας, και ένα ον έτοιμο για σύλληψη είναι παρόν· έτσι από τη συνάντηση τριών γίνεται σύλληψη σε μήτρα'. Και ειπώθηκε 'και ο νεαρός Σάμα και ο νεαρός μαθητευόμενος Μαντάμπυα γεννήθηκαν από το χάιδεμα του αφαλού'». «Τότε λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, με τον λόγο με τον οποίο η ερώτηση αποσαφηνίζεται καλά, με εκείνον τον λόγο πείσε με».

«Έχεις ακούσει όμως προηγουμένως, μεγάλε βασιλιά, ότι ο νεαρός Σαμκίτσα και ο ασκητής Ισισίνγκα και ο πρεσβύτερος μοναχός Κουμαρακασσάπα 'με αυτόν τον τρόπο γεννήθηκαν';» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, ακούγεται, η γέννησή τους έχει γίνει γνωστή· δύο θηλυκά ελάφια κατά την περίοδο εμμηνόρροιας, αφού ήρθαν στον χώρο ούρησης δύο ασκητών, ήπιαν ούρα που περιείχαν σπέρμα· με εκείνο το σπέρμα στα ούρα γεννήθηκαν ο νεαρός Σαμκίτσα και ο ασκητής Ισισίνγκα. Του πρεσβύτερου μοναχού Ουντάγι, που είχε πάει στο γυναικείο μοναστήρι, καθώς κοίταζε επίμονα τα γεννητικά όργανα μιας μοναχής με πάθος στο νου, το σπέρμα βγήκε στο πορτοκαλί ράσο. Τότε ο σεβάσμιος Ουντάγι είπε σε εκείνη τη μοναχή: 'Πήγαινε, αδελφή, φέρε νερό, θα πλύνω τον εσωτερικό χιτώννα'. 'Φέρε το, εγώ η ίδια θα το πλύνω'. Τότε εκείνη η μοναχή κατά την περίοδο εμμηνόρροιας πήρε ένα μέρος εκείνου του σπέρματος με το στόμα, ένα μέρος το έβαλε στα γεννητικά όργανα· με αυτό γεννήθηκε ο πρεσβύτερος μοναχός Κουμαρακασσάπα - αυτό λέει ο κόσμος».

«Πιστεύεις άραγε εσύ, μεγάλε βασιλιά, αυτά τα λόγια;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, εκεί εμείς βρίσκουμε ισχυρό λόγο, με τον οποίο λόγο πιστεύουμε 'με αυτόν τον λόγο γεννήθηκαν'». «Ποιος όμως εδώ, μεγάλε βασιλιά, είναι ο λόγος;» «Σε καλά προετοιμασμένο έμβρυο, σεβάσμιε κύριε, ο σπόρος αφού πέσει γρήγορα βλασταίνει». «Ναι, μεγάλε βασιλιά». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, σεβάσμιε κύριε, εκείνη η μοναχή όντας στην περίοδο εμμηνόρροιας, με το έμβρυο σταθεροποιημένο, με το αίμα σταματημένο στη ροή του, με το στοιχείο σταθερό, αφού πήρε εκείνο το σπέρμα το έβαλε σε εκείνο το έμβρυο· με αυτό σε αυτήν σταθεροποιήθηκε το έμβρυο· έτσι εκεί αποδεχόμαστε τον λόγο για τη γέννησή τους». «Έτσι αυτό, μεγάλε βασιλιά, το αποδέχομαι ως αληθές, ότι με την είσοδο στη μήτρα δημιουργείται το έμβρυο. Αποδέχεσαι όμως εσύ, μεγάλε βασιλιά, τη σύλληψη σε μήτρα του πρεσβύτερου μοναχού Κουμαρακασσάπα;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε». «Καλώς, μεγάλε βασιλιά, επέστρεψες στο πεδίο μου· λέγοντας τη σύλληψη σε μήτρα ακόμη και με έναν τρόπο, θα γίνεις υποστηρικτής μου· αλλά εκείνα τα δύο θηλυκά ελάφια που αφού ήπιαν ούρα απέκτησαν έμβρυο, πιστεύεις τη σύλληψη σε μήτρα αυτών;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, ό,τι φαγωμένο, πιωμένο, μασημένο, γλειμμένο, όλο αυτό πηγαίνει στο έμβρυο, αφού φτάσει στη θέση του αναπτύσσεται. Όπως, σεβάσμιε Ναγκασένα, όποια ποτάμια υπάρχουν, όλα αυτά ρέουν στον μεγάλο ωκεανό, αφού φτάσουν στη θέση τους αναπτύσσονται. Ακριβώς έτσι λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ό,τι φαγωμένο, πιωμένο, μασημένο, γλειμμένο, όλο αυτό πηγαίνει στο έμβρυο, αφού φτάσει στη θέση του αναπτύσσεται· με αυτόν τον λόγο εγώ πιστεύω ότι ακόμη και με αυτό που μπαίνει από το στόμα γίνεται σύλληψη σε μήτρα». «Καλώς, μεγάλε βασιλιά, ήρθες ακόμη πιο σταθερά στο πεδίο μου· ακόμη και με το πόσιμο από το στόμα γίνεται συνάντηση

δύο. Αποδέχεσαι, μεγάλε βασιλιά, τη σύλληψη σε μήτρα του νεαρού Σαμκίτσα και του ασκητή Ισισίνγκα και του πρεσβύτερου μοναχού Κουμαρακασσάπα;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, η συνάντηση ρέει μέσα».

«Και ο πρίγκιπας Σάμα, μεγάλε βασιλιά, και ο νεαρός μαθητευόμενος Μαντάμπυα περιλαμβάνονται στις τρεις συναντήσεις, έχουν την ίδια ακριβώς λειτουργία με την προηγούμενη· εκεί θα εξηγήσω τον λόγο. Ο Ντουκούλα, μεγάλε βασιλιά, ο ασκητής και η Πάρικα η ασκήτρια, και οι δύο αυτοί ήταν κάτοικοι του δάσους, αφοσιωμένοι στη μοναξιά, αναζητητές του ύψιστου σκοπού· με τη θερμότητα του ασκητισμού θέρμαναν μέχρι και τον κόσμο του Βράχμα. Σε αυτούς τότε ο Σάκκα, ο άρχοντας των θεών, ερχόταν βράδυ και πρωί για υπηρεσία. Αυτός, σκεπτόμενος με σεβασμό και φιλικότητα προς αυτούς, είδε στο μέλλον την εξαφάνιση των ματιών και των δύο αυτών, και αφού είδε, τους είπε έτσι: «Κάντε μου, αξιότιμοι, μία χάρη· καλώς, γεννήστε έναν γιο· αυτός θα γίνει ο συνοδός σας και το στήριγμά σας». «Αρκεί, Κοσίγια, μη μίλα έτσι». Αυτοί δεν δέχτηκαν εκείνα τα λόγια του. Ο συμπονετικός, που επιθυμεί το καλό, Σάκκα, ο άρχοντας των θεών, για δεύτερη φορά... κ.λπ... για τρίτη φορά τους είπε έτσι: «Κάντε μου, αξιότιμοι, μία χάρη· καλώς, γεννήστε έναν γιο· αυτός θα γίνει ο συνοδός σας και το στήριγμά σας». Για τρίτη φορά αυτοί είπαν: «Αρκεί, Κοσίγια, μη μας ωθείς στη βλάβη· τότε αυτό το σώμα δεν θα διαλυθεί; Ας διαλυθεί αυτό το σώμα που έχει τη φύση της διάλυσης· ακόμη και αν η γη διαλύεται, ακόμη και αν η κορυφή του βράχου πέφτει, ακόμη και αν ο ουρανός σχίζεται, ακόμη και αν η σελήνη και ο ήλιος πέφτουν, εμείς ποτέ δεν θα αναμειχθούμε με τις κοσμικές αντιξοότητες· μην έρχεσαι μπροστά μας· αυτή η οικειότητά σου είναι επειδή ήρθες· εσύ νομίζω ότι φέρνεις βλάβη».

Τότε ο Σάκκα, ο άρχοντας των θεών, μη κερδίζοντας τον νου τους, σεβαστός, με ενωμένες παλάμες, ζήτησε ξανά: «Αν δεν μπορείτε να κάνετε αυτό που σας λέω, όταν η ασκήτρια είναι στην περίοδο εμμηνορροίας, ανθισμένη, τότε εσύ, σεβάσμιε κύριε, με τον αντίχειρα του δεξιού χεριού χάιδεψε τον αφαλό της· με αυτό εκείνη θα συλλάβει έμβρυο· αυτή είναι πράγματι η συνάντηση για τη σύλληψη σε μήτρα». «Μπορώ εγώ, Κοσίγια, να κάνω αυτό που λες· με τόσο λίγο ο ασκητισμός μας δεν διαλύεται· ας γίνει», το δέχτηκαν. Εκείνη όμως την περίοδο στον κόσμο των θεών υπήρχε ένας νεαρός θεός με άφθονες καλές ρίζες, με εξαντλημένη διάρκεια ζωής, που είχε φτάσει στο τέλος της ζωής του, ικανός να κατέλθει όπου επιθυμούσε, ακόμη και σε οικογένεια παγκόσμιου μονάρχη. Τότε ο Σάκκα, ο άρχοντας των θεών, αφού πλησίασε εκείνον τον νεαρό θεό, είπε έτσι: «Έλα λοιπόν, αγαπητέ· καλή αυγή έχεις σήμερα, η επιτυχία του σκοπού έφτασε· εγώ ήρθα να σε υπηρετήσω· σε ευχάριστο τόπο θα είναι η διαμονή σου, σε κατάλληλη οικογένεια θα είναι η σύλληψή σου, από ωραίους γονείς θα ανατραφείς· έλα, κάνε αυτό που σου λέω», ζήτησε. Για δεύτερη φορά... κ.λπ... για τρίτη φορά ζήτησε με ενωμένες παλάμες στο κεφάλι.

Τότε εκείνος ο νεαρός θεός είπε έτσι: «Ποια είναι αυτή, αγαπητέ, η οικογένεια, που εσύ συχνά επαινείς ξανά και ξανά;» «Ο Ντουκούλα ο ασκητής και η Πάρικα η ασκήτρια». Αυτός, αφού άκουσε τα λόγια του, ευχαριστημένος δέχτηκε: «Καλώς, αγαπητέ· όποια είναι η επιθυμία σου, ας γίνει· επιθυμώντας εγώ, αγαπητέ, θα γεννηθώ στην ποθητή οικογένεια· σε ποια οικογένεια θα γεννηθώ, σε ωτόκα ή σε γεννημένα σε μήτρα ή σε γεννημένα σε υγρασία ή σε αυθόρμητα γεννημένα;» «Στη μήτρα, αγαπητέ, στον τρόπο αναπαραγωγής γεννήσου». Τότε ο Σάκκα, ο άρχοντας των θεών, αφού υπολόγισε την ημέρα της γέννησης, ανακοίνωσε στον ασκητή

Ντουκούλα: «Τη συγκεκριμένη ημέρα η ασκήτρια θα είναι στην περίοδο εμμηνόρροιας, ανθισμένη· τότε εσύ, σεβάσμιε κύριε, με τον αντίχειρα του δεξιού χεριού χάιδεψε τον αφαλό της». Εκείνη την ημέρα, μεγάλε βασιλιά, η ασκήτρια ήταν στην περίοδο εμμηνόρροιας, ανθισμένη, και ο νεαρός θεός ήταν παρών εκεί έτοιμος, και ο ασκητής χάιδεψε τον αφαλό της ασκήτριας με τον αντίχειρα του δεξιού χεριού· έτσι αυτές ήταν οι τρεις συναντήσεις· με το χάιδεμα του αφαλού εγέρθηκε πάθος στην ασκήτρια· αλλά εκείνο το πάθος της εξαρτώμενο από το χάιδεμα του αφαλού - μη φαντάζεσαι ότι η συνάντηση είναι μόνο παράβαση· και η αγκαλιά είναι συνάντηση, και η ομιλία είναι συνάντηση, και η παρατήρηση είναι συνάντηση· ως προκαταρκτικό στάδιο για την έγερση του πάθους, με το άγγιγμα γεννιέται η συνάντηση· από τη συνάντηση γίνεται η κατάβαση.

«Ακόμη και χωρίς παράβαση, μεγάλε βασιλιά, με το χάιδεμα γίνεται σύλληψη σε μήτρα. Όπως, μεγάλε βασιλιά, η φωτιά που καίει, ακόμη και χωρίς άγγιγμα, διαλύει το κρύο αυτού που πλησιάζει, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ακόμη και χωρίς παράβαση, με το χάιδεμα γίνεται σύλληψη σε μήτρα.

«Με τέσσερις τρόπους, μεγάλε βασιλιά, γίνεται η σύλληψη σε μήτρα των όντων: με τη δύναμη της πράξης, με τη δύναμη του τρόπου αναπαραγωγής, με τη δύναμη της οικογένειας, με τη δύναμη της αίτησης· αλλά όλα αυτά τα όντα προέρχονται από την πράξη, έχουν την πράξη ως προέλευση.

«Πώς, μεγάλε βασιλιά, με τη δύναμη της πράξης γίνεται η σύλληψη σε μήτρα των όντων; Τα όντα με άφθονες καλές ρίζες, μεγάλε βασιλιά, γεννιούνται όπου επιθυμούν, είτε σε οικογένεια πλούσιων πολεμιστών είτε σε οικογένεια πλούσιων βραχμάνων είτε σε οικογένεια πλούσιων οικοδεσποτών είτε μεταξύ θεών είτε σε ωτόκο τρόπο αναπαραγωγής είτε σε γεννημένα σε μήτρα είτε σε γεννημένα σε υγρασία είτε σε αυθόρμητη γέννηση. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας άνθρωπος πλούσιος, με μεγάλο πλούτο, με μεγάλες απολαύσεις, με άφθονο χρυσό και ασήμι, με άφθονα περιουσιακά στοιχεία και εξοπλισμό, με άφθονα χρήματα και δημητριακά, με άφθονους συγγενείς και υποστηρικτές, δούλη ή δούλο ή χωράφι ή τοποθεσία ή χωριό ή κωμόπολη ή χώρα ή οτιδήποτε επιθυμεί με τον νου, όπου επιθυμεί, δίνοντας ακόμη και διπλάσιο ή τριπλάσιο πλούτο, αγοράζει· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, τα όντα με άφθονες καλές ρίζες γεννιούνται όπου επιθυμούν, είτε σε οικογένεια πλούσιων πολεμιστών είτε σε οικογένεια πλούσιων βραχμάνων είτε σε οικογένεια πλούσιων οικοδεσποτών είτε μεταξύ θεών είτε σε ωτόκο τρόπο αναπαραγωγής είτε σε γεννημένα σε μήτρα είτε σε γεννημένα σε υγρασία είτε σε αυθόρμητη γέννηση. Έτσι με τη δύναμη της πράξης γίνεται η σύλληψη σε μήτρα των όντων.

«Πώς με τη δύναμη του τρόπου αναπαραγωγής γίνεται η σύλληψη σε μήτρα των όντων; Στις κότες, μεγάλε βασιλιά, με τον άνεμο γίνεται η σύλληψη σε μήτρα. Στους ερωδιούς με τον ήχο της βροντής γίνεται η σύλληψη σε μήτρα. Όλοι οι θεοί είναι όντα που δεν κοιμούνται σε μήτρα· σε αυτούς με διάφορους τρόπους γίνεται η σύλληψη σε μήτρα. Όπως, μεγάλε βασιλιά, οι άνθρωποι με διάφορους τρόπους περπατούν στη γη, κάποιον καλύπτουν τα μπροστινά τους μέρη, κάποιον καλύπτουν τα πίσω τους μέρη, κάποιον είναι γυμνοί, κάποιον είναι ξυρισμένοι φορώντας λευκά ρούχα, κάποιον έχουν δεμένο κότσο, κάποιον είναι ξυρισμένοι φορώντας πορτοκαλί ράσα, κάποιον φορούν πορτοκαλί ράσα με δεμένο κότσο, κάποιον έχουν πλεγμένα μαλλιά φορώντας ρούχα από φλοιό, κάποιον φορούν δέρματα, κάποιον φορούν ακτίνες· όλοι αυτοί οι άνθρωποι με διάφορους τρόπους περπατούν στη γη· ακριβώς

έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, όλα αυτά είναι όντα· σε αυτούς με διάφορους τρόπους γίνεται η σύλληψη σε μήτρα. Έτσι με τη δύναμη του τρόπου αναπαραγωγής γίνεται η σύλληψη σε μήτρα των όντων.

«Πώς λόγω της οικογένειας γίνεται η σύλληψη σε μήτρα των όντων; Οικογένεια ονομάζεται, μεγάλη βασιλιά, τέσσερις οικογένειες: τα ωτόκα, τα γεννημένα σε μήτρες, τα γεννημένα σε υγρασία, τα αυθόρμητα γεννημένα. Αν εκεί ένα γκαντχάμπα ερχόμενο από οπουδήποτε γεννηθεί σε ωτόκο οικογένεια, αυτό εκεί γίνεται ωτόκο... κ.λπ... σε γεννημένη σε μήτρα οικογένεια... κ.λπ... σε γεννημένη σε υγρασία οικογένεια... κ.λπ... γεννιέται σε αυθόρμητα γεννημένη οικογένεια, αυτό εκεί γίνεται αυθόρμητα γεννημένο. Σε εκείνες τις διάφορες οικογένειες τέτοια ακριβώς όντα εμφανίζονται. Όπως, μεγάλη βασιλιά, στα Ιμαλάια όποια ζώα και πτηνά πηγαίνουν στο όρος Νέρου, όλα αυτά αφήνοντας το δικό τους χρώμα γίνονται χρυσόχρωμα, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, όποιο γκαντχάμπα ερχόμενο από οπουδήποτε, αφού πλησιάσει ωτόκο μήτρα, αφήνοντας την εγγενή του μορφή γίνεται ωτόκο... κ.λπ... γεννημένο σε μήτρα... κ.λπ... γεννημένο σε υγρασία... κ.λπ... αφού πλησιάσει αυθόρμητα γεννημένη μήτρα, αφήνοντας την εγγενή του μορφή γίνεται αυθόρμητα γεννημένο· έτσι λόγω της οικογένειας γίνεται η σύλληψη σε μήτρα των όντων.

«Πώς λόγω της παράκλησης γίνεται η σύλληψη σε μήτρα των όντων; Εδώ, μεγάλη βασιλιά, μια οικογένεια είναι χωρίς γιο, με πολλή περιουσία, πιστή, ευλαβής, ηθική, με καλό χαρακτήρα, αφοσιωμένη στον αυστηρό ασκητισμό, και ένας νεαρός θεός με άφθονες καλές ρίζες είναι υποκείμενος σε θάνατο. Τότε ο Σάκκα, ο άρχοντας των θεών, από συμπόνια για εκείνη την οικογένεια παρακαλεί εκείνον τον νεαρό θεό: 'Εύχου, αγαπητέ, για τη μήτρα της κύριας βασίλισσας της τάδε οικογένειας'. Αυτός εξαιτίας της παράκλησής του κατευθύνει την ευχή του σε εκείνη την οικογένεια. Όπως, μεγάλη βασιλιά, οι άνθρωποι που επιθυμούν αξιέπαινες πράξεις, αφού παρακαλέσουν έναν ασκητή που εμπνέει τον νου, τον οδηγούν στο σπίτι τους, σκεπτόμενοι ότι αυτός αφού έρθει θα φέρει ευτυχία σε όλη την οικογένεια. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, ο Σάκκα, ο άρχοντας των θεών, αφού παρακαλέσει εκείνον τον νεαρό θεό, τον οδηγεί σε εκείνη την οικογένεια. Έτσι λόγω της παράκλησης γίνεται η σύλληψη σε μήτρα των όντων.

«Ο Σάμα, μεγάλη βασιλιά, ο πρίγκιπας, παρακληθείς από τον Σάκκα, τον άρχοντα των θεών, εισήλθε στη μήτρα της ασκήτριας Παρική. Ο Σάμα, μεγάλη βασιλιά, ο πρίγκιπας, είχε κάνει αξιέπαινες πράξεις, οι γονείς του ήταν ηθικοί με καλό χαρακτήρα, αυτός που παρακάλεσε ήταν ο Σάκκα· από τη νοητική ευχή των τριών ο πρίγκιπας Σάμα γεννήθηκε. Εδώ, μεγάλη βασιλιά, αν ένας άνθρωπος επιδέξιος στη μέθοδο φυτέψει σπόρο σε καλά οργωμένο αρδευόμενο χωράφι, θα υπήρχε άραγε κάποιο εμπόδιο στην ανάπτυξη εκείνου του σπόρου που αποφεύγει τα εμπόδια;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, ο σπόρος χωρίς καταστροφή γρήγορα θα βλάσταινε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, ο πρίγκιπας Σάμα, απελευθερωμένος από τα εμπόδια που είχαν εγερθεί, γεννήθηκε από τη νοητική ευχή των τριών.

«Έχεις ακούσει άραγε προηγουμένως, μεγάλη βασιλιά, ότι μια ευημερούσα, ακμάζουσα μεγάλη χώρα μαζί με τους ανθρώπους της εξολοθρεύτηκε από τη νοητική κακία προς τους σοφούς;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, ακούγεται. Στη γη το δάσος Νταντακά, το δάσος Ματζτζχα, το δάσος Καλίγκα, το δάσος Ματάγκα, όλο αυτό το δάσος έγινε ερημιά, όλες αυτές οι χώρες πήγαν στην καταστροφή από τη νοητική κακία προς τους σοφούς». «Αν, μεγάλη βασιλιά, από τη νοητική κακία τους οι πολύ

ευημερούσες χώρες εξολοθρεύονται, θα μπορούσε άραγε κάτι να γεννηθεί από τη νοητική πεποίθησή τους;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο πρίγκιπας Σάμα γεννήθηκε από τη νοητική πεποίθηση τριών ισχυρών, δημιουργημένος από σοφό, δημιουργημένος από θεό, δημιουργημένος από αξιέπαινη πράξη. Έτσι αυτό, μεγάλε βασιλιά, να το θυμάσαι.

«Αυτοί οι τρεις, μεγάλε βασιλιά, νεαροί θεοί, παρακληθέντες από τον Σάκκα, τον άρχοντα των θεών, γεννήθηκαν σε οικογένεια. Ποιοι τρεις; Ο πρίγκιπας Σάμα, ο Μαχαπανάντα, ο βασιλιάς Κούσα· αυτοί οι τρεις ήταν Μπόντχισαττες». «Καλά δείχθηκε, σεβάσμιε Ναγκασένα, η σύλληψη σε μήτρα, καλά ειπώθηκε ο λόγος, το σκοτάδι έγινε φως, το πλέγμα ξεμπλέχτηκε, οι αντίθετες διδασκαλίες απορρίφθηκαν· έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για τη σύλληψη στη μήτρα, έκτη.

7. Η ερώτηση για την εξαφάνιση της Άριστης Διδασκαλίας

7. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'Μόνο πεντακόσια χρόνια τώρα, Άναντα, θα διαρκέσει η Άριστη Διδασκαλία'. Και πάλι κατά τον χρόνο του τελικού Νιμπάνα, όταν ρωτήθηκε ερώτηση από τον περιπλανώμενο ασκητή Σουμπχάντα, ο Ευλογημένος είπε: 'Αν αυτοί, Σουμπχάντα, οι μοναχοί ζούσαν ορθά, ο κόσμος δεν θα ήταν κενός από Άξιους'. αυτό είναι λόγος χωρίς υπόλοιπο, αυτό είναι λόγος χωρίς εξαίρεση, αυτό είναι λόγος χωρίς επεξήγηση. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα είπε 'Μόνο πεντακόσια χρόνια τώρα, Άναντα, θα διαρκέσει η Άριστη Διδασκαλία', τότε λοιπόν τα λόγια 'ο κόσμος δεν θα ήταν κενός από Άξιους' είναι λανθασμένα. Αν ο Τατχάγκατα είπε 'ο κόσμος δεν θα ήταν κενός από Άξιους', τότε λοιπόν και τα λόγια 'Μόνο πεντακόσια χρόνια τώρα, Άναντα, θα διαρκέσει η Άριστη Διδασκαλία' είναι επίσης λανθασμένα. Και αυτή η ερώτηση με δύο άκρα είναι πυκνή και πιο πυκνή, δυνατή και πιο δυνατή, δεμένη και πιο δεμένη· αυτή έφτασε σε σένα· εκεί δείξε την εκτεταμένη δύναμη της γνώσης σου, όπως ένα θαλάσσιο τέρας που έχει μπει στα βάθη του ωκεανού».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Μόνο πεντακόσια χρόνια τώρα, Άναντα, θα διαρκέσει η Άριστη Διδασκαλία'. Και κατά τον χρόνο του τελικού Νιμπάνα ειπώθηκε στον περιπλανώμενο ασκητή Σουμπχάντα: 'Αν αυτοί, Σουμπχάντα, οι μοναχοί ζούσαν ορθά, ο κόσμος δεν θα ήταν κενός από Άξιους'. Αλλά όμως, μεγάλε βασιλιά, αυτά τα λόγια του Ευλογημένου έχουν διαφορετικό νόημα και διαφορετική φρασεολογία· αυτό είναι ο καθορισμός της Διδαχής, αυτό είναι η διαφώτιση της πρακτικής· αυτά τα δύο είναι μακριά χωρισμένα το ένα από το άλλο. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ο ουρανός είναι μακριά χωρισμένος από τη γη, η κόλαση είναι μακριά χωρισμένη από τον παράδεισο, το καλό είναι μακριά χωρισμένο από το φάυλο, η ευτυχία είναι μακριά χωρισμένη από τον πόνο. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτά τα δύο είναι μακριά χωρισμένα το ένα από το άλλο.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, μην είναι μάταιη η ερώτησή σου· θα σου εξηγήσω σύμφωνα με τη λειτουργία· αυτό που ο Ευλογημένος είπε 'Μόνο πεντακόσια χρόνια τώρα, Άναντα, θα διαρκέσει η Άριστη Διδασκαλία', διαφωτίζοντας την απώλεια καθόρισε το υπόλοιπο: 'Χίλια χρόνια, Άναντα, θα διαρκούσε η Άριστη Διδασκαλία, αν οι μοναχές δεν είχαν λάβει την αναχώρηση. Μόνο πεντακόσια χρόνια τώρα, Άναντα, θα διαρκέσει η Άριστη Διδασκαλία'. Μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος

λέγοντας έτσι μιλά για την εξαφάνιση της Άριστης Διδασκαλίας ή διαμαρτύρεται εναντίον της πλήρους συνειδητοποίησης;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Περιγράφοντας την απώλεια, μεγάλε βασιλιά, διαφωτίζοντας το υπόλοιπο, καθόρισε. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας άνθρωπος που έχει υποστεί απώλεια, αφού πάρει όλο το υπόλοιπο, θα διαφώτιζε τον κόσμο: 'Τόσα εμπορεύματά μου χάθηκαν, αυτό είναι το υπόλοιπο'. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος διαφωτίζοντας την απώλεια είπε το υπόλοιπο σε θεούς και ανθρώπους: 'Μόνο πεντακόσια χρόνια τώρα, Άναντα, θα διαρκέσει η Άριστη Διδασκαλία'. Αυτό όμως, μεγάλε βασιλιά, που ειπώθηκε από τον Ευλογημένο 'Μόνο πεντακόσια χρόνια τώρα, Άναντα, θα διαρκέσει η Άριστη Διδασκαλία', αυτό είναι ο καθορισμός της Διδαχής.

«Αυτό όμως που κατά τον χρόνο του τελικού Νιμπάνα, περιγράφοντας τους ασκητές στον περιπλανώμενο ασκητή Σουμπχάντα, είπε: 'Αν αυτοί, Σουμπχάντα, οι μοναχοί ζούσαν ορθά, ο κόσμος δεν θα ήταν κενός από Άξιους', αυτή είναι η διαφώτιση της πρακτικής· εσύ όμως κάνεις τον καθορισμό και τη διαφώτιση να είναι το ίδιο πράγμα. Αν όμως επιθυμείς, θα σου εξηγήσω κάνοντάς τα ένα· άκουσε καλά, πρόσεχε με αδιάσπαστο νου.

«Εδώ, μεγάλε βασιλιά, ας υπήρχε μια λίμνη γεμάτη με φρέσκο νερό, ξεχειλίζοντας κατά πρόσωπο, καθορισμένη, περιφραγμένη· ενώ το νερό σε εκείνη τη λίμνη δεν είχε εξαντληθεί, πάνω από το νερό ένα μεγάλο σύννεφο συνεχώς ξανά και ξανά έβρεχε· μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, το νερό σε εκείνη τη λίμνη θα οδηγούνταν σε πλήρη εξάλειψη και εξάντληση;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Για ποιον λόγο, μεγάλε βασιλιά;» «Λόγω της συνέχειας του σύννεφου, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η λίμνη της Άριστης Διδασκαλίας της εξαιρετικής Διδαχής του Νικητή, γεμάτη με το αγνό φρέσκο νερό της πρακτικής της καλής συμπεριφοράς, της ηθικής, των αρετών και του καθήκοντος, ξεχειλίζοντας, αφού υπερνίκησε την κορυφή της ύπαρξης, στέκεται. Αν εκεί οι γιοι του Βούδα έκαναν να βρέχει συνεχώς ξανά και ξανά τη βροχή του σύννεφου της πρακτικής της καλής συμπεριφοράς, της ηθικής, των αρετών και του καθήκοντος. Έτσι αυτή η λίμνη της Άριστης Διδασκαλίας της εξαιρετικής Διδαχής του Νικητή θα διαρκούσε για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, ο κόσμος δεν θα ήταν κενός από Άξιους· αναφερόμενος σε αυτό το νόημα ο Ευλογημένος είπε: 'Αν αυτοί, Σουμπχάντα, οι μοναχοί ζούσαν ορθά, ο κόσμος δεν θα ήταν κενός από Άξιους'.

«Εδώ επίσης, μεγάλε βασιλιά, σε μια μεγάλη μεγάλη μάζα φωτιάς που καίει, αν συνεχώς ξανά και ξανά πρόσθεταν ξερά χόρτα, ξύλα και κοπριά, μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, εκείνη η μάζα φωτιάς θα έσβηνε;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· όλο και περισσότερο εκείνη η μάζα φωτιάς θα έκαιγε, όλο και περισσότερο θα έλαμπε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, στο κοσμικό σύστημα των δέκα χιλιάδων και η εξαιρετική Διδαχή του Νικητή καίει και λάμπει με την πρακτική της καλής συμπεριφοράς, της ηθικής, των αρετών και του καθήκοντος. Αν όμως, μεγάλε βασιλιά, επιπλέον οι γιοι του Βούδα, προικισμένοι με τους πέντε παράγοντες επίμονης προσπάθειας, συνεχώς επιμελείς αγωνίζονταν, με θέληση γεννημένη στις τρεις εξασκήσεις εξασκούσαν, και την ηθική διαγωγή και την ηθική πλήρως εκπλήρωναν, έτσι αυτή η εξαιρετική Διδαχή του Νικητή θα διαρκούσε όλο και περισσότερο για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, ο κόσμος δεν θα ήταν κενός από Άξιους· αναφερόμενος σε αυτό το νόημα ο Ευλογημένος είπε: 'Αν αυτοί, Σουμπχάντα, οι μοναχοί ζούσαν ορθά, ο κόσμος δεν θα ήταν κενός από Άξιους'.

«Εδώ επίσης, μεγάλε βασιλιά, αν έναν λιπαρό, ομαλό, καλογουαλισμένο, λαμπερό, αγνό καθρέφτη τον τρίβανε ξανά και ξανά με λεπτή, εκλεπτυσμένη κόκκινη σκόνη, μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, σε εκείνον τον καθρέφτη θα δημιουργούνταν ρύπος, λάσπη, σκόνη και βρωμιά;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, στην πραγματικότητα θα γινόταν ακόμη πιο αγνός». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η εξαιρετική Διδαχή του Νικητή είναι εκ φύσεως αγνή, απαλλαγμένη από τον ρύπο, τη σκόνη και τη βρωμιά των νοητικών μολύνσεων· αν αυτήν οι γιοι του Βούδα τη γυάλιζαν με τις αρετές της καλής συμπεριφοράς, της ηθικής, των αρετών, του καθήκοντος, της πρακτικής, της αποσύνδεσης και της ασκητικής πρακτικής, έτσι αυτή η εξαιρετική Διδαχή του Νικητή θα παρέμενε για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, και ο κόσμος δεν θα ήταν κενός από Άξιους· αναφερόμενος σε αυτό το νόημα ο Ευλογημένος είπε: "Αν αυτοί, Σουμπχάντα, οι μοναχοί ζούσαν ορθά, ο κόσμος δεν θα ήταν κενός από Άξιους". Η διδαχή του Διδασκάλου, μεγάλε βασιλιά, έχει ρίζα την πρακτική, έχει αιτία την πρακτική, παραμένει όταν η πρακτική δεν έχει εξαφανιστεί».

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό που λες "εξαφάνιση της Άριστης Διδασκαλίας", ποια είναι αυτή η εξαφάνιση της Άριστης Διδασκαλίας;» «Αυτές οι τρεις, μεγάλε βασιλιά, είναι οι εξαφανίσεις της Διδαχής. Ποια τρία; Η εξαφάνιση του επιτεύγματος, η εξαφάνιση της πρακτικής, η εξαφάνιση του εξωτερικού σημείου· όταν το επίτευγμα έχει εξαφανιστεί, μεγάλε βασιλιά, ακόμη και για αυτόν που ασκεί καλά δεν υπάρχει πλήρης κατανόηση της Διδασκαλίας· όταν η πρακτική έχει εξαφανιστεί, ο κανονισμός των κανόνων εξάσκησης εξαφανίζεται, μόνο το εξωτερικό σημείο παραμένει· όταν το εξωτερικό σημείο έχει εξαφανιστεί, υπάρχει διακοπή της παράδοσης· αυτές λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, είναι οι τρεις εξαφανίσεις».

«Καλά εξηγήθηκε, σεβάσμιε Ναγκασένα, η ερώτηση· το βαθύ έγινε ρηχό, ο κόμβος έσπασε, οι αντίθετες διδασκαλίες καταστράφηκαν, συντρίφτηκαν, έχασαν τη λάμψη τους· εσύ είσαι ο κορυφαίος ταύρος μεταξύ των αρχηγών».

Η ερώτηση για την εξαφάνιση της Άριστης Διδασκαλίας, έβδομη.

8. Η ερώτηση για την αποκοπή του φαύλου

8. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα αφού αποτέφρωσε όλο το φαύλο έφτασε στην παντογνωσία, ή με υπόλοιπο φαύλο έφτασε στην παντογνωσία;» «Αφού αποτέφρωσε όλο το φαύλο, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος έφτασε στην παντογνωσία· δεν υπάρχει ούτε ένα υπόλοιπο φαύλο του Ευλογημένου».

«Και τι, σεβάσμιε κύριε, δυσάρεστο αίσθημα είχε εγερθεί πριν στο σώμα του Τατχάγκατα;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά, στο Ρατζάγκαχα το πόδι του Ευλογημένου τρυπήθηκε από αγκάθι, εγέρθηκε ασθένεια αιματηρής διάρροιας, όταν το σώμα ήταν εξαντλημένο ο Τζίβακα έκανε κάθαρση, όταν εγέρθηκε ασθένεια από τον άνεμο ο πρεσβύτερος μοναχός συμπαραστάτης ζήτησε ζεστό νερό».

«Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα αφού αποτέφρωσε όλο το φαύλο έφτασε στην παντογνωσία, τότε λοιπόν τα λόγια ότι το πόδι του Ευλογημένου τρυπήθηκε από αγκάθι και εγέρθηκε ασθένεια αιματηρής διάρροιας, αυτά είναι λανθασμένα. Αν το πόδι του Τατχάγκατα τρυπήθηκε από αγκάθι και εγέρθηκε ασθένεια αιματηρής διάρροιας, τότε λοιπόν και τα λόγια ότι ο Τατχάγκατα αφού αποτέφρωσε όλο το φαύλο έφτασε στην παντογνωσία, αυτά επίσης είναι λανθασμένα. Δεν υπάρχει,

σεβάσμιε κύριε, αίσθημα χωρίς πράξη· όλο αυτό το αίσθημα έχει ρίζα την πράξη· αυτό βιώνεται ακριβώς μέσω της πράξης· αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά, όλο αυτό το αίσθημα δεν έχει ρίζα την πράξη. Με οκτώ αιτίες, μεγάλε βασιλιά, εγείρονται τα αισθήματα· με αυτές τις αιτίες τα πολλά όντα βιώνουν αισθήματα. Με ποιες οκτώ; Κάποια αισθήματα, μεγάλε βασιλιά, εγείρονται εδώ με προέλευση τον άνεμο· κάποια αισθήματα, μεγάλε βασιλιά, εγείρονται με προέλευση τη χολή... κ.λπ... κάποια αισθήματα, μεγάλε βασιλιά, εγείρονται με προέλευση το φλέγμα... κ.λπ... κάποια αισθήματα, μεγάλε βασιλιά, εγείρονται από τον συνδυασμό τους... κ.λπ... κάποια αισθήματα, μεγάλε βασιλιά, εγείρονται από την αλλαγή της εποχής... κ.λπ... κάποια αισθήματα, μεγάλε βασιλιά, εγείρονται από ανώμαλη φροντίδα... κ.λπ... κάποια αισθήματα, μεγάλε βασιλιά, εγείρονται από επίθεση... κ.λπ... κάποια αισθήματα, μεγάλε βασιλιά, εγείρονται εδώ από το επακόλουθο πράξης. Με αυτές λοιπόν τις οκτώ αιτίες, μεγάλε βασιλιά, τα πολλά όντα βιώνουν αισθήματα. Εκεί εκείνα τα άτομα που θα έλεγαν 'η πράξη βλάπτει τα όντα', αυτά τα άτομα παρεμποδίζουν τις επτά αιτίες. Τα λόγια τους είναι λανθασμένα». «Σεβάσμιε Ναγκασένα, και αυτό που προέρχεται από τον άνεμο και αυτό που προέρχεται από τη χολή και αυτό που προέρχεται από το φλέγμα και αυτό που προέρχεται από τον συνδυασμό τους και αυτό που προέρχεται από την αλλαγή της εποχής και αυτό που προέρχεται από ανώμαλη φροντίδα και αυτό που προέρχεται από επίθεση, όλα αυτά έχουν ακριβώς προέλευση την πράξη· ακριβώς μέσω της πράξης όλα αυτά προέρχονται».

«Αν, μεγάλε βασιλιά, όλες αυτές οι ασθένειες είχαν ακριβώς προέλευση την πράξη, δεν θα υπήρχαν τα χαρακτηριστικά τους κατά κατηγορία. Ο άνεμος λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, όταν διαταράσσεται, διαταράσσεται με δέκα τρόπους: από το κρύο, από τη ζέστη, από την πείνα, από τη δίψα, από υπερβολική κατανάλωση, από τη στάση, από την επίμονη προσπάθεια, από το τρέξιμο, από επίθεση, από το επακόλουθο πράξης. Εκεί αυτοί οι εννέα τρόποι δεν εγείρονται στο παρελθόν, ούτε στο μέλλον, αλλά στην παρούσα ύπαρξη· για αυτό δεν πρέπει να λέγεται 'όλα τα αισθήματα προέρχονται από την πράξη'. Η χολή, μεγάλε βασιλιά, όταν διαταράσσεται, διαταράσσεται με τρεις τρόπους: από το κρύο, από τη ζέστη, από ανώμαλη τροφή. Το φλέγμα, μεγάλε βασιλιά, όταν διαταράσσεται, διαταράσσεται με τρεις τρόπους: από το κρύο, από τη ζέστη, από τροφή και ρόφημα. Και ο άνεμος, μεγάλε βασιλιά, και η χολή και το φλέγμα, αφού διαταραχθούν με αυτές τις διάφορες διαταραχές, αφού αναμειχθούν, έλκουν το καθένα το δικό του αίσθημα. Το αίσθημα που προέρχεται από την αλλαγή της εποχής, μεγάλε βασιλιά, εγείρεται από την αλλαγή της εποχής. Το αίσθημα που προέρχεται από ανώμαλη φροντίδα εγείρεται από ανώμαλη φροντίδα. Το αίσθημα από επίθεση, μεγάλε βασιλιά, υπάρχει λειτουργικό, υπάρχει από επακόλουθο πράξης· το αίσθημα που προέρχεται από επακόλουθο πράξης εγείρεται από πράξη που έγινε στο παρελθόν. Έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, λίγο είναι αυτό που προέρχεται από επακόλουθο πράξης, περισσότερο είναι το υπόλοιπο. Εκεί οι αδαείς υπερβαίνουν λέγοντας 'όλα προέρχονται ακριβώς από επακόλουθο πράξης'. Εκείνη η πράξη δεν μπορεί να καθοριστεί χωρίς τη γνώση του Βούδα.

«Όμως, μεγάλε βασιλιά, το πόδι του Ευλογημένου που τρυπήθηκε από αγκάθι, εκείνο το αίσθημα δεν είχε προέλευση τον άνεμο, ούτε προέλευση τη χολή, ούτε προέλευση το φλέγμα, ούτε ήταν από τον συνδυασμό τους, ούτε γεννημένο από την αλλαγή της

εποχής, ούτε γεννημένο από ανώμαλη φροντίδα, ούτε γεννημένο από το επακόλουθο πράξης, αλλά μόνο από επίθεση. Ο Ντεβαντάττα πράγματι, μεγάλη βασιλιά, για πολλές εκατοντάδες χιλιάδες γεννήσεις έδωσε μνησικακία προς τον Τατχάγκατα· αυτός με εκείνη τη μνησικακία, αφού πήρε μεγάλο βαρύ βράχο, τον άφησε σκεπτόμενος 'θα τον ρίξω στην κορυφή του κεφαλιού του'. τότε δύο άλλοι βράχοι ερχόμενοι υποδέχτηκαν εκείνο τον βράχο πριν φτάσει στον Τατχάγκατα· από το χτύπημα εκείνων ένα θραύσμα σπάζοντας και πέφτοντας στο πόδι του Ευλογημένου προκάλεσε αιμορραγία· είτε από το επακόλουθο πράξης, μεγάλη βασιλιά, είτε από λειτουργία γεννήθηκε αυτό το αίσθημα του Ευλογημένου· πέρα από αυτές δεν υπάρχει άλλο αίσθημα.

«Όπως, μεγάλη βασιλιά, είτε λόγω της καταστροφής του χωραφιού είτε λόγω της καταστροφής του σπόρου ο σπόρος δεν δημιουργείται. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, είτε από το επακόλουθο πράξης είτε από λειτουργία γεννήθηκε αυτό το αίσθημα του Ευλογημένου· πέρα από αυτές δεν υπάρχει άλλο αίσθημα.

«Όπως επίσης, μεγάλη βασιλιά, είτε λόγω της καταστροφής του στομάχου είτε λόγω της καταστροφής της τροφής η τροφή χωνεύεται ανώμαλα, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, είτε από το επακόλουθο πράξης είτε από λειτουργία γεννήθηκε αυτό το αίσθημα του Ευλογημένου· πέρα από αυτές δεν υπάρχει άλλο αίσθημα. Επιπλέον, μεγάλη βασιλιά, δεν υπάρχει για τον Ευλογημένο αίσθημα γεννημένο από το επακόλουθο πράξης, δεν υπάρχει αίσθημα γεννημένο από ανώμαλη φροντίδα· από τις υπόλοιπες προελεύσεις εγείρεται αίσθημα στον Ευλογημένο· και με εκείνο το αίσθημα δεν είναι δυνατόν να αφαιρεθεί η ζωή του Ευλογημένου.

«Πέφτουν, μεγάλη βασιλιά, σε αυτό το σώμα που αποτελείται από τα τέσσερα πρωταρχικά υλικά στοιχεία επιθυμητά και ανεπιθύμητα, ωραία και άσχημα αισθήματα. Εδώ, μεγάλη βασιλιά, μια πέτρα πεταμένη στον ουρανό πέφτει στη μεγάλη γη· άραγε εκείνη, μεγάλη βασιλιά, η πέτρα λόγω όσων έγιναν στο παρελθόν έπεσε στη μεγάλη γη;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· δεν υπάρχει, σεβάσμιε κύριε, αιτία στη μεγάλη γη, με την οποία αιτία η μεγάλη γη θα βίωνε το επακόλουθο καλού-φάουλου· με παρούσα, σεβάσμιε κύριε, αιτία χωρίς πράξη εκείνη η πέτρα πέφτει στη μεγάλη γη. Όπως, μεγάλη βασιλιά, η μεγάλη γη, έτσι πρέπει να θεωρείται ο Τατχάγκατα. Όπως η πέτρα χωρίς κάτι που έγινε στο παρελθόν πέφτει στη μεγάλη γη, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, χωρίς κάτι που έγινε στο παρελθόν από τον Τατχάγκατα εκείνο το αγκάθι έπεσε στο πόδι του.

«Εδώ επίσης, μεγάλη βασιλιά, οι άνθρωποι σπάζουν και σκάβουν τη μεγάλη γη· άραγε, μεγάλη βασιλιά, εκείνοι οι άνθρωποι λόγω όσων έγιναν στο παρελθόν σπάζουν και σκάβουν τη μεγάλη γη;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, εκείνο το αγκάθι που έπεσε στο πόδι του Ευλογημένου, δεν έπεσε εκείνο το αγκάθι στο πόδι του Ευλογημένου λόγω όσων έγιναν στο παρελθόν. Και η αιματηρή διάρροια, μεγάλη βασιλιά, που εγέρθηκε στον Ευλογημένο, και εκείνη η ασθένεια δεν εγέρθηκε λόγω όσων έγιναν στο παρελθόν, αλλά εγέρθηκε μόνο από τον συνδυασμό χυμών· όποιες σωματικές ασθένειες εγέρθηκαν στον Ευλογημένο, μεγάλη βασιλιά, αυτές δεν γεννήθηκαν από πράξη, αλλά γεννήθηκαν από κάποια από αυτές τις έξι προελεύσεις.

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλη βασιλιά, από τον Ευλογημένο, τον θεό των θεών, στην εξαίρετη Συνδεσμένη Συλλογή, στην ανάλυση για τον Μολίγια Σίβακα -

«'Κάποια αισθήματα, Σίβακα, εγείρονται εδώ με προέλευση τη χολή. Και αυτό, Σίβακα, πρέπει να γίνει γνωστό από τον ίδιο, πώς κάποια αισθήματα εγείρονται εδώ με προέλευση τη χολή. Και αυτό, Σίβακα, είναι αποδεκτό ως αλήθεια στον κόσμο, πώς κάποια αισθήματα εγείρονται εδώ με προέλευση τη χολή. Εκεί, Σίβακα, εκείνοι οι ασκητές και βραχμάνοι που λένε έτσι και έχουν τέτοια άποψη: «ό,τι κι αν βιώνει αυτό το αρσενικό άτομο, είτε ευχάριστο είτε δυσάρεστο είτε ούτε-δυσάρεστο-ούτε-ευχάριστο, όλο αυτό είναι εξαιτίας όσων διαπράχθηκαν στο παρελθόν». Και αυτό που ο ίδιος γνωρίζει, αυτό υπερβαίνουν, και αυτό που είναι αποδεκτό ως αλήθεια στον κόσμο, αυτό υπερβαίνουν. Για αυτό λέω ότι εκείνοι οι ασκητές και βραχμάνοι είναι λανθασμένοι.

«'Κάποια αισθήματα, Σίβακα, εγείρονται εδώ με προέλευση το φλέγμα. Κάποια αισθήματα, Σίβακα, εγείρονται με προέλευση τον άνεμο... κ.λπ... κάποια αισθήματα, Σίβακα, εγείρονται από τον συνδυασμό τους... κ.λπ... κάποια αισθήματα, Σίβακα, εγείρονται από την αλλαγή της εποχής... κ.λπ... κάποια αισθήματα, Σίβακα, εγείρονται από ανώμαλη φροντίδα... κ.λπ... κάποια αισθήματα, Σίβακα, εγείρονται από επίθεση... κ.λπ... κάποια αισθήματα, Σίβακα, εγείρονται εδώ από το επακόλουθο πράξης. Και αυτό, Σίβακα, πρέπει να γίνει γνωστό από τον ίδιο, πώς κάποια αισθήματα εγείρονται εδώ από το επακόλουθο πράξης. Και αυτό, Σίβακα, είναι αποδεκτό ως αλήθεια στον κόσμο, πώς κάποια αισθήματα εγείρονται εδώ από το επακόλουθο πράξης. Εκεί, Σίβακα, εκείνοι οι ασκητές και βραχμάνοι που λένε έτσι και έχουν τέτοια άποψη: «ό,τι κι αν βιώνει αυτό το αρσενικό άτομο, είτε ευχάριστο είτε δυσάρεστο είτε ούτε-δυσάρεστο-ούτε-ευχάριστο, όλο αυτό είναι εξαιτίας όσων διαπράχθηκαν στο παρελθόν». Και αυτό που ο ίδιος γνωρίζει, αυτό υπερβαίνουν, και αυτό που είναι αποδεκτό ως αλήθεια στον κόσμο, αυτό υπερβαίνουν. Για αυτό λέω ότι εκείνοι οι ασκητές και βραχμάνοι είναι λανθασμένοι'».

«Έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, δεν είναι όλα τα αισθήματα γεννημένα από επακόλουθο πράξεων· αφού αποτέφρωσε όλο το φαύλο, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος έφτασε στην παντογνωσία· έτσι αυτό να το θυμάσαι». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για την αποκοπή του φαύλου, όγδοη.

9. Η ερώτηση για αυτό που πρέπει να γίνει περαιτέρω

9. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε 'ό,τι έπρεπε να γίνει από τον Τατχάγκατα, όλο αυτό ολοκληρώθηκε ακριβώς στη ρίζα της φώτισης, δεν υπάρχει για τον Τατχάγκατα κάτι ανώτερο που πρέπει να γίνει ή συσσώρευση αυτού που έγινε', και αυτή η απομόνωση για τρεις μήνες φαίνεται. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ό,τι έπρεπε να γίνει από τον Τατχάγκατα, όλο αυτό ολοκληρώθηκε ακριβώς στη ρίζα της φώτισης, δεν υπάρχει για τον Τατχάγκατα κάτι ανώτερο που πρέπει να γίνει ή συσσώρευση αυτού που έγινε, τότε λοιπόν τα λόγια 'ήταν σε απομόνωση για τρεις μήνες' είναι λανθασμένα. Αν ήταν σε απομόνωση για τρεις μήνες, τότε λοιπόν και τα λόγια 'ό,τι έπρεπε να γίνει από τον Τατχάγκατα, όλο αυτό ολοκληρώθηκε ακριβώς στη ρίζα της φώτισης' είναι λανθασμένα. Δεν υπάρχει απομόνωση για αυτόν που έχει κάνει αυτό που έπρεπε να γίνει· η απομόνωση είναι μόνο για αυτόν που έχει κάτι που πρέπει να γίνει· όπως ακριβώς μόνο για τον άρρωστο πρέπει να γίνει θεραπεία με φάρμακο, για τον μη άρρωστο τι χρειάζεται το φάρμακο; Μόνο για τον πεινασμένο πρέπει να γίνει κάτι με τροφή, για τον μη πεινασμένο τι χρειάζεται η τροφή; Ακριβώς έτσι λοιπόν,

σεβάσμιε Ναγκασένα, δεν υπάρχει απομόνωση για αυτόν που έχει κάνει αυτό που έπρεπε να γίνει· η απομόνωση είναι μόνο για αυτόν που έχει κάτι που πρέπει να γίνει. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Ό,τι έπρεπε να γίνει από τον Τατχάγκατα, μεγάλη βασιλιά, όλο αυτό ολοκληρώθηκε ακριβώς στη ρίζα της φώτισης, δεν υπάρχει για τον Τατχάγκατα κάτι ανώτερο που πρέπει να γίνει ή συσσώρευση αυτού που έγινε, και ο Ευλογημένος ήταν σε απομόνωση για τρεις μήνες· η απομόνωση λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, έχει πολλές αρετές· όλοι οι Τατχάγκατα αφού αποσύρθηκαν σε απομόνωση έφτασαν στην παντογνωσία· αυτοί αναθυμούμενοι την αρετή αυτής της καλής πράξης ασκούν την απομόνωση. Όπως, μεγάλη βασιλιά, ένας άνθρωπος που έλαβε ευνοϊκή μεταχείριση από τον βασιλιά, που απέκτησε απολαύσεις, αναθυμούμενος την αρετή αυτής της καλής πράξης πηγαίνει ξανά και ξανά στην υπηρεσία του βασιλιά. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, όλοι οι Τατχάγκατα αφού αποσύρθηκαν σε απομόνωση έφτασαν στην παντογνωσία· αυτοί αναθυμούμενοι την αρετή αυτής της καλής πράξης ασκούν την απομόνωση.

«Ή όπως, μεγάλη βασιλιά, ένας άνθρωπος άρρωστος, ταλαιπωρημένος, βαριά ασθενής, αφού επισκέφθηκε τον γιατρό και έφτασε στην ευημερία, αναθυμούμενος την αρετή αυτής της καλής πράξης επισκέπτεται ξανά και ξανά τον γιατρό. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, όλοι οι Τατχάγκατα αφού αποσύρθηκαν σε απομόνωση έφτασαν στην παντογνωσία· αυτοί αναθυμούμενοι την αρετή αυτής της καλής πράξης ασκούν την απομόνωση.

«Υπάρχουν λοιπόν αυτές οι είκοσι οκτώ αρετές της απομόνωσης, μεγάλη βασιλιά, αναθυμούμενοι τις οποίες αρετές οι Τατχάγκατα ασκούν την απομόνωση. Ποιες είκοσι οκτώ; Εδώ, μεγάλη βασιλιά, η απομόνωση για αυτόν που αποσύρεται σε απομόνωση προστατεύει τον εαυτό, αυξάνει τη ζωή, δίνει δύναμη, κλείνει το σφάλμα, απομακρύνει την κακοφημία, φέρνει τη φήμη, διαλύει τη δυσaréσκεια, δημιουργεί τέρψη, απομακρύνει τον φόβο, δημιουργεί αυτοπεποίθηση, απομακρύνει την οκνηρία, γεννά ενεργητικότητα, απομακρύνει τη λαγνεία, απομακρύνει το μίσος, απομακρύνει την αυταπάτη, χτυπά την αλαζονεία, σπάει τον λογισμό, κάνει τη συνείδηση πλήρως εστιασμένη, κάνει τον νου στοργικό, γεννά χαρά, κάνει σεβαστό, παράγει υλικό κέρδος, κάνει άξιο σεβασμού, φέρνει αγαλλίαση, δημιουργεί χαρά, δείχνει την εγγενή φύση των δραστηριοτήτων, εκριζώνει τη σύλληψη στην ύπαρξη, δίνει όλα τα οφέλη του ασκητισμού. Αυτές λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, είναι οι είκοσι οκτώ αρετές της απομόνωσης, αναθυμούμενοι τις οποίες αρετές οι Τατχάγκατα ασκούν την απομόνωση.

«Επιπλέον λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, οι Τατχάγκατα επιθυμώντας να βιώσουν τη γαλήνια ευτυχία και την τέρψη της διαλογιστικής επίτευξης ασκούν την απομόνωση, έχοντας ολοκληρώσει τους λογισμούς τους. Με τέσσερις λόγους λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, οι Τατχάγκατα ασκούν την απομόνωση. Ποιες τέσσερις; Για την άνεση της διαμονής επίσης, μεγάλη βασιλιά, οι Τατχάγκατα ασκούν την απομόνωση· για την αφθονία των αψεγάδιαστων αρετών επίσης οι Τατχάγκατα ασκούν την απομόνωση· επειδή είναι η πλήρης οδός των ευγενών επίσης οι Τατχάγκατα ασκούν την απομόνωση· επειδή είναι υμνημένη, εγκωμιασμένη, επαινεμένη και εξυψωμένη από όλους τους Βούδες επίσης οι Τατχάγκατα ασκούν την απομόνωση. Με αυτούς λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, τους τέσσερις λόγους οι Τατχάγκατα ασκούν την απομόνωση. Έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, οι Τατχάγκατα ασκούν την απομόνωση όχι επειδή έχουν κάτι

που πρέπει να γίνει, ούτε για συσσώρευση αυτού που έγινε, αλλά επειδή βλέπουν την υπεροχή των αρετών οι Τατχάγκατα ασκούν την απομόνωση». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για αυτό που πρέπει να γίνει περαιτέρω, ένατη.

10. Η ερώτηση για την επίδειξη της υπερφυσικής δύναμης

10. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'Ο Τατχάγκατα, Άναντα, έχει αναπτύξει τις τέσσερις βάσεις πνευματικής δύναμης, τις έχει καλλιεργήσει, τις έχει κάνει όχημα, τις έχει κάνει θεμέλιο, τις έχει εδραιώσει, τις έχει εξασκήσει και τις έχει καλά ξεκινήσει· αυτός αν επιθυμεί, Άναντα, ο Τατχάγκατα θα μπορούσε να παραμείνει για έναν κοσμικό κύκλο ή για το υπόλοιπο ενός κοσμικού κύκλου'. Και πάλι ειπώθηκε: 'Μετά την παρέλευση τριών μηνών από τώρα ο Τατχάγκατα θα επιτύχει το τελικό Νιμπάνα'. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε: 'Ο Τατχάγκατα, Άναντα, έχει αναπτύξει τις τέσσερις βάσεις πνευματικής δύναμης... κ.λπ... για το υπόλοιπο ενός κοσμικού κύκλου', τότε λοιπόν ο καθορισμός των τριών μηνών είναι λανθασμένος. Αν, σεβάσμιε κύριε, ο Τατχάγκατα είπε: 'Μετά την παρέλευση τριών μηνών από τώρα ο Τατχάγκατα θα επιτύχει το τελικό Νιμπάνα', τότε λοιπόν 'Ο Τατχάγκατα, Άναντα, έχει αναπτύξει τις τέσσερις βάσεις πνευματικής δύναμης... κ.λπ... για το υπόλοιπο ενός κοσμικού κύκλου' και αυτά τα λόγια είναι λανθασμένα. Δεν υπάρχει για τους Τατχάγκατα βροντή σε αδύνατο. Αλάνθαστης ομιλίας οι Βούδες Ευλογημένοι, αληθινής ομιλίας, αδιφορούμενης ομιλίας. Αυτή επίσης η ερώτηση με δύο άκρα, βαθιά, πολύ λεπτοφυής, δύσκολο να πεισθεί κανείς μέσω περισυλλογής, έφτασε σε σένα· σπάσε αυτό το δίχτυ των λανθασμένων απόψεων, τοποθέτησέ το σε μία πλευρά, σπάσε τις αντίθετες διδασκαλίες».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Ο Τατχάγκατα, Άναντα, έχει αναπτύξει τις τέσσερις βάσεις πνευματικής δύναμης... κ.λπ... για το υπόλοιπο ενός κοσμικού κύκλου', και ο καθορισμός των τριών μηνών ειπώθηκε, και εκείνος ο κοσμικός κύκλος ονομάζεται κοσμικός κύκλος ζωής. Όχι, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος διακηρύσσοντας τη δική του δύναμη είπε έτσι, αλλά περιγράφοντας τη δύναμη της υπερφυσικής δύναμης, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος είπε έτσι: 'Ο Τατχάγκατα, Άναντα, έχει αναπτύξει τις τέσσερις βάσεις πνευματικής δύναμης... κ.λπ... για το υπόλοιπο ενός κοσμικού κύκλου'.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας βασιλιάς θα είχε ένα καθαρόαιμο άλογο με γρήγορο βηματισμό, ταχύ σαν τον άνεμο, ο βασιλιάς περιγράφοντας τη δύναμη της ταχύτητάς του στη μέση των κατοίκων πόλεων και χωρικών, στρατιωτών, δυνάμεων, βραχμάνων, οικοδεσποτών, υπουργών και ανθρώπων θα έλεγε έτσι: 'Αν επιθυμεί, αγαπητοί, αυτό το εξαίρετο άλογό μου, αφού περιπλανηθεί στη γη μέχρι τα όρια του νερού του ωκεανού, σε μια στιγμή θα ερχόταν εδώ', αλλά δεν θα έδειχνε εκείνη τη γρήγορη κίνηση σε εκείνη τη συνέλευση· υπάρχει όμως εκείνη η ταχύτητα σε αυτό, και είναι ικανό σε μια στιγμή να περιπλανηθεί στη γη μέχρι τα όρια του νερού του ωκεανού. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος περιγράφοντας τη δική του δύναμη της υπερφυσικής δύναμης είπε έτσι, και αυτό ειπώθηκε καθισμένος στη μέση των κατόχων της τριπλής αληθινής γνώσης, των κατόχων των έξι ανώτερων γνώσεων, των Άξιων, των αμόλυντων που έχουν εξαλείψει τις νοητικές διαφθορές, και των θεών και ανθρώπων: 'Ο Τατχάγκατα,

Άναντα, έχει αναπτύξει τις τέσσερις βάσεις πνευματικής δύναμης, τις έχει καλλιεργήσει, τις έχει κάνει όχημα, τις έχει κάνει θεμέλιο, τις έχει εδραιώσει, τις έχει εξασκήσει και τις έχει καλά ξεκινήσει· αυτός αν επιθυμεί, Άναντα, ο Τατχάγκατα θα μπορούσε να παραμείνει για έναν κοσμικό κύκλο ή για το υπόλοιπο ενός κοσμικού κύκλου'. Υπάρχει λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, αυτή η δύναμη της υπερφυσικής δύναμης του Ευλογημένου, και ο Ευλογημένος είναι ικανός με τη δύναμη της υπερφυσικής δύναμης να παραμείνει για έναν κοσμικό κύκλο ή για το υπόλοιπο ενός κοσμικού κύκλου, αλλά ο Ευλογημένος δεν δείχνει εκείνη τη δύναμη της υπερφυσικής δύναμης σε εκείνη τη συνέλευση· ο Ευλογημένος, μεγάλη βασιλιά, δεν επιθυμεί όλες τις υπάρξεις, και όλες οι υπάρξεις είναι κατακριτέες από τον Τατχάγκατα. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλη βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Όπως, μοναχοί, ακόμα και μια μικρή ποσότητα κοπριάς είναι δύσοσμη. Ακριβώς έτσι, μοναχοί, δεν επαινώ ούτε μια μικρή ποσότητα ύπαρξης, ούτε καν για τη διάρκεια ενός χτυπήματος των δακτύλων'. Άραγε λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, ο Ευλογημένος, βλέποντας όλους τους προορισμούς και τους τρόπους αναπαραγωγής της ύπαρξης ως ίσους με κοπριά, στηριζόμενος στη δύναμη της υπερφυσικής δύναμης θα έκανε θέληση και πάθος για τις υπάρξεις;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Τότε λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, ο Ευλογημένος περιγράφοντας τη δύναμη της υπερφυσικής δύναμης βρυχήθηκε τέτοιο λεοντώδη βρυχηθμό του Βούδα». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για την επίδειξη της υπερφυσικής δύναμης, δέκατη.

Το κεφάλαιο της υπερφυσικής δύναμης, πρώτο.

Σε αυτό το κεφάλαιο δέκα ερωτήσεις.

2. Το κεφάλαιο για το αδιάσπαστο

1. Η ερώτηση για τα μικρά και τα ακόμη μικρότερα

1. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'Με άμεση γνώση, μοναχοί, διδάσκω τη Διδασκαλία, όχι χωρίς άμεση γνώση'. Και πάλι στον κανονισμό της μοναστικής διαγωγής έτσι ειπώθηκε: 'Αν επιθυμεί, Άναντα, η Κοινότητα μετά τον θάνατό μου ας καταργήσει τους μικρούς και δευτερεύοντες κανόνες εξάσκησης'. Μήπως άραγε, σεβάσμιε Ναγκασένα, οι μικροί και δευτερεύοντες κανόνες εξάσκησης θεσπίστηκαν κακώς, ή θεσπίστηκαν χωρίς να γνωρίζει την υπόθεση, ώστε ο Ευλογημένος να κάνει να καταργηθούν οι μικροί και δευτερεύοντες κανόνες εξάσκησης μετά τον θάνατό του; Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε 'Με άμεση γνώση, μοναχοί, διδάσκω τη Διδασκαλία, όχι χωρίς άμεση γνώση', τότε λοιπόν τα λόγια 'Αν επιθυμεί, Άναντα, η Κοινότητα μετά τον θάνατό μου ας καταργήσει τους μικρούς και δευτερεύοντες κανόνες εξάσκησης' είναι λανθασμένα. Αν από τον Τατχάγκατα στον κανονισμό της μοναστικής διαγωγής έτσι ειπώθηκε 'Αν επιθυμεί, Άναντα, η Κοινότητα μετά τον θάνατό μου ας καταργήσει τους μικρούς και δευτερεύοντες κανόνες εξάσκησης', τότε λοιπόν και τα λόγια 'Με άμεση γνώση, μοναχοί, διδάσκω τη Διδασκαλία, όχι χωρίς άμεση γνώση' είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή επίσης η ερώτηση με δύο άκρα είναι λεπτοφυής, λεπτή, βαθιά, πολύ βαθιά, δύσκολο να πεισθεί κανείς μέσω περισυλλογής· αυτή έφτασε σε σένα· εκεί δείξε την εκτεταμένη δύναμη της γνώσης σου».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Με άμεση γνώση, μοναχοί, διδάσκω τη Διδασκαλία, όχι χωρίς άμεση γνώση'· και στον κανονισμό της μοναστικής διαγωγής επίσης έτσι ειπώθηκε: 'Αν επιθυμεί, Άναντα, η Κοινότητα μετά τον θάνατό μου ας καταργήσει τους μικρούς και δευτερεύοντες κανόνες εξάσκησης'· αυτό όμως, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα ερευνώντας τους μοναχούς είπε: 'Θα υπερηφανευτούν άραγε οι μαθητές μου, όταν τους επιτρέπω να καταργήσουν τους μικρούς και δευτερεύοντες κανόνες εξάσκησης μετά τον θάνατό μου, ή θα τους κρατήσουν;'

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας βασιλιάς παγκόσμιος μονάρχης θα έλεγε στους γιους του έτσι: 'Αυτή λοιπόν, παιδιά μου, η μεγάλη χώρα που εκτείνεται μέχρι τον ωκεανό σε όλες τις κατευθύνσεις, είναι δύσκολο, παιδιά μου, να τη συγκρατήσετε με τόση δύναμη· ελάτε εσείς, παιδιά μου, μετά τον θάνατό μου εγκαταλείψτε τις παραμεθόριες περιοχές'. Μήπως άραγε εκείνοι, μεγάλε βασιλιά, οι πρίγκιπες μετά τον θάνατο του πατέρα τους θα άφηναν όλες εκείνες τις παραμεθόριες περιοχές της χώρας που ήρθε στα χέρια τους;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· πιο άπληστοι από τον βασιλιά, σεβάσμιε κύριε, οι πρίγκιπες με απληστία για τη βασιλεία θα κατακτούσαν επιπλέον διπλάσια και τριπλάσια χώρα· γιατί λοιπόν θα άφηναν τη χώρα που ήρθε στα χέρια τους;» «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα ερευνώντας τους μοναχούς είπε έτσι: 'Αν επιθυμεί, Άναντα, η Κοινότητα μετά τον θάνατό μου ας καταργήσει τους μικρούς και δευτερεύοντες κανόνες εξάσκησης'. Για απελευθέρωση από την οδύνη, μεγάλε βασιλιά, οι γιοι του Βούδα με απληστία για τη Διδασκαλία θα φύλαγαν ακόμη και άλλους εκατόν πενήντα επιπλέον κανόνες εξάσκησης· γιατί λοιπόν θα άφηναν τον κανονικά θεσπισμένο κανόνα εξάσκησης;»

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό που ο Ευλογημένος είπε 'μικροί και δευτερεύοντες κανόνες εξάσκησης', εδώ ο κόσμος είναι παραπλανημένος, έχει γεννηθεί αμφιβολία, είναι σε σύγχυση, έχει βυθιστεί σε αμφισβήτηση. Ποιοι είναι εκείνοι οι μικροί κανόνες εξάσκησης, ποιοι είναι οι δευτερεύοντες κανόνες εξάσκησης;» «Η ανάρμοστη πράξη, μεγάλε βασιλιά, είναι μικρός κανόνας εξάσκησης· η προσβλητική ομιλία είναι δευτερώων κανόνας εξάσκησης· αυτοί είναι οι δύο μικροί και δευτερεύοντες κανόνες εξάσκησης· και από τους προηγούμενους, μεγάλε βασιλιά, μεγάλους πρεσβύτερους μοναχούς εδώ εγέρθηκε αμφιβολία· και από αυτούς δεν έγινε ομόφωνη απόφαση· στην επεξήγηση της διάρκειας της Διδασκαλίας από τον Ευλογημένο αυτή η ερώτηση υποδείχθηκε». «Για πολύ καιρό κρυμμένο, σεβάσμιε Ναγκασένα, το μυστικό του Νικητή σήμερα στον κόσμο έγινε ανοιχτό και φανερό».

Ερώτηση για τα μικρά και τα ακόμη μικρότερα, πρώτη.

2. Η ερώτηση για τα αδήλωτα

2. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'Δεν υπάρχει, Άναντα, για τον Τατχάγκατα κλειστή χούφτα του δασκάλου σχετικά με τις διδασκαλίες'· και πάλι, όταν ρωτήθηκε ερώτηση από τον πρεσβύτερο μοναχό Μαλουκουαπούττα, δεν απάντησε. Αυτή λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, η ερώτηση με δύο άκρα θα είναι απόλυτα βασισμένη είτε στη μη γνώση είτε στην απόκρυψη. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε 'Δεν υπάρχει, Άναντα, για τον Τατχάγκατα κλειστή χούφτα του δασκάλου σχετικά με τις διδασκαλίες', τότε λοιπόν στον πρεσβύτερο μοναχό Μαλουκουαπούττα δεν απαντήθηκε επειδή δεν γνώριζε. Αν γνωρίζοντας δεν

απάντησε, τότε λοιπόν υπάρχει για τον Τατχάγκατα κλειστή χούφτα του δασκάλου σχετικά με τις διδασκαλίες. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Δεν υπάρχει, Άναντα, για τον Τατχάγκατα κλειστή χούφτα του δασκάλου σχετικά με τις διδασκαλίες'· και η ερώτηση που τέθηκε από τον πρεσβύτερο μοναχό Μαλουκuaπούττα έμεινε αδήλωτη· αυτό όμως δεν έγινε ούτε επειδή δεν γνώριζε ούτε για απόκρυψη. Αυτοί οι τέσσερις, μεγάλε βασιλιά, είναι οι τρόποι απάντησης ερωτήσεων. Ποιες τέσσερις; Ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί κατηγορηματικά, ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί με διάκριση, ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί με αντερώτηση, ερώτηση που πρέπει να παραμεριστεί.

«Και ποια, μεγάλε βασιλιά, είναι η ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί κατηγορηματικά; 'Η ύλη είναι παροδική' είναι ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί κατηγορηματικά· 'το αίσθημα είναι παροδικό'... κ.λπ... 'η αντίληψη είναι παροδική'... κ.λπ... 'οι δραστηριότητες είναι παροδικές'... κ.λπ... 'η συνείδηση είναι παροδική' είναι ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί κατηγορηματικά· αυτή είναι η ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί κατηγορηματικά.

«Ποια είναι η ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί με διάκριση; 'Είναι όμως η ύλη παροδική;' είναι ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί με διάκριση· 'είναι όμως το αίσθημα παροδικό;'... κ.λπ... 'είναι όμως η αντίληψη παροδική;'... κ.λπ... 'είναι όμως οι δραστηριότητες παροδικές;'... κ.λπ... 'είναι όμως η συνείδηση παροδική;' είναι ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί με διάκριση· αυτή είναι η ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί με διάκριση.

«Ποια είναι η ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί με αντερώτηση; 'Μήπως άραγε με το μάτι συνειδητοποιείται το κάθε τι;' αυτή είναι η ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί με αντερώτηση.

«Ποια είναι η ερώτηση που πρέπει να παραμεριστεί; 'Ο κόσμος είναι αιώνιος' είναι ερώτηση που πρέπει να παραμεριστεί· 'ο κόσμος είναι μη-αιώνιος'. 'Ο κόσμος είναι πεπερασμένος'. 'Ο κόσμος είναι άπειρος'. 'Ο κόσμος είναι και πεπερασμένος και άπειρος'. 'Ο κόσμος ούτε είναι πεπερασμένος ούτε άπειρος'. 'Η ψυχή είναι το ίδιο με το σώμα'. 'Η ψυχή είναι κάτι άλλο και το σώμα κάτι άλλο'. 'Ο Τατχάγκατα υπάρχει μετά το θάνατο'. 'Ο Τατχάγκατα δεν υπάρχει μετά το θάνατο'. 'Ο Τατχάγκατα και υπάρχει και δεν υπάρχει μετά το θάνατο'. 'Ο Τατχάγκατα ούτε υπάρχει ούτε δεν υπάρχει μετά το θάνατο' είναι ερώτηση που πρέπει να παραμεριστεί· αυτή είναι η ερώτηση που πρέπει να παραμεριστεί.

«Ο Ευλογημένος, μεγάλε βασιλιά, δεν απάντησε εκείνη την ερώτηση που πρέπει να παραμεριστεί στον πρεσβύτερο μοναχό Μαλουκuaπούττα. Αυτή η ερώτηση όμως για ποιο λόγο πρέπει να παραμεριστεί; Δεν υπάρχει αιτία ή λόγος για την εξήγησή της, γι' αυτό αυτή η ερώτηση πρέπει να παραμεριστεί. Δεν υπάρχει για τους Βούδες, τους Ευλογημένους, εκφώνηση λόγου χωρίς λόγο και χωρίς αιτία». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για τα αδήλωτα, δεύτερη.

3. Η ερώτηση για τον φόβο και τη μη φοβία του θανάτου

3. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'Όλοι τρέμουν το ραβδί, όλοι φοβούνται τον θάνατο'· και πάλι ειπώθηκε: 'Ο Άξιος έχει ξεπεράσει κάθε φόβο'. Μήπως άραγε, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Άξιος τρέμει από φόβο του ραβδιού, ή τα όντα της κόλασης στην κόλαση, φλεγόμενα, βράζοντα, καμένα, πυρακτωμένα, φεύγοντας από εκείνη τη μεγάλη κόλαση με τις φλεγόμενες φλόγες φωτιάς, φοβούνται τον θάνατο; Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε 'Όλοι τρέμουν το ραβδί, όλοι φοβούνται τον θάνατο', τότε λοιπόν τα λόγια 'Ο Άξιος έχει ξεπεράσει κάθε φόβο' είναι λανθασμένα. Αν ο Ευλογημένος είπε 'Ο Άξιος έχει ξεπεράσει κάθε φόβο', τότε λοιπόν και τα λόγια 'Όλοι τρέμουν το ραβδί, όλοι φοβούνται τον θάνατο' είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτά τα λόγια, μεγάλε βασιλιά, δεν ειπώθηκαν από τον Ευλογημένο αναφορικά με τον Άξιο: 'Όλοι τρέμουν το ραβδί, όλοι φοβούνται τον θάνατο'. Ο Άξιος εξαιρείται σε αυτό το θέμα· η αιτία του φόβου έχει εκριζωθεί από τον Άξιο. Εκείνα τα όντα, μεγάλε βασιλιά, που έχουν νοητικές μολύνσεις, και εκείνα που έχουν υπερβολική άποψη περί εαυτού, και εκείνα που υψώνονται και ταπεινώνονται στην ευτυχία και τη δυστυχία, αναφορικά με αυτά ο Ευλογημένος είπε 'Όλοι τρέμουν το ραβδί, όλοι φοβούνται τον θάνατο'. Για τον Άξιο, μεγάλε βασιλιά, όλοι οι προορισμοί έχουν αποκοπεί, οι τρόποι αναπαραγωγής έχουν καταστραφεί, η σύλληψη έχει εξαλειφθεί, τα δοκάρια έχουν σπάσει, όλες οι προσκολλήσεις στην ύπαρξη έχουν εκριζωθεί, όλες οι δραστηριότητες έχουν εκριζωθεί, το καλό-φαύλο έχει καταστραφεί, η άγνοια έχει καταστραφεί, η συνείδηση έχει γίνει χωρίς σπόρο, όλες οι νοητικές μολύνσεις έχουν καεί, οι κοσμικές αντιξοότητες έχουν ξεπεραστεί· για αυτό ο Άξιος δεν τρέμει από κανέναν φόβο.

«Εδώ, μεγάλε βασιλιά, ένας βασιλιάς θα είχε τέσσερις μεγάλους υπουργούς, προστάτες, που έχουν αποκτήσει φήμη, έμπιστους, τοποθετημένους σε θέση μεγάλης εξουσίας. Τότε ο βασιλιάς, όταν προέκυπτε κάποια βασιλική υποχρέωση, θα διέταζε όλους τους ανθρώπους σε όλη την επικράτειά του: 'Όλοι ας μου πληρώσουν φόρο· εσείς οι τέσσερις μεγάλοι υπουργοί εκτελέστε αυτή την υποχρέωση'. Μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, σε εκείνους τους τέσσερις μεγάλους υπουργούς θα εγειρόταν τρόμος από φόβο του φόρου;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Για ποιον λόγο, μεγάλε βασιλιά;» «Αυτοί, σεβάσμιε κύριε, έχουν τοποθετηθεί από τον βασιλιά στην ύψιστη θέση· δεν υπάρχει φόρος για αυτούς· αυτοί έχουν ξεπεράσει τον φόρο· αναφορικά με τους υπόλοιπους ο βασιλιάς διέταξε 'Όλοι ας μου πληρώσουν φόρο'». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτά τα λόγια δεν ειπώθηκαν από τον Ευλογημένο αναφορικά με τον Άξιο· ο Άξιος εξαιρείται σε αυτό το θέμα· η αιτία του φόβου έχει εκριζωθεί από τον Άξιο· εκείνα τα όντα, μεγάλε βασιλιά, που έχουν νοητικές μολύνσεις, και εκείνα που έχουν υπερβολική άποψη περί εαυτού, και εκείνα που υψώνονται και ταπεινώνονται στην ευτυχία και τη δυστυχία, αναφορικά με αυτά ο Ευλογημένος είπε 'Όλοι τρέμουν το ραβδί, όλοι φοβούνται τον θάνατο'. Για αυτό ο Άξιος δεν τρέμει από κανέναν φόβο».

«Αυτά τα λόγια, σεβάσμιε Ναγκασένα, δεν είναι με υπόλοιπο· αυτά είναι λόγια χωρίς υπόλοιπο, το 'όλοι'. Σε αυτό πες μου έναν ακόμη λόγο για να εδραιωθούν αυτά τα λόγια».

«Εδώ, μεγάλε βασιλιά, σε ένα χωριό ο ιδιοκτήτης του χωριού θα διέταζε τον κήρυκα: 'Έλα, αγαπητέ κήρυκα, όσοι χωρικοί υπάρχουν στο χωριό, συγκέντρωσέ τους όλους

γρήγορα κοντά μου'. Εκείνος, αφού το δέχτηκε λέγοντας 'καλώς, κύριε', στεκόμενος στη μέση του χωριού θα διακήρυσσε τρεις φορές τη φωνή: 'Όσοι χωρικοί υπάρχουν στο χωριό, ας συναθροιστούν όλοι πολύ γρήγορα κοντά στον κύριο'. Τότε εκείνοι οι χωρικοί, με τα λόγια του κήρυκα, βιαστικά αφού συναθροίστηκαν, ανακοινώνουν στον ιδιοκτήτη του χωριού: 'Έχουν συναθροιστεί, κύριε, όλοι οι χωρικοί· ό,τι πρέπει να γίνει από σένα, αυτό κάνε'. Έτσι εκείνος, μεγάλη βασιλιά, ο ιδιοκτήτης του χωριού, συγκεντρώνοντας τους οικογενειάρχες, διατάσσει όλους τους χωρικούς· και αυτοί που διατάχθηκαν δεν συναθροίζονται όλοι, μόνο οι οικογενειάρχες συναθροίζονται· 'τόσοι ακριβώς είναι οι χωρικοί μου' και ο ιδιοκτήτης του χωριού έτσι το δέχεται· άλλοι περισσότεροι που δεν ήρθαν - γυναίκες και άνδρες, δούλες και δούλοι, μισθωτοί, εργάτες, χωρικοί, ασθενείς, αγελάδες και βουβάλια, κατσίκια και πρόβατα, σκύλοι - όσους δεν ήρθαν, όλοι αυτοί δεν μετρήθηκαν· επειδή διατάχθηκε αναφορικά μόνο με τους οικογενειάρχες 'ας συναθροιστούν όλοι'. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, αυτά τα λόγια δεν ειπώθηκαν από τον Ευλογημένο αναφορικά με τον Άξιο· ο Άξιος εξαιρείται σε αυτό το θέμα· η αιτία του φόβου έχει εκριζωθεί από τον Άξιο· εκείνα τα όντα, μεγάλη βασιλιά, που έχουν νοητικές μολύνσεις, και εκείνα που έχουν υπερβολική άποψη περί εαυτού, και εκείνα που υψώνονται και ταπεινώνονται στην ευτυχία και τη δυστυχία, αναφορικά με αυτά ο Ευλογημένος είπε 'Όλοι τρέμουν το ραβδί, όλοι φοβούνται τον θάνατο'. Για αυτό ο Άξιος δεν τρέμει από κανέναν φόβο.

«Υπάρχει, μεγάλη βασιλιά, λόγος με υπόλοιπο και νόημα με υπόλοιπο· υπάρχει λόγος με υπόλοιπο και νόημα χωρίς υπόλοιπο· υπάρχει λόγος χωρίς υπόλοιπο και νόημα με υπόλοιπο· υπάρχει λόγος χωρίς υπόλοιπο και νόημα χωρίς υπόλοιπο. Ανάλογα με την περίπτωση πρέπει να γίνεται δεκτό το νόημα.

«Με πέντε τρόπους, μεγάλη βασιλιά, πρέπει να γίνεται δεκτό το νόημα: με το κείμενο που αναφέρεται, με τη λειτουργία, με τη διδασκαλική παράδοση, με την πρόθεση και με την υπεροχή του λόγου. Εδώ λοιπόν 'κείμενο που αναφέρεται' σημαίνει η ομιλία που προορίζεται. 'Λειτουργία' σημαίνει σύμφωνα με την ομιλία. 'Διδασκαλική παράδοση' σημαίνει η διδασκαλία των δασκάλων. 'Πρόθεση' σημαίνει η δική του γνώμη. 'Υπεροχή του λόγου' σημαίνει ο λόγος που συμφωνεί με αυτά τα τέσσερα. Με αυτούς λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, τους πέντε τρόπους πρέπει να γίνεται δεκτό το νόημα. Έτσι αυτή η ερώτηση αποσαφηνίζεται καλά».

«Ας είναι, σεβάσμιε Ναγκασένα, το αποδέχομαι ως αληθές. Ας εξαιρεθεί ο Άξιος σε αυτό το θέμα, ας τρέμουν τα υπόλοιπα όντα· αλλά τα όντα της κόλασης στην κόλαση, βιώνοντας οδυνηρά, έντονα, δριμέα αισθήματα, με όλα τα μέλη και τα άκρα τους φλεγόμενα και καίόμενα, με πρόσωπα που κλαίνε, θρηνούν με συμπόνια, οδύρονται, θρηνολογούν και κραυγάζουν, κατακυριευμένα από αφόρητη έντονη οδύνη, χωρίς στέγη, χωρίς καταφύγιο, γενόμενα χωρίς καταφύγιο, ταλαιπωρημένα από όχι λίγη λύπη, με τελευταίο και έσχατο προορισμό, πορευόμενα αποκλειστικά προς τη λύπη, με ζεστή, αιχμηρή, άγρια, σκληρή, καυτερή θερμότητα, με τρομερούς φοβερούς βρυχηθμούς και μεγάλους ήχους, γεμάτα με στεφάνια φλογών έξι ειδών που σφυρίζουν, με ορμή φλόγας που διαπερνά εκατό γιότζανα ολόγυρα, σκληρές, καυτερές μεγάλες κολάσεις, φεύγοντας από αυτές φοβούνται τον θάνατο;» «Ναι, μεγάλη βασιλιά».

«Δεν είναι αλήθεια, σεβάσμιε Ναγκασένα, ότι η κόλαση βιώνεται αποκλειστικά ως δυσάρεστη; Γιατί λοιπόν αυτά τα όντα της κόλασης, φεύγοντας από την κόλαση που

βιώνεται αποκλειστικά ως δυσάρεστη, φοβούνται τον θάνατο; Γιατί χαίρονται στην κόλαση;» «Δεν χαίρονται, μεγάλε βασιλιά, τα όντα της κόλασης στην κόλαση· αυτά επιθυμούν να απελευθερωθούν από την κόλαση. Αυτή είναι η δύναμη του θανάτου, μεγάλε βασιλιά, με την οποία εγείρεται σε αυτά ο τρόμος». «Αυτό λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, δεν το πιστεύω, ότι σε αυτούς που επιθυμούν να απελευθερωθούν εγείρεται τρόμος κατά τον θάνατο· είναι γελοία, σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτή η κατάσταση, ότι αυτοί λαμβάνουν αυτό που ποθούν· πείσε με με τον λόγο».

«Ο θάνατος, μεγάλε βασιλιά, είναι αυτή η τρομακτική κατάσταση για όσους δεν έχουν δει την αλήθεια· εδώ ο κόσμος τρέμει και ανησυχεί. Και όποιος, μεγάλε βασιλιά, φοβάται το μαύρο φίδι, αυτός φοβούμενος τον θάνατο φοβάται το μαύρο φίδι. Και όποιος φοβάται τον ελέφαντα... κ.λπ... το λιοντάρι... κ.λπ... την τίγρη... κ.λπ... τη λεοπάρδαλη... κ.λπ... την αρκούδα... κ.λπ... την ύαινα... κ.λπ... το βουβάλι... κ.λπ... τον γκαούρ... κ.λπ... τη φωτιά... κ.λπ... το νερό... κ.λπ... το κούτσουρο... κ.λπ... φοβάται το αγκάθι. Και όποιος φοβάται το δόρυ, αυτός φοβούμενος τον θάνατο φοβάται το δόρυ. Αυτή είναι η δύναμη της εγγενούς φύσης του θανάτου, μεγάλε βασιλιά· με τη δύναμη της εγγενούς φύσης του τα όντα με νοητικές μολύνσεις τρέμουν και φοβούνται τον θάνατο· ακόμη και τα όντα της κόλασης που επιθυμούν να απελευθερωθούν, μεγάλε βασιλιά, τρέμουν και φοβούνται τον θάνατο.

Εδώ, μεγάλε βασιλιά, θα εμφανιζόταν ένας λιπώδης όγκος στο σώμα ενός ανθρώπου. Αυτός, υποφέροντας από εκείνη την αρρώστια, επιθυμώντας να απελευθερωθεί από τη συμφορά, θα καλούσε γιατρό χειρουργό. Εκείνος ο γιατρός χειρουργός, αφού δεχόταν τα λόγια του, θα ετοίμαζε τα εργαλεία για την αφαίρεση εκείνης της αρρώστιας, θα ακόνιζε το ψαλίδι, θα έβαζε τη διπλή βελόνα στη φωτιά, θα έβαζε να τριφτεί καυστικό αλάτι με πέτρα· άραγε, μεγάλε βασιλιά, σε εκείνον τον ασθενή θα εγειρόταν τρόμος από το κόψιμο με το αιχμηρό ψαλίδι, από το κάψιμο με τη διπλή βελόνα, από την εισαγωγή καυστικού αλατιού;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε». «Έτσι, μεγάλε βασιλιά, σε εκείνον τον ασθενή, αν και επιθυμεί να απελευθερωθεί από την αρρώστια, εγείρεται τρόμος από τον φόβο του αισθήματος. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, στα όντα της κόλασης που επιθυμούν να απελευθερωθούν από την κόλαση εγείρεται τρόμος από τον φόβο του θανάτου.

Εδώ, μεγάλε βασιλιά, ένας άνθρωπος που προσέβαλε τον κύριο, δεμένος με αλυσίδα, ριγμένος στο εσωτερικό δωμάτιο, θα επιθυμούσε να απελευθερωθεί· εκείνος ο κύριος, επιθυμώντας να τον απελευθερώσει, θα τον καλούσε. Άραγε, μεγάλε βασιλιά, σε εκείνον τον άνθρωπο που προσέβαλε τον κύριο, γνωρίζοντας ότι 'έχω διαπράξει σφάλμα', θα εγειρόταν τρόμος με τη θέα του κυρίου;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε». «Έτσι, μεγάλε βασιλιά, σε εκείνον τον άνθρωπο που προσέβαλε τον κύριο, αν και επιθυμεί να απελευθερωθεί, εγείρεται τρόμος από τον φόβο του κυρίου. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, στα όντα της κόλασης που επιθυμούν να απελευθερωθούν από την κόλαση εγείρεται τρόμος από τον φόβο του θανάτου».

«Επιπλέον, σεβάσμιε κύριε, πες έναν ακόμη λόγο, με τον οποίο εγώ θα πειστώ». «Εδώ, μεγάλε βασιλιά, ένας άνθρωπος θα δαγκωνόταν από δηλητηριώδες φίδι με θανατηφόρο δηλητήριο· αυτός από εκείνη την αλλοίωση του δηλητηρίου θα έπεφτε, θα πεταγόταν, θα στριφογύριζε, θα κυλιόταν· τότε κάποιος άλλος άνθρωπος, με ισχυρή μαγική φόρμουλα, αφού έφερνε εκείνο το δηλητηριώδες φίδι, θα έκανε εκείνο το δηλητηριώδες φίδι να ρουφήξει πίσω το δηλητήριο· μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά,

σε εκείνον τον άνθρωπο από τον οποίο έφυγε το δηλητήριο, όταν εκείνο το δηλητηριώδες φίδι πλησίαζε για την ευημερία του, θα εγειρόταν φόβος;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε». Έτσι, μεγάλε βασιλιά, ακόμη και όταν ένα τέτοιο φίδι πλησιάζει για την ευημερία του, σε αυτόν εγείρεται φόβος. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ακόμη και στα όντα της κόλασης που επιθυμούν να απελευθερωθούν από την κόλαση, εγείρεται φόβος λόγω του φόβου του θανάτου. Ανεπιθύμητος, μεγάλε βασιλιά, είναι ο θάνατος για όλα τα όντα· γι' αυτό τα όντα της κόλασης, ακόμη και επιθυμώντας να απελευθερωθούν από την κόλαση, φοβούνται τον θάνατο». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για τον φόβο και τη μη φοβία του θανάτου, τρίτη.

4. Η ερώτηση για την απελευθέρωση από την παγίδα του θανάτου

4. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο -

‘Ούτε στο μεσουράνημα ούτε στο μέσον του ωκεανού, ούτε εισερχόμενος σε σπήλαιο βουνών·
δεν υπάρχει εκείνο το μέρος του κόσμου, όπου στεκόμενος θα απαλλασσόταν από τις παγίδες του θανάτου’.

«Επιπλέον από τον Ευλογημένο διδάχθηκαν και προστασίες. Δηλαδή, η ομιλία Ρατάνα, η ομιλία Μέττα, η προστασία Κχάντα, η προστασία Μόρα, η προστασία Ντατζάγκα, η προστασία Ατανατίγια, η προστασία Ανγκουλιμάλα. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ακόμη και αυτός που πήγε στον ουρανό ή αυτός που πήγε στο μέσον του ωκεανού ή αυτός που πήγε σε μέγαρο, καλύβα, βραχώδες κελί, σπηλιά, κρημνό, σχισμή, τρύπα, βουνό, άνοιγμα ή μέσα σε βουνό δεν απελευθερώνεται από τις παγίδες του θανάτου, τότε λοιπόν η πράξη της προστασίας είναι λανθασμένη. Αν με την εκτέλεση της προστασίας υπάρχει απελευθέρωση από τις παγίδες του θανάτου, τότε λοιπόν ‘ούτε στο μεσουράνημα... κ.λπ... παγίδες του θανάτου’ και αυτά τα λόγια είναι λανθασμένα. Και αυτή η ερώτηση με δύο άκρα, δεμένη και πιο δεμένη, έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο ‘ούτε στο μεσουράνημα... κ.λπ... παγίδες του θανάτου’, και προστασίες διδάχθηκαν από τον Ευλογημένο· αυτό όμως για αυτόν που έχει υπόλοιπο ζωής, που είναι τέλειος σε ζωτικότητα, που είναι απαλλαγμένος από παρεμπόδιση από κάρμα· δεν υπάρχει, μεγάλε βασιλιά, για αυτόν που έχει εξαντλημένη ζωή ενέργεια ή προσπάθεια για διάρκεια.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, σε ένα νεκρό δέντρο, ξερό, σάπιο, χωρίς υγρασία, με σταματημένη ζωή, με εξαντλημένες ζωτικές δραστηριότητες, ακόμη και αν χύνονταν χίλιες στάμνες νερό, δεν θα γινόταν ούτε υγρό ούτε θα βλάσταινε και θα πρασίניζε. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, με την πράξη φαρμάκου και προστασίας δεν υπάρχει για αυτόν που έχει εξαντλημένη ζωή ενέργεια ή προσπάθεια για διάρκεια· όσα βότανα και φάρμακα υπάρχουν στη γη, μεγάλε βασιλιά, και αυτά για αυτόν που έχει εξαντλημένη ζωή δεν εκπληρώνουν τη λειτουργία τους. Αυτόν που έχει υπόλοιπο ζωής, μεγάλε βασιλιά, που είναι τέλειος σε ζωτικότητα, που είναι απαλλαγμένος από παρεμπόδιση από κάρμα, η προστασία τον προστατεύει και τον φυλάει· για το όφελός του διδάχθηκαν προστασίες από τον Ευλογημένο.

«Όπως, μεγάλη βασιλιά, ένας αγρότης όταν τα δημητριακά είναι ώριμα και τα στελέχη της σοδειάς είναι νεκρά θα εμποδίζει την είσοδο νερού· όποια όμως σοδειά είναι νεαρή, που μοιάζει με σύννεφο, τέλεια σε ζωτικότητα, αυτή αυξάνεται με την αύξηση του νερού. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, για αυτόν που έχει εξαντλημένη ζωή η ενέργεια φαρμάκου και προστασίας έχει σταματήσει, έχει απορριφθεί· εκείνοι όμως οι άνθρωποι που έχουν υπόλοιπο ζωής, που είναι τέλειοι σε ζωτικότητα, για το όφελός τους ειπώθηκαν προστασίες και φάρμακα· αυτοί αυξάνονται με τις προστασίες και τα φάρμακα».

«Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτός που έχει εξαντλημένη ζωή πεθαίνει και αυτός που έχει υπόλοιπο ζωής ζει, τότε λοιπόν οι προστασίες και τα φάρμακα είναι άχρηστα;» «Έχεις δει όμως προηγουμένως, μεγάλη βασιλιά, κάποια ασθένεια να υποχωρεί με φάρμακα;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, πολλές εκατοντάδες έχω δει». «Τότε λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, τα λόγια 'η ενέργεια προστασίας και φαρμάκου είναι άχρηστη' είναι λανθασμένα».

«Φαίνονται, σεβάσμιε Ναγκασένα, οι προσπάθειες των ιατρών, τα ροφήματα φαρμάκων και οι αλοιφές· με εκείνη την προσπάθειά τους η ασθένεια υποχωρεί». «Και των προστασιών επίσης, μεγάλη βασιλιά, όταν απαγγέλλονται, ακούγεται ο ήχος, η γλώσσα στεγνώνει, η καρδιά κινείται, ο λαιμός κουράζεται. Με εκείνη την απαγγελία τους όλες οι ασθένειες κατευνάζονται, όλες οι συμφορές απομακρύνονται».

«Έχεις δει όμως προηγουμένως, μεγάλη βασιλιά, κάποιον δαγκωμένο από φίδι να απομακρύνει το δηλητήριο με μαγική φόρμουλα, να αποβάλλει το δηλητήριο, να το ξεπλένει προς τα πάνω και προς τα κάτω;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, ακόμη και σήμερα αυτό συμβαίνει στον κόσμο». «Τότε λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, τα λόγια 'η ενέργεια προστασίας και φαρμάκου είναι άχρηστη' είναι λανθασμένα. Διότι, μεγάλη βασιλιά, έναν άνθρωπο που έχει κάνει προστασία, ένα φίδι που θέλει να δαγκώσει δεν τον δαγκώνει, κλείνει το ανοιχτό στόμα του· των κλεφτών ακόμη και το σηκωμένο ρόπαλο δεν κατεβαίνει, αυτοί αφήνοντας το ρόπαλο δείχνουν αγάπη· ακόμη και ένας θυμωμένος ελέφαντας αφού πλησιάσει σταματά· ακόμη και μια φλεγόμενη μεγάλη μάζα φωτιάς αφού πλησιάσει σβήνει· ακόμη και θανατηφόρο δηλητήριο που φαγώθηκε γίνεται αντίδοτο ή διαχέεται ως τροφή· φονιάδες που θέλουν να σκοτώσουν αφού πλησιάσουν γίνονται δούλοι· ακόμη και η πατημένη παγίδα δεν κλείνει».

«Έχεις ακούσει όμως προηγουμένως, μεγάλη βασιλιά, 'του παγωνιού που είχε κάνει προστασία για επτακόσια χρόνια ο κυνηγός δεν μπόρεσε να φέρει παγίδα· σε αυτόν που δεν είχε κάνει προστασία εκείνη ακριβώς τη μέρα έφερε παγίδα';» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, ακούγεται, αυτή η φήμη έχει διαδοθεί στον κόσμο μαζί με τους θεούς». «Τότε λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, τα λόγια 'η ενέργεια προστασίας και φαρμάκου είναι άχρηστη' είναι λανθασμένα».

«Έχεις ακούσει όμως προηγουμένως, μεγάλη βασιλιά, ότι ένας δαίμονας προστατεύοντας τη σύζυγό του, αφού την τοποθέτησε σε ένα κουτί και το κατάπιε, την κουβαλούσε στην κοιλιά του· τότε ένας κάτοχος αληθινής γνώσης, αφού μπήκε από το στόμα εκείνου του δαίμονα, διασκέδαζε μαζί της· όταν εκείνος ο δαίμονας το κατάλαβε, τότε αφού έκανε εμετό το κουτί, το άνοιξε· μόλις το κουτί άνοιξε, ο κάτοχος αληθινής γνώσης έφυγε όπως επιθυμούσε;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε,

ακούγεται, αυτή η φήμη έχει διαδοθεί στον κόσμο μαζί με τους θεούς». «Δεν είναι λοιπόν αυτός, μεγάλε βασιλιά, ο κάτοχος αληθινής γνώσης απελευθερωμένος από τη σύλληψη με τη δύναμη της προστασίας;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, υπάρχει δύναμη της προστασίας».

«Έχεις ακούσει όμως προηγουμένως, μεγάλε βασιλιά, ότι κάποιος άλλος κάτοχος αληθινής γνώσης, αφού διέφθειρε την κύρια βασίλισσα στο εσωτερικό παλάτι του βασιλιά της Μπαράνασι, ενώ επρόκειτο να συλληφθεί, σε μια στιγμή έγινε αόρατος με τη δύναμη των ιερών κειμένων;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε, ακούγεται». «Δεν είναι λοιπόν αυτός, μεγάλε βασιλιά, ο κάτοχος αληθινής γνώσης απελευθερωμένος από τη σύλληψη με τη δύναμη της προστασίας;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, υπάρχει δύναμη της προστασίας».

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, η προστασία προστατεύει όλους;» «Ορισμένους, μεγάλε βασιλιά, προστατεύει, ορισμένους δεν προστατεύει». «Τότε λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, η προστασία δεν είναι καθολική;» «Μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, η τροφή προστατεύει τη ζωή όλων;» «Ορισμένους, σεβάσμιε κύριε, προστατεύει, ορισμένους δεν προστατεύει». «Για ποιο λόγο;» «Επειδή, σεβάσμιε κύριε, ορισμένοι αφού υπερκαταναλώσουν αυτή ακριβώς την τροφή, πεθαίνουν από χολέρα». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η τροφή δεν προστατεύει τη ζωή όλων;» «Με δύο αιτίες, σεβάσμιε Ναγκασένα, η τροφή αφαιρεί τη ζωή - είτε με υπερβολική κατανάλωση είτε με αδυναμία της θερμότητας· η τροφή που δίνει ζωή, σεβάσμιε Ναγκασένα, με κακή χρήση αφαιρεί τη ζωή». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η προστασία ορισμένους προστατεύει, ορισμένους δεν προστατεύει».

«Με τρεις αιτίες, μεγάλε βασιλιά, η προστασία δεν προστατεύει - με την παρεμπόδιση από κάρμα, με την παρεμπόδιση από νοητικές μολύνσεις, με την έλλειψη πεποίθησης. Η προστασία που φυλάει τα όντα, μεγάλε βασιλιά, εγκαταλείπει τη φύλαξη λόγω αυτού που έκανε ο ίδιος· όπως, μεγάλε βασιλιά, μια μητέρα τρέφει τον γιο της που είναι στην κοιλιά της, τον γεννά με ευεργετική φροντίδα, αφού τον γεννήσει και αφού αφαιρέσει τις ακαθαρσίες, τη βρωμιά και τα μύξια, τον αλείφει με το ύψιστο εξαίρετο άρωμα· αυτός αργότερα, όταν υβρίζει ή χτυπά τα παιδιά των άλλων, δίνει χτύπημα. Αυτοί, αφού θύμωσαν μαζί του, αφού τον έσυραν στη συνέλευση, αφού τον έπιασαν, τον οδηγούν στους κυρίους· αν λοιπόν ο γιος της έχει σφάλει, έχει υπερβεί τα όρια. Τότε οι άνθρωποι των κυρίων, σέρνοντάς τον, τον χτυπούν και τον γρονθοκοπούν με ραβδιά και ρόπαλα και γόνατα και γροθιές· μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, η μητέρα του μπορεί να εμποδίσει το σύρσιμο και το τράβηγμα, τη σύλληψη, την οδήγηση στους κυρίους;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Για ποιον λόγο, μεγάλε βασιλιά;» «Λόγω του δικού του σφάλματος, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η προστασία που φυλάει τα όντα γίνεται άγονη λόγω του δικού τους σφάλματος». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, η ερώτηση αποσαφηνίστηκε καλά, το πυκνό δάσος έγινε ξέφωτο, το σκοτάδι έγινε φως, το δίχτυ της λανθασμένης άποψης ξεμπλέχτηκε· εσύ είσαι ο κορυφαίος μεταξύ των κορυφαίων αρχηγών».

Ερώτηση για την απελευθέρωση από την παγίδα του θανάτου, τέταρτη.

5. Η ερώτηση για το εμπόδιο στο κέρδος του Βούδα

5. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε 'ο Τατχάγκατα είναι αποδέκτης των αναγκαίων ειδών χιτώνων, προσφερόμενης τροφής, καταλύματος και φαρμάκων για ασθενείς'. Και πάλι ο Τατχάγκατα, αφού μπήκε στην Παντζασάλα, στο βραχμανικό χωριό, για προσφερόμενη τροφή, χωρίς να λάβει τίποτε, βγήκε με το κύπελλο όπως ήταν πλυμένο. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα είναι αποδέκτης των αναγκαίων ειδών χιτώνων, προσφερόμενης τροφής, καταλύματος και φαρμάκων για ασθενείς, τότε λοιπόν τα λόγια ότι αφού μπήκε στην Παντζασάλα, στο βραχμανικό χωριό, για προσφερόμενη τροφή, χωρίς να λάβει τίποτε, βγήκε με το κύπελλο όπως ήταν πλυμένο, αυτά είναι λανθασμένα. Αν αφού μπήκε στην Παντζασάλα, στο βραχμανικό χωριό, για προσφερόμενη τροφή, χωρίς να λάβει τίποτε, βγήκε με το κύπελλο όπως ήταν πλυμένο, τότε λοιπόν και τα λόγια ότι ο Τατχάγκατα είναι αποδέκτης των αναγκαίων ειδών χιτώνων, προσφερόμενης τροφής, καταλύματος και φαρμάκων για ασθενείς, είναι λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα, πολύ μεγάλη, δύσκολη να λυθεί, έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Ο Τατχάγκατα, μεγάλε βασιλιά, είναι αποδέκτης των αναγκαίων ειδών χιτώνων, προσφερόμενης τροφής, καταλύματος και φαρμάκων για ασθενείς, και αφού μπήκε στην Παντζασάλα, στο βραχμανικό χωριό, για προσφερόμενη τροφή, χωρίς να λάβει τίποτε, βγήκε με το κύπελλο όπως ήταν πλυμένο· αυτό όμως εξαιτίας του Μάρα του Κακού». «Τότε λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, το καλό που συσσωρεύτηκε από τον Ευλογημένο σε κοσμικούς κύκλους που ξεπερνούν κάθε αρίθμηση, πώς τελείωσε; Η δυνατή ορμή εκείνου του καλού πώς εμποδίστηκε από τον Μάρα τον Κακό που μόλις εγέρθηκε; Τότε λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, σε αυτό το θέμα έρχεται κατηγορία σε δύο σημεία: το φαύλο είναι δυνατότερο από το καλό, η δύναμη του Μάρα είναι δυνατότερη από τη δύναμη του Βούδα· τότε λοιπόν η κορυφή του δέντρου είναι βαρύτερη από τη ρίζα, το κακό είναι δυνατότερο από αυτόν που είναι γεμάτος αρετές». «Όχι, μεγάλε βασιλιά, με αυτό το μέτρο το φαύλο δεν είναι δυνατότερο από το καλό, ούτε η δύναμη του Μάρα είναι δυνατότερη από τη δύναμη του Βούδα. Αλλά εδώ πρέπει να αναζητηθεί ο λόγος.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας άνθρωπος θα έφερνε στον βασιλιά παγκόσμιο μονάρχη μέλι ή μπάλα μελιού ή κάποιο άλλο δώρο, ο φύλακας της θύρας του βασιλιά θα του έλεγε έτσι: 'Δεν είναι κατάλληλη ώρα, αγαπητέ, αυτή για να δεις τον βασιλιά· γι' αυτό λοιπόν, αγαπητέ, παίρνοντας το δώρο σου γύρνα πίσω πολύ γρήγορα, πριν ο βασιλιάς σου επιβάλει τιμωρία'. Τότε εκείνος ο άνθρωπος, τρομαγμένος και ανήσυχος από φόβο της τιμωρίας, παίρνοντας εκείνο το δώρο θα γύριζε πίσω πολύ γρήγορα· μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, ο βασιλιάς παγκόσμιος μονάρχης με τόση μόνο έλλειψη δώρου είναι ασθενέστερος από τον φύλακα της θύρας, ή δεν θα λάμβανε κάποιο άλλο δώρο;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· από ζήλια εκείνος, σεβάσμιε κύριε, ο φύλακας της θύρας εμπόδισε το δώρο· από άλλη όμως θύρα ακόμη και εκατό χιλιάδες φορές περισσότερα δώρα φτάνουν στον βασιλιά». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, από ζήλια ο Μάρα ο Κακός κατέλαβε τους βραχμάνους και τους οικοδεσπότες της Παντζασάλα· αλλά πολλές άλλες εκατοντάδες χιλιάδες θεότητες, παίρνοντας αθάνατη θεϊκή θρεπτική ουσία, ήρθαν σκεπτόμενες 'θα τοποθετήσουμε θρεπτική ουσία στο σώμα του Ευλογημένου', αποδίδοντας σεβασμό στον Ευλογημένο, στέκονταν με ενωμένες παλάμες».

«Ας είναι, σεβάσμιε Ναγκασένα, εύκολα διαθέσιμα είναι για τον Ευλογημένο τα τέσσερα αναγκαία είδη στον κόσμο για τον ύψιστο άνθρωπο· μόνο όταν του ζητηθεί ο Ευλογημένος καταναλώνει τα τέσσερα αναγκαία είδη από θεούς και ανθρώπους· αλλά όμως η πρόθεση του Μάρα, αυτή με αυτό το μέτρο επιτεύχθηκε, εφόσον αυτός δημιούργησε εμπόδιο στην τροφή του Ευλογημένου. Εδώ σε μένα, σεβάσμιε κύριε, η αβεβαιότητα δεν κόβεται· έχω γεννηθεί σε αμφιβολία, έχω βυθιστεί σε αμφισβήτηση εκεί. Ο νους μου δεν εισέρχεται εκεί, ότι στον Τατχάγκατα, τον Άξιο, τον Πλήρως Αυτοφωτισμένο, στον κόσμο μαζί με τους θεούς, στον έξοχο κορυφαίο άνθρωπο, σε αυτόν που προέρχεται από έξοχες καλές αξιέπαινες πράξεις, στον ασύγκριτο, στον απaráμιλλο, στον ανεπανάληπτο, ο Μάρα δημιούργησε εμπόδιο στο υλικό κέρδος - κάτι ευτελές, ταπεινό, περιορισμένο, κακό, μη ευγενές, αποτυχημένο».

«Τέσσερα λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, είναι τα εμπόδια: το εμπόδιο του μη ιδωμένου, το εμπόδιο του αφιερωμένου, το εμπόδιο του ετοιμασμένου, το εμπόδιο της χρήσης. Εκεί ποιο είναι το εμπόδιο του μη ιδωμένου; Χωρίς να αφιερώσει, με τη μη θέαση, κάποιος δημιουργεί εμπόδιο σε κάτι μη προετοιμασμένο σκεπτόμενος 'τι με νοιάζει αυτό που δίνεται σε άλλον;'· αυτό ονομάζεται εμπόδιο του μη ιδωμένου.

«Ποιο είναι το εμπόδιο του αφιερωμένου; Εδώ αφού υποδείξει κάποιο άτομο, τροφή ετοιμάζεται αφιερωμένη σε αυτόν· κάποιος δημιουργεί εμπόδιο σε αυτήν· αυτό ονομάζεται εμπόδιο του αφιερωμένου.

«Ποιο είναι το εμπόδιο του ετοιμασμένου; Εδώ ό,τι είναι ετοιμασμένο αλλά μη ληφθέν, εκεί κάποιος δημιουργεί εμπόδιο· αυτό ονομάζεται εμπόδιο του ετοιμασμένου.

«Ποιο είναι το εμπόδιο της χρήσης; Εδώ ό,τι είναι προς χρήση, εκεί κάποιος δημιουργεί εμπόδιο· αυτό ονομάζεται εμπόδιο της χρήσης. Αυτά λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, είναι τα τέσσερα εμπόδια.

«Αυτό όμως που ο Μάρα ο Κακός κατέλαβε τους βραχμάνους και τους οικοδεσπότες της Παντζασάλα, αυτό δεν ήταν ούτε χρήση του Ευλογημένου, ούτε ετοιμασμένο, ούτε αφιερωμένο· μη φτασμένο, μη επιτευχθέν, με τη μη θέαση δημιουργήθηκε εμπόδιο· αυτό όμως δεν ήταν μόνο για τον Ευλογημένο, αλλά όσοι εκείνη την περίοδο είχαν βγει και είχαν έρθει, όλοι αυτοί εκείνη τη μέρα δεν έλαβαν τροφή· δεν βλέπω, μεγάλη βασιλιά, κανέναν στον κόσμο μαζί με τους θεούς, μαζί με τον Μάρα, μαζί με τους Βράχμα, στη γενιά μαζί με τους ασκητές και βραχμάνους, μαζί με θεούς και ανθρώπους, που θα μπορούσε να δημιουργήσει εμπόδιο στο αφιερωμένο, ετοιμασμένο, προς χρήση εκείνου του Ευλογημένου. Αν κάποιος από ζήλια δημιουργούσε εμπόδιο στο αφιερωμένο, ετοιμασμένο, προς χρήση, θα έσκαγε το κεφάλι του σε εκατό ή χίλια κομμάτια.

«Τέσσερις είναι αυτές, μεγάλη βασιλιά, οι αρετές του Τατχάγκατα που δεν μπορούν να εμποδιστούν από κανέναν. Ποιοι τέσσερις; Το υλικό κέρδος, μεγάλη βασιλιά, του Ευλογημένου που είναι αφιερωμένο και ετοιμασμένο δεν μπορεί να εμποδιστεί από κανέναν· η ακτινοβολία μιας οργιάς, μεγάλη βασιλιά, του Ευλογημένου που ακολουθεί το σώμα δεν μπορεί να εμποδιστεί από κανέναν· το πολύτιμο κόσμημα της γνώσης της παντογνωσίας, μεγάλη βασιλιά, του Ευλογημένου δεν μπορεί να εμποδιστεί από κανέναν· η ζωή, μεγάλη βασιλιά, του Ευλογημένου δεν μπορεί να εμποδιστεί από κανέναν. Αυτές λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, είναι οι τέσσερις αρετές του Τατχάγκατα που δεν μπορούν να εμποδιστούν από κανέναν· όλες αυτές, μεγάλη

βασιλιά, οι αρετές έχουν ενιαία λειτουργία, είναι υγιείς, ακλόνητες, χωρίς επίθεση από άλλους, είναι λειτουργίες που δεν αγγίζονται. Με τη μη θέαση, μεγάλη βασιλιά, ο Μάρα ο Κακός, αφού κρύφτηκε, κατέλαβε τους βραχμάνους και τους οικοδεσπότες της Παντζασάλα.

«Όπως, μεγάλη βασιλιά, σε παραμεθόρια περιοχή του βασιλιά, σε ανώμαλο έδαφος, κρυμμένοι χωρίς να φαίνονται, οι κλέφτες καταστρέφουν τον δρόμο. Αν όμως ο βασιλιάς έβλεπε εκείνους τους κλέφτες, θα γλίστωναν άραγε εκείνοι οι κλέφτες;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, θα τους έκοβε με τσεκούρι σε εκατό ή χίλια κομμάτια». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, χωρίς να φαίνεται, κρυμμένος, ο Μάρα ο Κακός κατέλαβε τους βραχμάνους και τους οικοδεσπότες της Παντζασάλα.

«Όπως επίσης, μεγάλη βασιλιά, μια παντρεμένη γυναίκα, κρυμμένη χωρίς να φαίνεται, συνευρίσκεται με άλλον άνδρα, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, χωρίς να φαίνεται, κρυμμένος, ο Μάρα ο Κακός κατέλαβε τους βραχμάνους και τους οικοδεσπότες της Παντζασάλα. Αν, μεγάλη βασιλιά, μια γυναίκα συνευρίσκεται με άλλον άνδρα μπροστά στον σύζυγό της, θα γλίστωνε άραγε εκείνη η γυναίκα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, ο σύζυγος θα τη σκότωνε ή θα τη χτυπούσε ή θα τη έδενε ή θα την υποβίβαζε σε δούλη». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, χωρίς να φαίνεται, κρυμμένος, ο Μάρα ο Κακός κατέλαβε τους βραχμάνους και τους οικοδεσπότες της Παντζασάλα. Αν, μεγάλη βασιλιά, ο Μάρα ο Κακός εμπόδιζε αυτό που είχε γίνει για τον Ευλογημένο, που είχε ετοιμαστεί για χρήση, θα έσκαγε το κεφάλι του σε εκατό ή χίλια κομμάτια». «Έτσι είναι αυτό, σεβάσμιε Ναγκασένα, κλεφτικά έγινε από τον Μάρα τον Κακό· κρυμμένος ο Μάρα ο Κακός κατέλαβε τους βραχμάνους και τους οικοδεσπότες της Παντζασάλα. Αν, σεβάσμιε κύριε, εκείνος ο Μάρα ο Κακός εμπόδιζε αυτό που είχε γίνει για τον Ευλογημένο, που είχε ετοιμαστεί για χρήση, είτε θα έσκαγε το κεφάλι του σε εκατό ή χίλια κομμάτια, είτε το σώμα του θα σκορπιζόταν σαν χούφτα άχυρο· καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για το εμπόδιο στο κέρδος του Βούδα, πέμπτη.

6. Η ερώτηση για την αξιόμεμπτη πράξη

6. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε: 'αυτός που μη γνωρίζοντας διαπράττει φόνο έμβιων όντων, αυτός παράγει ισχυρότερη αξιόμεμπτη πράξη'. Και πάλι από τον Ευλογημένο στον κανονισμό της μοναστικής διαγωγής ειπώθηκε: 'μη παράπτωμα για τον μη γνωρίζοντα'. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτός που μη γνωρίζοντας διαπράττει φόνο έμβιων όντων παράγει ισχυρότερη αξιόμεμπτη πράξη, τότε λοιπόν τα λόγια 'μη παράπτωμα για τον μη γνωρίζοντα' είναι λανθασμένα. Αν είναι μη παράπτωμα για τον μη γνωρίζοντα, τότε λοιπόν και τα λόγια 'αυτός που μη γνωρίζοντας διαπράττει φόνο έμβιων όντων παράγει ισχυρότερη αξιόμεμπτη πράξη' είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή επίσης η ερώτηση με δύο άκρα, δυσαπάντητη, δυσπέραστη, έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλη βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'αυτός που μη γνωρίζοντας διαπράττει φόνο έμβιων όντων, αυτός παράγει ισχυρότερη αξιόμεμπτη πράξη'. Και πάλι στον κανονισμό της μοναστικής διαγωγής από τον Ευλογημένο ειπώθηκε: 'μη παράπτωμα για τον μη γνωρίζοντα'. Εκεί υπάρχει διαφορά νοήματος. Ποια διαφορά νοήματος; Υπάρχει, μεγάλη βασιλιά, παράπτωμα με ελαφρυντικό λόγο

εσφαλμένης αντίληψης, υπάρχει παράπτωμα χωρίς ελαφρυντικό λόγω εσφαλμένης αντίληψης. Αυτό, μεγάλη βασιλιά, το παράπτωμα με ελαφρυντικό λόγω εσφαλμένης αντίληψης, σχετικά με αυτό το παράπτωμα από τον Ευλογημένο ειπώθηκε: 'μη παράπτωμα για τον μη γνωρίζοντα'. «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για την αξιόμμεμπτη πράξη, έκτη.

7. Η ερώτηση για τη φροντίδα της κοινότητας μοναχών

7. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'Στον Τατχάγκατα, Άναντα, δεν υπάρχει τέτοια σκέψη «εγώ θα καθοδηγήσω την κοινότητα μοναχών» ή «η κοινότητα μοναχών εξαρτάται από εμένα»'. Και πάλι, φωτίζοντας την εγγενή αρετή του Ευλογημένου Μεττέγια, ο Ευλογημένος είπε έτσι: «Αυτός θα συνοδεύεται από κοινότητα μοναχών πολλών χιλιάδων, όπως ακριβώς εγώ τώρα συνοδεύομαι από κοινότητα μοναχών πολλών εκατοντάδων». Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε: 'Στον Τατχάγκατα, Άναντα, δεν υπάρχει τέτοια σκέψη «εγώ θα καθοδηγήσω την κοινότητα μοναχών» ή «η κοινότητα μοναχών εξαρτάται από εμένα»', τότε λοιπόν τα λόγια «συνοδεύομαι από κοινότητα μοναχών πολλών εκατοντάδων» είναι λανθασμένα. Αν ο Τατχάγκατα είπε: «Αυτός θα συνοδεύεται από κοινότητα μοναχών πολλών χιλιάδων, όπως ακριβώς εγώ τώρα συνοδεύομαι από κοινότητα μοναχών πολλών εκατοντάδων», τότε λοιπόν και τα λόγια 'Στον Τατχάγκατα, Άναντα, δεν υπάρχει τέτοια σκέψη «εγώ θα καθοδηγήσω την κοινότητα μοναχών» ή «η κοινότητα μοναχών εξαρτάται από εμένα»' είναι επίσης λανθασμένα· αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλη βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Στον Τατχάγκατα, Άναντα, δεν υπάρχει τέτοια σκέψη «εγώ θα καθοδηγήσω την κοινότητα μοναχών» ή «η κοινότητα μοναχών εξαρτάται από εμένα»'. Και πάλι, φωτίζοντας την εγγενή αρετή του Ευλογημένου Μεττέγια, ο Ευλογημένος είπε: «Αυτός θα συνοδεύεται από κοινότητα μοναχών πολλών χιλιάδων, όπως ακριβώς εγώ τώρα συνοδεύομαι από κοινότητα μοναχών πολλών εκατοντάδων». Και σε αυτή την ερώτηση, μεγάλη βασιλιά, ένα νόημα έχει υπόλοιπο, ένα νόημα δεν έχει υπόλοιπο. Όχι, μεγάλη βασιλιά, ο Τατχάγκατα δεν ακολουθεί τη συνέλευση, αλλά η συνέλευση ακολουθεί τον Τατχάγκατα. Συμβατική έκφραση, μεγάλη βασιλιά, είναι αυτό το 'εγώ' και 'δικό μου', δεν είναι υπέρτατη πραγματικότητα· έχει εξαφανιστεί, μεγάλη βασιλιά, η αγάπη του Τατχάγκατα, έχει εξαφανιστεί η στοργή· ούτε 'δικό μου' υπάρχει ως σύλληψη για τον Τατχάγκατα, αλλά αναφορικά με αυτό υπάρχει στήριξη.

«Όπως, μεγάλη βασιλιά, η γη είναι υποστήριξη και κατοικία για τα όντα που βρίσκονται στο έδαφος, και αυτά τα όντα στηρίζονται στη γη, αλλά στη μεγάλη γη δεν υπάρχει προσκόλληση 'αυτά είναι δικά μου'· ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλη βασιλιά, ο Τατχάγκατα είναι υποστήριξη και κατοικία για όλα τα όντα, και αυτά τα όντα στηρίζονται στον Τατχάγκατα, αλλά στον Τατχάγκατα δεν υπάρχει προσκόλληση 'αυτά είναι δικά μου'. Ή όπως, μεγάλη βασιλιά, ένα μεγάλο σύννεφο βρέχοντας δίνει ανάπτυξη σε χόρτα, δέντρα, ζώα και ανθρώπους και προστατεύει τη συνέχειά τους. Και όλα αυτά τα όντα εξαρτώνται από τη βροχή, αλλά στο μεγάλο σύννεφο δεν υπάρχει προσκόλληση 'αυτά είναι δικά μου'. Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλη βασιλιά, ο Τατχάγκατα γεννά και προστατεύει τις καλές νοητικές

καταστάσεις σε όλα τα όντα, και όλα αυτά τα όντα εξαρτώνται από τον Διδάσκαλο, αλλά στον Τατχάγκατα δεν υπάρχει προσκόλληση 'αυτά είναι δικά μου'. Για ποιο λόγο; Επειδή η άποψη περί εαυτού έχει εγκαταλειφθεί».

«Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, η ερώτηση ξετυλίχθηκε καλά με πολλούς τρόπους, το βαθύ έγινε ρηχό, ο κόμβος έσπασε, το πυκνό δάσος έγινε ξέφωτο, το σκοτάδι έγινε φως, οι αντίθετες διδασκαλίες συντρίφτηκαν, η όραση δόθηκε στους γιους του Νικητή».

Ερώτηση για τη φροντίδα της κοινότητας μοναχών, έβδομη.

8. Ερώτηση για την αδιάσπαστη συνέλευση

8. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε 'ο Τατχάγκατα έχει αδιάσπαστη ακολουθία', και πάλι λέτε 'από τον Ντεβαντάττα με ένα χτύπημα πεντακόσιοι μοναχοί διασπάστηκαν'. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα έχει αδιάσπαστη ακολουθία, τότε λοιπόν τα λόγια ότι από τον Ντεβαντάττα με ένα χτύπημα πεντακόσιοι μοναχοί διασπάστηκαν, αυτά είναι λανθασμένα. Αν από τον Ντεβαντάττα με ένα χτύπημα πεντακόσιοι μοναχοί διασπάστηκαν, τότε λοιπόν και τα λόγια 'ο Τατχάγκατα έχει αδιάσπαστη ακολουθία' είναι επίσης λανθασμένα. Και αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα, βαθιά, δύσκολη να ξεμπλεχτεί, δεμένη και πιο δεμένη· εδώ ο κόσμος είναι φραγμένος, εμποδισμένος, σκεπασμένος, κλεισμένος, περιτυλιγμένος· εδώ δείξε τη δύναμη της γνώσης σου στις αντίθετες διδασκαλίες».

«Ο Τατχάγκατα, μεγάλη βασιλιά, έχει αδιάσπαστη ακολουθία, και από τον Ντεβαντάττα με ένα χτύπημα πεντακόσιοι μοναχοί διασπάστηκαν· αυτό όμως με τη δύναμη αυτού που διασπά· όταν υπάρχει αυτός που διασπά, δεν υπάρχει, μεγάλη βασιλιά, τίποτε που να ονομάζεται αδιάσπαστο. Όταν υπάρχει αυτός που διασπά, ακόμη και η μητέρα χωρίζεται από τον γιο, ακόμη και ο γιος χωρίζεται από τη μητέρα, ακόμη και ο πατέρας χωρίζεται από τον γιο, ακόμη και ο γιος χωρίζεται από τον πατέρα, ακόμη και ο αδελφός χωρίζεται από την αδελφή, ακόμη και η αδελφή χωρίζεται από τον αδελφό, ακόμη και ο φίλος χωρίζεται από τον φίλο, ακόμη και το πλοίο συναρμολογημένο από διάφορα ξύλα διαλύεται από το χτύπημα της ορμής των κυμάτων, ακόμη και το δέντρο με ώριμους καρπούς γεμάτους μέλι χτυπημένο από την ορμή της δύναμης του ανέμου σπάει, ακόμη και ο χρυσός ευγενούς καταγωγής σπάει με χαλκό. Επιπλέον, μεγάλη βασιλιά, αυτή δεν είναι η πρόθεση των νοημόνων, αυτή δεν είναι η διάθεση των Βουδών, αυτή δεν είναι η επιθυμία των σοφών ότι 'ο Τατχάγκατα έχει διασπασίμη ακολουθία'. Αλλά υπάρχει εδώ λόγος, με τον οποίο λόγος ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'αυτός που έχει αδιάσπαστη ακολουθία'. Ποιος είναι εδώ ο λόγος; Δεν έχει ακουστεί προηγουμένως, μεγάλη βασιλιά, ότι η ακολουθία του Τατχάγκατα διασπάστηκε λόγω πράξης του, είτε με μη δωρεά, είτε με δυσάρεστα λόγια, είτε με μη ωφέλιμη συμπεριφορά, είτε με μεροληψία, είτε με οποιαδήποτε άλλη συμπεριφορά που ασκούσε· γι' αυτόν τον λόγο ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'αυτός που έχει αδιάσπαστη ακολουθία'. Και αυτό πρέπει να γνωστεί από σένα, μεγάλη βασιλιά: 'υπάρχει κάτι στα λόγια του Βούδα με τα εννέα μέρη που περιέχεται σε ομιλία, ότι με αυτόν τον λόγο λόγω πράξης του Μπόντχισαττα η ακολουθία του Τατχάγκατα διασπάστηκε';» «Δεν υπάρχει, σεβάσμιε κύριε, ούτε αυτό φαίνεται στον κόσμο ούτε ακούγεται. Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για την αδιάσπαστη συνέλευση, όγδοη.

3. Το κεφάλαιο για την απόλυση

1. Ερώτηση για την ανώτερη Διδασκαλία

1. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'Διότι η Διδασκαλία, Βασέτθα, είναι η άριστη μεταξύ των ανθρώπων, τόσο στην παρούσα ζωή όσο και στη μελλοντική ζωή'. Και πάλι: 'ο λαϊκός ακόλουθος οικοδεσπότης, εισερχόμενος στο ρεύμα, με κλεισμένους τους κόσμους της αθλιότητας, έχων επιτύχει την ορθή άποψη, έχων κατανοήσει τη Διδασχή, αποδίδει σεβασμό και εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού σε μοναχό ή δόκιμο κοινό άνθρωπο'. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε: 'Διότι η Διδασκαλία, Βασέτθα, είναι η άριστη μεταξύ των ανθρώπων, τόσο στην παρούσα ζωή όσο και στη μελλοντική ζωή', τότε λοιπόν τα λόγια 'ο λαϊκός ακόλουθος οικοδεσπότης, εισερχόμενος στο ρεύμα, με κλεισμένους τους κόσμους της αθλιότητας, έχων επιτύχει την ορθή άποψη, έχων κατανοήσει τη Διδασχή, αποδίδει σεβασμό και εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού σε μοναχό ή δόκιμο κοινό άνθρωπο' είναι λανθασμένα. Αν 'ο λαϊκός ακόλουθος οικοδεσπότης, εισερχόμενος στο ρεύμα, με κλεισμένους τους κόσμους της αθλιότητας, έχων επιτύχει την ορθή άποψη, έχων κατανοήσει τη Διδασχή, αποδίδει σεβασμό και εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού σε μοναχό ή δόκιμο κοινό άνθρωπο', τότε λοιπόν και τα λόγια 'Διότι η Διδασκαλία, Βασέτθα, είναι η άριστη μεταξύ των ανθρώπων, τόσο στην παρούσα ζωή όσο και στη μελλοντική ζωή' είναι λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Διότι η Διδασκαλία, Βασέτθα, είναι η άριστη μεταξύ των ανθρώπων, τόσο στην παρούσα ζωή όσο και στη μελλοντική ζωή', και 'ο λαϊκός ακόλουθος οικοδεσπότης, εισερχόμενος στο ρεύμα, με κλεισμένους τους κόσμους της αθλιότητας, έχων επιτύχει την ορθή άποψη, έχων κατανοήσει τη Διδασχή, αποδίδει σεβασμό και εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού σε μοναχό ή δόκιμο κοινό άνθρωπο'. Υπάρχει όμως εκεί λόγος. Ποιος είναι αυτός ο λόγος;

«Υπάρχουν λοιπόν αυτές οι είκοσι ιδιότητες που κάνουν τον ασκητή ασκητή και δύο χαρακτηριστικά, μεγάλε βασιλιά, με τα οποία ο ασκητής είναι άξιος απόδοσης σεβασμού, έγερσης σε ένδειξη σεβασμού, τιμής και λατρείας. Ποιες είναι οι είκοσι ιδιότητες που κάνουν τον ασκητή ασκητή και τα δύο χαρακτηριστικά; Η άριστη απόλαυση της Διδασκαλίας, η κορυφαία οριστική πορεία, η συμπεριφορά, η διαμονή, ο αυτοέλεγχος, η αυτοσυγκράτηση, η υπομονή, η πραότητα, η μοναχική ζωή, η απόλαυση της μοναξιάς, η απομόνωση, η ντροπή και ο ηθικός φόβος, η ενεργητικότητα, η επιμέλεια, η ανάληψη της εξάσκησης, η απαγγελία, η ανάκριση, η απόλαυση της ηθικής και των λοιπών, η απουσία προσκόλλησης, η εκπλήρωση των κανόνων εξάσκησης, το φόρεμα του πορτοκαλί ράσου, η ξυρισμένη κεφαλή. Αυτές λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, είναι οι είκοσι ιδιότητες που κάνουν τον ασκητή ασκητή και τα δύο χαρακτηριστικά. Ο μοναχός που ζει έχοντας αναλάβει αυτές τις αρετές, αυτός λόγω της μη έλλειψης, της πληρότητας, της τελειότητας, της κατοχής αυτών των ιδιοτήτων, εισέρχεται στο επίπεδο του πέραν της άσκησης, στο επίπεδο του

Άξιου, εισέρχεται στο άριστο ενδιαμέσο επίπεδο, έχοντας πλησιάσει την Αξιότητα· γι' αυτό αξίζει ο λαϊκός ακόλουθος εισερχόμενος στο ρεύμα να αποδίδει σεβασμό και να εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού σε μοναχό κοινό άνθρωπο.

«'Αυτός έχει φτάσει στην ομοιότητα με εκείνους που έχουν εξαλείψει τις νοητικές διαφθορές, δεν υπάρχει σε μένα αυτή η κατάσταση· γι' αυτό αξίζει ο λαϊκός ακόλουθος εισερχόμενος στο ρεύμα να αποδίδει σεβασμό και να εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού σε μοναχό κοινό άνθρωπο.

«'Αυτός έχει φτάσει στην κορυφαία συνέλευση, εγώ δεν έχω φτάσει σε εκείνη τη θέση· γι' αυτό αξίζει ο λαϊκός ακόλουθος εισερχόμενος στο ρεύμα να αποδίδει σεβασμό και να εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού σε μοναχό κοινό άνθρωπο.

«'Αυτός έχει την ευκαιρία να ακούσει την απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα, εγώ δεν έχω την ευκαιρία να την ακούσω· γι' αυτό αξίζει ο λαϊκός ακόλουθος εισερχόμενος στο ρεύμα να αποδίδει σεβασμό και να εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού σε μοναχό κοινό άνθρωπο.

«'Αυτός δίνει την αναχώρηση σε άλλους, δίνει πλήρη χειροτονία, αυξάνει τη Διδαχή του Νικητή, εγώ δεν έχω την ευκαιρία να κάνω αυτό· γι' αυτό αξίζει ο λαϊκός ακόλουθος εισερχόμενος στο ρεύμα να αποδίδει σεβασμό και να εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού σε μοναχό κοινό άνθρωπο.

«'Αυτός εκτελεί πλήρως τους απεριόριστους κανόνες εξάσκησης, εγώ δεν ζω σε αυτούς· γι' αυτό αξίζει ο λαϊκός ακόλουθος εισερχόμενος στο ρεύμα να αποδίδει σεβασμό και να εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού σε μοναχό κοινό άνθρωπο.

«'Αυτός έχει φτάσει στο χαρακτηριστικό του ασκητή, στέκεται στην πρόθεση του Βούδα, εγώ είμαι μακριά από εκείνο το χαρακτηριστικό· γι' αυτό αξίζει ο λαϊκός ακόλουθος εισερχόμενος στο ρεύμα να αποδίδει σεβασμό και να εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού σε μοναχό κοινό άνθρωπο.

«'Αυτός με μακριές τρίχες στη μασχάλη, αστόλιστος και ακαλλώπιστος, με το άρωμα της ηθικής αντί για αλοιφή, εγώ όμως απολαμβάνω τον στολισμό και τη διακόσμηση· γι' αυτό αξίζει ο λαϊκός ακόλουθος εισερχόμενος στο ρεύμα να αποδίδει σεβασμό και να εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού σε μοναχό κοινό άνθρωπο.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, 'αυτές οι είκοσι ιδιότητες που κάνουν τον ασκητή ασκητή και τα δύο χαρακτηριστικά, όλες αυτές οι ιδιότητες υπάρχουν στον μοναχό, αυτός ακριβώς διατηρεί αυτές τις ιδιότητες, και άλλους εκπαιδεύει σε αυτές, σε μένα δεν υπάρχει αυτή η παράδοση και η εκπαίδευση· γι' αυτό αξίζει ο λαϊκός ακόλουθος εισερχόμενος στο ρεύμα να αποδίδει σεβασμό και να εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού σε μοναχό κοινό άνθρωπο.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας πρίγκιπας μελετά την αληθινή γνώση κοντά στον ιερέα, μαθαίνει τη διδασκαλία της πολεμικής κάστας, αυτός αργότερα αφού χριστεί αποδίδει σεβασμό και εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού στον δάσκαλο σκεπτόμενος 'αυτός είναι ο εκπαιδευτής μου', ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, 'ο μοναχός είναι εκπαιδευτής, φορέας της παράδοσης· γι' αυτό αξίζει ο λαϊκός ακόλουθος εισερχόμενος στο ρεύμα να αποδίδει σεβασμό και να εγείρεται σε ένδειξη σεβασμού σε μοναχό κοινό άνθρωπο.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, με αυτή τη μέθοδο να γνωρίζεις τη μεγαλοπρέπεια και

την ασύγκριτη ευρύτητα του επιπέδου του μοναχού. Αν, μεγάλε βασιλιά, ο λαϊκός ακόλουθος εισερχόμενος στο ρεύμα πραγματοποιήσει την Αξιότητα, υπάρχουν μόνο δύο προορισμοί γι' αυτόν και κανένας άλλος· εκείνη ακριβώς τη μέρα είτε θα επιτύχει το τελικό Νιμπάνα είτε θα γίνει μοναχός. Διότι αυτή, μεγάλε βασιλιά, η αναχώρηση είναι ακλόνητη, μεγάλη και υψηλή, δηλαδή το επίπεδο του μοναχού». «Η ερώτηση έφτασε στη γνώση, σεβάσμιε Ναγκασένα, ξετυλίχθηκε καλά από σένα τον δυνατό με ανώτερη νοημοσύνη· κανένας άλλος δεν είναι ικανός να λύσει έτσι αυτή την ερώτηση εκτός από κάποιον σοφό σαν εσένα».

Ερώτηση για την ανώτερη Διδασκαλία, πρώτη.

2. Ερώτηση για τη διάχυση της ευημερίας σε όλα τα όντα

2. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε 'ο Τατχάγκατα αφού απομακρύνει τη βλάβη όλων των όντων παρέχει ευημερία'. Και πάλι λέτε ότι όταν εκφωνούνταν η επεξήγηση της Διδασκαλίας με την παρομοίωση της μάζας φωτιάς 'σε εξήντα περίπου μοναχούς ζεστό αίμα ανέβλυσε από το στόμα'. Σεβάσμιε κύριε, από τον Τατχάγκατα που δίδασκε την επεξήγηση της Διδασκαλίας με την παρομοίωση της μάζας φωτιάς, σε εξήντα περίπου μοναχούς αφού απομακρύνθηκε η ευημερία παρασχέθηκε βλάβη. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα αφού απομακρύνει τη βλάβη όλων των όντων παρέχει ευημερία, τότε λοιπόν τα λόγια ότι όταν εκφωνούνταν η επεξήγηση της Διδασκαλίας με την παρομοίωση της μάζας φωτιάς σε εξήντα περίπου μοναχούς ζεστό αίμα ανέβλυσε από το στόμα, αυτά είναι λανθασμένα. Αν όταν εκφωνούνταν η επεξήγηση της Διδασκαλίας με την παρομοίωση της μάζας φωτιάς σε εξήντα περίπου μοναχούς ζεστό αίμα ανέβλυσε από το στόμα, τότε λοιπόν και τα λόγια ότι ο Τατχάγκατα αφού απομακρύνει τη βλάβη όλων των όντων παρέχει ευημερία, αυτά επίσης είναι λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Ο Τατχάγκατα, μεγάλε βασιλιά, αφού απομακρύνει τη βλάβη όλων των όντων παρέχει ευημερία· όταν εκφωνούνταν η επεξήγηση της Διδασκαλίας με την παρομοίωση της μάζας φωτιάς σε εξήντα περίπου μοναχούς ζεστό αίμα ανέβλυσε από το στόμα· αυτό όμως δεν έγινε από πράξη του Τατχάγκατα, αλλά από δική τους πράξη».

«Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα δεν είχε μιλήσει την επεξήγηση της Διδασκαλίας με την παρομοίωση της μάζας φωτιάς, άραγε θα ανέβλυζε σε αυτούς ζεστό αίμα από το στόμα;» «Όχι πράγματι, μεγάλε βασιλιά· σε εκείνους τους λανθασμένα ασκούμενους, αφού άκουσαν την επεξήγηση της Διδασκαλίας του Ευλογημένου, εγέρθηκε πυρετός στο σώμα· εξαιτίας εκείνου του πυρετού τους ζεστό αίμα ανέβλυσε από το στόμα». «Τότε λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, από πράξη του ίδιου του Τατχάγκατα ζεστό αίμα ανέβλυσε σε αυτούς από το στόμα· ο ίδιος ο Τατχάγκατα είναι εκεί υπεύθυνος για την καταστροφή τους· όπως ακριβώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, ένα φίδι θα έμπαινε σε μια φωλιά τερμιτών, τότε κάποιος άνθρωπος που θέλει χώμα αφού έσπαγε τη φωλιά τερμιτών θα έπαιρνε χώμα, με την αφαίρεση του χώματος θα έκλεινε την τρύπα της φωλιάς τερμιτών, τότε εκεί ακριβώς εκείνο μη μπορώντας να αναπνεύσει θα πέθαινε· δεν είναι αλήθεια, σεβάσμιε κύριε, ότι εκείνο το φίδι έφτασε στον θάνατο από πράξη εκείνου του ανθρώπου;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο ίδιος ο Τατχάγκατα είναι εκεί υπεύθυνος για την καταστροφή τους».

«Ο Τατχάγκατα, μεγάλη βασιλιά, διδάσκοντας τη Διδασκαλία δεν δημιουργεί προσκόλληση και αποστροφή· ελεύθερος από προσκόλληση και αποστροφή διδάσκει τη Διδασκαλία· έτσι όταν διδάσκεται η Διδασκαλία, εκείνοι εκεί που είναι ορθά ασκούμενοι, αυτοί κατανοούν πλήρως. Εκείνοι όμως που είναι λανθασμένα ασκούμενοι, αυτοί πέφτουν. Όπως, μεγάλη βασιλιά, όταν ένας άνθρωπος κουνά μάνγκο ή τζάμπου ή μαντούκα, όσοι καρποί εκεί είναι ουσιώδεις με σταθερό δέσιμο, αυτοί μένουν εκεί ακριβώς άθαρτοι· όσοι καρποί εκεί έχουν σάπιο μίσχο και ρίζα με αδύναμο δέσιμο, αυτοί πέφτουν. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, ο Τατχάγκατα διδάσκοντας τη Διδασκαλία δεν δημιουργεί προσκόλληση και αποστροφή· ελεύθερος από προσκόλληση και αποστροφή διδάσκει τη Διδασκαλία· έτσι όταν διδάσκεται η Διδασκαλία, εκείνοι εκεί που είναι ορθά ασκούμενοι, αυτοί κατανοούν πλήρως. Εκείνοι όμως που είναι λανθασμένα ασκούμενοι, αυτοί πέφτουν.

«Ή όπως, μεγάλη βασιλιά, ένας αγρότης που θέλει να φυτέψει δημητριακά οργώνει το χωράφι· καθώς αυτός οργώνει, πολλές εκατοντάδες χιλιάδες χορτάρια πεθαίνουν. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, ο Τατχάγκατα αφυπνίζοντας τα όντα με ώριμο νου, ελεύθερος από προσκόλληση και αποστροφή διδάσκει τη Διδασκαλία· έτσι όταν διδάσκεται η Διδασκαλία, εκείνοι εκεί που είναι ορθά ασκούμενοι, αυτοί κατανοούν πλήρως. Εκείνοι όμως που είναι λανθασμένα ασκούμενοι, αυτοί πεθαίνουν σαν τα χορτάρια.

«Ή όπως, μεγάλη βασιλιά, οι άνθρωποι για χάρη του χυμού πιέζουν το ζαχαροκάλαμο με μηχανή· καθώς αυτοί πιέζουν το ζαχαροκάλαμο, όσα σκουλήκια εκεί έχουν μπει στο στόμιο της μηχανής, αυτά συνθλίβονται. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, ο Τατχάγκατα αφυπνίζοντας τα όντα με ώριμο νου πιέζει τη μηχανή της Διδασκαλίας· εκείνοι εκεί που είναι λανθασμένα ασκούμενοι, αυτοί πεθαίνουν σαν τα σκουλήκια».

«Δεν είναι αλήθεια, σεβάσμιε Ναγκασένα, ότι εκείνοι οι μοναχοί έπεσαν εξαιτίας εκείνης της διδαχής της Διδασκαλίας;» «Αραγε, μεγάλη βασιλιά, ο ξυλουργός πλανίζοντας ένα δέντρο το κάνει ευθύ και αγνό;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· αφού αφαιρέσει αυτό που πρέπει να αφαιρεθεί, ο ξυλουργός κάνει το δέντρο ευθύ και αγνό». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, ο Τατχάγκατα προστατεύοντας τη συνέλευση δεν μπορεί να αφυπνίσει τα όντα που χρειάζονται αφύπνιση· αφού όμως απομακρύνει τα λανθασμένα ασκούμενα όντα, αφυπνίζει τα όντα που χρειάζονται αφύπνιση· από δική τους πράξη όμως, μεγάλη βασιλιά, οι λανθασμένα ασκούμενοι πέφτουν.

«Όπως, μεγάλη βασιλιά, η μπανανιά, το μπαμπού, η φοράδα του μουλαριού σκοτώνονται από αυτό που γεννιέται από τον εαυτό τους, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, εκείνοι που είναι λανθασμένα ασκούμενοι, αυτοί σκοτώνονται και πέφτουν από δική τους πράξη.

«Όπως, μεγάλη βασιλιά, οι κλέφτες από δική τους πράξη λαμβάνουν εξόρυξη ματιών, ανασκολοπισμό, αποκεφαλισμό, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, εκείνοι που είναι λανθασμένα ασκούμενοι, αυτοί σκοτώνονται και πέφτουν από δική τους πράξη. Σε εκείνους, μεγάλη βασιλιά, τους εξήντα περίπου μοναχούς στους οποίους ζεστό αίμα ανέβλυσε από το στόμα, αυτό δεν έγινε ούτε από πράξη του Ευλογημένου, ούτε από πράξη άλλων, αλλά από δική τους πράξη.

«Όπως, μεγάλη βασιλιά, ένας άνθρωπος θα έδινε αθάνατο σε όλους τους ανθρώπους, αυτοί αφού το κατανάλωναν θα απελευθερώνονταν υγιείς, μακρόβιοι, από κάθε

κίνδυνο· τότε κάποιος άνθρωπος με κακή χρήση αφού το κατανάλωνε θα έφτανε στον θάνατο· άραγε, μεγάλε βασιλιά, εκείνος ο άνθρωπος που δίνει το θάνατο θα διέπραττε εξαιτίας αυτού κάποια αξιόμειπτη πράξη;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα δίνει την αθάνατη δωρεά της Διδασκαλίας σε θεούς και ανθρώπους του κοσμικού συστήματος των δέκα χιλιάδων· εκείνα τα όντα που είναι ικανά, αυτά κατανοούν πλήρως μέσω του αθάνατου της Διδασκαλίας. Εκείνα όμως τα όντα που είναι ανίκανα, αυτά σκοτώνονται και πέφτουν από το θάνατο της Διδασκαλίας. Η τροφή, μεγάλε βασιλιά, προστατεύει τη ζωή όλων των όντων· ορισμένοι αφού την καταναλώσουν πεθαίνουν από χολέρα· άραγε, μεγάλε βασιλιά, εκείνος ο άνθρωπος που δίνει τροφή θα διέπραττε εξαιτίας αυτού κάποια αξιόμειπτη πράξη;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα δίνει την αθάνατη δωρεά της Διδασκαλίας σε θεούς και ανθρώπους του κοσμικού συστήματος των δέκα χιλιάδων· εκείνα τα όντα που είναι ικανά, αυτά κατανοούν πλήρως μέσω του αθάνατου της Διδασκαλίας. Εκείνα όμως τα όντα που είναι ανίκανα, αυτά σκοτώνονται και πέφτουν από το θάνατο της Διδασκαλίας». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για τη διάχυση της ευημερίας σε όλα τα όντα, δεύτερη.

3. Ερώτηση για την επίδειξη του κρυμμένου ενδύματος

3. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Τατχάγκατα -

‘Η σωματική αυτοσυγκράτηση είναι καλή, καλή είναι η λεκτική αυτοσυγκράτηση·

Η νοητική αυτοσυγκράτηση είναι καλή, καλή είναι η αυτοσυγκράτηση παντού’.

«Και πάλι ο Τατχάγκατα, αφού κάθισε στη μέση των τεσσάρων συνελεύσεων, μπροστά σε θεούς και ανθρώπους, έδειξε στον βραχμάνο Σέλα το απόκρυφο μέλος καλυμμένο σε θήκη. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε ‘η σωματική αυτοσυγκράτηση είναι καλή’, τότε λοιπόν τα λόγια ότι έδειξε στον βραχμάνο Σέλα το απόκρυφο μέλος καλυμμένο σε θήκη είναι λανθασμένα. Αν έδειξε στον βραχμάνο Σέλα το απόκρυφο μέλος καλυμμένο σε θήκη, τότε λοιπόν και τα λόγια ‘η σωματική αυτοσυγκράτηση είναι καλή’ είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο ‘η σωματική αυτοσυγκράτηση είναι καλή’, και στον βραχμάνο Σέλα δείχθηκε το απόκρυφο μέλος καλυμμένο σε θήκη. Σε όποιον λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, εγέρθηκε αβεβαιότητα για τον Τατχάγκατα, για την αφύπνισή του ο Ευλογημένος με υπερφυσική δύναμη δείχνει ένα αντίγραφο του σώματος· μόνο εκείνος βλέπει αυτό το θαύμα».

«Ποιος όμως αυτό, σεβάσμιε Ναγκασένα, θα πιστέψει, ότι ένας μόνο που βρίσκεται στη συνέλευση βλέπει αυτό το απόκρυφο, ενώ οι υπόλοιποι που βρίσκονται εκεί ακριβώς δεν το βλέπουν; Έλα λοιπόν, δείξε μου εκεί τον λόγο, πείσε με με τον λόγο». «Έχεις δει όμως προηγουμένως, μεγάλε βασιλιά, κάποιον άρρωστο άνθρωπο περιτριγυρισμένο από συγγενείς και φίλους;» «Ναι, σεβάσμιε κύριε». «Άραγε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, εκείνη η συνέλευση βλέπει αυτό το αίσθημα, με το οποίο εκείνος ο

άνθρωπος βιώνει το αίσθημα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· ο ίδιος μόνο, σεβάσμιε κύριε, εκείνος ο άνθρωπος βιώνει». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, σε όποιον ακριβώς εγέρθηκε αβεβαιότητα για τον Τατχάγκατα, σε εκείνον ακριβώς ο Τατχάγκατα για την αφύπνισή του με υπερφυσική δύναμη δείχνει ένα αντίγραφο του σώματος· μόνο εκείνος βλέπει αυτό το θαύμα.

«Ή όπως επίσης, μεγάλε βασιλιά, αν ένα πνεύμα κατελάμβανε κάποιον άνθρωπο, άραγε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, εκείνη η συνέλευση βλέπει τον ερχομό εκείνου του πνεύματος;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· μόνο εκείνος ο άρρωστος βλέπει τον ερχομό εκείνου του πνεύματος». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, σε όποιον ακριβώς εγέρθηκε αβεβαιότητα για τον Τατχάγκατα, σε εκείνον ακριβώς ο Τατχάγκατα για την αφύπνισή του με υπερφυσική δύναμη δείχνει ένα αντίγραφο του σώματος· μόνο εκείνος βλέπει αυτό το θαύμα».

«Δύσκολο πράγμα, σεβάσμιε Ναγκασένα, έκανε ο Ευλογημένος, δείχνοντας αυτό που δεν πρέπει να δειχθεί ακόμη και σε έναν». «Όχι, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος δεν έδειξε το απόκρυφο, αλλά με υπερφυσική δύναμη έδειξε τη σκιά». «Ακόμη και με τη σκιά, σεβάσμιε κύριε, όταν ιδωθεί, έχει ιδωθεί ακριβώς το απόκρυφο, βλέποντας το οποίο κατέληξε σε συμπέρασμα». «Και δύσκολα πράγματα επίσης, μεγάλε βασιλιά, κάνει ο Τατχάγκατα για να αφυπνίσει τα όντα που χρειάζονται αφύπνιση. Αν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα παρέλειπε την πράξη, τα όντα που χρειάζονται αφύπνιση δεν θα κατανοούσαν πλήρως. Επειδή όμως, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα γνωρίζει τη συνεχή προσπάθεια για να αφυπνίσει τα όντα που χρειάζονται αφύπνιση, για αυτό ο Τατχάγκατα με όποια συνεχή προσπάθεια τα όντα που χρειάζονται αφύπνιση κατανοούν πλήρως, με εκείνη τη συνεχή προσπάθεια αφυπνίζει τα όντα που χρειάζονται αφύπνιση.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας γιατρός χειρουργός με όποιο φάρμακο ο άρρωστος γίνεται υγιής, με εκείνο το φάρμακο πλησιάζει τον άρρωστο· δίνει εμετικό για να κάνει εμετό, δίνει καθαρτικό για να καθαρίσει, αλείφει με αλοιφή, κάνει υποκλυσμό. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα με όποια συνεχή προσπάθεια τα όντα που χρειάζονται αφύπνιση κατανοούν πλήρως, με εκείνη τη συνεχή προσπάθεια αφυπνίζει.

«Ή όπως επίσης, μεγάλε βασιλιά, μια γυναίκα με δυσκολία στον τοκετό δείχνει στον γιατρό το απόκρυφο που δεν πρέπει να δειχθεί, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα για να αφυπνίσει τα όντα που χρειάζονται αφύπνιση έδειξε με υπερφυσική δύναμη τη σκιά του απόκρυφου που δεν πρέπει να δειχθεί. Δεν υπάρχει, μεγάλε βασιλιά, τόπος που ονομάζεται μη ορατός αναφορικά με ένα άτομο. Αν, μεγάλε βασιλιά, κάποιος βλέποντας την καρδιά του Ευλογημένου θα κατανοούσε πλήρως, και σε εκείνον ο Ευλογημένος με συνεχή προσπάθεια θα έδειχνε την καρδιά· ο Τατχάγκατα, μεγάλε βασιλιά, γνωρίζει τη συνεχή προσπάθεια, είναι επιδέξιος στη διδασκαλία.

«Δεν είναι αλήθεια, μεγάλε βασιλιά, ότι ο Τατχάγκατα, αφού γνώρισε τη διάθεση του πρεσβύτερου μοναχού Νάντα, τον οδήγησε σε εκείνη την κατοικία των θεών και του έδειξε τις θεϊκές κόρες σκεπτόμενος 'με αυτό αυτός ο γιος καλής οικογένειας θα αφυπνιστεί', και με αυτό εκείνος ο γιος καλής οικογένειας αφυπνίστηκε. Έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα με πολλούς τρόπους περιφρονώντας, επικρίνοντας και

αποστρεφόμενος το σημάδι της ομορφιάς, για την αφύπνιση εκείνου έδειξε τις νύμφες με πόδια σαν κότας. Έτσι επίσης ο Τατχάγκατα γνωρίζει τη μέθοδο, είναι επιδέξιος στη διδασκαλία.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα, αφού πλησίασε τον πρεσβύτερο μοναχό Τσουλαπάντακα που είχε διωχθεί από τον αδελφό του, που ήταν δυστυχισμένος και λυπημένος, του έδωσε ένα λεπτοφυές κομμάτι υφάσματος σκεπτόμενος 'με αυτό αυτός ο γιος καλής οικογένειας θα αφυπνιστεί', και εκείνος ο γιος καλής οικογένειας με εκείνο τον λόγο έφτασε στην κυριαρχία στη Διδαχή του Νικητή. Έτσι επίσης, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα γνωρίζει τη μέθοδο, είναι επιδέξιος στη διδασκαλία.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα, ερωτηθείς ερώτηση από τον βραχμάνο Μογκαράτζα μέχρι και τρίτη φορά, δεν απάντησε σκεπτόμενος 'έτσι η αλαζονεία αυτού του γιου καλής οικογένειας θα γαληνέψει, από τη γαλήνη της αλαζονείας θα υπάρξει πλήρης συνειδητοποίηση', και με αυτό η αλαζονεία εκείνου του γιου καλής οικογένειας γαλήνεψε, από τη γαλήνη της αλαζονείας εκείνος ο βραχμάνος έφτασε στην κυριαρχία στις έξι άμεσες γνώσεις. Έτσι επίσης, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα γνωρίζει τη μέθοδο, είναι επιδέξιος στη διδασκαλία».

«Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, η ερώτηση ξετυλίχθηκε καλά με πολλούς τρόπους, το πυκνό δάσος έγινε ξέφωτο, το σκοτάδι έγινε φως, ο κόμβος έσπασε, οι αντίθετες διδασκαλίες συντρίφτηκαν, η όραση των γιων του Νικητή δόθηκε από σένα, οι αιρετικοί έμειναν χωρίς απάντηση· εσύ είσαι ο κορυφαίος μεταξύ των κορυφαίων αρχηγών».

Ερώτηση για την επίδειξη του κρυμμένου ενδύματος, τρίτη.

4. Ερώτηση για την απουσία σκληρής ομιλίας

4. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον πρεσβύτερο μοναχό Σαριπούττα, τον στρατηγό της Διδασκαλίας: 'Ο Τατχάγκατα, φίλε, έχει αγνή λεκτική συμπεριφορά· δεν υπάρχει κακή λεκτική συμπεριφορά του Τατχάγκατα, την οποία ο Τατχάγκατα θα έπρεπε να προστατεύει σκεπτόμενος 'μη μάθει αυτό κάποιος άλλος για μένα'. Και πάλι ο Τατχάγκατα, θεσπίζοντας την απέλαση για το παράπτωμα του πρεσβύτερου μοναχού Σουντίνα, του γιου του Καλάντα, συμπεριφέρθηκε με σκληρά λόγια, αποκαλώντας τον ανόητο άνθρωπο· και εκείνος ο πρεσβύτερος μοναχός, επειδή εμποδίστηκε λόγω της δύναμης του ταπεινωμένου νου από το να αποκληθεί ανόητος άνθρωπος, μετανιωμένος δεν μπόρεσε να διεισδύσει την ευγενή οδό. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα έχει αγνή λεκτική συμπεριφορά, δεν υπάρχει κακή λεκτική συμπεριφορά του Τατχάγκατα, τότε λοιπόν τα λόγια ότι ο Τατχάγκατα συμπεριφέρθηκε αποκαλώντας ανόητο άνθρωπο για το παράπτωμα του πρεσβύτερου μοναχού Σουντίνα, του γιου του Καλάντα, είναι λανθασμένα. Αν ο Ευλογημένος συμπεριφέρθηκε αποκαλώντας ανόητο άνθρωπο για το παράπτωμα του πρεσβύτερου μοναχού Σουντίνα, του γιου του Καλάντα, τότε λοιπόν και τα λόγια ότι ο Τατχάγκατα έχει αγνή λεκτική συμπεριφορά, δεν υπάρχει κακή λεκτική συμπεριφορά του Τατχάγκατα, είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον πρεσβύτερο μοναχό Σαριπούττα, τον στρατηγό της Διδασκαλίας: 'Ο Τατχάγκατα, φίλε, έχει αγνή λεκτική συμπεριφορά· δεν υπάρχει κακή λεκτική συμπεριφορά του Τατχάγκατα, την οποία ο

Τατχάγκατα θα έπρεπε να προστατεύει σκεπτόμενος 'μη μάθει αυτό κάποιος άλλος για μένα'. Και για το παράπτωμα του σεβάσμιου Σουντίννα, του γιου του Καλάντα, θεσπίζοντας την απέλαση, ο Ευλογημένος συμπεριφέρθηκε αποκαλώντας τον ανόητο άνθρωπο· αυτό όμως με μη κακόβουλο νου, χωρίς ορμητικότητα, σύμφωνα με το πραγματικό χαρακτηριστικό. Και τι είναι εκεί το πραγματικό χαρακτηριστικό; Όποιου ατόμου, μεγάλε βασιλιά, σε αυτή την ατομική ύπαρξη δεν υπάρχει πλήρης συνειδητοποίηση των τεσσάρων αληθειών, η αρρενωπότητά του είναι μάταιη· κάτι άλλο γινόμενο προέρχεται από κάτι άλλο· γι' αυτό ονομάζεται 'ανόητος άνθρωπος'. Έτσι, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος συμπεριφέρθηκε στον σεβάσμιο Σουντίννα, τον γιο του Καλάντα, με αληθινά λόγια, όχι με ψευδή λόγια».

«Ακόμη και αν λέει την αλήθεια, σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτός που υβρίζει μιλώντας, σε αυτόν εμείς επιβάλλουμε πρόστιμο ενός νομίσματος· είναι πράγματι παράπτωμα όταν κάποιος βασιζόμενος σε ένα θέμα, ασκώντας ξεχωριστή συμβατική έκφραση, υβρίζει». «Έχεις ακούσει όμως προηγουμένως, μεγάλε βασιλιά, απόδοση σεβασμού ή έγερση σε ένδειξη σεβασμού ή τιμή ή προσφορά δώρων σε αυτόν που σφάλλει;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· από οπουδήποτε και οπουδήποτε αυτός που σφάλλει, αυτός είναι άξιος κατηγορίας, άξιος επίπληξης· του κόβουν ακόμη και το κεφάλι, τον χτυπούν, τον φυλακίζουν, τον σκοτώνουν, τον καίνε». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος έκανε ακριβώς πράξη, όχι μη-πράξη».

«Ακόμη και η πράξη, σεβάσμιε Ναγκασένα, πρέπει να γίνεται από αυτόν που την κάνει με πρόπουσα και κατάλληλη μορφή· ακόμη και με την ακοή, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο κόσμος μαζί με τους θεούς φοβάται ηθικά και ντρέπεται για τον Τατχάγκατα, περισσότερο με την όραση, ακόμη περισσότερο με την προσέγγιση και την εξυπηρέτηση». «Μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, ένας γιατρός δίνει μαλακτικά φάρμακα όταν το σώμα είναι εξαντλημένο και η χολή είναι ερεθισμένη;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· δίνει αιχμηρά καθαρτικά φάρμακα». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα δίνει καθοδήγηση για τον κατευνασμό όλων των ασθενειών των νοητικών μολύνσεων· ακόμη και η σκληρή ομιλία του Τατχάγκατα, μεγάλε βασιλιά, δείχνει στοργή στα όντα, τα κάνει μαλακά. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ακόμη και το ζεστό νερό ό,τι χρειάζεται μαλάκωμα το μαλακώνει, το κάνει μαλακό, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ακόμη και η σκληρή ομιλία του Τατχάγκατα είναι γεμάτη νόημα, συνοδευόμενη από συμπόνια. Όπως, μεγάλε βασιλιά, τα λόγια του πατέρα είναι γεμάτα νόημα για τα παιδιά, συνοδευόμενα από συμπόνια, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ακόμη και η σκληρή ομιλία του Τατχάγκατα είναι γεμάτη νόημα, συνοδευόμενη από συμπόνια. Ακόμη και η σκληρή ομιλία του Τατχάγκατα, μεγάλε βασιλιά, είναι για την εγκατάλειψη των νοητικών μολύνσεων των όντων. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ακόμη και το δύσοσμο ούρο αγελάδας που πίνεται, ακόμη και το άγευστο αντίδοτο που τρώγεται, καταστρέφει την αρρώστια των όντων, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ακόμη και η σκληρή ομιλία του Τατχάγκατα είναι γεμάτη νόημα, συνοδευόμενη από συμπόνια. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ακόμη και ένας μεγάλος σωρός βαμβακιού πέφτοντας στο σώμα άλλου δεν προκαλεί πόνο, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ακόμη και η σκληρή ομιλία του Τατχάγκατα δεν εγείρει δυστυχία σε κανέναν». «Καλά αποσαφηνίστηκε, σεβάσμιε Ναγκασένα, η ερώτηση με πολλούς λόγους· καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για την απουσία σκληρής ομιλίας, τέταρτη.

5. Ερώτηση για την απουσία βούλησης στα δέντρα

5. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Τατχάγκατα -

'Χωρίς συνείδηση, βραχμάνε, μη ακούγοντας, γνωρίζοντας αυτό το φύλλωμα που δεν γνωρίζει·
καταβάλλοντας έντονη ενεργητικότητα, σταθερά επιμελής, για ευχάριστο ύπνο ρωτάς, για ποιο λόγο;'

Και πάλι ειπώθηκε -

'Έτσι και το δέντρο φαντάνα, αμέσως μίλησε·
Και σε μένα υπάρχουν λόγια, Μπαρναντβάτζα άκουσέ με.'

«Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, το δέντρο είναι χωρίς συνείδηση, τότε λοιπόν τα λόγια ότι το δέντρο φαντάνα συνομίλησε με τον Μπαρναντβάτζα, αυτά είναι λανθασμένα. Αν το δέντρο φαντάνα συνομίλησε με τον Μπαρναντβάτζα, τότε λοιπόν και τα λόγια ότι το δέντρο είναι χωρίς συνείδηση είναι λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο 'το δέντρο είναι χωρίς συνείδηση', και το δέντρο φαντάνα συνομίλησε με τον Μπαρναντβάτζα· αυτά όμως τα λόγια ειπώθηκαν σύμφωνα με τη λαϊκή ονομασία. Δεν υπάρχει, μεγάλε βασιλιά, συνομιλία ενός δέντρου χωρίς συνείδηση· επιπλέον όμως, μεγάλε βασιλιά, της θεότητας που κατοικεί σε εκείνο το δέντρο αυτή είναι η ονομασία 'δέντρο', και 'το δέντρο συνομιλεί' αυτός είναι λαϊκός προσδιορισμός· όπως, μεγάλε βασιλιά, ένα κάρο γεμάτο με σιτηρά ο κόσμος το αποκαλεί 'κάρο σιτηρών', αλλά εκείνο το κάρο δεν είναι φτιαγμένο από σιτηρά, είναι κάρο φτιαγμένο από ξύλο· επειδή όμως σε εκείνο το κάρο έχουν σκορπιστεί σιτηρά, ο κόσμος το αποκαλεί 'κάρο σιτηρών'· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, το δέντρο δεν συνομιλεί, το δέντρο είναι χωρίς συνείδηση· η θεότητα όμως που κατοικεί σε εκείνο το δέντρο, σε αυτήν ακριβώς ανήκει η ονομασία 'δέντρο', και 'το δέντρο συνομιλεί' αυτός είναι λαϊκός προσδιορισμός.

«Ή όπως, μεγάλε βασιλιά, αυτός που χτυπά γιαούρτι εκφράζεται 'χτυπάω βούτυρο γάλακτος', αλλά αυτό δεν είναι βούτυρο γάλακτος που χτυπά· χτυπώντας γιαούρτι ακριβώς εκφράζεται 'χτυπάω βούτυρο γάλακτος'· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, το δέντρο δεν συνομιλεί, το δέντρο είναι χωρίς συνείδηση. Η θεότητα όμως που κατοικεί σε εκείνο το δέντρο, σε αυτήν ακριβώς ανήκει η ονομασία 'δέντρο', και 'το δέντρο συνομιλεί' αυτός είναι λαϊκός προσδιορισμός.

«Ή όπως, μεγάλε βασιλιά, αυτός που θέλει να αποδείξει το ανύπαρκτο εκφράζεται 'αποδεικνύω το υπαρκτό', το μη επιτευχθέν το αποκαλεί επιτευχθέν· έτσι είναι αυτή η λαϊκή ονομασία· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, το δέντρο δεν συνομιλεί, το δέντρο είναι χωρίς συνείδηση. Η θεότητα όμως που κατοικεί σε εκείνο το δέντρο, σε αυτήν ακριβώς ανήκει η ονομασία 'δέντρο', και 'το δέντρο συνομιλεί' αυτός είναι λαϊκός προσδιορισμός· με όποια λαϊκή ονομασία, μεγάλε βασιλιά, ο κόσμος εκφράζεται, με εκείνη ακριβώς τη λαϊκή ονομασία και ο Τατχάγκατα διδάσκει τη Διδασκαλία στα όντα». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για την απουσία βούλησης στα δέντρα, πέμπτη.

6. Ερώτηση για τον μεγάλο καρπό της προσφερόμενης τροφής

6. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τους πρεσβύτερους μοναχούς που συνέθεσαν τη Διδασκαλία -

«Αφού έφαγε το γεύμα του Τσουνδα, του χρυσοχόου, έτσι έχω ακούσει·
Ο σοφός βίωσε ασθένεια, σοβαρή, κοντά στον θάνατο».

Και πάλι από τον Ευλογημένο ειπώθηκε: «Αυτές οι δύο, Άναντα, προσφερόμενες τροφές έχουν ίσο καρπό, ίσο επακόλουθο, πολύ περισσότερο καρποφόρες και πολύ περισσότερο ωφέλιμες από άλλες προσφερόμενες τροφές. Ποιες δύο; Την προσφερόμενη τροφή που καταναλώνοντας ο Τατχάγκατα αφυπνίστηκε στην ανυπέρβλητη πλήρη αυτοφώτιση, και την προσφερόμενη τροφή που καταναλώνοντας ο Τατχάγκατα επιτυγχάνει το τελικό Νιμπάνα στο στοιχείο του Νιμπάνα χωρίς υπόλειμμα προσκόλλησης. Αυτές οι δύο προσφερόμενες τροφές έχουν ίσο καρπό, ίσο επακόλουθο, πολύ περισσότερο καρποφόρες και πολύ περισσότερο ωφέλιμες από άλλες προσφερόμενες τροφές». Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, στον Ευλογημένο, αφού είχε φάει το γεύμα του Τσουνδα, εγέρθηκε σοβαρή ασθένεια, και έντονα αισθήματα συνέβησαν κοντά στον θάνατο, τότε λοιπόν τα λόγια «αυτές οι δύο, Άναντα, προσφερόμενες τροφές έχουν ίσο καρπό, ίσο επακόλουθο, πολύ περισσότερο καρποφόρες και πολύ περισσότερο ωφέλιμες από άλλες προσφερόμενες τροφές» είναι λανθασμένα. Αν αυτές οι δύο προσφερόμενες τροφές έχουν ίσο καρπό, ίσο επακόλουθο, πολύ περισσότερο καρποφόρες και πολύ περισσότερο ωφέλιμες από άλλες προσφερόμενες τροφές, τότε λοιπόν και τα λόγια ότι στον Ευλογημένο, αφού είχε φάει το γεύμα του Τσουνδα, εγέρθηκε σοβαρή ασθένεια, και έντονα αισθήματα συνέβησαν κοντά στον θάνατο, αυτά επίσης είναι λανθασμένα. Μήπως άραγε, σεβάσμιε Ναγκασένα, εκείνη η προσφερόμενη τροφή είναι μεγαλόκαρπη επειδή περιείχε δηλητήριο, μεγαλόκαρπη επειδή προκάλεσε ασθένεια, μεγαλόκαρπη επειδή κατέστρεψε τη ζωή, μεγαλόκαρπη επειδή αφαίρεσε τη ζωή του Ευλογημένου; Σε αυτό πες μου τον λόγο για την αναίρεση των αντίθετων διδασκαλιών· εδώ ο κόσμος είναι παραπλανημένος ότι λόγω απληστίας, τρώγοντας υπερβολικά πολύ, εγέρθηκε αιματηρή διάρροια». Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τους πρεσβύτερους μοναχούς που συνέθεσαν τη Διδασκαλία -

«Αφού έφαγε το γεύμα του Τσουνδα, του χρυσοχόου, έτσι έχω ακούσει·
Ο σοφός βίωσε ασθένεια, σοβαρή, κοντά στον θάνατο».

Και από τον Ευλογημένο ειπώθηκε: «Αυτές οι δύο, Άναντα, προσφερόμενες τροφές έχουν ίσο καρπό, ίσο επακόλουθο, πολύ περισσότερο καρποφόρες και πολύ περισσότερο ωφέλιμες από άλλες προσφερόμενες τροφές. Ποιες δύο; Την προσφερόμενη τροφή που καταναλώνοντας ο Τατχάγκατα αφυπνίστηκε στην ανυπέρβλητη πλήρη αυτοφώτιση, και την προσφερόμενη τροφή που καταναλώνοντας ο Τατχάγκατα επιτυγχάνει το τελικό Νιμπάνα στο στοιχείο του Νιμπάνα χωρίς υπόλειμμα προσκόλλησης· αυτές οι δύο προσφερόμενες τροφές έχουν ίσο καρπό, ίσο επακόλουθο, πολύ περισσότερο καρποφόρες και πολύ περισσότερο ωφέλιμες από άλλες προσφερόμενες τροφές».

Εκείνη όμως η προσφερόμενη τροφή είχε πολλές αρετές και πολλά οφέλη. Οι θεότητες, μεγάλε βασιλιά, χαρούμενες με γαλήνιο νου, σκεπτόμενες «αυτή είναι η τελευταία προσφερόμενη τροφή του Ευλογημένου», σκόρπισαν θείκη θρεπτική ουσία στο πιάτο με χοιρινό. Και αυτό ήταν σωστά μαγειρεμένο, ελαφρά μαγειρεμένο, ευχάριστο, με πολλές γεύσεις, ωφέλιμο για τη θερμότητα της γαστρικής φωτιάς. Όχι, μεγάλε βασιλιά, εξαιτίας αυτού δεν εγέρθηκε στον Ευλογημένο καμία ασθένεια που δεν είχε εγερθεί· αλλά, μεγάλε βασιλιά, στο φυσικά αδύναμο σώμα του Ευλογημένου, με εξαντλημένη τη ζωτική δραστηριότητα, η ασθένεια που είχε εγερθεί επιδεινώθηκε περισσότερο.

Όπως, μεγάλε βασιλιά, η φωτιά που καίει φυσικά, όταν δοθεί άλλο καύσιμο, φλέγεται περισσότερο, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, στο φυσικά αδύναμο σώμα του Ευλογημένου, με εξαντλημένη τη ζωτική δραστηριότητα, η ασθένεια που είχε εγερθεί επιδεινώθηκε περισσότερο.

Ή επίσης, μεγάλε βασιλιά, όπως το ρεύμα που ρέει φυσικά, όταν ξεσπάσει μεγάλη καταιγίδα, γίνεται περισσότερο μεγάλη πλημμύρα που παρασύρει νερό, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, στο φυσικά αδύναμο σώμα του Ευλογημένου, με εξαντλημένη τη ζωτική δραστηριότητα, η ασθένεια που είχε εγερθεί επιδεινώθηκε περισσότερο.

Ή επίσης, μεγάλε βασιλιά, όπως η κοιλιά που φυσικά έχει συσσωρευμένα στοιχεία, όταν καταπιεί κάτι άλλο, διογκώνεται περισσότερο, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, στο φυσικά αδύναμο σώμα του Ευλογημένου, με εξαντλημένη τη ζωτική δραστηριότητα, η ασθένεια που είχε εγερθεί επιδεινώθηκε περισσότερο· δεν υπάρχει, μεγάλε βασιλιά, ελάττωμα σε εκείνη την προσφερόμενη τροφή, και δεν είναι δυνατόν να της αποδοθεί ελάττωμα».

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, για ποιον λόγο αυτές οι δύο προσφερόμενες τροφές έχουν ίσο καρπό, ίσο επακόλουθο, πολύ περισσότερο καρποφόρες και πολύ περισσότερο ωφέλιμες από άλλες προσφερόμενες τροφές;» «Λόγω της επίτευξης της εξέτασης των φαινομένων, μεγάλε βασιλιά, αυτές οι δύο προσφερόμενες τροφές έχουν ίσο καρπό, ίσο επακόλουθο, πολύ περισσότερο καρποφόρες και πολύ περισσότερο ωφέλιμες από άλλες προσφερόμενες τροφές».

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, λόγω της επίτευξης της εξέτασης ποιων φαινομένων αυτές οι δύο προσφερόμενες τροφές έχουν ίσο καρπό, ίσο επακόλουθο, πολύ περισσότερο καρποφόρες και πολύ περισσότερο ωφέλιμες από άλλες προσφερόμενες τροφές;» «Λόγω της επίτευξης των εννέα σταδιακών επιτεύξεων διαμονής με τη σειρά και αντίστροφα, μεγάλε βασιλιά, αυτές οι δύο προσφερόμενες τροφές έχουν ίσο καρπό, ίσο επακόλουθο, πολύ περισσότερο καρποφόρες και πολύ περισσότερο ωφέλιμες από άλλες προσφερόμενες τροφές».

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, μόνο σε δύο ημέρες ο Τατχάγκατα επέτυχε υπερβολικά τις εννέα σταδιακές διαμονές διαλογιστικών επιτεύξεων με τη σειρά και αντίστροφα;» «Ναι, μεγάλε βασιλιά». «Θαυμαστό, σεβάσμιε Ναγκασένα, εκπληκτικό, σεβάσμιε Ναγκασένα. Η ασύγκριτη ύψιστη δωρεά σε αυτό το πεδίο του Βούδα, ακόμα και αυτή δεν μετρήθηκε σε σύγκριση με αυτές τις δύο προσφερόμενες τροφές. Θαυμαστό, σεβάσμιε Ναγκασένα, εκπληκτικό, σεβάσμιε Ναγκασένα. Πόσο μεγάλες είναι οι εννέα σταδιακές διαμονές διαλογιστικών επιτεύξεων, αφού μέσω των εννέα σταδιακών διαμονών διαλογιστικών επιτεύξεων η δωρεά γίνεται πιο καρποφόρα και πιο ωφέλιμη. Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

7. Ερώτηση για την τιμή προς τον Βούδα

7. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Τατχάγκατα: 'Μην ασχολείστε εσείς, Άναντα, με την τιμή του σώματος του Τατχάγκατα'. Και πάλι ειπώθηκε -

'τιμήστε το λείψανο αυτού που είναι άξιος τιμής·
έτσι λένε θα πάτε από εδώ στον παράδεισο'.

Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα είπε 'Μην ασχολείστε εσείς, Άναντα, με την τιμή του σώματος του Τατχάγκατα', τότε λοιπόν τα λόγια 'τιμήστε το λείψανο αυτού που είναι άξιος τιμής, έτσι κάνοντας θα πάτε από εδώ στον παράδεισο' είναι λανθασμένα. Αν ο Τατχάγκατα είπε 'τιμήστε το λείψανο αυτού που είναι άξιος τιμής, έτσι κάνοντας θα πάτε από εδώ στον παράδεισο', τότε λοιπόν και τα λόγια 'Μην ασχολείστε εσείς, Άναντα, με την τιμή του σώματος του Τατχάγκατα' είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Μην ασχολείστε εσείς, Άναντα, με την τιμή του σώματος του Τατχάγκατα'· και πάλι ειπώθηκε 'τιμήστε το λείψανο αυτού που είναι άξιος τιμής, έτσι κάνοντας θα πάτε από εδώ στον παράδεισο'· αυτό όμως δεν ειπώθηκε σχετικά με όλους τους γιους του Νικητή: 'Μην ασχολείστε εσείς, Άναντα, με την τιμή του σώματος του Τατχάγκατα'. Διότι αυτό, μεγάλε βασιλιά, δεν είναι το έργο των γιων του Νικητή, δηλαδή η ευσέβεια· η διεισδυτική κατανόηση των δραστηριοτήτων, η συνετή προσοχή, η παρατήρηση της εφαρμογής της μνήμης, η σύλληψη της ουσίας του αντικειμένου, η μάχη με τις νοητικές μολύνσεις, η αφοσίωση στο δικό τους καλό - αυτό είναι το έργο των γιων του Νικητή· για τους υπόλοιπους θεούς και ανθρώπους η ευσέβεια είναι το έργο.

Όπως, μεγάλε βασιλιά, στη γη για τους βασιλόπουλους η εξάσκηση σε ελέφαντες, άλογα, άρματα, τόξα, ασπίδες, γραφή, σφραγίδες, ξίφη, μαντείες, παράδοση, συμβατική γνώση, πόλεμο και διεξαγωγή μάχης είναι το έργο, για τους υπόλοιπους πολλούς εμπόρους και εργάτες η γεωργία, το εμπόριο και η κτηνοτροφία είναι το έργο· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτό δεν είναι το έργο των γιων του Νικητή, δηλαδή η ευσέβεια· η διεισδυτική κατανόηση των δραστηριοτήτων, η συνετή προσοχή, η παρατήρηση της εφαρμογής της μνήμης, η σύλληψη της ουσίας του αντικειμένου, η μάχη με τις νοητικές μολύνσεις, η αφοσίωση στο δικό τους καλό - αυτό είναι το έργο των γιων του Νικητή· για τους υπόλοιπους θεούς και ανθρώπους η ευσέβεια είναι το έργο.

Ή όπως επίσης, μεγάλε βασιλιά, για τους νεαρούς βραχμάνους η εξάσκηση στη Ριγκβέδα, στη Γιατζουρβέδα, στη Σαμαβέδα, στην Αθαρβαβέδα, στα χαρακτηριστικά, στην ιστορία, στα αρχαία κείμενα, στο λεξικό, στην τελετουργία, στην ανάλυση γραμμάτων, στη γραμματική, στην ετυμολογία, στη συλλογή διαλέκτων, στα φυσικά φαινόμενα, στα όνειρα, στα σημάδια, στα έξι μέρη, στην έκλειψη σελήνης, στην έκλειψη ηλίου, στην κίνηση της Αφροδίτης και του Ράχου, στη μάχη πλανητών, στον ήχο του θεϊκού τυμπάνου, στη σύλληψη, στην πτώση μετεωριτών, στα γεωλογικά φαινόμενα, στην πυρκαγιά των σημείων του ορίζοντα, στα γήινα και ουράνια φαινόμενα, στην αστρολογία, στη λοκαγιάτικα, στον τροχό των αρμάτων, στον

τροχό των ζώων, στον ενδιάμεσο τροχό, στα μικτά φαινόμενα, στις κραυγές και τις φωνές των πουλιών είναι το έργο· για τους υπόλοιπους πολλούς εμπόρους και εργάτες η γεωργία, το εμπόριο και η κτηνοτροφία είναι το έργο· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, αυτό δεν είναι το έργο των γιων του Νικητή, δηλαδή η ευσέβεια· η διεισδυτική κατανόηση των δραστηριοτήτων, η συνετή προσοχή, η παρατήρηση της εφαρμογής της μνήμης, η σύλληψη της ουσίας του αντικειμένου, η μάχη με τις νοητικές μολύνσεις, η αφοσίωση στο δικό τους καλό - αυτό είναι το έργο των γιων του Νικητή· για τους υπόλοιπους θεούς και ανθρώπους η ευσέβεια είναι το έργο· για αυτό, μεγάλη βασιλιά, ο Τατχάγκατα σκεπτόμενος 'ας μην αφοσιωθούν αυτοί σε αυτό που δεν είναι το έργο τους, ας αφοσιωθούν αυτοί στο έργο τους' είπε 'Μην ασχολείστε εσείς, Άναντα, με την τιμή του σώματος του Τατχάγκατα'. Αν αυτό, μεγάλη βασιλιά, ο Τατχάγκατα δεν το έλεγε, οι μοναχοί θα εξαντλούσαν ακόμη και το κύπελλο και τους χιτώνες τους και θα έκαναν μόνο ευσέβεια στον Βούδα». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για την τιμή προς τον Βούδα, έβδομη.

8. Ερώτηση για το πόδι χτυπημένο από αγκάθι

8. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε 'καθώς ο Ευλογημένος περπατούσε, αυτή η χωρίς πρόθεση μεγάλη γη ανυψώνει το χαμηλό, χαμηλώνει το υψηλό', και πάλι λέτε 'το πόδι του Ευλογημένου τρυπήθηκε από αγκάθι'. Εκείνο το αγκάθι που έπεσε στο πόδι του Ευλογημένου, γιατί λοιπόν εκείνο το αγκάθι δεν απομακρύνθηκε από το πόδι του Ευλογημένου; Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, καθώς ο Ευλογημένος περπατούσε, αυτή η χωρίς πρόθεση μεγάλη γη ανυψώνει το χαμηλό, χαμηλώνει το υψηλό, τότε λοιπόν τα λόγια 'το πόδι του Ευλογημένου τρυπήθηκε από αγκάθι' είναι λανθασμένα. Αν το πόδι του Ευλογημένου τρυπήθηκε από αγκάθι, τότε λοιπόν και τα λόγια 'καθώς ο Ευλογημένος περπατούσε, αυτή η χωρίς πρόθεση μεγάλη γη ανυψώνει το χαμηλό, χαμηλώνει το υψηλό' είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αλήθεια, μεγάλη βασιλιά, υπάρχει αυτό· καθώς ο Ευλογημένος περπατούσε, αυτή η χωρίς πρόθεση μεγάλη γη ανυψώνει το χαμηλό, χαμηλώνει το υψηλό, και το πόδι του Ευλογημένου τρυπήθηκε από αγκάθι· αλλά εκείνο το αγκάθι δεν έπεσε λόγω της δικής του φυσικής τάξης, έπεσε λόγω της επίθεσης του Ντεβαντάττα. Ο Ντεβαντάττα, μεγάλη βασιλιά, για πολλές εκατοντάδες χιλιάδες γεννήσεις έδεσε μνησικακία προς τον Ευλογημένο· αυτός με εκείνη τη μνησικακία άφησε μεγάλο βράχο σε μέγεθος θολωτού δωματίου σκεπτόμενος 'θα τον ρίξω πάνω στον Ευλογημένο'. Τότε δύο βράχοι σηκώθηκαν από τη γη και υποδέχτηκαν εκείνο τον βράχο· τότε από το χτύπημα εκείνων ένα θραύσμα σπάζοντας από τον βράχο, πέφτοντας εδώ κι εκεί, έπεσε στο πόδι του Ευλογημένου».

«Όπως όμως, σεβάσμιε Ναγκασένα, οι δύο βράχοι υποδέχτηκαν τον βράχο, έτσι ακριβώς έπρεπε να υποδεχτούν και το θραύσμα;» «Ακόμη και αυτό που υποδέχεται κάποιος, μεγάλη βασιλιά, εδώ κάτι στάζει, ρέει, δεν μένει στη θέση του· όπως, μεγάλη βασιλιά, το νερό που κρατιέται με την παλάμη στάζει από τα διάκενα των δαχτύλων, ρέει, δεν μένει στη θέση του· το γάλα, το βούτυρο γάλακτος, το μέλι, το βουτυρέλαιο, ο ζωμός ψαριού, ο ζωμός κρέατος που κρατιούνται με την παλάμη στάζουν από τα διάκενα των δαχτύλων, ρέουν, δεν μένουν στη θέση τους· ακριβώς

έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, από το χτύπημα των δύο βράχων που ήρθαν για να υποδεχτούν, ένα θραύσμα σπάζοντας από τον βράχο, πέφτοντας εδώ κι εκεί, έπεσε στο πόδι του Ευλογημένου.

«Ή όπως, μεγάλε βασιλιά, η άμμος λεία, λεπτοφυής, σαν λεπτή σκόνη, που κρατιέται με τη γροθιά, στάζει από τα διάκενα των δαχτύλων, ρέει, δεν μένει στη θέση της· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, από το χτύπημα των δύο βράχων που ήρθαν για να υποδεχτούν, ένα θραύσμα σπάζοντας από τον βράχο, πέφτοντας εδώ κι εκεί, έπεσε στο πόδι του Ευλογημένου.

«Ή όπως, μεγάλε βασιλιά, μια μπουκιά που κρατιέται με το στόμα, εδώ σε κάποιον αφού ξεφύγει από το στόμα στάζει, ρέει, δεν μένει στη θέση της· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, από το χτύπημα των δύο βράχων που ήρθαν για να υποδεχτούν, ένα θραύσμα σπάζοντας από τον βράχο, πέφτοντας εδώ κι εκεί, έπεσε στο πόδι του Ευλογημένου».

«Ας είναι, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο βράχος υποδέχτηκε από τους βράχους· τότε έπρεπε να δειχθεί εκτίμηση και στο θραύσμα όπως ακριβώς στη μεγάλη γη;»
«Δώδεκα είναι αυτοί, μεγάλε βασιλιά, που δεν δείχνουν εκτίμηση. Ποιοι δώδεκα; Ο κυριευμένος από πάθος λόγω πάθους δεν δείχνει εκτίμηση, ο οργισμένος λόγω μίσους, ο κυριευμένος από αυταπάτη λόγω αυταπάτης, ο αλαζόνας λόγω αλαζονείας, αυτός χωρίς αρετές λόγω έλλειψης διάκρισης, ο ισχυρογνώμονας λόγω αδυναμίας αποτροπής, ο κατώτερος λόγω κατώτερης φύσης, ο υπάκουος λόγω έλλειψης ανεξαρτησίας, ο κακός λόγω τσιγκουνιάς, ο δυστυχισμένος λόγω ανταπόδοσης δυστυχίας, ο άπληστος λόγω κυριαρχίας της απληστίας, ο απασχολημένος λόγω επίτευξης σκοπού δεν δείχνει εκτίμηση. Αυτοί λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, οι δώδεκα δεν δείχνουν εκτίμηση. Εκείνο όμως το θραύσμα, σπάζοντας από το χτύπημα του βράχου, χωρίς καθορισμένη κατεύθυνση, πέφτοντας εδώ κι εκεί, έπεσε στο πόδι του Ευλογημένου.

«Ή όπως, μεγάλε βασιλιά, η λεία, λεπτοφυής, λεπτή σκόνη χτυπημένη από τη δύναμη του ανέμου, χωρίς καθορισμένη κατεύθυνση, σκορπίζεται εδώ κι εκεί· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, εκείνο το θραύσμα, σπάζοντας από το χτύπημα του βράχου, χωρίς καθορισμένη κατεύθυνση, πέφτοντας εδώ κι εκεί, έπεσε στο πόδι του Ευλογημένου. Αν όμως, μεγάλε βασιλιά, εκείνο το θραύσμα δεν ήταν χωριστό από τον βράχο, και αυτό εκείνοι οι βράχοι, πετώντας προς τα πάνω, θα το έπιαναν μαζί με τον βράχο. Αυτό όμως, μεγάλε βασιλιά, το θραύσμα δεν ήταν ούτε στη γη ούτε στον ουρανό· σπάζοντας από την ορμή του χτυπήματος του βράχου, χωρίς καθορισμένη κατεύθυνση, πέφτοντας εδώ κι εκεί, έπεσε στο πόδι του Ευλογημένου.

«Ή όπως, μεγάλε βασιλιά, ένα παλιό φύλλο σηκωμένο από ανεμοστρόβιλο, χωρίς καθορισμένη κατεύθυνση, πέφτει εδώ κι εκεί· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτό το θραύσμα, από την ορμή του χτυπήματος του βράχου, χωρίς καθορισμένη κατεύθυνση, πέφτοντας εδώ κι εκεί, έπεσε στο πόδι του Ευλογημένου. Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, για τη βίωση δυστυχίας του αχάριστου, τσιγκούνη Ντεβαντάττα, το θραύσμα έπεσε στο πόδι του Ευλογημένου». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για το πόδι χτυπημένο από αγκάθι, όγδοη.

9. Ερώτηση για τον ανώτατο των ανώτατων ασκητών

9. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'Με την εξάλειψη των νοητικών διαφθορών γίνεται ασκητής'. Και πάλι ειπώθηκε -

'αυτόν που είναι προικισμένος με τέσσερις ιδιότητες, αυτόν πράγματι τον άνθρωπο τον αποκαλούν ασκητή στον κόσμο'.

Εδώ αυτές είναι οι τέσσερις ιδιότητες: υπομονή, λιτή διατροφή, εγκατάλειψη της τέρψης, μηδαμινότητα. Όλες αυτές όμως υπάρχουν σε αυτόν που δεν έχει εξαλείψει τις νοητικές διαφθορές, που έχει ακόμη νοητικές μολύνσεις. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, με την εξάλειψη των νοητικών διαφθορών γίνεται ασκητής, τότε λοιπόν τα λόγια 'αυτόν που είναι προικισμένος με τέσσερις ιδιότητες, αυτόν πράγματι τον άνθρωπο τον αποκαλούν ασκητή στον κόσμο' είναι λανθασμένα. Αν αυτός που είναι προικισμένος με τέσσερις ιδιότητες γίνεται ασκητής, τότε λοιπόν και τα λόγια 'με την εξάλειψη των νοητικών διαφθορών γίνεται ασκητής' είναι επίσης λανθασμένα· αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Με την εξάλειψη των νοητικών διαφθορών γίνεται ασκητής'. Και πάλι ειπώθηκε: 'αυτόν που είναι προικισμένος με τέσσερις ιδιότητες, αυτόν πράγματι τον άνθρωπο τον αποκαλούν ασκητή στον κόσμο'. Αυτά τα λόγια, μεγάλε βασιλιά, ειπώθηκαν λόγω των ιδιοτήτων εκείνων των διαφόρων ατόμων: 'αυτόν που είναι προικισμένος με τέσσερις ιδιότητες, αυτόν πράγματι τον άνθρωπο τον αποκαλούν ασκητή στον κόσμο'· αυτό όμως είναι λόγος χωρίς υπόλοιπο: 'με την εξάλειψη των νοητικών διαφθορών γίνεται ασκητής'.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, όποιοι ασκούνται για τη γαλήνη των νοητικών μολύνσεων, όλοι αυτοί συγκρινόμενοι ξανά και ξανά, ο ασκητής που έχει εξαλείψει τις νοητικές διαφθορές φαίνεται ως ο κορυφαίος. Όπως, μεγάλε βασιλιά, όποια λουλούδια υδρόβια και χερσαία υπάρχουν, ο γιασεμής φαίνεται ως το κορυφαίο μεταξύ τους· τα υπόλοιπα όποια διάφορα είδη λουλουδιών υπάρχουν, όλα αυτά είναι πράγματι λουλούδια, αλλά συγκρινόμενα ξανά και ξανά, ο γιασεμής ακριβώς είναι το λουλούδι που ποθείται και επιθυμείται από τον κόσμο. Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλε βασιλιά, όποιοι ασκούνται για τη γαλήνη των νοητικών μολύνσεων, όλοι αυτοί συγκρινόμενοι ξανά και ξανά, ο ασκητής που έχει εξαλείψει τις νοητικές διαφθορές φαίνεται ως ο κορυφαίος.

«Ή επίσης, μεγάλε βασιλιά, μεταξύ όλων των δημητριακών το ρύζι φαίνεται ως το κορυφαίο· όποια υπόλοιπα διάφορα είδη δημητριακών υπάρχουν, όλα αυτά συγκρινόμενα ξανά και ξανά είναι τροφές για τη συντήρηση του σώματος, αλλά το ρύζι ακριβώς φαίνεται ως το κορυφαίο μεταξύ τους. Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο, μεγάλε βασιλιά, όποιοι ασκούνται για τη γαλήνη των νοητικών μολύνσεων, όλοι αυτοί συγκρινόμενοι ξανά και ξανά, ο ασκητής που έχει εξαλείψει τις νοητικές διαφθορές φαίνεται ως ο κορυφαίος». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για τον ανώτατο των ανώτατων ασκητών, ένατη.

10. Ερώτηση για την εκφώνηση επαίνου

10. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'Μοναχοί, αν άλλοι μιλούν επαινετικά για εμένα, ή μιλούν επαινετικά για τη Διδασκαλία, ή μιλούν επαινετικά για τη Κοινότητα, δεν πρέπει να νιώθετε αγαλλίαση, ευαρέσκεια ή έπαρση

του νου'· και πάλι ο Τατχάγκατα, όταν ο βραχμάνος Σέλα εκφωνούσε τον αληθινό έπαινο, χαρούμενος, ευχαριστημένος, με έπαρση, διακήρυξε περαιτέρω τη δική του αρετή -

'Είμαι βασιλιάς, Σέλα', είπε, 'βασιλιάς της Διδασκαλίας, ανυπέρβλητος· με τη Διδασκαλία περιστρέφω τον τροχό, τον τροχό που δεν μπορεί να αναστραφεί'.

Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε 'Μοναχοί, αν άλλοι μιλούν επαινετικά για εμένα, ή μιλούν επαινετικά για τη Διδασκαλία ή για τη Κοινότητα, δεν πρέπει να νιώθετε αγαλλίαση, ευαρέσκεια ή έπαρση του νου', τότε λοιπόν τα λόγια ότι όταν ο βραχμάνος Σέλα εκφωνούσε τον αληθινό έπαινο, χαρούμενος, ευχαριστημένος, με έπαρση, διακήρυξε περαιτέρω τη δική του αρετή, είναι λανθασμένα. Αν όταν ο βραχμάνος Σέλα εκφωνούσε τον αληθινό έπαινο, χαρούμενος, ευχαριστημένος, με έπαρση, διακήρυξε περαιτέρω τη δική του αρετή, τότε λοιπόν και τα λόγια 'Μοναχοί, αν άλλοι μιλούν επαινετικά για εμένα, ή μιλούν επαινετικά για τη Διδασκαλία ή για τη Κοινότητα, δεν πρέπει να νιώθετε αγαλλίαση, ευαρέσκεια ή έπαρση του νου' είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Μοναχοί, αν άλλοι μιλούν επαινετικά για εμένα, ή μιλούν επαινετικά για τη Διδασκαλία ή για τη Κοινότητα, δεν πρέπει να νιώθετε αγαλλίαση, ευαρέσκεια ή έπαρση του νου'. Και όταν ο βραχμάνος Σέλα εκφωνούσε τον αληθινό έπαινο, διακηρύχθηκε περαιτέρω η δική του αρετή -

'Είμαι βασιλιάς, Σέλα', είπε, 'βασιλιάς της Διδασκαλίας, ανυπέρβλητος· με τη Διδασκαλία περιστρέφω τον τροχό, τον τροχό που δεν μπορεί να αναστραφεί'.

Πρώτα, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος, φωτίζοντας την εγγενή φύση της Διδασκαλίας με τη λειτουργία και το χαρακτηριστικό της εγγενούς φύσης, την εγγενή φύση, αλάνθαστη, πραγματική, αληθινή, με αληθινό νόημα, είπε: 'Μοναχοί, αν άλλοι μιλούν επαινετικά για εμένα, ή μιλούν επαινετικά για τη Διδασκαλία ή για τη Κοινότητα, δεν πρέπει να νιώθετε αγαλλίαση, ευαρέσκεια ή έπαρση του νου'. Αυτό όμως που διακηρύχθηκε περαιτέρω από τον Ευλογημένο ως δική του αρετή, όταν ο βραχμάνος Σέλα εκφωνούσε τον αληθινό έπαινο, 'Είμαι βασιλιάς, Σέλα, βασιλιάς της Διδασκαλίας, ανυπέρβλητος', αυτό δεν ήταν εξαιτίας υλικού κέρδους, ούτε εξαιτίας φήμης, ούτε εξαιτίας του εαυτού, ούτε εξαιτίας μερίδας, ούτε από επιθυμία για μαθητευόμενους· αλλά από συμπόνια, με οίκτο, για χάρη της ευημερίας, σκεπτόμενος 'έτσι θα υπάρξει πλήρης κατανόηση της διδασκαλίας για αυτόν και για τριακόσιους νεαρούς μαθητές'· έτσι διακηρύχθηκε περαιτέρω η δική του αρετή: 'Είμαι βασιλιάς, Σέλα, βασιλιάς της Διδασκαλίας, ανυπέρβλητος'». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για την εκφώνηση επαίνου, δέκατη.

11. Ερώτηση για την αναίρεση της μη βίας

11. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'μη βλάπτοντας άλλον στον κόσμο, αγαπητός θα είσαι, μαθητής μου'. Και πάλι ειπώθηκε: 'ας συγκρατεί αυτόν που αξίζει συγκράτηση, ας ενθαρρύνει αυτόν που αξίζει ενθάρρυνση'. Η συγκράτηση λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, είναι κόψιμο χεριών, κόψιμο ποδιών, δολοφονία, φυλάκιση, βασανισμός, θανάτωση, διατάραξη της συνέχειας· αυτά τα λόγια δεν αρμόζουν στον Ευλογημένο, και ο Ευλογημένος δεν αξίζει να πει αυτά τα λόγια. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε 'μη βλάπτοντας άλλον στον κόσμο, αγαπητός θα είσαι, μαθητής μου', τότε λοιπόν τα λόγια 'ας συγκρατεί αυτόν που αξίζει συγκράτηση, ας ενθαρρύνει αυτόν που αξίζει ενθάρρυνση' είναι λανθασμένα. Αν ο Τατχάγκατα είπε 'ας συγκρατεί αυτόν που αξίζει συγκράτηση, ας ενθαρρύνει αυτόν που αξίζει ενθάρρυνση', τότε λοιπόν και τα λόγια 'μη βλάπτοντας άλλον στον κόσμο, αγαπητός θα είσαι, μαθητής μου' είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'μη βλάπτοντας άλλον στον κόσμο, αγαπητός θα είσαι, μαθητής μου', και ειπώθηκε: 'ας συγκρατεί αυτόν που αξίζει συγκράτηση, ας ενθαρρύνει αυτόν που αξίζει ενθάρρυνση'. 'Μη βλάπτοντας άλλον στον κόσμο, αγαπητός θα είσαι, μαθητής μου' - αυτό, μεγάλε βασιλιά, είναι αποδεκτό από όλους τους Τατχάγκατα, αυτή είναι η οδηγία, αυτή είναι η διδασχία της Διδασκαλίας· διότι η Διδασκαλία, μεγάλε βασιλιά, έχει το χαρακτηριστικό της μη βίας, αυτό είναι λόγος για την εγγενή φύση. Όμως, μεγάλε βασιλιά, αυτό που ο Τατχάγκατα είπε 'ας συγκρατεί αυτόν που αξίζει συγκράτηση, ας ενθαρρύνει αυτόν που αξίζει ενθάρρυνση', αυτή είναι έκφραση· η ανήσυχη συνείδηση, μεγάλε βασιλιά, πρέπει να συγκρατείται, η νωθρή συνείδηση πρέπει να ενθαρρύνεται. Η φαύλη συνείδηση πρέπει να συγκρατείται, η καλή συνείδηση πρέπει να ενθαρρύνεται. Η μη-σοφή προσοχή πρέπει να συγκρατείται, η συνετή προσοχή πρέπει να ενθαρρύνεται. Ο λανθασμένος ασκούμενος πρέπει να συγκρατείται, ο ορθά ασκούμενος πρέπει να ενθαρρύνεται. Ο μη ευγενής πρέπει να συγκρατείται, ο ευγενής πρέπει να ενθαρρύνεται. Ο κλέφτης πρέπει να συγκρατείται, ο μη κλέφτης πρέπει να ενθαρρύνεται».

«Ας είναι, σεβάσμιε Ναγκασένα, τώρα επέστρεψες στο πεδίο μου· αυτό που ρωτώ, αυτός ο σκοπός μου έχει επιτευχθεί. Όμως ο κλέφτης, σεβάσμιε Ναγκασένα, πώς πρέπει να συγκρατείται από αυτόν που συγκρατεί;» «Ο κλέφτης, μεγάλε βασιλιά, πρέπει να συγκρατείται έτσι από αυτόν που συγκρατεί: αυτός που αξίζει επίπληξη πρέπει να επιπλήττεται, αυτός που αξίζει τιμωρία πρέπει να τιμωρείται, αυτός που αξίζει εξορία πρέπει να εξορίζεται, αυτός που αξίζει φυλάκιση πρέπει να φυλακίζεται, αυτός που αξίζει θανάτωση πρέπει να θανατώνεται». «Όμως, σεβάσμιε Ναγκασένα, η θανάτωση των κλεφτών είναι αποδεκτή από τους Τατχάγκατα;» «Όχι βέβαια, μεγάλε βασιλιά». «Γιατί λοιπόν ο κλέφτης που πρέπει να καθοδηγείται είναι αποδεκτός από τους Τατχάγκατα;» «Εκείνος, μεγάλε βασιλιά, που θανατώνεται, δεν θανατώνεται με τη συγκατάθεση των Τατχάγκατα· αυτός θανατώνεται από τη δική του πράξη· αλλά καθοδηγείται σύμφωνα με την οδηγία της Διδασκαλίας· είναι δυνατόν όμως, μεγάλε βασιλιά, από σένα να συλληφθεί και να θανατωθεί ένας άνθρωπος αθώος, χωρίς παράπτωμα, που περπατά στον δρόμο;» «Δεν είναι δυνατόν, σεβάσμιε κύριε». «Για ποιον λόγο, μεγάλε βασιλιά;» «Επειδή είναι αθώος, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο κλέφτης δεν σκοτώνεται με τη συγκατάθεση των Τατχάγκατα· αυτός σκοτώνεται από τη δική του πράξη· μήπως

όμως εδώ αυτός που καθοδηγεί διαπράττει κάποιο σφάλμα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Τότε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, η οδηγία των Τατχάγκατα είναι ορθή οδηγία». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για την αναίρεση της μη βίας, ενδέκατη.

12. Ερώτηση για τον αποπεμφθέντα μοναχό

12. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'είμαι χωρίς οργή, με εξαφανισμένη στειρότητα'· και πάλι ο Τατχάγκατα απέβαλε τους πρεσβύτερους μοναχούς Σαριπούττα και Μογκαλλάνα μαζί με την ακολουθία τους· τι άραγε, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα θυμωμένος απέβαλε τη συνέλευση ή ευχαριστημένος την απέβαλε; Γνώρισε τουλάχιστον αυτό, ποιο είναι αυτό; Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, θυμωμένος απέβαλε τη συνέλευση, τότε λοιπόν η οργή του Τατχάγκατα δεν έχει εξαλειφθεί· αν ευχαριστημένος την απέβαλε, τότε λοιπόν αποβλήθηκαν χωρίς λόγο από κάποιον που δεν γνώριζε. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'είμαι χωρίς οργή, με εξαφανισμένη στειρότητα'· και οι πρεσβύτεροι μοναχοί Σαριπούττα και Μογκαλλάνα αποβλήθηκαν μαζί με την ακολουθία τους· αυτό όμως δεν έγινε από εκνευρισμό. Εδώ, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος γλιστρώντας σε ρίζα ή κούτσουρο ή βράχο ή σκληρό έδαφος ή ανώμαλο κομμάτι εδάφους της μεγάλης γης, πέφτει· μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, η μεγάλη γη θυμωμένη τον ρίχνει;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· δεν υπάρχει στη μεγάλη γη εκνευρισμός ή πεποίθηση· η μεγάλη γη είναι ελεύθερη από προσκόλληση και αποστροφή· ο ίδιος αυτός ο τεμπέλης αφού γλίστρησε έπεσε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, δεν υπάρχει στους Τατχάγκατα εκνευρισμός ή πεποίθηση· οι Τατχάγκατα, οι Άξιοι, οι Πλήρως Αυτοφωτισμένοι είναι ελεύθεροι από προσκόλληση και αποστροφή· αλλά λοιπόν αυτοί αποβλήθηκαν ακριβώς λόγω του δικού τους σφάλματος που έκαναν οι ίδιοι.

«Εδώ επίσης, μεγάλε βασιλιά, ο μεγάλος ωκεανός δεν συγκατοικεί με νεκρό πτώμα· ό,τι νεκρό πτώμα υπάρχει στον μεγάλο ωκεανό, αυτό γρήγορα το αποβάλλει, το πετάει στη στεριά. Μήπως άραγε, μεγάλε βασιλιά, ο μεγάλος ωκεανός θυμωμένος αποβάλλει εκείνο το πτώμα;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε· δεν υπάρχει στον μεγάλο ωκεανό εκνευρισμός ή πεποίθηση· ο μεγάλος ωκεανός είναι ελεύθερος από προσκόλληση και αποστροφή». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, δεν υπάρχει στους Τατχάγκατα εκνευρισμός ή πεποίθηση· οι Τατχάγκατα, οι Άξιοι, οι Πλήρως Αυτοφωτισμένοι είναι ελεύθεροι από προσκόλληση και αποστροφή· αλλά λοιπόν αυτοί αποβλήθηκαν ακριβώς λόγω του δικού τους σφάλματος που έκαναν οι ίδιοι.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, αυτός που γλιστρά στη γη πέφτει, έτσι αυτός που σφάλει στην εξαίρετη Διδαχή του Νικητή αποβάλλεται. Όπως, μεγάλε βασιλιά, στον ωκεανό το νεκρό πτώμα αποβάλλεται, έτσι αυτός που σφάλει στην εξαίρετη Διδαχή του Νικητή αποβάλλεται. Αυτούς όμως, μεγάλε βασιλιά, που ο Τατχάγκατα απέβαλε, τους απέβαλε επιθυμώντας το καλό τους, επιθυμώντας την ωφέλειά τους, επιθυμώντας την ευτυχία τους, επιθυμώντας τον εξαγνισμό τους, σκεπτόμενος 'έτσι αυτοί θα απελευθερωθούν από τη γέννηση, τα γηρατειά, την αρρώστια και τον θάνατο'. «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για τον αποπεμφθέντα μοναχό, δωδέκατη.

4. Το κεφάλαιο για την παντογνωσία

1. Ερώτηση για την υπερφυσική δύναμη και το επακόλουθο πράξης

1. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: "Αυτός είναι ο κορυφαίος, μοναχοί, μεταξύ των μοναχών μαθητών μου που είναι κάτοχοι υπερφυσικής δύναμης, δηλαδή ο Μαχαμογκαλλάνα". Και πάλι λέγεται ότι αυτός, χτυπημένος με ρόπαλα, με σπασμένο κεφάλι, με συντριμμένα οστά και σάρκα και αρτηρίες και κομμένα μέλη, επέτυχε το τελικό Νιμπάνα. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο πρεσβύτερος μοναχός Μαχαμογκαλλάνα έφτασε στην κορυφή της υπερφυσικής δύναμης, τότε λοιπόν τα λόγια ότι χτυπημένος με ρόπαλα επέτυχε το τελικό Νιμπάνα είναι λανθασμένα. Αν χτυπημένος με ρόπαλα επέτυχε το τελικό Νιμπάνα, τότε λοιπόν και τα λόγια ότι έφτασε στην κορυφή της υπερφυσικής δύναμης είναι λανθασμένα. Γιατί δεν ήταν ικανός με την υπερφυσική δύναμη να απομακρύνει την καταστροφή του εαυτού του, να γίνει καταφύγιο του κόσμου μαζί με τους θεούς; Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: "Αυτός είναι ο κορυφαίος, μοναχοί, μεταξύ των μοναχών μαθητών μου που είναι κάτοχοι υπερφυσικής δύναμης, δηλαδή ο Μαχαμογκαλλάνα". Και ο σεβάσμιος Μαχαμογκαλλάνα χτυπημένος με ρόπαλα επέτυχε το τελικό Νιμπάνα· αυτό όμως επειδή ήταν κυριευμένος από την πράξη».

«Δεν είναι αλήθεια, σεβάσμιε Ναγκασένα, ότι για τον κάτοχο υπερφυσικής δύναμης και το εύρος της υπερφυσικής δύναμης και το επακόλουθο της πράξης είναι δύο ασύλληπτα· με το ασύλληπτο πρέπει να απομακρυνθεί το ασύλληπτο. Όπως ακριβώς, σεβάσμιε κύριε, κάποιοι που επιθυμούν καρπό χτυπούν καπίθρα με καπίθρα, χτυπούν μάνγκο με μάνγκο, ακριβώς έτσι λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, αφού χτυπήσει κανείς το ασύλληπτο με το ασύλληπτο, πρέπει να το απομακρύνει;» «Ακόμη και μεταξύ των ασύλληπτων, μεγάλε βασιλιά, ένα είναι υπερβολικό, πιο δυνατό· όπως, μεγάλε βασιλιά, στη γη υπάρχουν βασιλιάδες ίσης γέννησης, και μεταξύ αυτών της ίσης γέννησης ένας, αφού υπερβεί όλους, ασκεί εξουσία. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, μεταξύ αυτών των ασύλληπτων το επακόλουθο της πράξης ακριβώς είναι υπερβολικό, πιο δυνατό· το επακόλουθο της πράξης ακριβώς, αφού υπερβεί όλα, ασκεί εξουσία· για αυτόν που είναι κυριευμένος από την πράξη οι υπόλοιπες λειτουργίες δεν βρίσκουν ευκαιρία.

«Εδώ επίσης, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος διαπράττει παράπτωμα σε κάποια υπόθεση· δεν τον προστατεύει ούτε η μητέρα του ούτε ο πατέρας του ούτε η αδελφή του ούτε τα αδέλφια του ούτε ο φίλος του ούτε οι σύντροφοί του· αλλά ο βασιλιάς ακριβώς εκεί, αφού υπερβεί, ασκεί εξουσία. Ποια είναι η αιτία εκεί; Η παραβατικότητα. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, μεταξύ αυτών των ασύλληπτων το επακόλουθο της πράξης ακριβώς είναι υπερβολικό, πιο δυνατό· το επακόλουθο της πράξης ακριβώς, αφού υπερβεί όλα, ασκεί εξουσία· για αυτόν που είναι κυριευμένος από την πράξη οι υπόλοιπες λειτουργίες δεν βρίσκουν ευκαιρία.

«Όπως επίσης, μεγάλη βασιλιά, όταν ξεσπάσει δασική πυρκαγιά στη γη, ακόμη και χίλια δοχεία νερό δεν μπορούν να τη σβήσουν· αλλά η φωτιά ακριβώς εκεί, αφού υπερβεί, ασκεί εξουσία. Ποια είναι η αιτία εκεί; Η δύναμη της θερμότητας. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, μεταξύ αυτών των ασύλληπτων το επακόλουθο της πράξης ακριβώς είναι υπερβολικό, πιο δυνατό· το επακόλουθο της πράξης ακριβώς, αφού υπερβεί όλα, ασκεί εξουσία· για αυτόν που είναι κυριευμένος από την πράξη οι υπόλοιπες λειτουργίες δεν βρίσκουν ευκαιρία· για αυτό, μεγάλη βασιλιά, για τον σεβάσμιο Μαχαμογκαλλάνα που ήταν κυριευμένος από την πράξη, ενώ χτυπιόταν με ρόπαλα, δεν υπήρξε προσοχή στην υπερφυσική δύναμη». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για την υπερφυσική δύναμη και το επακόλουθο πράξης, πρώτη.

2. Ερώτηση για το συγκαλυμμένο και μη συγκαλυμμένο στη Διδασκαλία και διαγωγή

2. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'Η Διδασκαλία και διαγωγή που διακηρύχθηκε από τον Τατχάγκατα, μοναχοί, αποκαλυμμένη ακτινοβολεί, όχι συγκαλυμμένη'. Και πάλι η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα και ολόκληρος ο Κανόνας μοναστικής διαγωγής είναι κλεισμένος, συγκαλυμμένος. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, στη Διδαχή του Νικητή κατάλληλος ή πρέπων χρόνος βρισκόταν, ο κανονισμός της μοναστικής διαγωγής αποκαλυμμένος θα έλαμπε. Για ποιον λόγο; Ολόκληρη εκεί είναι η εξάσκηση, ο αυτοέλεγχος, η διαδικασία, ο κανονισμός των ηθικών αρετών και της καλής συμπεριφοράς, η γεύση του νοήματος, η γεύση της Διδασκαλίας, η γεύση της απελευθέρωσης. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε 'η Διδασκαλία και διαγωγή που διακηρύχθηκε από τον Τατχάγκατα, μοναχοί, αποκαλυμμένη ακτινοβολεί, όχι συγκαλυμμένη', τότε λοιπόν τα λόγια 'η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα και ολόκληρος ο Κανόνας μοναστικής διαγωγής είναι κλεισμένος, συγκαλυμμένος' είναι λανθασμένα. Αν η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα και ολόκληρος ο Κανόνας μοναστικής διαγωγής είναι κλεισμένος, συγκαλυμμένος, τότε λοιπόν και τα λόγια 'η Διδασκαλία και διαγωγή που διακηρύχθηκε από τον Τατχάγκατα, μοναχοί, αποκαλυμμένη ακτινοβολεί, όχι συγκαλυμμένη' είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλη βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Η Διδασκαλία και διαγωγή που διακηρύχθηκε από τον Τατχάγκατα, μοναχοί, αποκαλυμμένη ακτινοβολεί, όχι συγκαλυμμένη'. Και πάλι η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα και ολόκληρος ο Κανόνας μοναστικής διαγωγής είναι κλεισμένος, συγκαλυμμένος· αυτό όμως δεν είναι για όλους, αφού τέθηκε σύνορο είναι κλεισμένο.

«Με τρεις τρόπους, μεγάλη βασιλιά, από τον Ευλογημένο η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα αφού τέθηκε σύνορο είναι κλεισμένη· λόγω της παράδοσης των προηγούμενων Τατχάγκατα η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα αφού τέθηκε σύνορο είναι κλεισμένη, λόγω του σεβασμού προς τη Διδασκαλία είναι κλεισμένη, λόγω του σεβασμού προς το επίπεδο του μοναχού είναι κλεισμένη.

«Πώς λόγω της παράδοσης των προηγούμενων Τατχάγκατα η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα αφού τέθηκε σύνορο είναι κλεισμένη; Αυτή είναι η παράδοση, μεγάλη βασιλιά, όλων των προηγούμενων Τατχάγκατα, δηλαδή η απαγγελία του

κύριου μοναστικού κώδικα ανάμεσα στους μοναχούς είναι κλεισμένη για τους υπόλοιπους. Όπως, μεγάλη βασιλιά, η μαγεία των πολεμιστών κυκλοφορεί μόνο μεταξύ των πολεμιστών, έτσι αυτή η παράδοση των πολεμιστών του κόσμου είναι κλεισμένη για τους υπόλοιπους. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, αυτή είναι η παράδοση όλων των προηγούμενων Τατχάγκατα, δηλαδή η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα ανάμεσα στους μοναχούς είναι κλεισμένη για τους υπόλοιπους.

«Ή επίσης, μεγάλη βασιλιά, στη γη υπάρχουν ομάδες, δηλαδή οι Μάλλα, οι Ατόνα, οι Παμπάτα, οι Νταμμαγκίρι, οι Μπραχμαγκίρι, οι ηθοποιοί, οι χορευτές, οι ακροβάτες, οι πισάτσα, οι Μανιμπχάντα, οι Πουνναμπάντα, οι λατρευτές του ήλιου και της σελήνης, οι λατρευτές της θεότητας της ευημερίας, οι λατρευτές της θεότητας του χρόνου, οι Σίβα, οι Βασουντέβα, οι Γκανίκα, οι Ασιπάσα, οι Μπαντιπούττα· το μυστικό καθενός από αυτούς κυκλοφορεί μόνο σε εκείνες τις αντίστοιχες ομάδες, είναι κλεισμένο για τους υπόλοιπους. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, αυτή είναι η παράδοση όλων των προηγούμενων Τατχάγκατα, δηλαδή η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα ανάμεσα στους μοναχούς είναι κλεισμένη για τους υπόλοιπους. Έτσι λόγω της παράδοσης των προηγούμενων Τατχάγκατα η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα αφού τέθηκε σύνορο είναι κλεισμένη.

«Πώς λόγω του σεβασμού προς τη Διδασκαλία η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα αφού τέθηκε σύνορο είναι κλεισμένη; Η Διδασκαλία, μεγάλη βασιλιά, είναι σεβαστή και βαριά· εκεί αυτός που ακολουθεί την ορθή πορεία επιτυγχάνει την τελική απελευθερωτική γνώση· αυτό εκεί το επιτυγχάνει με τη διαδοχική ακολουθία της ορθής πορείας, δεν το επιτυγχάνει εκεί χωρίς τη διαδοχική ακολουθία της ορθής πορείας· ας μην πέσει αυτή η ουσιώδης Διδασκαλία, η έξοχη Διδασκαλία, στα χέρια αυτών που δεν ακολουθούν την ορθή πορεία, περιφρονημένη, καταφρονημένη, χλευασμένη, εμπαιγμένη, κατακριμένη· ας μην πέσει αυτή η ουσιώδης Διδασκαλία, η έξοχη Διδασκαλία, στα χέρια κακών ανθρώπων, περιφρονημένη, καταφρονημένη, χλευασμένη, εμπαιγμένη, κατακριμένη. Έτσι λόγω του σεβασμού προς τη Διδασκαλία η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα αφού τέθηκε σύνορο είναι κλεισμένη.

«Όπως, μεγάλη βασιλιά, το ουσιώδες, έξοχο, εκλεκτό, ευγενούς καταγωγής, αρωματικό, κόκκινο σανταλόξυλο, όταν πηγαίνει σε κατώτερη πόλη, γίνεται περιφρονημένο, καταφρονημένο, χλευασμένο, εμπαιγμένο, κατακριμένο· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, ας μην πέσει αυτή η ουσιώδης Διδασκαλία, η έξοχη Διδασκαλία, στα χέρια αυτών που διαδοχικά δεν ακολουθούν την ορθή πορεία, περιφρονημένη, καταφρονημένη, χλευασμένη, εμπαιγμένη, κατακριμένη· ας μην πέσει αυτή η ουσιώδης Διδασκαλία, η έξοχη Διδασκαλία, στα χέρια κακών ανθρώπων, περιφρονημένη, καταφρονημένη, χλευασμένη, εμπαιγμένη, κατακριμένη. Έτσι λόγω του σεβασμού προς τη Διδασκαλία η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα αφού τέθηκε σύνορο είναι κλεισμένη.

«Πώς λόγω του σεβασμού προς το επίπεδο του μοναχού η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα αφού τέθηκε σύνορο είναι κλεισμένη; Η μοναχική ιδιότητα λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, στον κόσμο είναι αμέτρητη, απεριόριστη, ανεκτίμητη· δεν μπορεί από κανέναν να αποτιμηθεί, να ζυγιστεί, να μετρηθεί· ας μην γίνει αυτός που στέκεται σε τέτοια μοναχική ιδιότητα ίσος με τον κόσμο· γι' αυτό η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα κυκλοφορεί μόνο ανάμεσα στους μοναχούς. Όπως, μεγάλη βασιλιά, στον κόσμο τα έξοχα και εκλεκτά αγαθά, είτε ρούχα είτε στρώματα είτε ελέφαντες, άλογα, άρματα, χρυσός, ασήμι, πολύτιμοι λίθοι, μαργαριτάρια, γυναίκες-

κοσμήματα και τα λοιπά, είτε ήρωες νικηφόροι στη μάχη, όλα αυτά πηγαίνουν στον βασιλιά· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, όσες αρετές υπάρχουν στον κόσμο της παράδοσης του Καλότυχου, της μελέτης, της καλής συμπεριφοράς, του αυτοελέγχου, της ηθικής και της αυτοσυγκράτησης, όλες αυτές ανήκουν στην κοινότητα μοναχών. Έτσι λόγω του σεβασμού προς το επίπεδο του μοναχού η απαγγελία του κύριου μοναστικού κώδικα αφού τέθηκε σύνορο είναι κλεισμένη». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για το συγκαλυμμένο και μη συγκαλυμμένο στη Διδασκαλία και διαγωγή, δεύτερη.

3. Ερώτηση για τη βαρύτητα και ελαφρότητα της ψευδολογίας

3. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'στη συνειδητή ψευδολογία γίνεται απελαμένος'. Και πάλι ειπώθηκε: 'στη συνειδητή ψευδολογία διαπράττει ελαφρύ παράπτωμα με εξομολόγηση κοντά σε έναν'. Σεβάσμιε Ναγκασένα, ποια λοιπόν είναι εδώ η διάκριση, ποια η αιτία, που με μία ψευδολογία εκμηδενίζεται, ενώ με μία άλλη ψευδολογία είναι θεραπεύσιμος; Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε 'στη συνειδητή ψευδολογία γίνεται απελαμένος', τότε λοιπόν τα λόγια 'στη συνειδητή ψευδολογία διαπράττει ελαφρύ παράπτωμα με εξομολόγηση κοντά σε έναν' είναι λανθασμένα. Αν ο Τατχάγκατα είπε 'στη συνειδητή ψευδολογία διαπράττει ελαφρύ παράπτωμα με εξομολόγηση κοντά σε έναν', τότε λοιπόν και τα λόγια 'στη συνειδητή ψευδολογία γίνεται απελαμένος' είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλη βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'στη συνειδητή ψευδολογία γίνεται απελαμένος'. Και ειπώθηκε: 'στη συνειδητή ψευδολογία διαπράττει ελαφρύ παράπτωμα με εξομολόγηση κοντά σε έναν'. αυτό όμως ανάλογα με το θέμα είναι βαρύ ή ελαφρύ. Τι νομίζεις, μεγάλη βασιλιά, ας υποθέσουμε ότι εδώ κάποιος άνθρωπος έδινε χτύπημα με την παλάμη σε άλλον· τι τιμωρία θα επιβάλλατε σε αυτόν;» «Αν αυτός, σεβάσμιε κύριε, πει 'δεν ανέχομαι', σε αυτόν που δεν ανέχεται εμείς επιβάλλουμε πρόστιμο ενός νομίσματος». «Εδώ όμως, μεγάλη βασιλιά, αν ο ίδιος αυτός άνθρωπος έδινε χτύπημα με την παλάμη σε σένα, ποια θα ήταν η τιμωρία του;» «Θα του κόβαμε το χέρι, σεβάσμιε κύριε, θα του κόβαμε και το πόδι, μέχρι και το κεφάλι θα του κόβαμε σαν βλαστό φοίνικα, θα λεηλατούσαμε όλο εκείνο το σπίτι, θα εκριζώναμε και τις δύο πλευρές μέχρι την έβδομη γενιά». «Ποια λοιπόν είναι εδώ, μεγάλη βασιλιά, η διάκριση, ποια η αιτία, που για χτύπημα με την παλάμη σε έναν η τιμωρία είναι ένα μικρό νόμισμα, ενώ για χτύπημα με την παλάμη σε σένα είναι κόψιμο χεριού, κόψιμο ποδιού, μέχρι κόψιμο σαν βλαστό φοίνικα, αφαίρεση όλου του σπιτιού, εκρίζωση και των δύο πλευρών μέχρι την έβδομη γενιά;» «Λόγω της διαφοράς μεταξύ ανθρώπων, σεβάσμιε κύριε». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, η συνειδητή ψευδολογία ανάλογα με το θέμα είναι βαριά ή ελαφριά». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για τη βαρύτητα και ελαφρότητα της ψευδολογίας, τρίτη.

4. Ερώτηση για τη φύση του Μπόντχισαττα

4. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο στην επεξήγηση της φυσικής τάξης των πραγμάτων: 'από πριν οι γονείς των Μπόντχισαττα είναι καθορισμένοι, η φώτιση είναι καθορισμένη, οι κορυφαίοι μαθητές είναι καθορισμένοι,

ο γιος είναι καθορισμένος, ο συνοδός είναι καθορισμένος'. Και πάλι εσείς λέτε: 'ο Μπόντχισαττα που στέκεται στον κόσμο των Τουσίτα εξετάζει τις οκτώ μεγάλες εξετάσεις· εξετάζει τον χρόνο, εξετάζει την ήπειρο, εξετάζει την περιοχή, εξετάζει την οικογένεια, εξετάζει τη μητέρα, εξετάζει τη διάρκεια ζωής, εξετάζει τον μήνα, εξετάζει την απάρνηση'. Σεβάσμιε Ναγκασένα, όταν η γνώση δεν είναι ώριμη δεν υπάρχει φώτιση· όταν η γνώση είναι ώριμη δεν είναι δυνατόν να περιμένει κανείς ούτε ένα ανοιγοκλείσιμο του ματιού· ο ώριμος νους είναι απαραβίαστος. Γιατί ο Μπόντχισαττα εξετάζει τον χρόνο: 'σε ποιον χρόνο θα γεννηθώ'; Όταν η γνώση δεν είναι ώριμη δεν υπάρχει φώτιση· όταν η γνώση είναι ώριμη δεν είναι δυνατόν να περιμένει κανείς ούτε ένα ανοιγοκλείσιμο του ματιού· γιατί ο Μπόντχισαττα εξετάζει την οικογένεια: 'σε ποια οικογένεια θα γεννηθώ'; Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, οι γονείς του Μπόντχισαττα είναι καθορισμένοι από πριν, τότε λοιπόν τα λόγια 'εξετάζει την οικογένεια' είναι λανθασμένα. Αν εξετάζει την οικογένεια, τότε λοιπόν και τα λόγια 'οι γονείς του Μπόντχισαττα είναι καθορισμένοι από πριν' είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Καθορισμένοι, μεγάλε βασιλιά, είναι από πριν οι γονείς του Μπόντχισαττα, και ο Μπόντχισαττα εξετάζει την οικογένεια. Πώς όμως εξετάζει την οικογένεια; 'Οι γονείς μου είναι της πολεμικής κάστας ή βραχμάνοι;' Έτσι εξετάζει την οικογένεια.

«Για οκτώ, μεγάλε βασιλιά, πρέπει από πριν να εξετάζεται το μέλλον. Για ποια οκτώ; Για τον έμπορο, μεγάλε βασιλιά, πρέπει από πριν να εξετάζεται το εμπόρευμα προς πώληση· για τον ελέφαντα πρέπει από πριν να εξετάζεται με την προβοσκίδα ο μελλοντικός δρόμος· για τον αμαξηλάτη πρέπει από πριν να εξετάζεται το μελλοντικό πέρασμα του ποταμού· για τον κυβερνήτη πρέπει από πριν να εξετάζεται η μελλοντική ακτή και να στέλνεται το πλοίο· για τον γιατρό πρέπει από πριν να εξετάζεται η ζωή και να πλησιάζει τον ασθενή· για τη βόρεια γέφυρα πρέπει από πριν να γνωρίζει τη σταθερή ή ασταθή κατάστασή της και να ανεβαίνει· για τον μοναχό πρέπει από πριν να ανασκοπεί τον μελλοντικό χρόνο και να τρώει την τροφή· για τους Μπόντχισαττα πρέπει από πριν να εξετάζεται η οικογένεια: 'οικογένεια της πολεμικής κάστας ή βραχμανική οικογένεια'. Για αυτά λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, τα οκτώ πρέπει από πριν να εξετάζεται το μέλλον». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για τη φύση του Μπόντχισαττα, τέταρτη.

5. Ερώτηση για την αυτοκαταστροφή

5. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: "Μοναχοί, δεν πρέπει να ρίχνει κανείς τον εαυτό του· όποιος τον ρίξει, πρέπει να αντιμετωπιστεί σύμφωνα με τον κανόνα". Και πάλι εσείς λέτε: "Οπουδήποτε ο Ευλογημένος διδάσκοντας τη Διδασκαλία στους μαθητές, με πολλούς τρόπους διδάσκει τη Διδασκαλία για την εκρίζωση της γέννησης, του γήρατος, της ασθένειας και του θανάτου· όποιος λοιπόν υπερβαίνει τη γέννηση, το γήρας, την ασθένεια και τον θάνατο, αυτόν τον επαινεί με τον ύψιστο έπαινο". Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε "Μοναχοί, δεν πρέπει να ρίχνει κανείς τον εαυτό του· όποιος τον ρίξει, πρέπει να αντιμετωπιστεί σύμφωνα με τον κανόνα", τότε λοιπόν τα λόγια "διδάσκει τη Διδασκαλία για την εκρίζωση της γέννησης, του γήρατος, της ασθένειας και του θανάτου" είναι λανθασμένα. Αν διδάσκει τη Διδασκαλία για την εκρίζωση της γέννησης, του γήρατος, της ασθένειας και του θανάτου, τότε λοιπόν και τα λόγια "Μοναχοί, δεν

πρέπει να ρίχνει κανείς τον εαυτό του· όποιος τον ρίξει, πρέπει να αντιμετωπιστεί σύμφωνα με τον κανόνα" είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: "Μοναχοί, δεν πρέπει να ρίχνει κανείς τον εαυτό του· όποιος τον ρίξει, πρέπει να αντιμετωπιστεί σύμφωνα με τον κανόνα". Οπουδήποτε ο Ευλογημένος διδάσκοντας τη Διδασκαλία στους μαθητές, με πολλούς τρόπους δίδαξε τη Διδασκαλία για την εκρίζωση της γέννησης, του γήρατος, της ασθένειας και του θανάτου, υπάρχει όμως εκεί λόγος, με τον οποίο λόγο ο Ευλογημένος απαγόρευσε και παρακίνησε».

«Ποιος όμως εδώ, σεβάσμιε Ναγκασένα, είναι ο λόγος, με τον οποίο λόγο ο Ευλογημένος απαγόρευσε και παρακίνησε;» «Ο ηθικός, μεγάλε βασιλιά, ο τέλειος στην ηθική, είναι όμοιος με αντίδοτο στην καταστροφή του δηλητηρίου των νοητικών μολύνσεων των όντων, όμοιος με φάρμακο στον κατευνασμό της ασθένειας των νοητικών μολύνσεων των όντων, όμοιος με νερό στην αφαίρεση της σκόνης και της βρωμιάς των νοητικών μολύνσεων των όντων, όμοιος με πολύτιμο κόσμημα στη δωρεά κάθε επιτυχίας στα όντα, όμοιος με πλοίο στη διάβαση των τεσσάρων νοητικών πλημμυρών στην άλλη όχθη για τα όντα, όμοιος με αρχηγό караβανιού στη διάσχιση της ερήμου της γέννησης για τα όντα, όμοιος με άνεμο στο σβήσιμο της καύσας της τριπλής φωτιάς για τα όντα, όμοιος με μεγάλο σύννεφο στην πλήρωση του νου των όντων, όμοιος με δάσκαλο στην εκπαίδευση στο καλό για τα όντα, όμοιος με καλό οδηγό στην υπόδειξη του ασφαλούς μονοπατιού στα όντα. Ένας τέτοιος, μεγάλε βασιλιά, με πολλές αρετές, με αμέτρητες αρετές, με απεριόριστες αρετές, σωρός αρετών, συσσώρευση αρετών, που προάγει την ανάπτυξη των όντων, ηθικός - "ας μην χαθεί" - από συμπόνια για τα όντα ο Ευλογημένος θέσπισε τον κανόνα εξάσκησης: "Μοναχοί, δεν πρέπει να ρίχνει κανείς τον εαυτό του· όποιος τον ρίξει, πρέπει να αντιμετωπιστεί σύμφωνα με τον κανόνα". Αυτός εδώ, μεγάλε βασιλιά, είναι ο λόγος, με τον οποίο λόγο ο Ευλογημένος απαγόρευσε. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον πρεσβύτερο μοναχό Κουμαρακασάπα, τον ποικιλόμορφο ομιλητή, φωτίζοντας τον μεταθανάτιο κόσμο στον πρίγκιπα Παγιάσι: "Με όποιον τρόπο, πρίγκιπα, οι ασκητές και βραχμάνοι ηθικοί, με καλό χαρακτήρα, παραμένουν για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, με τον ίδιο τρόπο παράγουν πολλή αξιέπαινη πράξη, και ακολουθούν για την ευημερία του πλήθους, για την ευτυχία του πλήθους, από συμπόνια για τον κόσμο, για το όφελος, την ευημερία και την ευτυχία θεών και ανθρώπων".

«Για ποιον όμως λόγο ο Ευλογημένος παρακίνησε; Η γέννηση επίσης, μεγάλε βασιλιά, είναι υπαρξιακός πόνος, το γήρας επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, η ασθένεια επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο θάνατος επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, η λύπη επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο θρήνος επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο πόνος επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, η δυσσρέσκεια επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το άγχος επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, η συσχέτιση με τα μη αγαπημένα επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο χωρισμός από τα αγαπημένα επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο θάνατος της μητέρας επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο θάνατος του πατέρα επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο θάνατος του αδελφού επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο θάνατος της αδελφής επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο θάνατος του γιου επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο θάνατος της συζύγου επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο θάνατος του δούλου επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο θάνατος του συγγενή επίσης

είναι υπαρξιακός πόνος, η καταστροφή των συγγενών επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, η καταστροφή από ασθένεια επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, η καταστροφή του πλούτου επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, η καταστροφή της ηθικής επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, η καταστροφή της άποψης επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από τον βασιλιά επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από τους κλέφτες επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από τους εχθρούς επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από τον λιμό επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από τη φωτιά επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από το νερό επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από τα κύματα επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από τις δίνες επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από τους κροκόδειλους επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από τους γκαβιάλ επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από την αυτοεπίκριση επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από την επίκριση των άλλων επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από την τιμωρία επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από τον κακότυχο κόσμο επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από τη δειλία στη συνέλευση επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος για τον βιοπορισμό επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, ο φόβος από τον θάνατο επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το χτύπημα με βέργες επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το χτύπημα με μαστίγια επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το χτύπημα με ρόπαλα επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το κόψιμο του χεριού επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το κόψιμο του ποδιού επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το κόψιμο χεριών και ποδιών επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το κόψιμο του αυτιού επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το κόψιμο της μύτης επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το κόψιμο αυτιών και μύτης επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το βασανιστήριο του καυτού χυλού επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το βασανιστήριο του κοχυλιού επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το βασανιστήριο του στόματος του Ράχου επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το βασανιστήριο του φλεγόμενου στεφανιού επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το βασανιστήριο του φλεγόμενου χεριού επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το βασανιστήριο των λωρίδων χόρτου επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το βασανιστήριο του φλοιώδους ενδύματος επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το βασανιστήριο της αντιλόπης επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το βασανιστήριο του αγκιστριού κρέατος επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το βασανιστήριο του νομίσματος επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το βασανιστήριο του καυστικού τριψίματος επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το βασανιστήριο του περιστρεφόμενου πασσάλου επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το βασανιστήριο του αχυρένιου καθίσματος επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, η περίχυση με καυτό λάδι επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το να δίνεται στα σκυλιά να τον φάνε επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το κάρφωμα ζωντανού σε παλούκι επίσης είναι υπαρξιακός πόνος, το κόψιμο του κεφαλιού με σπαθί επίσης είναι υπαρξιακός πόνος· τέτοιους, μεγάλε βασιλιά, πολλών ειδών, αμέτρητων ειδών υπαρξιακούς πόνους βιώνει αυτός που έχει μπει στον κύκλο των επαναγεννήσεων.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, το νερό που έπεσε στο βουνό Χιμαβάντα, στον ποταμό Γάγγη, περιτυλίγεται σε βράχια, χαλίκια, τραχιές πέτρες, άμμο, δίνες, καταρράκτες, κύματα, καμπύλες, στροφές, εμπόδια, φράγματα, ρίζες και κλαδιά, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, τέτοιους πολλών ειδών, αμέτρητων ειδών υπαρξιακούς πόνους βιώνει αυτός που έχει μπει στον κύκλο των επαναγεννήσεων. Η εξέλιξη, μεγάλε βασιλιά, είναι υπαρξιακός πόνος· η μη-εξέλιξη είναι ευτυχία. Φωτίζοντας την αρετή της μη-εξέλιξης και τον κίνδυνο της εξέλιξης, μεγάλε βασιλιά, ο Ευλογημένος παρακίνησε για την πραγμάτωση της μη-εξέλιξης, για την υπέρβαση της γέννησης,

του γήρατος, της ασθένειας και του θανάτου· αυτός εδώ, μεγάλη βασιλιά, είναι ο λόγος, με τον οποίο λόγο ο Ευλογημένος παρακίνησε». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, η ερώτηση ξετυλίχθηκε καλά, ο λόγος ειπώθηκε καλά· έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Ερώτηση για την αυτοκαταστροφή, πέμπτη.

6. Ερώτηση για τα οφέλη της ανάπτυξης της φιλικότητας

6. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'Μοναχοί, όταν η απελευθέρωση του νου μέσω της φιλικότητας έχει εξασκηθεί, έχει αναπτυχθεί, έχει καλλιεργηθεί, έχει γίνει όχημα, έχει γίνει θεμέλιο, έχει εδραιωθεί, έχει εξασκηθεί και έχει καλά ξεκινήσει, έντεκα οφέλη αναμένονται. Ποια έντεκα; Κοιμάται με ευτυχία, ξυπνάει με ευτυχία, δεν βλέπει κακό όνειρο, είναι αγαπητός στους ανθρώπους, είναι αγαπητός στα πνεύματα, οι θεότητες τον προστατεύουν, ούτε φωτιά ούτε δηλητήριο ούτε μαχαίρι τον βλάπτει, η συνείδηση αυτοσυγκεντρώνεται γρήγορα, το χρώμα του προσώπου γαληνεύει, πεθαίνει χωρίς σύγχυση, αν δεν διεισδύσει περαιτέρω, πηγαίνει στον κόσμο του Βράχμα'. Και πάλι εσείς λέτε: 'ο νεαρός Σάμα που διέμενε με φιλικότητα, περιτριγυρισμένος από κοπάδι ελαφιών, περιφερόμενος στο άγριο δάσος, τρυπήθηκε από τον βασιλιά Πιλιγιάκκχα με βέλος βουτηγμένο σε δηλητήριο και εκεί ακριβώς λιποθύμησε και έπεσε'.

Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε 'μοναχοί, μέσω της φιλικότητας... κ.λπ... πηγαίνει στον κόσμο του Βράχμα', τότε λοιπόν τα λόγια 'ο νεαρός Σάμα που διέμενε με φιλικότητα, περιτριγυρισμένος από κοπάδι ελαφιών, περιφερόμενος στο άγριο δάσος, τρυπήθηκε από τον βασιλιά Πιλιγιάκκχα με βέλος βουτηγμένο σε δηλητήριο και εκεί ακριβώς λιποθύμησε και έπεσε' είναι λανθασμένα. Αν ο νεαρός Σάμα που διέμενε με φιλικότητα, περιτριγυρισμένος από κοπάδι ελαφιών, περιφερόμενος στο άγριο δάσος, τρυπήθηκε από τον βασιλιά Πιλιγιάκκχα με βέλος βουτηγμένο σε δηλητήριο και εκεί ακριβώς λιποθύμησε και έπεσε, τότε λοιπόν 'μοναχοί, μέσω της φιλικότητας... κ.λπ... ούτε μαχαίρι τον βλάπτει' και αυτά τα λόγια είναι λανθασμένα. Αυτή επίσης η ερώτηση με δύο άκρα είναι πολύ λεπτοφυής, λεία, λεπτή, βαθιά, θα μπορούσε να κάνει ακόμη και τους πολύ λεπτοφυείς ανθρώπους να ιδρώσουν στο σώμα· αυτή έφτασε σε σένα· ξέμπλεξε αυτό το μεγάλο πλέγμα, δώσε όραση στους μελλοντικούς γιους του Νικητή για να την ξεκαθαρίσουν».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλη βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'μοναχοί, μέσω της φιλικότητας... κ.λπ... ούτε μαχαίρι τον βλάπτει'. Και ο νεαρός Σάμα που διέμενε με φιλικότητα, περιτριγυρισμένος από κοπάδι ελαφιών, περιφερόμενος στο άγριο δάσος, τρυπήθηκε από τον βασιλιά Πιλιγιάκκχα με βέλος βουτηγμένο σε δηλητήριο και εκεί ακριβώς λιποθύμησε και έπεσε· υπάρχει όμως εκεί, μεγάλη βασιλιά, λόγος. Ποιος είναι εκεί ο λόγος; Αυτές δεν είναι, μεγάλη βασιλιά, αρετές του ατόμου· αυτές είναι αρετές της διαλογιστικής ανάπτυξης της φιλικότητας· ο νεαρός Σάμα, μεγάλη βασιλιά, σηκώνοντας τη στάμνα, εκείνη τη στιγμή ήταν απρόσεκτος στη διαλογιστική ανάπτυξη της φιλικότητας.

Τη στιγμή, μεγάλη βασιλιά, που ένα άτομο έχει επιτύχει τη φιλικότητα, εκείνου του ατόμου εκείνη τη στιγμή ούτε φωτιά ούτε δηλητήριο ούτε μαχαίρι τον βλάπτει. Όποιοι επιθυμούν το κακό του, αφού πλησιάσουν, δεν τον βλέπουν, δεν βρίσκουν

ευκαιρία σε αυτόν. Αυτές δεν είναι, μεγάλε βασιλιά, αρετές του ατόμου· αυτές είναι αρετές της διαλογιστικής ανάπτυξης της φιλικότητας. Εδώ, μεγάλε βασιλιά, ένας άνδρας ήρωας της μάχης, αφού φορέσει αδιαπέραστη θωρακισμένη αλυσίδα, θα έμπαινε σε μάχη· τα βέλη που ρίχνονται σε αυτόν, αφού πλησιάσουν, πέφτουν και σκορπίζονται, δεν βρίσκουν ευκαιρία σε αυτόν· αυτή δεν είναι, μεγάλε βασιλιά, αρετή του ήρωα της μάχης· αυτή είναι αρετή της αδιαπέραστης θωρακισμένης αλυσίδας, στην οποία τα βέλη που ρίχνονται, αφού πλησιάσουν, πέφτουν και σκορπίζονται. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτές δεν είναι αρετές του ατόμου· αυτές είναι αρετές της διαλογιστικής ανάπτυξης της φιλικότητας.

Τη στιγμή, μεγάλε βασιλιά, που ένα άτομο έχει επιτύχει τη φιλικότητα, εκείνου του ατόμου εκείνη τη στιγμή ούτε φωτιά ούτε δηλητήριο ούτε μαχαίρι τον βλάπτει. Όποιοι επιθυμούν το κακό του, αφού πλησιάσουν, δεν τον βλέπουν, δεν βρίσκουν ευκαιρία σε αυτόν· αυτές δεν είναι, μεγάλε βασιλιά, αρετές του ατόμου· αυτές είναι αρετές της διαλογιστικής ανάπτυξης της φιλικότητας. Εδώ επίσης, μεγάλε βασιλιά, ένας άνδρας θα έβαζε στο χέρι του μια θεϊκή ρίζα εξαφάνισης· όσο εκείνη η ρίζα είναι στο χέρι του, τόσο κανείς άλλος συνηθισμένος άνθρωπος δεν βλέπει εκείνον τον άνδρα. Αυτή δεν είναι, μεγάλε βασιλιά, αρετή του ανθρώπου· αυτή είναι αρετή της ρίζας της εξαφάνισης, ότι αυτός δεν φαίνεται στο οπτικό πεδίο των συνηθισμένων ανθρώπων. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτές δεν είναι αρετές του ατόμου· αυτές είναι αρετές της διαλογιστικής ανάπτυξης της φιλικότητας.

Τη στιγμή, μεγάλε βασιλιά, που ένα άτομο έχει επιτύχει τη φιλικότητα, εκείνου του ατόμου εκείνη τη στιγμή ούτε φωτιά ούτε δηλητήριο ούτε μαχαίρι τον βλάπτει. Όποιοι επιθυμούν το κακό του, αφού πλησιάσουν, δεν τον βλέπουν, δεν βρίσκουν ευκαιρία σε αυτόν. Αυτές δεν είναι, μεγάλε βασιλιά, αρετές του ατόμου· αυτές είναι αρετές της διαλογιστικής ανάπτυξης της φιλικότητας. Ή όπως επίσης, μεγάλε βασιλιά, ένα μεγάλο σύννεφο βρέχοντας δεν μπορεί να βρέξει έναν άνθρωπο που έχει μπει σε ένα καλοφτιαγμένο μεγάλο βραχώδες κελί· αυτή δεν είναι, μεγάλε βασιλιά, αρετή του ανθρώπου· αυτή είναι αρετή του μεγάλου βραχώδους κελιού, ότι το μεγάλο σύννεφο βρέχοντας δεν τον βρέχει. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, αυτές δεν είναι αρετές του ατόμου· αυτές είναι αρετές της διαλογιστικής ανάπτυξης της φιλικότητας.

Τη στιγμή, μεγάλε βασιλιά, που ένα άτομο έχει επιτύχει τη φιλικότητα, εκείνου του ατόμου εκείνη τη στιγμή ούτε φωτιά ούτε δηλητήριο ούτε μαχαίρι τον βλάπτει. Όποιοι επιθυμούν το κακό του, αφού τον πλησιάσουν δεν τον βλέπουν, δεν μπορούν να του προκαλέσουν βλάβη· αυτές, μεγάλε βασιλιά, δεν είναι αρετές του ατόμου, αυτές είναι αρετές της διαλογιστικής ανάπτυξης της φιλικότητας». «Θαυμαστό, σεβάσμιε κύριε Ναγκασένα, εκπληκτικό, σεβάσμιε κύριε Ναγκασένα, η διαλογιστική ανάπτυξη της φιλικότητας αποτρέπει κάθε κακό». «Η διαλογιστική ανάπτυξη της φιλικότητας, μεγάλε βασιλιά, φέρνει όλες τις καλές αρετές, τόσο για αυτούς που επιθυμούν την ευημερία όσο και για αυτούς που επιθυμούν τη βλάβη· σε όλα εκείνα τα όντα που είναι δεμένα με τη συνείδηση, η διαλογιστική ανάπτυξη της φιλικότητας πρέπει να διανέμεται με μεγάλο όφελος για όλους».

Ερώτηση για τα οφέλη της ανάπτυξης της φιλικότητας, έκτη.

7. Η ερώτηση για το καλό-φαύλο ίσο-άνισο

7. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, η ωρίμανση για αυτόν που πράττει το ευεργετικό και για αυτόν που πράττει το επιβλαβές είναι η ίδια, ή υπάρχει κάποια διαφορά;» «Υπάρχει, μεγάλε βασιλιά, διαφορά μεταξύ του ευεργετικού και του επιβλαβούς. Το ευεργετικό, μεγάλε βασιλιά, έχει ευτυχισμένη ωρίμανση και οδηγεί στον ουρανό· το επιβλαβές έχει δυστυχισμένη ωρίμανση και οδηγεί στην κόλαση.»

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε: "Ο Ντεβαντάττα είναι απόλυτα μαύρος, προικισμένος με απόλυτα μαύρες ιδιότητες· ο Μποντισάττα είναι απόλυτα λευκός, προικισμένος με απόλυτα λευκές ιδιότητες." Όμως σε κάθε ύπαρξη ο Ντεβαντάττα ήταν ίσος με τον Μποντισάττα σε δόξα και ακολούθους, και μερικές φορές ακόμη ανώτερος. Όταν ο Ντεβαντάττα ήταν γιος του αρχιερέα του βασιλιά Μπραχμαντάττα στην πόλη Μπαράνασι, τότε ο Μποντισάττα ήταν ένας τσαντάλα νεκροθάφτης, κάτοχος μαγικής γνώσης· αφού απήγγειλε τη μαγική φόρμουλα, έκανε να εμφανιστούν καρποί μάνγκο εκτός εποχής. Εδώ λοιπόν ο Μποντισάττα ήταν κατώτερος από τον Ντεβαντάττα σε γέννηση και κατώτερος σε δόξα.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν βασιλιάς, μέγας κυρίαρχος της γης, προικισμένος με κάθε απόλαυση, τότε ο Μποντισάττα ήταν ένας ελέφαντας για τη χρήση του, προικισμένος με όλα τα ευνοϊκά σημάδια. Μη ανεχόμενος το χαριτωμένο βάδισμα και την κομψότητά του, ο βασιλιάς, επιθυμώντας να τον σκοτώσει, είπε στον εκπαιδευτή ελεφάντων: "Ο ελέφαντάς σου είναι ανεκπαίδευτος, δάσκαλε· κάνε του αυτό που ονομάζεται περπάτημα στον αέρα." Και εκεί λοιπόν ο Μποντισάττα ήταν κατώτερος από τον Ντεβαντάττα σε γέννηση, ταπεινός, γεννημένος ως ζώο.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν άνθρωπος, χορευτής στο δάσος, τότε ο Μποντισάττα ήταν ένας πίθηκος ονόματι Μαχαπαθαβί. Και εδώ φαίνεται η διαφορά μεταξύ ανθρώπου και ζώου· και εκεί λοιπόν ο Μποντισάττα ήταν κατώτερος από τον Ντεβαντάττα σε γέννηση.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν άνθρωπος, ένας κυνηγός ονόματι Σονούτταρα, δυνατός, πολύ δυνατός, με τη δύναμη ελέφαντα, τότε ο Μποντισάττα ήταν ο βασιλιάς των ελεφάντων ονόματι Τσαντάντα. Τότε εκείνος ο κυνηγός σκότωσε αυτόν τον ελέφαντα· και εκεί λοιπόν ο Ντεβαντάττα ήταν ανώτερος.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν άνθρωπος, περιπλανώμενος στο δάσος χωρίς σταθερή κατοικία, τότε ο Μποντισάττα ήταν ένα πουλί, μια πέρδικα που απήγγελλε ιερούς ύμνους. Τότε επίσης εκείνος ο δασοπλάνος σκότωσε αυτό το πουλί· και εκεί λοιπόν ο Ντεβαντάττα ήταν ανώτερος σε γέννηση.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν ο βασιλιάς της Κάσι ονόματι Καλάμπου, τότε ο Μποντισάττα ήταν ένας ασκητής που δίδασκε την υπομονή. Τότε εκείνος ο βασιλιάς, θυμωμένος με τον ασκητή, διέταξε να του κόψουν τα χέρια και τα πόδια σαν βλαστούς μπαμπού· και εκεί λοιπόν ο Ντεβαντάττα ήταν ανώτερος σε γέννηση και σε δόξα.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν άνθρωπος, περιπλανώμενος στο δάσος, τότε ο Μποντισάττα ήταν ο βασιλιάς των πιθήκων ονόματι Ναντίγια. Τότε επίσης εκείνος ο δασοπλάνος σκότωσε αυτόν τον βασιλιά των πιθήκων μαζί με τη μητέρα του και τον μικρότερο αδελφό του· και εκεί λοιπόν ο Ντεβαντάττα ήταν ανώτερος σε γέννηση.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν άνθρωπος, ένας γυμνός ασκητής ονόματι Καράμπχιγια, τότε ο Μποντισάττα ήταν ο βασιλιάς των ελεφάντων ονόματι Πανταράκα· και εκεί λοιπόν ο Ντεβαντάττα ήταν ανώτερος σε γέννηση.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν άνθρωπος, ένας ασκητής με πλεξούδες στο δάσος, τότε ο Μποντισάττα ήταν ένας μεγάλος κάπρος ονόματι Τατσάκα· και εκεί λοιπόν ο Ντεβαντάττα ήταν ανώτερος σε γέννηση.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν βασιλιάς ονόματι Σουραπαρίτσαρα στους Τσέτι, που πετούσε στον αέρα στο ύψος ενός ανθρώπου, τότε ο Μποντισάττα ήταν ένας βραχμάνος ονόματι Καπίλα· και εκεί λοιπόν ο Ντεβαντάττα ήταν ανώτερος σε γέννηση και σε δόξα.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν άνθρωπος ονόματι Σάμα, τότε ο Μποντισάττα ήταν ο βασιλιάς των ελαφιών ονόματι Ρούρου· και εκεί λοιπόν ο Ντεβαντάττα ήταν ανώτερος σε γέννηση.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν άνθρωπος, ένας κυνηγός που περιπλανιόταν στο δάσος, τότε ο Μποντισάττα ήταν ένας ελέφαντας. Εκείνος ο κυνηγός έκοψε και πήρε τους χαυλιόδοντες αυτού του ελέφαντα επτά φορές· και εκεί λοιπόν ο Ντεβαντάττα ήταν ανώτερος σε μορφή γέννησης.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν ένα τσακάλι με βασιλική συμπεριφορά, και υπέταξε όλους τους τοπικούς βασιλιάδες σε ολόκληρη την Τζαμπουντίπα, τότε ο Μποντισάττα ήταν ένας σοφός ονόματι Βιντούρα· και εκεί λοιπόν ο Ντεβαντάττα ήταν ανώτερος σε δόξα.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα, γενόμενος ελέφαντας, σκότωσε τα μικρά ενός πουλιού σπίνου, τότε ο Μποντισάττα ήταν επίσης ελέφαντας, αρχηγός της αγέλης· εκεί λοιπόν και οι δύο ήταν ίσοι.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν ένας γιάκκα ονόματι Άνταμμα, τότε ο Μποντισάττα ήταν επίσης ένας γιάκκα ονόματι Ντάμμα· και εκεί λοιπόν και οι δύο ήταν ίσοι.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν ναυτικός, κύριος πεντακοσίων οικογενειών, τότε ο Μποντισάττα ήταν επίσης ναυτικός, κύριος πεντακοσίων οικογενειών· και εκεί λοιπόν και οι δύο ήταν ίσοι.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν αρχηγός караβανιού, κύριος πεντακοσίων αμαξών, τότε ο Μποντισάττα ήταν επίσης αρχηγός караβανιού, κύριος πεντακοσίων αμαξών· και εκεί λοιπόν και οι δύο ήταν ίσοι.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν ο βασιλιάς των ελαφιών ονόματι Σάκα, τότε ο Μποντισάττα ήταν επίσης ο βασιλιάς των ελαφιών ονόματι Νιγκρόντα· και εκεί λοιπόν και οι δύο ήταν ίσοι.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν στρατηγός ονόματι Σάκα, τότε ο Μποντισάττα ήταν βασιλιάς ονόματι Νιγκρόντα· και εκεί λοιπόν και οι δύο ήταν ίσοι.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν ένας βραχμάνος ονόματι Κχαντάχαλα, τότε ο Μποντισάττα ήταν ένας πρίγκιπας ονόματι Τσάντα· τότε εκείνος ο Κχαντάχαλα ήταν ανώτερος.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν βασιλιάς ονόματι Μπραχμαντάττα, τότε ο Μποντισάττα ήταν ο γιος του, ένας πρίγκιπας ονόματι Μαχαπαντούμα. Τότε εκείνος ο βασιλιάς έριξε τον ίδιο του τον γιο στον γκρεμό των ληστών, επειδή ένας πατέρας είναι πάντα ανώτερος και διακεκριμένος από τους γιους του· και εκεί λοιπόν ο Ντεβαντάττα ήταν ανώτερος.

«Επιπλέον, όταν ο Ντεβαντάττα ήταν βασιλιάς ονόματι Μαχαπατάπα, τότε ο Μποντισάττα ήταν ο γιος του, ένας πρίγκιπας ονόματι Νταμμαπάλα. Τότε εκείνος ο βασιλιάς διέταξε να κόψουν τα χέρια, τα πόδια και το κεφάλι του ίδιου του γιου του· και εκεί λοιπόν ο Ντεβαντάττα ήταν ανώτερος και υπέρτερος.

Σήμερα και οι δύο γεννήθηκαν στη γενιά των Σάκυα. Ο Μποντισάττα έγινε Βούδδας, παντογνώστης, οδηγός του κόσμου· ο Ντεβαντάττα, αφού μόνασε στη διδασκαλία αυτού του θεού των θεών και αφού ανέπτυξε υπερφυσικές δυνάμεις, επιτέθηκε στον Βούδδα. Λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, όλα αυτά που είπα είναι αληθινά ή ψευδή;»

«Αυτό που εσύ, μεγάλε βασιλιά, παρουσίασες ως πολλαπλό επιχείρημα, όλο αυτό είναι έτσι ακριβώς και όχι διαφορετικά». «Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, και ο σκοτεινός και ο φωτεινός έχουν τον ίδιο προορισμό, τότε λοιπόν και το καλό και το φαύλο έχουν το ίδιο επακόλουθο;» «Όχι πράγματι, μεγάλε βασιλιά, το καλό και το φαύλο δεν έχουν το ίδιο επακόλουθο· όχι πράγματι, μεγάλε βασιλιά, ο Ντεβαντάττα δεν ήταν αντίθετος με όλους τους ανθρώπους, αλλά ήταν αντίθετος μόνο με τον Μπόντχισαττα. Αυτή η αντίθεσή του με τον Μπόντχισαττα, αυτή σε κάθε ύπαρξη ωριμάζει και δίνει καρπό. Και ο Ντεβαντάττα, μεγάλε βασιλιά, όταν βρισκόταν σε θέση εξουσίας, παρείχε προστασία στις περιοχές, κατασκεύαζε γέφυρες, αίθουσες συνελεύσεων και αίθουσες αξιέπαινων πράξεων, έδινε δωρεές στους ασκητές και βραχμάνους, στους φτωχούς, τους ταξιδιώτες και τους ζητιάνους, σε αυτούς με προστάτη και χωρίς προστάτη, όπως είχε προσδιορίσει. Αυτός ως επακόλουθο αυτού αποκτά επιτυχίες σε κάθε ύπαρξη. Ποιος μπορεί να πει αυτό, μεγάλε βασιλιά, ότι χωρίς δωρεά, χωρίς αυτοέλεγχο, χωρίς αυτοσυγκράτηση, χωρίς τήρηση των κανόνων θα απολαύσει επιτυχία;

«Αυτό όμως που εσύ, μεγάλε βασιλιά, λες έτσι 'ο Ντεβαντάττα και ο Μπόντχισαττα περιστρέφονται μαζί', αυτή η συνάντηση δεν έγινε μετά την παρέλευση εκατό γεννήσεων, ούτε μετά την παρέλευση χιλίων γεννήσεων, ούτε μετά την παρέλευση εκατό χιλιάδων γεννήσεων· κάποτε σπάνια μετά την παρέλευση πολλών ημερών και νυχτών υπήρξε συνάντηση. Αυτή λοιπόν η παραβολή της τυφλής χελώνας που παρουσιάστηκε από τον Ευλογημένο για την απόκτηση της ανθρώπινης ύπαρξης, με τέτοια παραβολή, μεγάλε βασιλιά, να θεωρείς τη συνάντηση αυτών.

«Δεν υπήρξε, μεγάλε βασιλιά, συνάντηση του Μπόντχισαττα μόνο με τον Ντεβαντάττα· και ο πρεσβύτερος μοναχός Σαριπούττα, μεγάλε βασιλιά, σε πολλές εκατοντάδες χιλιάδες γεννήσεις ήταν πατέρας του Μπόντχισαττα, ήταν παππούς του, ήταν θείος του, ήταν αδελφός του, ήταν γιος του, ήταν ανιψιός του, ήταν φίλος του.

«Και ο Μπόντχισαττα, μεγάλε βασιλιά, σε πολλές εκατοντάδες χιλιάδες γεννήσεις ήταν πατέρας του πρεσβύτερου μοναχού Σαριπούττα, ήταν παππούς του, ήταν θείος του, ήταν αδελφός του, ήταν γιος του, ήταν ανιψιός του, ήταν φίλος του· όλα τα όντα, μεγάλε βασιλιά, που περιλαμβάνονται στις τάξεις των όντων, που ακολουθούν το ρεύμα της περιπλάνησης στον κύκλο των επαναγεννήσεων, παρασυρόμενα από το

ρεύμα της περιπλάνησης στον κύκλο των επαναγεννήσεων, συναντούν και μη αγαπητούς και αγαπητούς. Όπως, μεγάλε βασιλιά, το νερό παρασυρόμενο από το ρεύμα συναντά καθαρά και ακάθαρτα, καλά και κακά, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, όλα τα όντα που περιλαμβάνονται στις τάξεις των όντων, που ακολουθούν το ρεύμα της περιπλάνησης στον κύκλο των επαναγεννήσεων, παρασυρόμενα από το ρεύμα της περιπλάνησης στον κύκλο των επαναγεννήσεων, συναντούν και μη αγαπητούς και αγαπητούς. Ο Ντεβαντάττα, μεγάλε βασιλιά, όντας δαίμονας, ο ίδιος μη σύμφωνος με τη Διδασκαλία, αφού παρακίνησε τους άλλους σε αυτό που δεν είναι σύμφωνο με τη Διδασκαλία, καιγόταν στη μεγάλη κόλαση για πενήντα επτά δισεκατομμύρια χρόνια και εξήντα εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια· και ο Μπόντχισαττα, μεγάλε βασιλιά, όντας δαίμονας, ο ίδιος σύμφωνος με τη Διδασκαλία, αφού παρακίνησε τους άλλους στη Διδασκαλία, ευφραινόταν στον παράδεισο για πενήντα επτά δισεκατομμύρια χρόνια και εξήντα εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια, προικισμένος με όλες τις ηδονές· επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, ο Ντεβαντάττα σε αυτή την ύπαρξη, αφού προσέβαλε τον Βούδα που δεν πρέπει να προσβάλλεται και αφού διέσπασε την ενωμένη Κοινότητα, μπήκε στη γη· ο Τατχάγκατα αφού κατανόησε πλήρως όλα τα φαινόμενα, επέτυχε το τελικό Νιμπάνα με την εξάλειψη της προσκόλλησης». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για το καλό-φάυλο ίσο-άνισο, έβδομη.

8. Η ερώτηση για την Αμαραντεβί

8. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο -

«Αν βρει ευκαιρία ή απόκρυφο μέρος, ή και τέτοιο προσκαλούντα βρει· όλες οι γυναίκες θα έκαναν κακό, αν δεν έβρισκαν άλλον, ακόμα και με τον καμπούρη φιδωτό».

Και πάλι λέγεται: «η σύζυγος του Μαχοσάντα, μια γυναίκα ονόματι Αμαρά, τοποθετημένη σε χωριό, με τον σύζυγό της να ζει μακριά, καθισμένη σε απόκρυφο μέρος, απομονωμένη, αφού θεώρησε τον κύριό της ίσο με βασιλιά, ενώ προσκαλούνταν με χίλια, δεν έκανε κακό». Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε «αν... κ.λπ... φιδωτό», τότε λοιπόν «η σύζυγος του Μαχοσάντα... κ.λπ... δεν έκανε» αυτά τα λόγια είναι λανθασμένα. Αν η σύζυγος του Μαχοσάντα... κ.λπ... δεν έκανε, τότε λοιπόν «αν... κ.λπ... φιδωτό» και αυτά τα λόγια είναι λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο «αν... κ.λπ...φιδωτό». Και λέγεται «η σύζυγος του Μαχοσάντα... κ.λπ... δεν έκανε». Θα έκανε εκείνη, μεγάλε βασιλιά, η γυναίκα λαμβάνοντας χίλια με έναν τέτοιο άνδρα κακόβουλη πράξη· δεν θα έκανε εκείνη αν έβρισκε ευκαιρία ή απόκρυφο μέρος ή και τέτοιο προσκαλούντα· ψάχνοντας εκείνη, μεγάλε βασιλιά, η γυναίκα Αμαρά δεν είδε ευκαιρία ή απόκρυφο μέρος ή και τέτοιο προσκαλούντα.

«Εδώ στον κόσμο από φόβο επίκρισης δεν είδε ευκαιρία, στον μεταθανάτιο κόσμο από φόβο της κόλασης δεν είδε ευκαιρία, σκεπτόμενη ότι το κακό έχει πικρό επακόλουθο δεν είδε ευκαιρία, μη θέλοντας να αφήσει τον αγαπημένο δεν είδε ευκαιρία, λόγω του σεβασμού προς τον σύζυγο δεν είδε ευκαιρία, σεβόμενη τη

Διδασκαλία δεν είδε ευκαιρία, επικρίνοντας το μη ευγενές δεν είδε ευκαιρία, μη θέλοντας να καταστρέψει την πράξη δεν είδε ευκαιρία. Με τέτοιους πολλούς λόγους δεν είδε ευκαιρία.

«Και απόκρυφο μέρος εκείνη στον κόσμο ψάχνοντας και μη βρίσκοντας δεν έκανε κακό. Αν εκείνη έβρισκε απόκρυφο μέρος από τους ανθρώπους, τότε από τα μη ανθρώπινα πνεύματα δεν θα έβρισκε απόκρυφο μέρος. Αν από τα μη ανθρώπινα πνεύματα έβρισκε απόκρυφο μέρος, τότε από τους αναχωρητές που γνωρίζουν τη συνείδηση των άλλων δεν θα έβρισκε απόκρυφο μέρος. Αν από τους αναχωρητές που γνωρίζουν τη συνείδηση των άλλων έβρισκε απόκρυφο μέρος, τότε από τις θεότητες που γνωρίζουν τη συνείδηση των άλλων δεν θα έβρισκε απόκρυφο μέρος. Αν από τις θεότητες που γνωρίζουν τη συνείδηση των άλλων έβρισκε απόκρυφο μέρος, από τα κακά του ίδιου του εαυτού της δεν θα έβρισκε απόκρυφο μέρος. Αν από τα κακά του ίδιου του εαυτού της έβρισκε απόκρυφο μέρος, τότε από το ανήθικο δεν θα έβρισκε απόκρυφο μέρος. Με τέτοιους πολλούς τρόπους λόγους μη βρίσκοντας απόκρυφο μέρος δεν έκανε κακό.

«Και προσκαλούντα εκείνη στον κόσμο ψάχνοντας τέτοιο μη βρίσκοντας δεν έκανε κακό. Ο Μαχουσάντα, μεγάλε βασιλιά, ο σοφός ήταν προικισμένος με είκοσι οκτώ ιδιότητες. Με ποιες είκοσι οκτώ ιδιότητες ήταν προικισμένος; Ο Μαχουσάντα, μεγάλε βασιλιά, ήταν γενναίος, με ντροπή, με ηθικό φόβο, με υποστηρικτές, τέλειος σε φίλους, υπομονετικός, ηθικός, που λέει την αλήθεια, τέλειος σε αγνότητα, χωρίς οργή, χωρίς υπεροψία, χωρίς ζήλια, ενεργητικός, επιμελής, συγκεντρωτικός, μοιραζόμενος, ευγενικός, ταπεινός στη συμπεριφορά, λείος, χωρίς δολιότητα, χωρίς απάτη, τέλειος σε ανώτερη νοημοσύνη, φημισμένος, τέλειος σε αληθινή γνώση, αναζητών την ευημερία, επιθυμητός από τους εξαρτώμενους, ποθητός από όλους τους ανθρώπους, πλούσιος και ένδοξος. Ο Μαχουσάντα, μεγάλε βασιλιά, ο σοφός ήταν προικισμένος με αυτές τις είκοσι οκτώ ιδιότητες. Εκείνη μη βρίσκοντας άλλον τέτοιο προσκαλούντα δεν έκανε κακό». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για την Αμαραντεβί, όγδοη.

9. Η ερώτηση για την αφοβία του Αξίου

9. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'χωρίς φόβο και τρόμο είναι οι Άξιοι'. Και πάλι στην πόλη Ρατζάγκαχα, βλέποντας τον ελέφαντα Ντχαναπάλακα να ορμά προς τον Ευλογημένο, πεντακόσιοι που είχαν εξαλείψει τις νοητικές διαφθορές, εγκαταλείποντας τον έξοχο νικητή, έφυγαν προς όλες τις κατευθύνσεις, εκτός από έναν, τον πρεσβύτερο μοναχό Άναντα. Τι λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, εκείνοι οι Άξιοι έφυγαν από φόβο, ή έφυγαν επιθυμώντας να ρίξουν τον Δεκαδύναμο σκεπτόμενοι 'θα φανεί με τη δική του πράξη', ή έφυγαν επιθυμώντας να δουν το ασύγκριτο, απέραντο, ανεπανάληπτο θαύμα του Τατχάγκατα; Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε 'χωρίς φόβο και τρόμο είναι οι Άξιοι', τότε λοιπόν 'στην πόλη... κ.λπ... Άναντα' αυτά τα λόγια είναι λανθασμένα. Αν στην πόλη Ρατζάγκαχα, βλέποντας τον ελέφαντα Ντχαναπάλακα να ορμά προς τον Ευλογημένο, πεντακόσιοι που είχαν εξαλείψει τις νοητικές διαφθορές, εγκαταλείποντας τον έξοχο νικητή, έφυγαν προς όλες τις κατευθύνσεις, εκτός από έναν, τον πρεσβύτερο μοναχό

Άναντα, τότε λοιπόν 'χωρίς φόβο και τρόμο είναι οι Άξιοι' και αυτά τα λόγια είναι λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'χωρίς φόβο και τρόμο είναι οι Άξιοι'· στην πόλη Ρατζάγκαχα, βλέποντας τον ελέφαντα Ντχαναπάλακα να ορμά προς τον Ευλογημένο, πεντακόσιοι που είχαν εξαλείψει τις νοητικές διαφθορές, εγκαταλείποντας τον έξοχο νικητή, έφυγαν προς όλες τις κατευθύνσεις, εκτός από έναν, τον πρεσβύτερο μοναχό Άναντα· αυτό όμως δεν έγινε από φόβο, ούτε από επιθυμία να ρίξουν τον Ευλογημένο.

«Η αιτία όμως, μεγάλε βασιλιά, με την οποία οι Άξιοι θα φοβούνται ή θα τρόμαζαν, αυτή η αιτία έχει εκριζωθεί από τους Άξιους· γι' αυτό χωρίς φόβο και τρόμο είναι οι Άξιοι. Φοβάται άραγε, μεγάλε βασιλιά, η μεγάλη γη όταν τη σκάβουν ή τη σπάζουν ή τη συγκρατούν οι ωκεανοί, τα βουνά και οι κορυφές;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Για ποιον λόγο, μεγάλε βασιλιά;» «Δεν υπάρχει, σεβάσμιε κύριε, στη μεγάλη γη αυτή η αιτία, με την οποία αιτία η μεγάλη γη θα φοβόταν ή θα τρόμαζε».

«Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, δεν υπάρχει στους Άξιους αυτή η αιτία, με την οποία αιτία οι Άξιοι θα φοβούνται ή θα τρόμαζαν.

«Φοβάται άραγε, μεγάλε βασιλιά, η κορυφή του βουνού όταν την κόβουν ή τη σπάζουν ή πέφτει ή την καίει η φωτιά;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε». «Για ποιον λόγο, μεγάλε βασιλιά;» «Δεν υπάρχει, σεβάσμιε κύριε, στην κορυφή του βουνού αυτή η αιτία, με την οποία αιτία η κορυφή του βουνού θα φοβόταν ή θα τρόμαζε».

«Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, δεν υπάρχει στους Άξιους αυτή η αιτία, με την οποία αιτία οι Άξιοι θα φοβούνται ή θα τρόμαζαν.

«Ακόμη κι αν, μεγάλε βασιλιά, σε εκατό χιλιάδες κοσμικά συστήματα όσα όντα περιλαμβάνονται σε όλες τις τάξεις των όντων, όλα αυτά με όπλα στα χέρια τρέχοντας προς έναν Άξιο τον τρόμαζαν, δεν θα υπήρχε καμία μεταβολή της συνείδησης του Άξιου. Για ποιον λόγο; Επειδή είναι αδύνατο και δεν υπάρχει δυνατότητα.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, σε εκείνους που είχαν εξαλείψει τις νοητικές διαφθορές εγέρθηκε αυτός ο αναλογισμός: 'σήμερα, όταν ο έξοχος ταύρος μεταξύ των ανθρώπων, ο έξοχος νικητής, έχει μπει στην έξοχη πόλη, στον δρόμο ο ελέφαντας Ντχαναπάλακα θα επιτεθεί· αναμφίβολα ο συνοδός δεν θα εγκαταλείψει τον θεό των θεών· αν εμείς όλοι δεν εγκαταλείψουμε τον Ευλογημένο, η αρετή του Άναντα δεν θα γίνει φανερή, και ο ελέφαντας δεν θα πλησιάσει τον Τατχάγκατα· λοιπόν ας φύγουμε, έτσι αυτό θα γίνει απελευθέρωση από τα δεσμά των νοητικών μολύνσεων για το μεγάλο πλήθος ανθρώπων, και η αρετή του Άναντα θα γίνει φανερή'. Έτσι εκείνοι οι Άξιοι, βλέποντας το όφελος, έφυγαν προς όλες τις κατευθύνσεις». «Καλά αναλύθηκε, σεβάσμιε Ναγκασένα, η ερώτηση· έτσι είναι αυτό, δεν υπάρχει στους Άξιους φόβος ή τρόμος· βλέποντας το όφελος οι Άξιοι έφυγαν προς όλες τις κατευθύνσεις».

Η ερώτηση για την αφοβία του Αξίου, ένατη.

10. Η ερώτηση για την παντογνωσία του Βούδα

10. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε 'ο Τατχάγκατα είναι παντογνώστης'. Και πάλι λέτε 'όταν η κοινότητα μοναχών με επικεφαλής τον Σαριπούττα και τον Μογκαλλάνα αποπέμφθηκε από τον Τατχάγκατα, οι Σάκυα της Τσάτουμα και ο Βράχμα Σαχάμπατι, αφού παρουσίασαν την παρομοίωση του σπόρου και την παρομοίωση του νεαρού μοσχαριού, κατεύνασαν τον Ευλογημένο, ζήτησαν συγχώρεση και τον έκαναν να υποχωρήσει'. Μήπως άραγε, σεβάσμιε Ναγκασένα, εκείνες οι παρομοιώσεις ήταν άγνωστες στον Τατχάγκατα, με τις οποίες παρομοιώσεις ο Τατχάγκατα κατευνάστηκε πρόωρα, συγχωρήθηκε, γαλήνεψε και υποχώρησε; Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, εκείνες οι παρομοιώσεις ήταν άγνωστες στον Τατχάγκατα, τότε λοιπόν ο Βούδας δεν είναι παντογνώστης· αν ήταν γνωστές, τότε λοιπόν αρπάζοντας με τη βία την ευκαιρία, επιθυμώντας δοκιμασία, τους απέβαλε· τότε λοιπόν η έλλειψη συμπόνιας του δημιουργείται. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Παντογνώστης, μεγάλε βασιλιά, είναι ο Τατχάγκατα, και με εκείνες τις παρομοιώσεις ο Ευλογημένος κατευνάστηκε πρόωρα, συγχωρήθηκε, γαλήνεψε και υποχώρησε. Κύριος της Διδασκαλίας, μεγάλε βασιλιά, είναι ο Τατχάγκατα· με παραβολές που διακηρύχθηκαν από τον ίδιο τον Τατχάγκατα, αυτοί ικανοποίησαν, ευχαρίστησαν και κατεύνασαν τον Τατχάγκατα, και σε αυτούς ο Τατχάγκατα έχοντας πίστη έδωσε ευχαριστίες λέγοντας 'καλώς'.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, μια γυναίκα με τον ίδιο τον πλούτο του συζύγου της ικανοποιεί, ευχαριστεί και κατευνάζει τον σύζυγο, και ο σύζυγος δίνει ευχαριστίες λέγοντας 'καλώς'· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, οι Σάκυα της Τσάτουμα και ο Βράχμα Σαχάμπατι με παραβολές που διακηρύχθηκαν από τον ίδιο τον Τατχάγκατα ικανοποίησαν, ευχαρίστησαν και κατεύνασαν τον Τατχάγκατα, και σε αυτούς ο Τατχάγκατα έχοντας πίστη έδωσε ευχαριστίες λέγοντας 'καλώς'.

«Ή επίσης, μεγάλε βασιλιά, όπως ένας κουρέας με τη χρυσή χτένα που ανήκει στον ίδιο τον βασιλιά, στολίζοντας το κεφάλι του βασιλιά, ικανοποιεί, ευχαριστεί και κατευνάζει τον βασιλιά, και σε αυτόν ο βασιλιάς έχοντας πίστη δίνει ευχαριστίες λέγοντας 'καλώς' και του δίνει ό,τι επιθυμεί· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, οι Σάκυα της Τσάτουμα και ο Βράχμα Σαχάμπατι με παραβολές που διακηρύχθηκαν από τον ίδιο τον Τατχάγκατα ικανοποίησαν, ευχαρίστησαν και κατεύνασαν τον Τατχάγκατα, και σε αυτούς ο Τατχάγκατα έχοντας πίστη έδωσε ευχαριστίες λέγοντας 'καλώς'.

«Ή επίσης, μεγάλε βασιλιά, όπως ένας συγκάτοικος μαθητής, αφού πάρει την προσφερόμενη τροφή που έφερε ο μέντορας, προσφέροντάς την στον μέντορα, ικανοποιεί, ευχαριστεί και κατευνάζει τον μέντορα, και σε αυτόν ο μέντορας έχοντας πίστη δίνει ευχαριστίες λέγοντας 'καλώς'· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, οι Σάκυα της Τσάτουμα και ο Βράχμα Σαχάμπατι με παραβολές που διακηρύχθηκαν από τον ίδιο τον Τατχάγκατα ικανοποίησαν, ευχαρίστησαν και κατεύνασαν τον Τατχάγκατα, και σε αυτούς ο Τατχάγκατα έχοντας πίστη, αφού έδωσε ευχαριστίες λέγοντας 'καλώς', δίδαξε τη Διδασκαλία για την απελευθέρωση από κάθε πόνο». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για την παντογνωσία του Βούδα, δέκατη.

5. Το κεφάλαιο για τη συναναστροφή

1. Η ερώτηση για την οικειότητα

1. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο -

'Από την οικειότητα γεννήθηκε ο κίνδυνος, από την κατοικία παράγεται η σκόνη·

χωρίς κατοικία, χωρίς οικειότητα, αυτή πράγματι είναι η ενόραση του σοφού'.

Και πάλι από τον Ευλογημένο ειπώθηκε 'ας χτίζει ωραία μοναστήρια, ας εγκαθιστά εκεί τους πολυμαθείς'. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα είπε 'από την οικειότητα γεννήθηκε ο κίνδυνος, από την κατοικία παράγεται η σκόνη· χωρίς κατοικία, χωρίς οικειότητα, αυτή πράγματι είναι η ενόραση του σοφού', τότε λοιπόν τα λόγια 'ας χτίζει ωραία μοναστήρια, ας εγκαθιστά εκεί τους πολυμαθείς' είναι λανθασμένα. Αν ο Τατχάγκατα είπε 'ας χτίζει ωραία μοναστήρια, ας εγκαθιστά εκεί τους πολυμαθείς', τότε λοιπόν 'από την οικειότητα γεννήθηκε ο κίνδυνος, από την κατοικία παράγεται η σκόνη· χωρίς κατοικία, χωρίς οικειότητα, αυτή πράγματι είναι η ενόραση του σοφού' και αυτά τα λόγια είναι λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο 'από την οικειότητα γεννήθηκε ο κίνδυνος, από την κατοικία παράγεται η σκόνη· χωρίς κατοικία, χωρίς οικειότητα, αυτή πράγματι είναι η ενόραση του σοφού'. Και ειπώθηκε 'ας χτίζει ωραία μοναστήρια, ας εγκαθιστά εκεί τους πολυμαθείς'. Αυτό, μεγάλε βασιλιά, που ειπώθηκε από τον Ευλογημένο 'από την οικειότητα γεννήθηκε ο κίνδυνος, από την κατοικία παράγεται η σκόνη· χωρίς κατοικία, χωρίς οικειότητα, αυτή πράγματι είναι η ενόραση του σοφού', αυτό είναι λόγος για την εγγενή φύση, λόγος χωρίς υπόλοιπο, λόγος χωρίς εξαίρεση, λόγος χωρίς επεξήγηση, κατάλληλο για ασκητή, αρμόζον σε ασκητή, πρόπον σε ασκητή, άξιο ασκητή, πεδίο ασκητή, πρακτική ασκητή, άσκηση ασκητή. Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένα δασόβιο ελάφι περιφερόμενο στο δάσος, στο άγριο δάσος, χωρίς προσκόλληση, χωρίς κατοικία, κοιμάται όπου θέλει, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, από τον μοναχό 'από την οικειότητα γεννήθηκε ο κίνδυνος, από την κατοικία παράγεται η σκόνη· χωρίς κατοικία, χωρίς οικειότητα, αυτή πράγματι είναι η ενόραση του σοφού' πρέπει να σκέφτεται.

Αυτό όμως, μεγάλε βασιλιά, που ειπώθηκε από τον Ευλογημένο 'ας χτίζει ωραία μοναστήρια, ας εγκαθιστά εκεί τους πολυμαθείς', αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο βλέποντας δύο λόγους. Ποιες δύο; Η δωρεά μοναστηριού λοιπόν επαινείται, εγκρίνεται, εγκωμιάζεται, επευφημείται από όλους τους Βούδες· αυτοί αφού δώσουν τη δωρεά μοναστηριού θα απελευθερωθούν από τη γέννηση, το γήρας και τον θάνατο. Αυτό λοιπόν είναι το πρώτο όφελος στη δωρεά μοναστηριού.

Επιπλέον, όταν υπάρχει μοναστήρι, οι μοναχές θα είναι σε γνωστό σημείο συνάντησης, εύκολη η θέαση για αυτούς που επιθυμούν να δουν· χωρίς κατοικία θα είναι δύσκολο να ιδωθούν. Αυτό είναι το δεύτερο όφελος στη δωρεά μοναστηριού. Βλέποντας αυτούς τους δύο λόγους ο Ευλογημένος είπε 'ας χτίζει ωραία

μοναστήρια, ας εγκαθιστά εκεί τους πολυμαθείς· δεν πρέπει εκεί να γίνεται προσκόλληση από τον γιο του Βούδα στην κατοικία». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για την οικειότητα, πρώτη.

2. Η ερώτηση για τον συγκρατημένο στην κοιλιά

2. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο -

'Δεν πρέπει να αμελεί στην ελεημοσύνη, συγκρατημένος στην κοιλιά να είναι'.

Και πάλι από τον Ευλογημένο ειπώθηκε: 'Εγώ όμως, Ουντάγι, μερικές φορές τρώω με αυτό το κύπελλο μέχρι το χείλος ή και περισσότερο'. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε 'Δεν πρέπει να αμελεί στην ελεημοσύνη, συγκρατημένος στην κοιλιά να είναι', τότε λοιπόν τα λόγια 'Εγώ όμως, Ουντάγι, μερικές φορές τρώω με αυτό το κύπελλο μέχρι το χείλος ή και περισσότερο' είναι λανθασμένα. Αν ο Τατχάγκατα είπε 'Εγώ όμως, Ουντάγι, μερικές φορές τρώω με αυτό το κύπελλο μέχρι το χείλος ή και περισσότερο', τότε λοιπόν και τα λόγια 'Δεν πρέπει να αμελεί στην ελεημοσύνη, συγκρατημένος στην κοιλιά να είναι' είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο 'Δεν πρέπει να αμελεί στην ελεημοσύνη, συγκρατημένος στην κοιλιά να είναι', και ειπώθηκε 'Εγώ όμως, Ουντάγι, μερικές φορές τρώω με αυτό το κύπελλο μέχρι το χείλος ή και περισσότερο'. Αυτό, μεγάλε βασιλιά, που ειπώθηκε από τον Ευλογημένο 'Δεν πρέπει να αμελεί στην ελεημοσύνη, συγκρατημένος στην κοιλιά να είναι', αυτό είναι λόγος για την εγγενή φύση, λόγος χωρίς υπόλοιπο, λόγος χωρίς εξαίρεση, λόγος χωρίς επεξήγηση, λόγος αληθής, λόγος πραγματικός, λόγος σύμφωνος με την πραγματικότητα, λόγος μη διαστρεβλωμένος, λόγος σοφού, λόγος μουνί, λόγος Ευλογημένου, λόγος Άξιου, λόγος Ατομικά Φωτισμένου, λόγος νικητή, λόγος παντογνώστη, λόγος του Τατχάγκατα, του Άξιου, του Πλήρως Αυτοφωτισμένου.

«Αυτός που δεν είναι συγκρατημένος στην κοιλιά, μεγάλε βασιλιά, σκοτώνει έμβιο ον, παίρνει αυτό που δεν του έχει δοθεί, πηγαίνει με τη γυναίκα άλλου, ψεύδεται, πίνει μεθυστικά, αφαιρεί τη ζωή της μητέρας, αφαιρεί τη ζωή του πατέρα, αφαιρεί τη ζωή ενός Άξιου, διασπά την Κοινότητα, με κακόβουλο νου χύνει αίμα του Τατχάγκατα. Δεν είναι αλήθεια, μεγάλε βασιλιά, ότι ο Ντεβαντάττα, μη συγκρατημένος στην κοιλιά, αφού διέσπασε την Κοινότητα, συσώρευσε πράξη που διαρκεί έναν κοσμικό κύκλο; Βλέποντας τέτοιους, μεγάλε βασιλιά, και άλλους πολλών ειδών λόγους, ο Ευλογημένος είπε 'Δεν πρέπει να αμελεί στην ελεημοσύνη, συγκρατημένος στην κοιλιά να είναι'.

«Αυτός που είναι συγκρατημένος στην κοιλιά, μεγάλε βασιλιά, συνειδητοποιεί πλήρως την πλήρη συνειδητοποίηση των τεσσάρων αληθειών, πραγματοποιεί τους τέσσερις καρπούς του ασκητισμού, επιτυγχάνει κυριαρχία στις τέσσερις αναλυτικές γνώσεις, στις οκτώ διαλογιστικές επιτεύξεις, στις έξι άμεσες γνώσεις, και εκπληρώνει ολόκληρη την πρακτική του ασκητή. Δεν είναι αλήθεια, μεγάλε βασιλιά, ότι το νεαρό περιστέρι, αφού έγινε συγκρατημένο στην κοιλιά, αφού τάραξε μέχρι και την κατοικία των Τριάντα Τριών θεών, οδήγησε τον Σάκκα, τον άρχοντα των

θεών, στην υπηρεσία του; Βλέποντας τέτοιους, μεγάλε βασιλιά, και άλλους πολλών ειδών λόγους, ο Ευλογημένος είπε 'Δεν πρέπει να αμελεί στην ελεημοσύνη, συγκρατημένος στην κοιλιά να είναι'.

«Αυτό όμως, μεγάλε βασιλιά, που ειπώθηκε από τον Ευλογημένο 'Εγώ όμως, Ουντάγι, μερικές φορές τρώω με αυτό το κύπελλο μέχρι το χείλος ή και περισσότερο', αυτό ειπώθηκε από τον Τατχάγκατα που έχει ολοκληρώσει το καθήκον, που έχει τελειώσει τη λειτουργία, που έχει επιτύχει τον σκοπό, που έχει φτάσει στο τέλος της άγιας ζωής, χωρίς εμπόδια, παντογνώστη, αυτογέννητο, αναφορικά με τον εαυτό του.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, για κάποιον που έχει κάνει εμετό, που έχει καθαριστεί, που έχει λάβει υποκλυσμό, που είναι ασθενής, η κατάλληλη συμπεριφορά πρέπει να επιδιωχθεί, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, για κάποιον που έχει νοητικές μολύνσεις, που δεν έχει δει την αλήθεια, ο αυτοέλεγχος στην κοιλιά πρέπει να γίνει. Όπως, μεγάλε βασιλιά, για ένα πολύτιμο κόσμημα λαμπερό, με καλή καταγωγή, αγνό από τη φύση του, δεν υπάρχει τίποτα που πρέπει να γίνει με τρίψιμο, γυάλισμα και καθαρισμό, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, για τον Τατχάγκατα που έχει φτάσει στην τελειότητα στο πεδίο του Βούδα, δεν υπάρχει εμπόδιο στις λειτουργίες και τις πράξεις». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για τον συγκρατημένο στην κοιλιά, δεύτερη.

3. Η ερώτηση για την ελάχιστη ασθένεια του Βούδα

3. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: "Εγώ είμαι, μοναχοί, βραχμάνος άξιος να ζητηθεί, πάντα με καθαρά χέρια, φέρων το τελευταίο σώμα, ανυπέρβλητος γιατρός χειρουργός". Και πάλι ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: "Αυτός είναι ο κορυφαίος, μοναχοί, μεταξύ των μοναχών μαθητών μου από αυτούς με λίγες ασθένειες, δηλαδή ο Μπάκουλα". Και στο σώμα του Ευλογημένου φαίνεται ότι πολλές φορές εγέρθηκε ασθένεια. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα είναι ανυπέρβλητος, τότε λοιπόν τα λόγια "αυτός είναι ο κορυφαίος... κ.λπ... ο Μπάκουλα" είναι λανθασμένα. Αν ο πρεσβύτερος μοναχός Μπάκουλα είναι ο κορυφαίος από αυτούς με λίγες ασθένειες, τότε λοιπόν τα λόγια "εγώ είμαι... κ.λπ... χειρουργός" είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: "εγώ είμαι... κ.λπ... χειρουργός", και ειπώθηκε "αυτός είναι ο κορυφαίος... κ.λπ... ο Μπάκουλα"· αυτό όμως ειπώθηκε αναφερόμενο στην παρουσία στον εαυτό των εξωτερικών παραδόσεων, επιτευγμάτων και μελετών.

«Υπάρχουν όμως, μεγάλε βασιλιά, μαθητές του Ευλογημένου που ασκούνται στη στάση και το περπάτημα· αυτοί περνούν τη μέρα και τη νύχτα με στάση και περπάτημα· ο Ευλογημένος όμως, μεγάλε βασιλιά, περνά τη μέρα και τη νύχτα με στάση, περπάτημα, κάθισμα και ξάπλωμα· εκείνοι, μεγάλε βασιλιά, οι μοναχοί που ασκούνται στη στάση και το περπάτημα, αυτοί σε εκείνη την ιδιότητα υπερέχουν.

«Υπάρχουν όμως, μεγάλε βασιλιά, μαθητές του Ευλογημένου που τρώνε σε μία καθιστή συνεδρία· αυτοί ούτε για χάρη της ζωής τους δεν τρώνε δεύτερο γεύμα· ο Ευλογημένος όμως, μεγάλε βασιλιά, τρώει και δεύτερο ακόμη και τρίτο γεύμα·

εκείνοι, μεγάλη βασιλιά, οι μοναχοί που τρώνε σε μία καθιστή συνεδρία, αυτοί σε εκείνη την ιδιότητα υπερέχουν· πολλών ειδών, μεγάλη βασιλιά, είναι αυτοί οι λόγοι, ειπωμένοι αναφερόμενοι σε εκείνους τους διάφορους και σε εκείνα τα διάφορα. Ο Ευλογημένος όμως, μεγάλη βασιλιά, είναι ανυπέρβλητος στην ηθική, στην αυτοσυγκέντρωση, στη σοφία, στην απελευθέρωση, στη γνώση και ενόραση της απελευθέρωσης, και στις δέκα δυνάμεις, στις τέσσερις βάσεις αυτοπεποίθησης, στις δεκαοκτώ ιδιότητες του Βούδα, στις έξι μη-κοινές γνώσεις, και στο ολοκληρωμένο πεδίο του Βούδα· αναφερόμενο σε αυτό ειπώθηκε "εγώ είμαι... κ.λπ... χειρουργός".

«Εδώ, μεγάλη βασιλιά, μεταξύ των ανθρώπων ένας είναι ευγενούς καταγωγής, ένας είναι πλούσιος, ένας έχει αληθινή γνώση, ένας είναι επιδέξιος, ένας είναι γενναίος, ένας είναι διορατικός· αφού υπερβεί όλους αυτούς, ο βασιλιάς ακριβώς είναι ο ανώτατος μεταξύ τους· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, ο Ευλογημένος είναι ο κορυφαίος, ο πρωτότοκος, ο άριστος όλων των όντων.

«Το ότι όμως ο σεβάσμιος Μπάκουλα ήταν με λίγες ασθένειες, αυτό ήταν λόγω της δύναμης της σταθερής απόφασης· αυτός πράγματι, μεγάλη βασιλιά, όταν εγέρθηκε ασθένεια στομαχικού αέρα στον Ευλογημένο Ανομαντάσι και όταν εγέρθηκε ασθένεια αλλεργίας σε χόρτα και λουλούδια στον Ευλογημένο Βιπασσί και σε εξήντα οκτώ εκατοντάδες χιλιάδες μοναχούς, ο ίδιος όντας ασκητής, αφού απομάκρυνε εκείνη την ασθένεια με διάφορα φάρμακα, έφτασε στην κατάσταση με λίγες ασθένειες, και ειπώθηκε "αυτός είναι ο κορυφαίος... κ.λπ... ο Μπάκουλα".

«Για τον Ευλογημένο, μεγάλη βασιλιά, είτε εγείρεται ασθένεια είτε δεν εγείρεται, είτε αναλαμβάνονται ασκητικές πρακτικές είτε δεν αναλαμβάνονται, δεν υπάρχει κανένα ον όμοιο με τον Ευλογημένο. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλη βασιλιά, από τον Ευλογημένο, τον θεό των θεών, στην εξαίρετη Συνδεσμένη Συλλογή -

"Όσα όντα υπάρχουν, μοναχοί, είτε χωρίς πόδια είτε δίποδα είτε τετράποδα είτε πολύποδα, είτε υλικά είτε άυλα, είτε με αντίληψη είτε χωρίς αντίληψη είτε μήτε-αντιλαμβανόμενα-μήτε-μη-αντιλαμβανόμενα, ο Τατχάγκατα φαίνεται ως ο κορυφαίος μεταξύ τους, ο Άξιος, ο Πλήρως Αυτοφωτισμένος". «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για την ελάχιστη ασθένεια του Βούδα, τρίτη.

4. Η ερώτηση για την παραγωγή της οδού

4. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'Ο Τατχάγκατα, μοναχοί, ο Άξιος, ο Πλήρως Αυτοφωτισμένος, είναι αυτός που εγείρει τη μη εγερμένη οδό'. Και πάλι ειπώθηκε: 'Είδα πράγματι εγώ, μοναχοί, μια παλιά οδό, ένα παλιό μονοπάτι που είχε ακολουθηθεί από τους Πλήρως Αυτοφωτισμένους του παρελθόντος'. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα είναι αυτός που εγείρει τη μη εγερμένη οδό, τότε λοιπόν τα λόγια 'Είδα πράγματι εγώ, μοναχοί, μια παλιά οδό, ένα παλιό μονοπάτι που είχε ακολουθηθεί από τους Πλήρως Αυτοφωτισμένους του παρελθόντος' είναι λανθασμένα. Αν ο Τατχάγκατα είπε 'Είδα πράγματι εγώ, μοναχοί, μια παλιά οδό, ένα παλιό μονοπάτι που είχε ακολουθηθεί από τους Πλήρως Αυτοφωτισμένους του παρελθόντος', τότε λοιπόν και τα λόγια 'Ο Τατχάγκατα, μοναχοί, ο Άξιος, ο Πλήρως Αυτοφωτισμένος, είναι αυτός που εγείρει τη μη εγερμένη οδό' είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Ο Τατχάγκατα, μοναχοί, ο Άξιος, ο Πλήρως Αυτοφωτισμένος, είναι αυτός που εγείρει τη μη εγερμένη οδό'. Και ειπώθηκε 'Είδα πράγματι εγώ, μοναχοί, μια παλιά οδό, ένα παλιό μονοπάτι που είχε ακολουθηθεί από τους Πλήρως Αυτοφωτισμένους του παρελθόντος'· και τα δύο αυτά είναι λόγια για την εγγενή φύση· με την εξαφάνιση των Τατχάγκατα του παρελθόντος, μεγάλε βασιλιά, όταν δεν υπήρχε διδάσκαλος, η οδός εξαφανίστηκε· εκείνη την οδό ερειπωμένη, κατεστραμμένη, κρυμμένη, κλεισμένη, συγκαλυμμένη, μη βατή, ο Τατχάγκατα βλέποντας με τον οφθαλμό της σοφίας είδε ότι είχε ακολουθηθεί από τους Πλήρως Αυτοφωτισμένους του παρελθόντος· για αυτό το λόγο είπε 'Είδα πράγματι εγώ, μοναχοί, μια παλιά οδό, ένα παλιό μονοπάτι που είχε ακολουθηθεί από τους Πλήρως Αυτοφωτισμένους του παρελθόντος'.

«Με την εξαφάνιση των Τατχάγκατα του παρελθόντος, μεγάλε βασιλιά, όταν δεν υπήρχε διδάσκαλος, την ερειπωμένη, κατεστραμμένη, κρυμμένη, κλεισμένη, συγκαλυμμένη, μη βατή οδό, αυτήν τώρα ο Τατχάγκατα την έκανε βατή· για αυτό το λόγο είπε 'Ο Τατχάγκατα, μοναχοί, ο Άξιος, ο Πλήρως Αυτοφωτισμένος, είναι αυτός που εγείρει τη μη εγερμένη οδό'.

«Εδώ, μεγάλε βασιλιά, με την εξαφάνιση ενός βασιλιά παγκόσμιου μονάρχη το πολύτιμο πετράδι κρύβεται ανάμεσα στις κορυφές των βουνών· με την ορθή πρακτική ενός άλλου παγκόσμιου μονάρχη έρχεται σε αυτόν· άραγε λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, εκείνο το πολύτιμο πετράδι δημιουργήθηκε από αυτόν;» «Όχι πράγματι, σεβάσμιε κύριε, εκείνο το πολύτιμο πετράδι είναι φυσικό, αλλά εμφανίστηκε σε αυτόν». «Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, τη φυσική, ακολουθημένη από τους Τατχάγκατα του παρελθόντος, οκταμελή, ειρηνική οδό, όταν δεν υπήρχε διδάσκαλος, ερειπωμένη, κατεστραμμένη, κρυμμένη, κλεισμένη, συγκαλυμμένη, μη βατή, ο Ευλογημένος βλέποντας με τον οφθαλμό της σοφίας την έγειρε, την έκανε βατή· για αυτό το λόγο είπε 'Ο Τατχάγκατα, μοναχοί, ο Άξιος, ο Πλήρως Αυτοφωτισμένος, είναι αυτός που εγείρει τη μη εγερμένη οδό'.

«Ή όπως επίσης, μεγάλε βασιλιά, αφού γεννήσει από τη μήτρα έναν γιο που υπάρχει, η μητέρα ονομάζεται 'γεννήτρια'· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα βλέποντας με τον οφθαλμό της σοφίας την οδό που υπήρχε, ερειπωμένη, κατεστραμμένη, κρυμμένη, κλεισμένη, συγκαλυμμένη, μη βατή, την έγειρε, την έκανε βατή· για αυτό το λόγο είπε 'Ο Τατχάγκατα, μοναχοί, ο Άξιος, ο Πλήρως Αυτοφωτισμένος, είναι αυτός που εγείρει τη μη εγερμένη οδό'.

«Ή όπως επίσης, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος βλέπει κάτι χαμένο, ο κόσμος λέει 'από αυτόν δημιουργήθηκε εκείνο το αντικείμενο'· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα βλέποντας με τον οφθαλμό της σοφίας την οδό που υπήρχε, ερειπωμένη, κατεστραμμένη, κρυμμένη, κλεισμένη, συγκαλυμμένη, μη βατή, την έγειρε, την έκανε βατή· για αυτό το λόγο είπε 'Ο Τατχάγκατα, μοναχοί, ο Άξιος, ο Πλήρως Αυτοφωτισμένος, είναι αυτός που εγείρει τη μη εγερμένη οδό'.

«Ή όπως επίσης, μεγάλε βασιλιά, κάποιος άνθρωπος αφού καθαρίσει το δάσος αποκτά το έδαφος, ο κόσμος λέει 'αυτό το έδαφος είναι δικό του', αλλά αυτό το έδαφος δεν δημιουργήθηκε από αυτόν· κάνοντας εκείνο το έδαφος αιτία, γίνεται ιδιοκτήτης του εδάφους· ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα βλέποντας με τη σοφία την οδό που υπήρχε, ερειπωμένη, κατεστραμμένη, κρυμμένη, κλεισμένη, συγκαλυμμένη, μη βατή, την έγειρε, την έκανε βατή· για αυτό το λόγο

είπε 'Ο Τατχάγκατα, μοναχοί, ο Άξιος, ο Πλήρως Αυτοφωτισμένος, είναι αυτός που εγείρει τη μη εγερμένη οδό'». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για την παραγωγή της οδού, τέταρτη.

5. Η ερώτηση για τη μη βλάβη του Βούδα

5. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'Παλαιότερα εγώ όντας ανθρώπινο ον, ήμουν εκ φύσεως αυτός που δεν βλάπτει τα όντα'. Και πάλι ειπώθηκε: 'Ο σοφός ονόματι Λομασακάσσαπα, αφού σκότωσε πολλές εκατοντάδες έμβια όντα, τέλεσε τη βατζαπέγια μεγάλη θυσία'. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε 'παλαιότερα εγώ όντας ανθρώπινο ον, ήμουν εκ φύσεως αυτός που δεν βλάπτει τα όντα', τότε λοιπόν τα λόγια 'ο σοφός Λομασακάσσαπα αφού σκότωσε πολλές εκατοντάδες έμβια όντα τέλεσε τη βατζαπέγια μεγάλη θυσία' είναι λανθασμένα. Αν 'ο σοφός Λομασακάσσαπα αφού σκότωσε πολλές εκατοντάδες έμβια όντα τέλεσε τη βατζαπέγια μεγάλη θυσία', τότε λοιπόν και τα λόγια 'παλαιότερα εγώ όντας ανθρώπινο ον, ήμουν εκ φύσεως αυτός που δεν βλάπτει τα όντα' είναι λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Παλαιότερα εγώ όντας ανθρώπινο ον, ήμουν εκ φύσεως αυτός που δεν βλάπτει τα όντα'. 'Ο σοφός Λομασακάσσαπα αφού σκότωσε πολλές εκατοντάδες έμβια όντα τέλεσε τη βατζαπέγια μεγάλη θυσία'. αυτό όμως έγινε λόγω της δύναμης του πάθους από αυτόν που ήταν αναίσθητος, όχι με πρόθεση».

«Υπάρχουν αυτά τα οκτώ, σεβάσμιε Ναγκασένα, άτομα που σκοτώνουν έμβιο ον. Ποιες οκτώ; Ο κυριευμένος από πάθος σκοτώνει έμβιο ον λόγω της δύναμης του πάθους, ο οργισμένος σκοτώνει έμβιο ον λόγω της δύναμης του μίσους, ο κυριευμένος από αυταπάτη σκοτώνει έμβιο ον λόγω της δύναμης της αυταπάτης, ο αλαζόνας σκοτώνει έμβιο ον λόγω της δύναμης της αλαζονείας, ο άπληστος σκοτώνει έμβιο ον λόγω της δύναμης της απληστίας, ο άπορος σκοτώνει έμβιο ον για χάρη του βιοπορισμού, ο αδαής σκοτώνει έμβιο ον λόγω της δύναμης του γέλιου, ο βασιλιάς σκοτώνει έμβιο ον λόγω της δύναμης της τιμωρίας. Αυτά λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, τα οκτώ άτομα σκοτώνουν έμβιο ον. Φυσικά λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, έγινε από τον Μπόντχισαττα». «Όχι, μεγάλε βασιλιά, δεν έγινε φυσικά από τον Μπόντχισαττα· αν, μεγάλε βασιλιά, ο Μπόντχισαττα με φυσική κατάσταση υπέκυπτε να τελέσει τη μεγάλη θυσία, δεν θα έλεγε αυτόν τον στίχο:

'Τη γη με τον ωκεανό ως περίβλημα, με τη θάλασσα ως σκουλαρίκι·
δεν θα επιθυμούσα μαζί με κατηγορία, έτσι, Σέγια, να γνωρίζεις'.

Λέγοντας έτσι, μεγάλε βασιλιά, ο Μπόντχισαττα με την ίδια τη θέα της βασιλοπούλας Τσανταβατί έγινε αναίσθητος, διανοητικά διαταραγμένος, κυριευμένος από πάθος, αναίσθητος, ταραγμένος-ταραγμένος, βιαστικός-βιαστικός· με εκείνη τη διασπασμένη, ταραγμένη, αναστατωμένη συνείδηση τέλεσε τη βατζαπέγια μεγάλη θυσία με μεγάλη σφαγή ζώων και συσσώρευση αίματος στους λαιμούς.

Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας παράφρων διανοητικά διαταραγμένος πατά ακόμη και αναμμένη φωτιά, πιάνει ακόμη και οργισμένο δηλητηριώδες φίδι, πλησιάζει ακόμη και μεθυσμένο ελέφαντα, ορμά ακόμη και στον ωκεανό χωρίς να βλέπει την όχθη, πατά ακόμη και δεξαμενή λουτρού και βόθρο, ανεβαίνει ακόμη και σε αγκαθωτό φράχτη, πέφτει ακόμη και σε γκρεμό, τρώει ακόμη και ακαθαρσίες, περπατά γυμνός στον δρόμο, κάνει και άλλες πολλές μη-πράξεις. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Μπόντχισαττα με την ίδια τη θέα της βασιλοπούλας Τσανταβατί έγινε αναίσθητος, διανοητικά διαταραγμένος, κυριευμένος από πάθος, αναίσθητος, ταραγμένος-ταραγμένος, βιαστικός-βιαστικός· με εκείνη τη διασπασμένη, ταραγμένη, αναστατωμένη συνείδηση τέλεσε τη βατζαπέγια μεγάλη θυσία με μεγάλη σφαγή ζώων και συσσώρευση αίματος στους λαιμούς.

Το κακό που γίνεται από διανοητικά διαταραγμένο, μεγάλε βασιλιά, δεν είναι μεγάλο σφάλμα ούτε στην παρούσα ζωή, ούτε στον επόμενο κόσμο ως επακόλουθο. Εδώ, μεγάλε βασιλιά, αν κάποιος παράφρων διέπραττε αξιόποιο αδίκημα, τι τιμωρία θα επιβάλλατε σε αυτόν;» «Ποια, σεβάσμιε κύριε, τιμωρία θα υπάρξει για τον παράφρονα; Αυτόν εμείς αφού τον χτυπήσουμε τον διώχνουμε· αυτή ακριβώς είναι η τιμωρία του». «Έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, για το παράπτωμα του παράφρονα δεν υπάρχει ούτε τιμωρία· γι' αυτό για αυτό που έκανε ο παράφρων δεν υπάρχει σφάλμα, είναι θεραπεύσιμο. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο σοφός Λομασασάσπα με την ίδια τη θέα της βασιλοπούλας Τσανταβατί έγινε αναίσθητος, διανοητικά διαταραγμένος, κυριευμένος από πάθος, αναίσθητος, με διασκορπισμένη προσπάθεια, ταραγμένος-ταραγμένος, βιαστικός-βιαστικός· με εκείνη τη διασπασμένη, ταραγμένη, αναστατωμένη συνείδηση τέλεσε τη βατζαπέγια μεγάλη θυσία με μεγάλη σφαγή ζώων και συσσώρευση αίματος στους λαιμούς. Όταν όμως η συνείδησή του έγινε φυσιολογική και ανέκτησε τη μνήμη, τότε αφού αναχώρησε πάλι και αφού ανέπτυξε τις πέντε άμεσες γνώσεις, έγινε αυτός που πηγαίνει στον κόσμο του Βράχμα». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για τη μη βλάβη του Βούδα, πέμπτη.

6. Η ερώτηση σχετικά με τον Τσαντάντα και τον Τζοτιπάλα

6. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο για τον Τσαντάντα, τον βασιλιά των ελεφάντων -

«Ψηλαφώντας σκεπτόμενος "θα τον σκοτώσω", είδε το πορτοκαλί ράσο, τη σημαία των σοφών·

Σε αυτόν που πλήγηκε από πόνο γεννήθηκε η αντίληψη, ότι η σημαία του Άξιου δεν πρέπει να βλαφθεί από τους αγαθούς».

«Και πάλι ειπώθηκε: "ο νεαρός βραχμάνος Τζοτιπάλα όντας, ύβρισε και χλεύασε τον Ευλογημένο Κάσασπα, τον Άξιο, τον Πλήρως Αυτοφωτισμένο, με άπρεπα και σκληρά λόγια, αποκαλώντας τον ξυρισμένο και ασκητίσκο". Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Μπόντχισαττα όντας ζώο τίμησε το πορτοκαλί ράσο, τότε λοιπόν τα λόγια "ο Ευλογημένος Κάσασπα, ο Άξιος, ο Πλήρως Αυτοφωτισμένος υβρίστηκε και χλευάστηκε από τον νεαρό βραχμάνο Τζοτιπάλα με άπρεπα και σκληρά λόγια, αποκαλώντας τον ξυρισμένο και ασκητίσκο" είναι λανθασμένα. Αν ο Ευλογημένος Κάσασπα, ο Άξιος, ο Πλήρως Αυτοφωτισμένος υβρίστηκε και χλευάστηκε από τον νεαρό βραχμάνο Τζοτιπάλα με άπρεπα και σκληρά λόγια, αποκαλώντας τον

ξυρισμένο και ασκητίσκο, τότε λοιπόν και τα λόγια "το πορτοκαλί ράσο τιμήθηκε από τον Τσαντάντα, τον βασιλιά των ελεφάντων" είναι λανθασμένα. Αν το πορτοκαλί ράσο που φορούσε ο κυνηγός τιμήθηκε από τον Μπόντχισαττα όντας ζώο, ενώ βίωνε σκληρό, τραχύ και οξύ αίσθημα, γιατί όντας άνθρωπος, με ώριμη γνώση, με ώριμη φώτιση, αφού είδε τον Ευλογημένο Κάσσαπα, τον Άξιο, τον Πλήρως Αυτοφωτισμένο, τον Δεκαδύναμο, τον οδηγό του κόσμου, τον υψωμένο και ανατεταλμένο, με φλογερή λάμψη μιας οργιάς, τον έξοχο και άριστο, ντυμένο με έξοχο όμορφο πορτοκαλί ράσο από Κάσι, δεν τον τίμησε; Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο για τον Τσαντάντα, τον βασιλιά των ελεφάντων: "Ψηλαφώντας σκεπτόμενος 'θα τον σκοτώσω'"... κ.λπ... "δεν πρέπει να βλαφθεί από τους αγαθούς". Και ο Ευλογημένος Κάσσαπα, ο Άξιος, ο Πλήρως Αυτοφωτισμένος υβρίστηκε και χλευάστηκε από τον νεαρό βραχμάνο Τζοτιπάλα με άπρεπα και σκληρά λόγια, αποκαλώντας τον ξυρισμένο και ασκητίσκο· αυτό όμως λόγω γέννησης, λόγω οικογένειας. Ο νεαρός βραχμάνος Τζοτιπάλα, μεγάλε βασιλιά, είχε γεννηθεί σε άπιστη, μη ευσεβή οικογένεια· οι γονείς του, οι αδελφές και οι αδελφοί του, οι δούλες και οι δούλοι και οι υπηρέτες και η συνοδεία και οι άνθρωποι είχαν τον Βράχμα ως θεότητα, είχαν τον Βράχμα ως σεβαστό· αυτοί επικρίνουν και αηδιάζουν τους υπόλοιπους αναχωρητές λέγοντας "μόνο οι βραχμάνοι είναι ανώτατοι και έξοχοι"· αφού άκουσε αυτά τα λόγια τους, ο νεαρός βραχμάνος Τζοτιπάλα, όταν κλήθηκε από τον κεραμέα Γκατικάρα να δει τον Διδάσκαλο, είπε έτσι: "Τι όφελος να δει κανείς εκείνον τον ξυρισμένο ασκητίσκο;"

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, το αθάνατο ερχόμενο σε επαφή με δηλητήριο γίνεται πικρό, και όπως το κρύο νερό ερχόμενο σε επαφή με φωτιά γίνεται ζεστό, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο νεαρός βραχμάνος Τζοτιπάλα είχε γεννηθεί σε άπιστη, μη ευσεβή οικογένεια· αυτός λόγω της οικογένειας γενόμενος τυφλός ύβρισε και χλεύασε τον Τατχάγκατα.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, μια μεγάλη μάζα φωτιάς που φλέγεται και καίει, με λάμψη, ερχόμενη σε επαφή με νερό γίνεται με κατεστραμμένη λάμψη και θερμότητα, κρύα και μαύρη, όμοια με ώριμο καρπό νιγκούντι, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο νεαρός βραχμάνος Τζοτιπάλα, αξιέπαινος, με πίστη, με ευρεία γνώση και λάμψη, είχε γεννηθεί σε άπιστη, μη ευσεβή οικογένεια· αυτός λόγω της οικογένειας γενόμενος τυφλός ύβρισε και χλεύασε τον Τατχάγκατα, και αφού πλησίασε και αναγνώρισε τις αρετές του Βούδα, έγινε σαν υπηρέτης, και αφού αναχώρησε στη Διδαχή του Νικητή και αφού ανέπτυξε τις άμεσες γνώσεις και τις διαλογιστικές επιτεύξεις, έγινε αυτός που πηγαίνει στον κόσμο του Βράχμα». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση σχετικά με τον Τσαντάντα και τον Τζοτιπάλα, έκτη.

7. Η ερώτηση για τον Γκατικάρα

7. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο: 'το εργαστήριο του αγγειοπλάστη Γκατικάρα ολόκληρο για τρεις μήνες στάθηκε με τον ουρανό ως στέγη, δεν έβρεξε ο θεός'. Και πάλι ειπώθηκε: 'η καλύβα του Τατχάγκατα Κάσσαπα έχει διαρροή από τη βροχή'. Γιατί όμως, σεβάσμιε Ναγκασένα, η καλύβα του Τατχάγκατα με τόσο άφθονες καλές ρίζες έχει διαρροή από τη βροχή; Αυτή η δύναμη

δεν θα έπρεπε να επιθυμείται για τον Τατχάγκατα; Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, το εργαστήριο του αγγειοπλάστη Γκχατικάρα ήταν χωρίς διαρροή με τον ουρανό ως στέγη, τότε λοιπόν τα λόγια 'η καλύβα του Τατχάγκατα έχει διαρροή από τη βροχή' είναι λανθασμένα. Αν η καλύβα του Τατχάγκατα έχει διαρροή από τη βροχή, τότε λοιπόν και τα λόγια 'το εργαστήριο του αγγειοπλάστη Γκχατικάρα ήταν χωρίς διαρροή με τον ουρανό ως στέγη' είναι λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'το εργαστήριο του αγγειοπλάστη Γκχατικάρα ολόκληρο για τρεις μήνες στάθηκε με τον ουρανό ως στέγη, δεν έβρεξε ο θεός'. Και ειπώθηκε: 'η καλύβα του Τατχάγκατα Κάσσαπα έχει διαρροή από τη βροχή'. Ο αγγειοπλάστης Γκχατικάρα, μεγάλε βασιλιά, ήταν ηθικός, καλού χαρακτήρα, με άφθονες καλές ρίζες, συντηρούσε τους τυφλούς ηλικιωμένους γονείς του· εν απουσία του, χωρίς να ζητήσουν άδεια, αφού πήραν χορτάρι από το σπίτι του, σκέπασαν την καλύβα του Ευλογημένου· αυτός με εκείνη την αφαίρεση του χορταριού αποκτά ακλόνητη, ασάλευτη, καλά εδραιωμένη, απέραντη, ασύγκριτη αγαλλίαση, και γέννησε ακόμη περισσότερη ασύγκριτη ευαρέσκεια σκεπτόμενος 'αχ, πράγματι ο Ευλογημένος μου είναι υπερκόσμιος, πλήρως αξιόπιστος'. Γι' αυτό σε αυτόν γεννήθηκε επακόλουθο σχετικό με την παρούσα ζωή. Διότι, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα δεν ταλαντεύεται με τόσο μικρή αλλαγή.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, το Σινέρου, ο βασιλιάς των βουνών, δεν κλονίζεται ούτε ταλαντεύεται ακόμη και με πολλές εκατοντάδες χιλιάδες χτυπήματα ανέμου, και ο μέγας ωκεανός, η έξοχη εξαίρετη θάλασσα, δεν γεμίζει ούτε υφίσταται αλλαγή ακόμη και με πολλές εκατοντάδες δεκάδες χιλιάδες εκατοντάδες χιλιάδες μεγάλους Γάγγες, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα δεν ταλαντεύεται με τόσο μικρή αλλαγή.

«Το ότι όμως, μεγάλε βασιλιά, η καλύβα του Τατχάγκατα έχει διαρροή από τη βροχή, αυτό είναι από συμπόνια για το μεγάλο πλήθος ανθρώπων. Βλέποντας αυτούς τους δύο λόγους, μεγάλε βασιλιά, οι Τατχάγκατα δεν χρησιμοποιούν αναγκαία είδη που δημιουργούν οι ίδιοι: 'αυτός είναι ο ύψιστος άξιος προσφορών Διδάσκαλος' - αφού δώσουν αναγκαία είδη στον Ευλογημένο, οι θεοί και οι άνθρωποι θα απελευθερωθούν από κάθε κακότυχο κόσμο· και αφού δείξουν ότι αναζητούν διαβίωση, 'ας μην επικρίνουν οι άλλοι'. Βλέποντας αυτούς τους δύο λόγους, οι Τατχάγκατα δεν χρησιμοποιούν αναγκαία είδη που δημιουργούν οι ίδιοι. Αν, μεγάλε βασιλιά, ο Σάκκα ή ο Βράχμα ή ο ίδιος έκανε εκείνη την καλύβα χωρίς διαρροή, εκείνη ακριβώς η πράξη θα ήταν επιλήψιμη, με ελάττωμα, με αναίρεση· αυτοί αφού κάνουν τα πράγματα σαφή, παραπλανούν τον κόσμο κάνοντας κάτι επιπλέον· γι' αυτό εκείνη η πράξη πρέπει να αποφεύγεται. Δεν ζητούν, μεγάλε βασιλιά, οι Τατχάγκατα υλικά πράγματα· με αυτή τη μη-αίτηση υλικών πραγμάτων γίνονται ανεπικρίτοι». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για τον Γκατικάρα, έβδομη.

8. Η ερώτηση για τη διδασκαλία του βραχμάνου-βασιλιά

8. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Τατχάγκατα: 'Εγώ είμαι, μοναχοί, βραχμάνος άξιος να ζητηθεί'. Και πάλι ειπώθηκε: 'Είμαι βασιλιάς, Σέλα'. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε 'Εγώ είμαι, μοναχοί, βραχμάνος άξιος να ζητηθεί',

τότε λοιπόν τα λόγια 'Είμαι βασιλιάς, Σέλα' είναι λανθασμένα. Αν ο Τατχάγκατα είπε 'Είμαι βασιλιάς, Σέλα', τότε λοιπόν και τα λόγια 'Εγώ είμαι, μοναχοί, βραχμάνος άξιος να ζητηθεί' είναι επίσης λανθασμένα. Διότι θα ήταν είτε της πολεμικής κάστας είτε βραχμάνος· δεν υπάρχουν δύο κάστες σε μία γέννηση· αυτή επίσης η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: 'Εγώ είμαι, μοναχοί, βραχμάνος άξιος να ζητηθεί'· και πάλι ειπώθηκε 'Είμαι βασιλιάς, Σέλα'· υπάρχει εκεί λόγος, με τον οποίο λόγο ο Τατχάγκατα είναι και βραχμάνος και βασιλιάς».

«Ποιος όμως είναι αυτός, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο λόγος, με τον οποίο λόγο ο Τατχάγκατα είναι και βραχμάνος και βασιλιάς;» «Όλες, μεγάλε βασιλιά, οι κακές φαύλες νοητικές καταστάσεις του Τατχάγκατα έχουν απομακρυνθεί, εγκαταλειφθεί, απομακρυνθεί, εντελώς απομακρυνθεί, κοπεί, εξαλειφθεί, έφτασαν στην εξαίλιψη, κατασβεστεί, γαληνέψει· για αυτό ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βραχμάνος'.

«Βραχμάνος ονομάζεται αυτός που έχει υπερβεί την αμφιβολία, την αβεβαιότητα, την ατραπό της αμφιβολίας· και ο Ευλογημένος, μεγάλε βασιλιά, έχει υπερβεί την αμφιβολία, την αβεβαιότητα, την ατραπό της αμφιβολίας· γι' αυτόν τον λόγο ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βραχμάνος'.

«Βραχμάνος ονομάζεται αυτός που έχει ξεφύγει από όλες τις υπάρξεις, τους προορισμούς και τις σφαίρες αναπαραγωγής, ελεύθερος από τον ρύπο και τη σκόνη, χωρίς σύντροφο· και ο Ευλογημένος, μεγάλε βασιλιά, έχει ξεφύγει από όλες τις υπάρξεις, τους προορισμούς και τις σφαίρες αναπαραγωγής, ελεύθερος από τον ρύπο και τη σκόνη, χωρίς σύντροφο· γι' αυτόν τον λόγο ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βραχμάνος'.

«Οι βραχμάνοι ονομάζονται αυτοί που έχουν άφθονες κορυφαίες, έξοχες, εξαιρετες, υπέροχες θείες διαμονές· και ο Ευλογημένος, μεγάλε βασιλιά, έχει άφθονες κορυφαίες, έξοχες, εξαιρετες, υπέροχες θείες διαμονές· γι' αυτόν επίσης τον λόγο ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βραχμάνος'.

«Βραχμάνος ονομάζεται αυτός που διατηρεί τη μελέτη, τη διδασκαλία, τη δωρεά και αποδοχή, το δάμασμα, τον αυτοέλεγχο, τη διαδικασία, την οδηγία των προγόνων, την παράδοση και τη γενεαλογία· και ο Ευλογημένος, μεγάλε βασιλιά, διατηρεί τη μελέτη, τη διδασκαλία, τη δωρεά και αποδοχή, το δάμασμα, τον αυτοέλεγχο, τη διαδικασία, την οδηγία που ασκήθηκε από τους προηγούμενους Νικητές, την παράδοση και τη γενεαλογία· γι' αυτόν επίσης τον λόγο ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βραχμάνος'.

«Βραχμάνος ονομάζεται ο διαλογιστής της διαλογιστικής έκστασης της ύψιστης ευχάριστης διαμονής· και ο Ευλογημένος, μεγάλε βασιλιά, είναι διαλογιστής της διαλογιστικής έκστασης της ύψιστης ευχάριστης διαμονής· γι' αυτόν επίσης τον λόγο ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βραχμάνος'.

«Βραχμάνος ονομάζεται αυτός που γνωρίζει σε όλες τις υπάρξεις και μη-υπάρξεις και προορισμούς την ευγενή καταγωγή, τη συμπεριφορά και τον τρόπο ζωής· και ο Ευλογημένος, μεγάλε βασιλιά, γνωρίζει σε όλες τις υπάρξεις και μη-υπάρξεις και προορισμούς την ευγενή καταγωγή, τη συμπεριφορά και τον τρόπο ζωής· γι' αυτόν επίσης τον λόγο ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βραχμάνος'.

«'Βραχμάνος', μεγάλη βασιλιά, αυτό το όνομα του Ευλογημένου δεν δόθηκε από τη μητέρα, δεν δόθηκε από τον πατέρα, δεν δόθηκε από τον αδελφό, δεν δόθηκε από την αδελφή, δεν δόθηκε από φίλους και συμβούλους, δεν δόθηκε από συγγενείς και ομαίμους, δεν δόθηκε από ασκητές και βραχμάνους, δεν δόθηκε από θεότητες· αυτός ο προσδιορισμός που πραγματώθηκε στο τέλος της απολύτρωσης των Βουδών, των Ευλογημένων, ακριβώς στη ρίζα της φώτισης, αφού διέλυσε τον στρατό του Μάρα, αφού απομάκρυνε τις κακές φαύλες νοητικές καταστάσεις του παρελθόντος, του μέλλοντος και του παρόντος, μαζί με την απόκτηση της παντογνωστικής γνώσης, μόλις αποκτήθηκε, εμφανίστηκε και εγέρθηκε, δηλαδή 'βραχμάνος'· γι' αυτόν τον λόγο ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βραχμάνος'».

«Για ποιον όμως λόγο, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βασιλιάς';»
«Βασιλιάς ονομάζεται, μεγάλη βασιλιά, όποιος ασκεί βασιλεία και καθοδηγεί τον κόσμο· και ο Ευλογημένος, μεγάλη βασιλιά, στο κοσμικό σύστημα των δέκα χιλιάδων ασκεί βασιλεία με τη Διδασκαλία, καθοδηγεί τον κόσμο μαζί με τους θεούς, μαζί με τον Μάρα, μαζί με τον Βράχμα, τη γενιά μαζί με τους ασκητές και τους βραχμάνους, μαζί με θεούς και ανθρώπους· γι' αυτόν επίσης τον λόγο ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βασιλιάς'.

«Βασιλιάς ονομάζεται, μεγάλη βασιλιά, αυτός που αφού υπερβεί όλους τους ανθρώπους, χαροποιώντας τον κύκλο των συγγενών, λυπώντας τον κύκλο των εχθρών, υψώνει τη λευκή, άσπιλη, λευκή ομπρέλα με μεγάλη δόξα και λαμπρότητα, με σταθερό και γερό κοντάρι, στολισμένη με εκατό πλήρεις ακτίνες· και ο Ευλογημένος, μεγάλη βασιλιά, λυπώντας τον στρατό του Μάρα που είναι λανθασμένα ασκούμενος, χαροποιώντας τους θεούς και τους ανθρώπους που είναι ορθά ασκούμενοι, στο κοσμικό σύστημα των δέκα χιλιάδων υψώνει τη λευκή, άσπιλη, λευκή ομπρέλα της κορυφαίας εξαίρετης απελευθέρωσης, με μεγάλη δόξα και λαμπρότητα, με κοντάρι σταθερό και γερό από υπομονή, στολισμένη με εκατό ακτίνες εξαίρετης γνώσης· γι' αυτόν επίσης τον λόγο ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βασιλιάς'.

«Βασιλιάς ονομάζεται αυτός που είναι άξιος προσκύνησης από πολλούς ανθρώπους που έχουν φτάσει στην ευημερία· και ο Ευλογημένος, μεγάλη βασιλιά, είναι άξιος προσκύνησης από πολλούς θεούς και ανθρώπους που έχουν φτάσει στην ευημερία· γι' αυτόν επίσης τον λόγο ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βασιλιάς'.

«Βασιλιάς ονομάζεται αυτός που σε οποιονδήποτε τον ευχαριστεί, αφού γαληνέψει, δίνοντας το δώρο που ζητήθηκε, τον ικανοποιεί με ηδονή· και ο Ευλογημένος, μεγάλη βασιλιά, σε οποιονδήποτε τον ευχαριστεί με το σώμα, την ομιλία και τον νου, αφού γαληνέψει, δίνοντας το ανυπέρβλητο δώρο που ζητήθηκε, την πλήρη απελευθέρωση από όλη τη δυστυχία, και τον ικανοποιεί με κάθε επιθυμητό δώρο χωρίς υπόλοιπο· γι' αυτόν επίσης τον λόγο ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βασιλιάς'.

«Βασιλιάς ονομάζεται αυτός που επικρίνει, καίει και καταστρέφει αυτόν που παραβαίνει την εξουσία· και στην εξαίρετη Διδαχή του Ευλογημένου, μεγάλη βασιλιά, ο αδιάντροπος που παραβαίνει την εξουσία, αφού γίνει περιφρονημένος, χλευασμένος και κατακριμένος με κατάσταση ντροπής, αποβάλλεται από την εξαίρετη Διδαχή του Νικητή· γι' αυτόν επίσης τον λόγο ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βασιλιάς'.

«Βασιλιάς ονομάζεται αυτός που ακολουθώντας την οδηγία της παράδοσης των προηγούμενων δίκαιων βασιλιάδων, αφού διαφωτίσει τι είναι σύμφωνο και τι δεν

είναι σύμφωνο με τη Διδασκαλία, ασκώντας βασιλεία με δικαιοσύνη, γίνεται ποθητός, αγαπητός και επιθυμητός από τους ανθρώπους, και διατηρεί για πολύ καιρό τη βασιλική γενεαλογία με τη δύναμη της αρετής της Διδασκαλίας· και ο Ευλογημένος, μεγάλε βασιλιά, ακολουθώντας την οδηγία της παράδοσης των προηγούμενων αυτοφωτισμένων, αφού δια φωτίσει τι είναι σύμφωνο και τι δεν είναι σύμφωνο με τη Διδασκαλία, καθοδηγώντας τον κόσμο με τη Διδασκαλία, είναι ποθητός, αγαπητός και επιθυμητός από θεούς και ανθρώπους, και διατηρεί για πολύ καιρό τη Διδασκή με τη δύναμη της αρετής της Διδασκαλίας· γι' αυτόν επίσης τον λόγο ο Τατχάγκατα ονομάζεται 'βασιλιάς'. Έτσι πολλαπλός, μεγάλε βασιλιά, είναι ο λόγος, με τον οποίο λόγο ο Τατχάγκατα θα ήταν και βραχμάνος και βασιλιάς· ένας πολύ λεπτοφυής μοναχός ούτε σε έναν κοσμικό κύκλο δεν θα το ολοκλήρωνε· τι χρειάζεται να ειπωθούν πάρα πολλά; πρέπει να γίνει αποδεκτό συνοπτικά». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για τη διδασκαλία του βραχμάνου-βασιλιά, όγδοη.

9. Η ερώτηση για τη συζήτηση περί τροφής κερδισμένης με στίχους

9. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο -

«Αυτό που αποκτήθηκε με τραγούδι στίχων δεν πρέπει να το φάω, βραχμάνε, αυτός δεν είναι ο κανόνας για αυτούς που βλέπουν καθαρά· αυτό που αποκτήθηκε με τραγούδι στίχων το απορρίπτουν οι Βούδες, όταν υπάρχει η Διδασκαλία, βραχμάνε, αυτός είναι ο τρόπος ζωής».

Και πάλι ο Ευλογημένος διδάσκοντας τη Διδασκαλία στη συνέλευση, μιλώντας τη σταδιακή ομιλία, πρώτα λοιπόν μιλάει ομιλία για τη δωρεά, μετά ομιλία για την ηθική· αφού ακούσουν τη ρήση εκείνου του Ευλογημένου, του κυρίαρχου όλου του κόσμου, οι θεοί και οι άνθρωποι αφού εκτελέσουν δίνουν δωρεά· εκείνη την παρακινημένη δωρεά οι μαθητές του καταναλώνουν. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Ευλογημένος είπε «αυτό που αποκτήθηκε με τραγούδι στίχων δεν πρέπει να το φάω», τότε λοιπόν τα λόγια «ο Ευλογημένος μιλάει πρώτα ομιλία για τη δωρεά» είναι λανθασμένα. Αν μιλάει πρώτα ομιλία για τη δωρεά, τότε λοιπόν και τα λόγια «αυτό που αποκτήθηκε με τραγούδι στίχων δεν πρέπει να το φάω» είναι λανθασμένα. Για ποιον λόγο; Εκείνος, σεβάσμιε κύριε, ο άξιος προσφορών που μιλάει στους λαϊκούς για το επακόλουθο της δωρεάς προσφερόμενης τροφής, αφού ακούσουν εκείνοι την ομιλία του για τη Διδασκαλία, με γαλήνια συνείδηση δίνουν ξανά και ξανά δωρεά· όσοι καταναλώνουν εκείνη τη δωρεά, όλοι αυτοί καταναλώνουν αυτό που αποκτήθηκε με τραγούδι στίχων. Αυτή επίσης η ερώτηση με δύο άκρα είναι λεπτή, βαθιά, έφτασε σε σένα μέσω αυστηρού ασκητισμού· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο: «αυτό που αποκτήθηκε με τραγούδι στίχων δεν πρέπει να το φάω, βραχμάνε, αυτός δεν είναι ο κανόνας για αυτούς που βλέπουν καθαρά. Αυτό που αποκτήθηκε με τραγούδι στίχων το απορρίπτουν οι Βούδες, όταν υπάρχει η Διδασκαλία, βραχμάνε, αυτός είναι ο τρόπος ζωής»· και ο Ευλογημένος μιλάει πρώτα ομιλία για τη δωρεά· αυτή όμως είναι η πρακτική όλων των Τατχάγκατα, πρώτα με την ομιλία για τη δωρεά, εκεί αφού κάνουν τον νου να χαρεί, μετά τους παρακινούν στην ηθική. Όπως, μεγάλε βασιλιά, οι άνθρωποι στα μικρά παιδιά πρώτα λοιπόν δίνουν παιχνίδια. Δηλαδή, μικρό αλέτρι,

ξυλάκια, ανεμόμυλο, μικρά μέτρα, μικρά καρότσια, μικρά τόξα· μετά τους αναθέτουν στο δικό τους έργο. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα πρώτα αφού κάνει τον νου να χαρεί με την ομιλία για τη δωρεά, μετά τους παρακινεί στην ηθική.

Ή όπως επίσης, μεγάλε βασιλιά, ένας γιατρός στους αρρώστους πρώτα λοιπόν για τέσσερις-πέντε μέρες δίνει λάδι για ενδυνάμωση και μαλάκωμα, μετά δίνει καθαρτικό. Ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα πρώτα λοιπόν αφού κάνει τον νου να χαρεί με την ομιλία για τη δωρεά, μετά τους παρακινεί στην ηθική. Των δωρητών, μεγάλε βασιλιά, των κυρίων της δωρεάς ο νους είναι μαλακός, ήπιος, λείος· με αυτό, μέσω της γέφυρας της δωρεάς, με το πλοίο της δωρεάς, φτάνουν στην άλλη όχθη του ωκεανού της περιπλάνησης στον κύκλο των επαναγεννήσεων· για αυτό τους καθοδηγεί πρώτα στο πεδίο της πράξης, και δεν καταφεύγει σε καμία ζήτηση».

«Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό που λες «ζήτηση», πόσες όμως είναι αυτές οι ζητήσεις;» «Αυτές οι δύο, μεγάλε βασιλιά, είναι οι ζητήσεις: η σωματική έκφραση και η λεκτική έκφραση. Εκεί υπάρχει σωματική έκφραση επιλήψιμη, υπάρχει άμεμπτη. Υπάρχει λεκτική έκφραση επιλήψιμη, υπάρχει άμεμπτη.

Ποια είναι η επιλήψιμη σωματική έκφραση; Εδώ κάποιος μοναχός αφού πλησιάσει οικογένειες, στεκόμενος σε ακατάλληλο μέρος, αλλάζει στάση· αυτή είναι η επιλήψιμη σωματική έκφραση. Και αυτό που ζητήθηκε με αυτήν οι ευγενείς δεν το καταναλώνουν· και εκείνο το άτομο στην περίοδο των ευγενών είναι περιφρονημένο, χλευασμένο, εμπαιγμένο, κατακριμένο, καταφρονημένο, αγνοημένο· θεωρείται ακριβώς ως αυτός με κατεστραμμένο βιοπορισμό.

Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, εδώ κάποιος μοναχός αφού πλησιάσει οικογένειες, στεκόμενος σε ακατάλληλο μέρος, αφού τεντώσει τον λαιμό, κοιτάζει σαν παγώνι σκεπτόμενος «έτσι αυτοί θα με δουν»· και με αυτό εκείνοι τον βλέπουν. Αυτή επίσης είναι επιλήψιμη σωματική έκφραση. Και αυτό που ζητήθηκε με αυτήν οι ευγενείς δεν το καταναλώνουν· και εκείνο το άτομο στην περίοδο των ευγενών είναι περιφρονημένο, χλευασμένο, εμπαιγμένο, κατακριμένο, καταφρονημένο, αγνοημένο· θεωρείται ακριβώς ως αυτός με κατεστραμμένο βιοπορισμό.

Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, εδώ κάποιος μοναχός ζητάει με το σαγόνι ή με το φρύδι ή με τον αντίχειρα· αυτή επίσης είναι επιλήψιμη σωματική έκφραση· και αυτό που ζητήθηκε με αυτήν οι ευγενείς δεν το καταναλώνουν· και εκείνο το άτομο στην περίοδο των ευγενών είναι περιφρονημένο, χλευασμένο, εμπαιγμένο, κατακριμένο, καταφρονημένο, αγνοημένο· θεωρείται ακριβώς ως αυτός με κατεστραμμένο βιοπορισμό.

Ποια είναι η άμεμπτη σωματική έκφραση; Εδώ ένας μοναχός αφού πλησιάσει οικογένειες, μνήμων, αυτοσυγκεντρωμένος, με πλήρη επίγνωση, είτε σε κατάλληλο είτε σε ακατάλληλο μέρος, αφού πάει σύμφωνα με τις οδηγίες, στέκεται στο κατάλληλο μέρος· στέκεται σε αυτούς που θέλουν να δώσουν, φεύγει από αυτούς που δεν θέλουν να δώσουν. Αυτή είναι η άμεμπτη σωματική έκφραση· και αυτό που ζητήθηκε με αυτήν οι ευγενείς το καταναλώνουν· και εκείνο το άτομο στην περίοδο των ευγενών είναι επαινεμένο, εγκωμιασμένο, εξυμνημένο, με λιτή συμπεριφορά· θεωρείται ακριβώς ως αυτός με αγνό βιοπορισμό. Αυτό επίσης ειπώθηκε, μεγάλε βασιλιά, από τον Ευλογημένο, τον θεό των θεών -

«Οι σοφοί πράγματι δεν ζητούν, και ο σοφός αξίζει να γνωρίζει·
αφιερωμένα οι ευγενείς στέκονται, αυτή είναι η αίτηση των ευγενών».

«Ποια λεκτική έκφραση είναι επιλήψιμη; Εδώ, μεγάλε βασιλιά, ένας μοναχός με τον λόγο ζητάει με πολλούς τρόπους τα αναγκαία είδη χιτώνων, προσφερόμενης τροφής, καταλύματος και φαρμάκων για ασθενείς· αυτή η λεκτική έκφραση είναι επιλήψιμη, και αυτό που ζητήθηκε με αυτήν οι ευγενείς δεν το χρησιμοποιούν, και εκείνο το άτομο στην περίοδο των ευγενών είναι περιφρονημένο, χλευασμένο, εμπαιγμένο, κατακριμένο, καταφρονημένο, αγνοημένο, θεωρείται απλώς ότι έχει διεφθαρμένο βιοπορισμό.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, εδώ κάποιος μοναχός ανακοινώνοντας στους άλλους λέει έτσι: 'αυτό μου χρειάζεται'· και με εκείνον τον λόγο που ανακοινώθηκε στους άλλους, σε αυτόν εγείρεται υλικό κέρδος· αυτή επίσης η λεκτική έκφραση είναι επιλήψιμη, και αυτό που ζητήθηκε με αυτήν οι ευγενείς δεν το χρησιμοποιούν, και εκείνο το άτομο στην περίοδο των ευγενών είναι περιφρονημένο, χλευασμένο, εμπαιγμένο, κατακριμένο, καταφρονημένο, αγνοημένο, θεωρείται απλώς ότι έχει διεφθαρμένο βιοπορισμό.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, εδώ κάποιος μοναχός με λεκτική διάδοση ανακοινώνει στη συνέλευση: 'έτσι και έτσι πρέπει να δοθεί στους μοναχούς'· και αυτοί, αφού ακούσουν εκείνα τα λόγια, φέρνουν αυτό που περιγράφηκε· αυτή επίσης η λεκτική έκφραση είναι επιλήψιμη, και αυτό που ζητήθηκε με αυτήν οι ευγενείς δεν το χρησιμοποιούν, και εκείνο το άτομο στην περίοδο των ευγενών είναι περιφρονημένο, χλευασμένο, εμπαιγμένο, κατακριμένο, καταφρονημένο, αγνοημένο, θεωρείται απλώς ότι έχει διεφθαρμένο βιοπορισμό.

«Δεν είναι αλήθεια, μεγάλε βασιλιά, ότι και ο πρεσβύτερος μοναχός Σαριπούττα, όταν ο ήλιος είχε δύσει, τη νύχτα, όντας ασθενής, ερωτώμενος από τον πρεσβύτερο μοναχό Μαχαμογκαλλάνα για φάρμακο, έσπασε τη σιωπή· και σε αυτόν με εκείνη τη λεκτική έκφραση εγέρθηκε φάρμακο. Τότε ο πρεσβύτερος μοναχός Σαριπούττα σκέφτηκε: 'με λεκτική έκφραση αυτό το φάρμακο εγέρθηκε σε μένα, ας μη διαφθαρεί ο βιοπορισμός μου'· από φόβο διαφθοράς του βιοπορισμού εγκατέλειψε εκείνο το φάρμακο, δεν το χρησιμοποίησε. Έτσι επίσης η λεκτική έκφραση είναι επιλήψιμη, και αυτό που ζητήθηκε με αυτήν οι ευγενείς δεν το χρησιμοποιούν. Και εκείνο το άτομο στην περίοδο των ευγενών είναι περιφρονημένο, χλευασμένο, εμπαιγμένο, κατακριμένο, καταφρονημένο, αγνοημένο, θεωρείται απλώς ότι έχει διεφθαρμένο βιοπορισμό.

«Ποια λεκτική έκφραση είναι άμεμπτη; Εδώ, μεγάλε βασιλιά, ένας μοναχός όταν υπάρχει λόγος ζητάει φάρμακο σε οικογένειες που έχουν προσκληθεί από συγγενείς· αυτή η λεκτική έκφραση είναι άμεμπτη, και αυτό που ζητήθηκε με αυτήν οι ευγενείς το χρησιμοποιούν, και εκείνο το άτομο στην περίοδο των ευγενών είναι επαινεμένο, εγκωμιασμένο, εξυμνημένο, θεωρείται απλώς ότι έχει αγνό βιοπορισμό, αποδεκτό από τους Τατχάγκατα, τους Άξιους, τους Πλήρως Αυτοφωτισμένους.

«Όσον αφορά όμως, μεγάλε βασιλιά, το ότι ο Τατχάγκατα εγκατέλειψε την τροφή του βραχμάνου Κασιπαράντβαττσα, αυτή προέκυψε μέσω τυλίγματος, ξετυλίγματος, τραβήγματος, αναίρεσης και αντίδρασης· για αυτό ο Τατχάγκατα απέρριψε εκείνη την προσφερόμενη τροφή, δεν τη χρησιμοποίησε».

«Πάντοτε, σεβάσμιε Ναγκασένα, όταν ο Τατχάγκατα έτρωγε, οι θεότητες σκορπούσαν θεϊκή θρεπτική ουσία στο κύπελλο, ή μόνο στις δύο προσφερόμενες τροφές, στο πιάτο με χοιρινό και στο γλυκό ρυζόγαλο, σκόρπισαν;» «Πάντοτε, μεγάλε βασιλιά, όταν ο Τατχάγκατα έτρωγε, οι θεότητες, αφού έπαιρναν θεϊκή θρεπτική ουσία, αφού στέκονταν κοντά, σκορπούσαν σε κάθε μπουκιά που σηκωνόταν.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, ο μάγειρας ενός βασιλιά, αφού πάρει το καρύκευμα, αφού σταθεί κοντά στον βασιλιά που τρώει, σκορπά καρύκευμα σε κάθε μπουκιά, ακριβώς έτσι, μεγάλε βασιλιά, πάντοτε όταν ο Τατχάγκατα έτρωγε, οι θεότητες, αφού έπαιρναν θεϊκή θρεπτική ουσία, αφού στέκονταν κοντά, σκορπούσαν θεϊκή θρεπτική ουσία σε κάθε μπουκιά που σηκωνόταν. Και στη Βεράντζα, μεγάλε βασιλιά, όταν ο Τατχάγκατα έτρωγε ξερά κριθαρένια κέικ, οι θεότητες, αφού τα διαπότισαν ξανά και ξανά με θεϊκή θρεπτική ουσία, τα πρόσφεραν· γι' αυτό το σώμα του Τατχάγκατα ήταν θρεμμένο». «Τι κέρδος πράγματι, σεβάσμιε Ναγκασένα, για εκείνες τις θεότητες, οι οποίες συνεχώς και αδιάκοπα ήταν αφοσιωμένες στη φροντίδα του σώματος του Τατχάγκατα. Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για τη συζήτηση περί τροφής κερδισμένης με στίχους, ένατη.

10. Η ερώτηση για την απροθυμία στη διδασχή της Διδασκαλίας

10. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, εσείς λέτε: "Από τον Τατχάγκατα σε τέσσερις αναρίθμητους κοσμικούς κύκλους και εκατό χιλιάδες στο ενδιαμέσο, η γνώση της παντογνωσίας ωρίμασε για τη σωτηρία του μεγάλου πλήθους ανθρώπων". Και πάλι: "Σε αυτόν που έφτασε στην παντογνωσία, η συνείδηση έκλινε προς την αδράνεια, όχι προς τη διδασχή της Διδασκαλίας".

«Όπως ακριβώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, ένας τοξότης ή ένας μαθητευόμενος τοξότη, αφού εξασκηθεί για πολλές μέρες στη στόχευση για σκοπό μάχης, όταν έρθει η μεγάλη μάχη θα υποχωρούσε, ακριβώς έτσι λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, από τον Τατχάγκατα σε τέσσερις αναρίθμητους κοσμικούς κύκλους και εκατό χιλιάδες στο ενδιαμέσο, αφού ωρίμασε η γνώση της παντογνωσίας για τη σωτηρία του μεγάλου πλήθους ανθρώπων, αφού έφτασε στην παντογνωσία, υποχώρησε από τη διδασχή της Διδασκαλίας.

«Ή όπως επίσης, σεβάσμιε Ναγκασένα, ένας παλαιστής ή ένας μαθητευόμενος παλαιστή, αφού εξασκηθεί στην πάλη για πολλές μέρες, όταν έρθει η μάχη πάλης θα υποχωρούσε, ακριβώς έτσι λοιπόν, σεβάσμιε Ναγκασένα, από τον Τατχάγκατα σε τέσσερις αναρίθμητους κοσμικούς κύκλους και εκατό χιλιάδες στο ενδιαμέσο, αφού ωρίμασε η γνώση της παντογνωσίας για τη σωτηρία του μεγάλου πλήθους ανθρώπων, αφού έφτασε στην παντογνωσία, υποχώρησε από τη διδασχή της Διδασκαλίας.

«Μήπως άραγε, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα υποχώρησε από φόβο, ή υποχώρησε από αφάνεια, ή υποχώρησε από αδυναμία, ή υποχώρησε από μη-παντογνωσία; Ποια είναι η αιτία εκεί; Έλα, πες μου την αιτία για τη διάλυση της αβεβαιότητας. Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, από τον Τατχάγκατα σε τέσσερις αναρίθμητους κοσμικούς κύκλους και εκατό χιλιάδες στο ενδιαμέσο ωρίμασε η γνώση της παντογνωσίας για τη σωτηρία του μεγάλου πλήθους ανθρώπων, τότε

λοιπόν τα λόγια "σε αυτόν που έφτασε στην παντογνωσία, η συνείδηση έκλινε προς την αδράνεια, όχι προς τη διδαχή της Διδασκαλίας" είναι λανθασμένα. Αν σε αυτόν που έφτασε στην παντογνωσία η συνείδηση έκλινε προς την αδράνεια, όχι προς τη διδαχή της Διδασκαλίας, τότε λοιπόν και τα λόγια "από τον Τατχάγκατα σε τέσσερις αναρίθμητους κοσμικούς κύκλους και εκατό χιλιάδες στο ενδιαμέσο ωρίμασε η γνώση της παντογνωσίας για τη σωτηρία του μεγάλου πλήθους ανθρώπων" είναι επίσης λανθασμένα. Αυτή επίσης η ερώτηση με δύο άκρα, βαθιά, δύσκολη να λυθεί, έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Και ωρίμασε, μεγάλε βασιλιά, από τον Τατχάγκατα σε τέσσερις αναρίθμητους κοσμικούς κύκλους και εκατό χιλιάδες στο ενδιαμέσο η γνώση της παντογνωσίας για τη σωτηρία του μεγάλου πλήθους ανθρώπων, και σε αυτόν που έφτασε στην παντογνωσία η συνείδηση έκλινε προς την αδράνεια, όχι προς τη διδαχή της Διδασκαλίας. Αυτό όμως, βλέποντας το βαθύ, λεπτοφυές, δυσδιάκριτο, δυσνόητο, λεπτό και δυσδιείσδυτο της Διδασκαλίας, και την προσκόλληση των όντων στην ευχαρίστηση, και το σταθερά πιασμένο της άποψης περί ταυτότητας, σκεπτόμενος "τι άραγε, πώς άραγε" η συνείδηση έκλινε προς την αδράνεια, όχι προς τη διδαχή της Διδασκαλίας· αυτό πράγματι ήταν νοητικός στοχασμός για τη διείσδυση των όντων.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, ένας γιατρός χειρουργός, αφού πλησιάσει έναν άνθρωπο που ταλαιπωρείται από πολλές ασθένειες, σκέφτεται έτσι: "Με ποια άραγε προσπάθεια ή με ποιο φάρμακο θα κατευνάσω την ασθένεια αυτού;" ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα, βλέποντας τον κόσμο που ταλαιπωρείται από την ασθένεια όλων των νοητικών μολύνσεων και το βαθύ, λεπτοφυές, δυσδιάκριτο, δυσνόητο, λεπτό και δυσδιείσδυτο της Διδασκαλίας, σκεπτόμενος "τι άραγε, πώς άραγε" η συνείδηση έκλινε προς την αδράνεια, όχι προς τη διδαχή της Διδασκαλίας· αυτό πράγματι ήταν νοητικός στοχασμός για τη διείσδυση των όντων.

«Όπως, μεγάλε βασιλιά, σε έναν βασιλιά της πολεμικής κάστας που έχει χριστεί στην κορυφή του κεφαλιού, βλέποντας τους ανθρώπους - θυρωρούς, στρατιωτικές μονάδες, ακολούθους, κατοίκους πόλεων, μισθοφόρους, δυνάμεις, υπουργούς, ευγενείς και αυτούς που ζουν από τον βασιλιά - θα εγειρόταν αυτή η σκέψη: "Τι άραγε, πώς άραγε θα φροντίσω αυτούς;" ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλε βασιλιά, ο Τατχάγκατα, βλέποντας το βαθύ, λεπτοφυές, δυσδιάκριτο, δυσνόητο, λεπτό και δυσδιείσδυτο της Διδασκαλίας, και την προσκόλληση των όντων στην ευχαρίστηση, και το σταθερά πιασμένο της άποψης περί ταυτότητας, σκεπτόμενος "τι άραγε, πώς άραγε" η συνείδηση έκλινε προς την αδράνεια, όχι προς τη διδαχή της Διδασκαλίας· αυτό πράγματι ήταν νοητικός στοχασμός για τη διείσδυση των όντων.

«Επιπλέον, μεγάλε βασιλιά, αυτή είναι η φυσική τάξη όλων των Τατχάγκατα, ότι παρακληθέντες από τον Βράχμα διδάσκουν τη Διδασκαλία. Ποια είναι όμως εκεί η αιτία; Εκείνοι που εκείνη την περίοδο ήταν άνθρωποι, αустηροί ασκητές, περιπλανώμενοι ασκητές, ασκητές και βραχμάνοι, όλοι αυτοί είχαν τον Βράχμα ως θεότητα, είχαν τον Βράχμα ως σεβαστό, είχαν τον Βράχμα ως τελικό σκοπό· γι' αυτό με την υπόκλιση εκείνου του ισχυρού, ένδοξου, γνωστού, διάσημου, ανώτερου, πολύ υψηλού, ο κόσμος μαζί με τους θεούς θα υποκλιθεί, θα πεισθεί, θα αποφασίσει· και γι' αυτόν τον λόγο, μεγάλε βασιλιά, οι Τατχάγκατα παρακληθέντες από τον Βράχμα διδάσκουν τη Διδασκαλία.

«Όπως, μεγάλη βασιλιά, κάποιος βασιλιάς ή βασιλικός υπουργός σε όποιον υποκλίνεται και δείχνει εκτίμηση, με την υπόκλιση σε εκείνον τον ισχυρότερο ο υπόλοιπος κόσμος υποκλίνεται και δείχνει εκτίμηση, ακριβώς έτσι λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, όταν ο Βράχμα υποκλίθηκε στους Τατχάγκατα, ο κόσμος μαζί με τους θεούς θα υποκλιθεί· ο κόσμος, μεγάλη βασιλιά, τιμά αυτόν που τιμάται· γι' αυτό εκείνος ο Βράχμα παρακαλεί όλους τους Τατχάγκατα για τη διδαχή της Διδασκαλίας, και γι' αυτόν τον λόγο οι Τατχάγκατα παρακληθέντες από τον Βράχμα διδάσκουν τη Διδασκαλία». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, η ερώτηση ξετυλίχθηκε καλά, η απάντηση είναι εξαιρετική· έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για την αποθυμία στη διδαχή της Διδασκαλίας, δέκατη.

11. Η ερώτηση για τον δάσκαλο και μη-δάσκαλο

11. «Σεβάσμιε Ναγκασένα, αυτό ειπώθηκε από τον Ευλογημένο -

«Δεν έχω δάσκαλο, κανείς ίσος με μένα δεν υπάρχει·
στον κόσμο μαζί με τους θεούς, δεν υπάρχει κανείς ίσος με μένα».

Και πάλι ειπώθηκε: «Έτσι λοιπόν, μοναχοί, ο Αλάρα Καλάμα, ενώ ήταν ο δάσκαλός μου, εμένα που ήμουν μαθητευόμενος με τοποθέτησε ίσο με τον εαυτό του, και με τίμησε με υψηλή τιμή». Αν, σεβάσμιε Ναγκασένα, ο Τατχάγκατα είπε «Δεν έχω δάσκαλο, κανείς ίσος με μένα δεν υπάρχει. Στον κόσμο μαζί με τους θεούς, δεν υπάρχει κανείς ίσος με μένα», τότε λοιπόν τα λόγια «Έτσι λοιπόν, μοναχοί, ο Αλάρα Καλάμα, ενώ ήταν ο δάσκαλός μου, εμένα που ήμουν μαθητευόμενος με τοποθέτησε ίσο με τον εαυτό του» είναι λανθασμένα. Αν ο Τατχάγκατα είπε «Έτσι λοιπόν, μοναχοί, ο Αλάρα Καλάμα, ενώ ήταν ο δάσκαλός μου, εμένα που ήμουν μαθητευόμενος με τοποθέτησε ίσο με τον εαυτό του», τότε λοιπόν «Δεν έχω δάσκαλο, κανείς ίσος με μένα δεν υπάρχει. Στον κόσμο μαζί με τους θεούς, δεν υπάρχει κανείς ίσος με μένα» και αυτά τα λόγια είναι λανθασμένα. Αυτή η ερώτηση με δύο άκρα έφτασε σε σένα· αυτή πρέπει να λυθεί από σένα».

«Αυτό ειπώθηκε, μεγάλη βασιλιά, από τον Τατχάγκατα «Δεν έχω δάσκαλο, κανείς ίσος με μένα δεν υπάρχει. Στον κόσμο μαζί με τους θεούς, δεν υπάρχει κανείς ίσος με μένα», και ειπώθηκε «Έτσι λοιπόν, μοναχοί, ο Αλάρα Καλάμα, ενώ ήταν ο δάσκαλός μου, εμένα που ήμουν μαθητευόμενος με τοποθέτησε ίσο με τον εαυτό του, και με τίμησε με υψηλή τιμή».

Αυτά όμως τα λόγια ειπώθηκαν αναφερόμενα στην κατάσταση του δασκάλου πριν ακόμα από την ανώτατη φώτιση, όταν δεν είχε ακόμα αφυπνιστεί πλήρως, όντας ακόμα Μπόντχισαττα.

Υπάρχουν αυτοί οι πέντε, μεγάλη βασιλιά, δάσκαλοι πριν ακόμα από την ανώτατη φώτιση, όταν δεν είχε ακόμα αφυπνιστεί πλήρως, όντας ακόμα Μπόντχισαττα, από τους οποίους καθοδηγούμενος ο Μπόντχισαττα πέρασε τις μέρες εδώ κι εκεί. Ποια πέντε; Εκείνοι, μεγάλη βασιλιά, οι οκτώ βραχμάνοι που εξέτασαν τα χαρακτηριστικά του Μπόντχισαττα μόλις γεννήθηκε, δηλαδή ο Ράμα, ο Ντάτζα, ο Λακκχάνα, ο Μαντί, ο Γιάννα, ο Σουγιάμα, ο Σουμπότζα και ο Σουντάττα. Αυτοί, αφού του ανακοίνωσαν ευημερία, έκαναν τελετή προστασίας, και αυτοί ήταν οι πρώτοι δάσκαλοι.

Επιπλέον, μεγάλη βασιλιά, ο πατέρας του Μπόντχισαττα, ο βασιλιάς Σουντοντάνα, αφού έφερε έναν βραχμάνο ονόματι Σαμπαμίττα, που εκείνη την περίοδο ήταν ευγενούς γέννησης, γεννημένος στον βορρά, γνώστης μάντρα, γνώστης λέξεων, γνώστης γραμματικής, έχοντας τα έξι μέρη, αφού έχυσε νερό με χρυσή κανάτα, του τον έδωσε λέγοντας «Δίδαξε αυτό το παιδί»· αυτός ήταν ο δεύτερος δάσκαλος.

Επιπλέον, μεγάλη βασιλιά, εκείνη η θεότητα που συγκλόνισε τον Μπόντχισαττα, της οποίας τα λόγια ακούγοντας ο Μπόντχισαττα, συγκλονισμένος και ταραγμένος, εκείνη ακριβώς τη στιγμή αφού βγήκε στην απάρνηση, αναχώρησε· αυτός ήταν ο τρίτος δάσκαλος.

Επιπλέον, μεγάλη βασιλιά, ο Αλάρα Καλάμα δίδαξε την προκαταρκτική εργασία για το επίπεδο της μηδαμινότητας· αυτός ήταν ο τέταρτος δάσκαλος.

Επιπλέον, μεγάλη βασιλιά, ο Ουντάκα ο γιος του Ράμα δίδαξε την προκαταρκτική εργασία για το επίπεδο της μήτε-αντίληψης-μήτε-μη-αντίληψης· αυτός ήταν ο πέμπτος δάσκαλος. Αυτοί λοιπόν, μεγάλη βασιλιά, είναι οι πέντε δάσκαλοι πριν ακόμα από την ανώτατη φώτιση, όταν δεν είχε ακόμα αφυπνιστεί πλήρως, όντας ακόμα Μπόντχισαττα. Αυτοί όμως οι δάσκαλοι ήταν σε εγκόσμια φαινόμενα. Σε αυτό όμως, μεγάλη βασιλιά, το υπερκόσμιο φαινόμενο, για τη διείσδυση στη γνώση της παντογνωσίας, δεν υπάρχει ανυπέρβλητος καθοδηγητής για τον Τατχάγκατα· αυτογέννητος, μεγάλη βασιλιά, ο Τατχάγκατα, χωρίς δάσκαλο· για αυτόν τον λόγο ο Τατχάγκατα είπε «Δεν έχω δάσκαλο, κανείς ίσος με μένα δεν υπάρχει. στον κόσμο μαζί με τους θεούς, δεν υπάρχει κανείς ίσος με μένα». «Καλώς, σεβάσμιε Ναγκασένα, έτσι αυτό το αποδέχομαι ως αληθές».

Η ερώτηση για τον δάσκαλο και μη-δάσκαλο, ενδέκατη.

Το κεφάλαιο της οικειότητας, πέμπτο.

Σε αυτό το κεφάλαιο έντεκα ερωτήσεις.

Τέλος των ερωτήσεων Μέντακα.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Ṭīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Ο Τριμερής Κανόνας. Ο Κανόνας των Ομιλιών. 5. Η συλλογή των μικρών κειμένων. 20. Τα ερωτήματα του Μενάνδρου. 4. Τα διλήμματα έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org